gemeente harderwijk

Begroting 2027 - 2030

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**
Algemeen **5**
Voorwoord 5
Financiële positie 6
Leeswijzer 9
Programma 0 Bestuur en Ondersteuning **11**
Algemeen Programma 0 11
Taakvelden Programma 0 12
0.1 Bestuur 12
0.2 Burgerzaken 14
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden 17
0.4 Overhead 18
0.5 Treasury 22
0.61 en 0.62 OZB woningen en niet-woningen 22
0.63 Parkeerbelasting 23
0.64 Belastingen overig 24
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds 27
0.8 Overige baten en lasten 27
0.9 Vennootschapsbelasting 27
0.10 Mutaties reserves 28
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten 28
Totaaloverzicht Programma 0 29
Programma 1 Veiligheid **32**
Algemeen Programma 1 32
Taakvelden Programma 1 33
1.1 Crisisbeheersing en brandweer 33
1.2 Openbare orde en veiligheid 34
Totaaloverzicht Programma 1 42
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat **44**
Algemeen Programma 2 44
Taakvelden Programma 2 45
2.1 Verkeer en vervoer 45
2.2 Parkeren 47
2.3 Recreatieve havens 49
2.4 Economische havens en waterwegen 50
2.5 Openbaar vervoer 50
Totaaloverzicht Programma 2 52
Programma 3 Economie **55**
Algemeen Programma 3 55
Taakvelden Programma 3 56

3.1 Economische ontwikkeling 56
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur 59
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen 61
3.4 Economische promotie 62
Totaaloverzicht Programma 3 65
Programma 4 Onderwijs 67
Algemeen Programma 4 67
Taakvelden Programma 4 69
4.1 Openbaar basisonderwijs 69
4.2 Onderwijshuisvesting 70
4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken 71
Totaaloverzicht Programma 4 77
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie 80
Algemeen Programma 5 80
Taakvelden Programma 5 82
5.1 Sportbeleid en activering 82
5.2 Sportaccommodaties 84
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie 85
5.4 Musea 88
5.5 Cultureel erfgoed 88
5.6 Media 90
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie 91
Totaaloverzicht Programma 5 93
Programma 6 Sociaal domein 95
Algemeen Programma 6 95
Taakvelden Programma 6 97
6.1 Voorveld, Samenkracht en burgerparticipatie 97
6.2 Participatie 101
6.3 WMO 116
6.4 Jeugdhulp 120
Totaaloverzicht Programma 6 132
Programma 7 Volksgezondheid en milieu 136
Algemeen Programma 7 136
Taakvelden Programma 7 138
7.1 Volksgezondheid 138
7.2 Riolering 140
7.3 Afval 142
7.4 Milieubeheer 143
7.5 Begraafplaatsen en crematoria 146
Totaaloverzicht Programma 7 147
Programma 8 Ruimte en wonen 150

Algemeen Programma 8 150
Taakvelden Programma 8 150
8.1 Ruimtelijke ordening 150
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) 153
8.3 Wonen en bouwen 156
Totaaloverzicht Programma 8 162
Paragrafen 164
Lokale Heffingen 164
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 172
Onderhoud kapitaalgoederen 183
Financiering 186
Bedrijfsvoering 192
Verbonden partijen 193
Grondbeleid 221
Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid (WOO) 227
Subsidies 228
Ombuigingen 230
Financiële begroting 233
Resultaatbepaling en -bestemming 233
Totaaloverzicht baten, lasten en resultaatbestemming 235
Toelichting baten en lasten 238
Toelichting op reserves en voorzieningen 239
Overzicht baten en lasten per taakveld naar indeling Iv3 241
Bijlagen 248
Meerjareninvesteringsplan 248
Kerngegevens 251
Totaaloverzicht voorgesteld nieuw beleid 252
Afkortingenlijst 252

Algemeen

Voorwoord

Een nieuwe start met een vertrouwde basis
Voor u ligt de begroting van de gemeente Harderwijk voor 2027. Het is de eerste begroting van ons nieuwe college. We zijn als college net gestart en werken nu de ambities uit ons coalitieakkoord verder uit naar concrete plannen. Daarom zijn onze gezamenlijke ambities nog niet zichtbaar in deze begroting.

Zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld
Vooropgesteld: de financiële positie van de gemeente Harderwijk is op orde. Dat geeft vertrouwen, maar vraagt ook om zorgvuldigheid. De financiële ruimte is niet onbeperkt. We blijven daarom scherpe keuzes maken en gaan verantwoord om met het geld van onze inwoners. Daarbij hebben we oog voor de betaalbaarheid van het wonen en leven in onze gemeente. Uitgangspunt is dat we de OZB in principe niet meer dan trendmatig verhogen. Alleen als de financiële situatie daarom vraagt, kan een andere afweging nodig zijn. Tegelijkertijd blijven we inwoners die dat nodig hebben ondersteunen via onze inkomensvoorzieningen.

Bouwen aan de groei van Harderwijk en Hierden
Ondanks de noodzakelijke financiële scherpte staan Harderwijk en Hierden zeker niet stil. Onze gemeente groeit en ontwikkelt zich. We blijven werken aan voldoende woningen en een goede leefomgeving. Aan een bereikbare en verkeersveilige stad, met ruimte voor voetgangers, fietsers, openbaar vervoer en auto's. En aan een sterke economie, met ruimte voor ondernemers en een aantrekkelijke binnenstad. De woningbouwopgave blijft daarbij groot: richting 2030 ligt er een ambitie van 4.800 woningen.

Een sociale en gezonde stad voor iedereen
Een sterke stad is meer dan stenen, wegen en cijfers. We willen dat iedereen mee kan doen en zich thuis voelt in Harderwijk en Hierden. Daarom richten we ons op een sterke sociale basis, waarin inwoners zoveel mogelijk zelf en met elkaar hun leven kunnen vormgeven en ondersteuning beschikbaar is wanneer dat nodig is. Positieve gezondheid krijgt daarin een steeds prominentere plek. We kijken daarbij niet alleen naar zorg, maar juist ook naar wat mensen helpt om gezond en actief te blijven. Sport, welzijn en ontmoeting spelen daarin een belangrijke rol.

Ruimte voor ondernemerschap en een levendige binnenstad
Een sterke stad heeft ook een sterke lokale economie nodig. Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en dragen bij aan de levendigheid van Harderwijk en Hierden. We willen ondernemerschap en initiatieven stimuleren en samen werken aan een aantrekkelijke binnenstad waar inwoners, bezoekers en ondernemers graag komen. Als gemeente willen we daarin een betrouwbare partner zijn: goed luisteren, meedenken en bijdragen aan een goed ondernemersklimaat.

Samenwerken over grenzen heen
De opgaven van de gemeente Harderwijk houden zich niet aan de grenzen van een portefeuille. Wonen raakt aan bereikbaarheid, een gezonde leefomgeving aan welzijn en sport en een sterke economie aan de aantrekkelijkheid van onze stad. Juist daarom werken we als college vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We werken ook over gemeentegrenzen heen. Samen met onze regiogemeenten trekken we op om gezamenlijke uitdagingen op het gebied van wonen, ruimte, economie en energietransitie aan te gaan.

Waardering voor de organisatie
Een begroting maken is een gezamenlijke prestatie. We spreken daarom onze waardering uit voor iedereen binnen de gemeentelijke organisatie die hier de afgelopen maanden aan heeft gewerkt. Er is veel werk verzet om plannen, cijfers en keuzes zorgvuldig bij elkaar te brengen.

Een stevig fundament voor de toekomst
Deze begroting vormt hiermee een solide basis voor 2027 en voor de verdere uitwerking van onze ambities. Met een gezonde algemene reserve en een stevige buffer om onverwachte tegenslagen op te vangen, houden we ruimte voor nieuwe initiatieven. Er ligt een mooie basis om samen verder op door te pakken!

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Wilco Mazier
Wethouder Financiën

Financiële positie

Actualisatie

Het vertrekpunt in de actualisatie van ons meerjarenperspectief wordt bepaald door de lopende begroting 2026 - 2029, aangevuld met de uitkomsten van de meicirculaire 2026.

Ontwikkeling begrotingssaldo

(bedragen x € 1.000,-)

	Jaarschijf	2027	2028	2029	2030
	Begrotingssaldo 2026-2029 na besluiten bij begroting 2026	3.614	1.546	1.293	1.328
a.	Div. begrotingswijzigingen (2e turap 2025, ombuigingen MIZ, 1e turap 2026)	-674	-505	-151	-227
	Startpunt Begrotingsaldo 2027-2030	**2.940**	**1.041**	**1.142**	**1.101**
b.	Effecten meicirculaire gemeentefonds 2026, incl. verlaging ombuiging stelpost BCF	762	912	1.139	1.397
c.	Inzet stelpost loon- en prijsontwikkeling en stelpost volumeontwikkeling vanuit meicirculaire 2026	5.291	4.960	4.862	4.903
d.	Indexatie budgetten	-1.183	-1.179	-1.175	-1.181
e.	Verbonden partijen	-931	-913	-931	-960
f.	Salarisbegroting gemeente Harderwijk, incl stelpost CAO	-1.197	-1.575	-1.576	-1.564
g.	OZB opbrengsten en overige belastingen	289	404	570	721
h.	Zorgkosten sociaal domein / rijksbijdrage BUIG	-1.599	-1.756	-1.796	-1.789
i.	Kapitaallasten	707	413	1.216	676
j.	Diversen	-42	233	211	123
	Begrotingssaldo Begroting 2027-2030	**5.037**	**2.540**	**3.663**	**3.427**

De opbouw van het begrotingsresultaat 2027 - 2030 is als volgt te verklaren:

	Toelichting
a. Diverse begrotingswijzigingen	Het effect vanuit begrotingswijzigingen bestaat voornamelijk uit de meerjarige effecten van de 2e tussentijdse rapportage 2025, de ombuigingen Meerinzicht en de 1e tussentijdse rapportage 2026.
b. Effecten meicirculaire 2026	Conform advisering is het effect van de meicirculaire 2026 verwerkt in de begroting. In de advisering van de meicirculaire is een stelpost opgenomen voor loon-, prijs- en volumeontwikkeling. Deze wordt nu ingezet onder punt c. Met het verschijnen van de meicirculaire wordt ook bekend hoeveel de gemeente in de begroting op mag nemen voor de stelpost BCF (BTW Compensatiefonds). Op basis van de definitieve afrekening 2025 is begroting 2027-2030 structureel aangepast met een lagere inkomst van € 320.000,-. Hiermee is dit deel van de ombuiging niet ingevuld. Bovenstaande is verwerkt in de voorliggende begroting.
c. Inzet stelpost loon- en prijsontwikkeling en stelpost volumeontwikkeling	Voor het opvangen van indexeringen en het CAO effect wordt de stelpost loon- en prijscompensatie vanuit de meicirculaire 2026 ingezet. Daarnaast is de stelpost volumeontwikkeling ingezet.
d. Indexatie budgetten	De algemene budgetten, inclusief de overdrachten aan gesubsidieerde instellingen, zijn conform het indexatiepercentage in de meicirculaire 2026 (2,5%) geïndexeerd.

e. Verbonden partijen	De hogere kosten van de begrotingen van de diverse verbonden partijen zijn voornamelijk het gevolg van de cao ontwikkelingen. De individuele begrotingen van de verbonden partijen en de ontwikkelingen daarin zijn separaat in advisering gebracht aan de raad waarna de raad een zienswijze in heeft kunnen dienen. Voor een totaaloverzicht wordt verwezen naar de paragraaf 'Verbonden partijen'.
f. Salarisbegroting, inclusief stelpost CAO	De salarisbegroting gemeente Harderwijk is geactualiseerd, inclusief de effecten van de CAO 2025. De CAO loopt tot en met 31 maart 2027. Voor de periode vanaf april 2027 is een stelpost CAO opgenomen van 4,5%, conform het percentage vanuit de meicirculaire 2026.
g. OZB opbrengsten en overige belastingen	De opbrengsten van de OZB stijgen met het trendpercentage van 2,5%. Daarnaast resulteert met name areaal uitbreiding in een hogere OZB opbrengst. Een verdere toelichting wordt gegeven in de paragraaf 'Lokale heffingen'.
h. Zorgkosten sociaal domein / rijksbijdrage BUIG	De hogere lasten voor de zorgkosten zijn met name het gevolg van loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. Op basis van de begroting 2026 van de zorgkosten had de begroting voor 2027 uitgekomen op een bijstelling van € 2,5 miljoen. De nieuwe begroting 2027 van de zorgkosten laat een werkelijk effect zien van € 1,1 miljoen. Hierdoor kunnen ombuigingen binnen het sociaal domein (deels) ingevuld worden voor een bedrag van € 0,47 miljoen oplopend naar € 0,63 miljoen. In programma 6 en de ombuigingsmonitor wordt een uitgebreide toelichting gegeven.
i. Kapitaallasten	Het voordeel op de kapitaallasten wordt veroorzaakt door het later opleveren en in gebruik nemen van investeringen. Dit betreft onder andere het doorschuiven van investeringen voor revitalisering binnenstad, parkeergarage Jan Krulkade en investeringen vanuit het IHP. De investeringen IHP schuiven in latere jaren ook door, wat tot een (incidenteel) voordeel leidt in de jaren 2029 en 2030.
j. Diversen	Dit betreft verschillende bijstellingen en correcties van de begroting. Onder de programma's zijn de verschillen ten opzichte van 2026 meer in detail toegelicht.

Weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de geprognosticeerde weerstandscapaciteit weergegeven. In deze stand is rekening gehouden met de besluitvorming over de jaarrekening 2025 en de claims op de algemene reserve.

Het vrij besteedbare bedrag binnen de algemene reserve was bij de jaarrekening 2025 € 17,8 miljoen. Na de vaststelling van de jaarrekening zijn besluiten genomen met dekking uit de algemene reserve. Dit betreft Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk en Incidentele subsidie Cultuurkust 2026. Daarnaast is in de begroting 2027 de incidentele stelpost onvoorzien verwerkt, conform de Kaderbrief. Daarmee komt het surplus van de algemene reserve op € 17,5 miljoen en de weerstandsratio op 1,7.

Beschikbare weerstandscapaciteit	Stand 31-12-2025 incl. rekeningresultaat	Claims op reserve	Ingezet bij Kadernota 2027	Prognose stand na verwerking resultaat / claims
Verloop Algemene Reserve	44.122	-1.338	0	42.784

Berekening weerstandsvermogen	Prognose stand na verwerking resultaat / claims	Geïndentificeerde risico's n.a.v. actualisatie eind 2025	Overschot	Ratio weerstandsvermogen
Berekening weerstandsvermogen	42.784	-25.273	17.511	1,7

Lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten worden gevormd door het gemiddelde bedrag dat een huishouden betaalt aan onroerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing. In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de belangrijkste heffingen voor een huishouden met een gemiddelde woningwaarde van € 456.000,- weergegeven. De belastingcapaciteit in gemeente Harderwijk is in 2027 86,9% (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

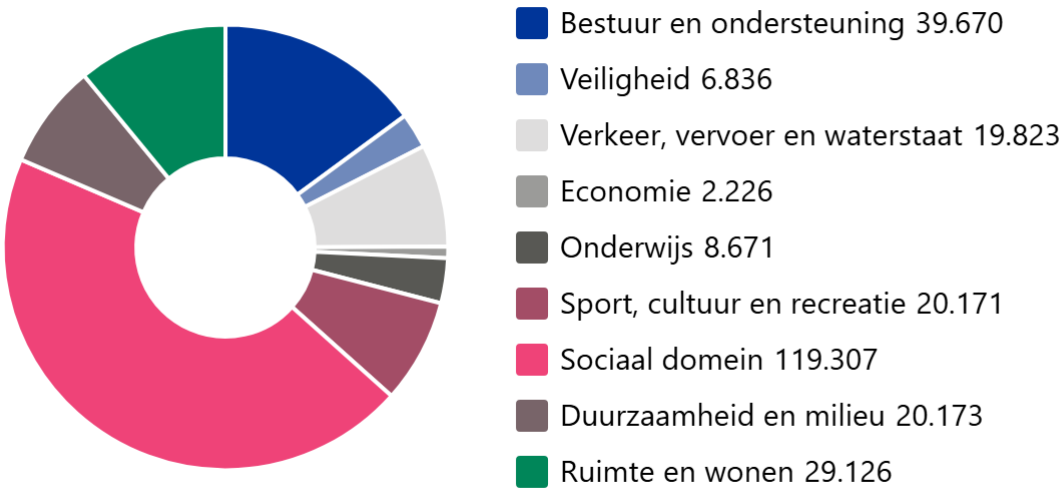
Woonlasten woning met gemiddelde WOZ-waarde	Begroting 2026	Begroting 2027	% stijging
WOZ-waarde*	428.000	456.000	
Rekentarief OZB	0,09150	0,08810	
OZB	391,62	401,74	2,58%
Afvalstoffenheffing (bruto) **	305,00	328,50	7,70%
Riool- en waterzorgheffing ***	198,00	221,00	11,62%
Totaal	**894,62**	**951,24**	**6,33%**

** In de tabel van de begroting 2026 is per ongeluk uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde van 2025. Dit is in de begroting voor 2027 rechtgezet. Dit heeft geen invloed op de hoogte van het OZB-tarief en de belastingaanslag.*

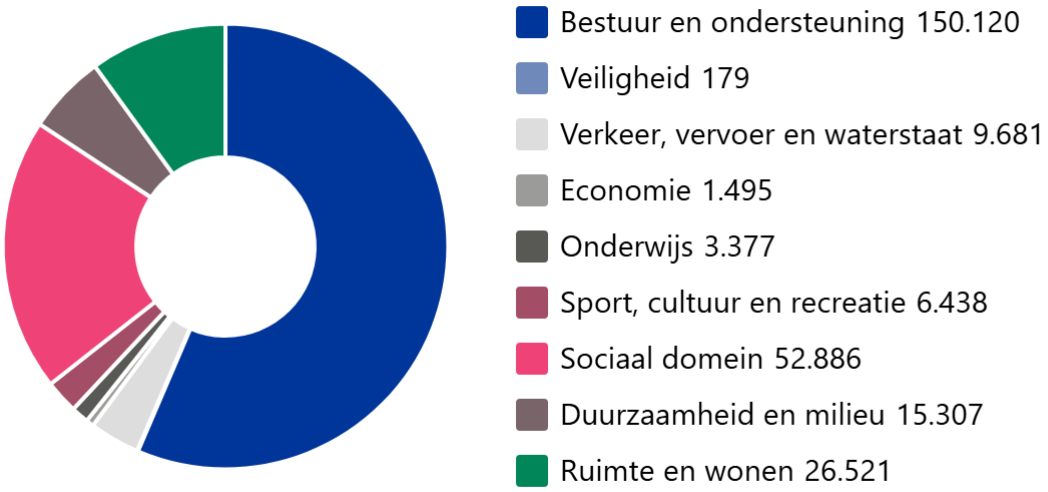
*** het bijstellen van de verwerkingskosten milieustraat zorgt voor een hogere stijging dan enkel de indexatie. Dit is gemeld in de 1e tussentijdse rapportage 2026.*

**** Met het vaststellen van de BuRWKA 2024-2028 is gekozen voor een spaarstrategie voor toekomstige investeringen. Dit betekent dat er in de jaren 2025 t/m 2028 sprake is van 10% boventrendmatige stijging van de riool- en waterzorgheffing. Daarnaast is de stijging het gevolg van indexatie en bijstelling van toe te rekenen kosten zoals salarissen en tractie.*

Begrote lasten 2027

Begrote baten 2027

Leeswijzer

De begroting is conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Algemeen
Een algemeen deel waarin het voorwoord is opgenomen en de financiële positie van de gemeente.

Programmaplan
Een programma plan met daarin de negen begrotingsprogramma's.
We hanteren de volgende uitgangspunten voor vorm en inhoud van het programmaplan:

- Al ons werk brengen we in beeld, dus zowel de 'going concern' als de projectmatige activiteiten.

- We gaan pragmatisch om met indicatoren. In nieuwe, en te actualiseren beleidsnota's, zullen indicatoren en streefwaarden worden opgenomen. In deze begroting zijn, naast de verplichte indicatoren, bij een aantal programma's een aantal facultatieve indicatoren opgenomen. Dit laatste in nauw overleg met de auditcommissie.
- We geven inzicht in alles waar de gemeente geld aan uit wil geven door budgetten aan prestaties te koppelen.

De opbouw per programma is als volgt:

- Algemeen deel
    - Inhoud programma
    - Ontwikkelingen
    - Verbonden Partijen: aangegeven wordt per programma welke verbonden partij bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen van de gemeente. Uitgebreide informatie over de verbonden partijen is opgenomen in de afzonderlijke paragraaf hierover.
    - Beleidskaders.
- Taakvelden
    - Bij de programma's geven we antwoord op de twee W-vragen, dit doen we per taakveld:
        - Wat willen we bereiken?
        - Wat gaan we ervoor doen?
- Indicatoren per taakveld:
    - per indicator worden realisatiewaarden vermeld over de laatste vier jaar (wanneer voorhanden). In de toekomst willen we hier ook realistische streefwaarden aan koppelen. Ook is de bron vermeld. Naast de verplichte indicatoren worden hier de door de gemeenteraad gekozen (facultatieve) indicatoren opgenomen.
    - Per indicator wordt een korte toelichting gegeven over wat de indicator inhoud, wat de indicator laat zien of waarom de indicator afwijkt.
- Totaaloverzicht
    - Financieel overzicht per programma
    - Analyse huidige begroting ten opzichte van vorige begroting

Paragrafen
In het programmaplan staat niet alles over de begrotingsprogramma's. Programma overstijgende informatie over bijvoorbeeld verbonden partijen, lokale heffingen en het weerstandsvermogen is apart in paragrafen samengebracht.

Financiële begroting
In de financiële begroting is voornamelijk het cijfermatige onderdeel van de begroting opgenomen, zoals het totaaloverzicht baten, lasten en resultaatbestemming, een meerjarig overzicht van de reserves en voorzieningen en een overzicht baten en lasten per taakveld naar indeling voor IV3.

Bijlagen
In het hoofdstuk bijlagen, zijn de volgende documenten te vinden:

- Meerjareninvesteringsplan
- Kerngegevens
- Totaaloverzicht nieuw beleid
- Afkortingenlijst

Vergelijkende cijfers
Als vergelijkende cijfers zijn de jaarrekening 2025 en de begroting 2026 (de primitieve begroting, aangevuld met de begrotingswijzigingen tot en met juli 2026) opgenomen. Ook zijn de uitkomsten van de meicirculaire 2026 verwerkt in de voorliggende begroting om een zo actueel mogelijk overzicht van de begrotingssaldi te krijgen. Door afronding kunnen in de financiële tabellen geringe verschillen ontstaan.

Programma 0 Bestuur en Ondersteuning

Algemeen Programma 0

Doelstelling

De gemeente Harderwijk heeft een open cultuur. Het kwaliteitsniveau van onze dienstverlening aan klanten is excellent. De klant staat centraal in alles wat wij doen. De ambtelijke ondersteuning is professioneel en werkt op basis van de uitgangspunten: Open, Ontspannen en Ondernemend. Onze partners zijn inwoners, het maatschappelijk middenveld, ondernemers, onderwijs en overheden. Er wordt samengewerkt in wisselende samenstellingen, passend bij de opgave.

Doelstelling Bestuurskracht en Samenwerking

- Het versterken van onze positie, het partnerschap en de samenwerking.
- Het verbeteren van de samenwerking met onze partners.
- Het verbeteren van de samenwerking met het maatschappelijk middenveld.

Doelstelling Dienstverlening
In alles wat we doen streven we naar de beste kwaliteit van dienstverlening. We laten dat zien door gastvrij, enthousiast en gedreven op vragen uit de Harderwijker en Hierdernaarse samenleving in te spelen. Door samen te werken met onze samenleving, regiogemeenten en andere partners maken we het verschil.

Doelstelling Samenwerking in Meerinzicht

- Meerinzicht is de samenwerking van de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde. Deze gemeenten werken samen op het gebied van zorg, werk en inkomen, jeugdhulp en leerlingzaken (domein sociaal), belastingen, facilitaire dienstverlening, financiën, gebouwenbeheer, HRM, informatisering & automatisering, communicatie, juridische zaken en geo-informatie (domein bedrijfsvoering).

Doelstelling Bestuur & organisatie

- De gemeenteraad stelt kaders en controleert.
- Het college van burgemeester en wethouders (B&W), is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de gemeente en voert alle besluiten van de gemeenteraad uit.

Inhoud

Het programma omvat de taken van de gemeenteraad en college. Daarnaast wordt ingegaan op Burgerzaken, de Basisregistratie Personen en de dienstverlening door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de belastingen, uitkeringen gemeentefonds en Treasury.

Bestuurskracht en Samenwerking

- Perspectief op EHZ-samenwerking: Dit betreft een traject over mogelijkheden van intensivering van de samenwerking (bestuurlijk en ambtelijk) voor grensoverstijgende vraagstukken, zoals wonen en bereikbaarheid.
- VeluweAgenda 2030: Samen met de VeluweAlliantie werken wij aan de VeluweAgenda 2030. De ontwikkelingen rondom de VeluweAgenda 2030 zijn in programma 3 Economie beschreven.
- Regio Harderwijk: de samenwerking gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde. Deze samenwerking speelt langs twee sporen:
    - De gemeenschappelijke regeling Meerinzicht. Meerinzicht voert de bedrijfsvoeringstaken en de sociaal domein-taken uit.
    - De strategische en beleidsmatige samenwerking. Dit vindt onder andere plaats aan de hand van de volgende inhoudelijke thema's:

- Dienstverlening: Er is een programma Dienstverlening opgestart voor de drie gemeenten en Meerinzicht. Dit programma heeft tot doel om de dienstverlening te verbeteren in de vier organisaties, waarbij harmonisatie en standaardisatie uitgangspunten zijn;
- Regioarrangement EHPZ: de gemeenten Ermelo, Harderwijk, Putten en Zeewolde, de provincies Flevoland en Gelderland en de waterschappen Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland werken samen om gezamenlijke vraagstukken in het fysieke domein op te pakken.

Dienstverlening

De gemeente Harderwijk streeft ernaar om in alle contacten met inwoners, ondernemers en partners de hoogst mogelijke kwaliteit van dienstverlening te bieden. Dit betekent dat we niet alleen processen goed inrichten en afstemmen, maar ook zorgen voor een persoonlijke benadering waarbij inwoners zich gehoord en serieus genomen voelen.

We laten dit zien door onze manier van werken: gastvrij, enthousiast en gedreven. Medewerkers reageren proactief op vragen en signalen uit de samenleving, met aandacht voor de mens achter de vraag. Deze houding zorgt voor een betrouwbare en toegankelijke overheid.

Daarnaast maken we het verschil door samenwerking centraal te stellen. Niet alleen binnen de gemeentelijke organisatie, maar ook met inwoners, regiogemeenten en andere partners. Zo zorgen we ervoor dat onze dienstverlening blijft aansluiten op de veranderende behoeften van de samenleving, en dragen we bij aan een gemeente waarin iedereen zich thuis voelt en mee kan doen.

Verbonden partijen

- Alliander
- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- Meerinzicht (MIZ)
- Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

Beleidskaders

- Collegeprogramma
- Harderwijk zijn wij samen, visie op burgerschap
- Regioarrangement EHPZ.

Taakvelden Programma 0

0.1 Bestuur

Portefeuillehouder(s):	J. Joon
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Bestuurskracht en samenwerking

Op basis van artikel 6 van de gemeentewet is het voor een gemeente verplicht om een gemeenteraad, een college en een burgemeester te hebben. Daarnaast verplicht de gemeentewet iedere gemeente om een rekenkamer of een rekenkamerfunctie vorm te geven (artikel 81a t/m 81k en artikel 182 t/m 185). Verder is het in de gemeentewet de verplichting een griffie te hebben (artikel 107 t/m 107e gemeentewet). In dit taakveld zijn de lasten opgenomen die direct verband houden met de gemeentelijke bestuursorganen en de directe ondersteuning daarvan:

- Het college van burgemeester en wethouders;
- De gemeenteraad en de raadscommissies;
- De ondersteuning en advisering van de raad in de vorm van een griffie;
- De lokale rekenkamer;
- Landelijke- en regionale bestuurlijke samenwerkingsverbanden

Gestreefd wordt naar een open en constructieve bestuurscultuur, waarbij er ruimte is om elkaar aan te spreken op houding en gedrag. Bestuurders en gekozen volksvertegenwoordigers van een gemeente dienen het algemeen belang en zijn er voor alle inwoners van de stad. Bestuurlijke integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de functie samenhangt wordt aanvaard en dat de bereidheid er is daarover verantwoording af te leggen.

Wat gaan we ervoor doen?

De afstand tussen raad en inwoner verkleinen

De gemeenteraad wil de inwoners van Harderwijk en Hierden nog meer betrekken bij en nog meer laten participeren in het bestuur van de gemeente. De raadsgriffie ondersteunt deze behoefte door:

1. Laagdrempelige informatie t.b.v. de beeldvorming van en kennis over de raad bij inwoners
2. Verbeteren van proces kaderstellen / participatie
3. Onderzoek naar het inzetten van loting bij participatie
4. Advisering over de inzet en begeleiding van een raadsklankbordgroep van inwoners
5. Versterking van de strategische adviesfunctie van de raadsgriffie

Regulier beleid

Samenwerken in de gebiedsagenda Veluwe

De ontwikkelingen rondom de VeluweAgenda 2030 zijn in programma 3 Economie beschreven.

Regulier beleid

Uitvoering regioarrangement EHPZ

Samen met de gemeenten Ermelo, Putten en Zeewolde, de provincies Flevoland en Gelderland en de waterschappen Vallei en Veluwe en Zuiderzeeland werken we aan de uitvoering van het Regioarrangement 2023. Jaarlijks wordt in het vierde kwartaal het jaarplan voor de regio EHPZ opgesteld. Dit jaarplan wordt in het eerste kwartaal van het daaropvolgende jaar bestuurlijk vastgesteld en beschrijft de inhoudelijke prioriteiten en accenten voor het betreffende jaar.

Daarnaast hebben de bestuurders EHPZ afgesproken om jaarlijks twee regionale projecten te selecteren en hiervoor gezamenlijk middelen beschikbaar te stellen. De keuze voor deze projecten wordt gebaseerd op het Regioarrangement en de gebiedsopgaven.

Naar verwachting wordt het Toekomstperspectief EHPZ eind 2026 afgerond. Op basis daarvan wordt toegewerkt naar een meerjarig programma of een uitvoeringsagenda in 2027. Dit zal richting geven aan de gezamenlijke ambities, prioriteiten en projecten voor de komende jaren en daarmee een basis vormen voor de verdere inhoudelijke en financiële programmering.

Regulier beleid

Onderzoeken versterken EHZ-samenwerking

Samen met Ermelo en Zeewolde onderzoeken we naar mogelijkheden om grensoverstijgende vraagstukken, zoals wonen en bereikbaarheid, op te pakken

Regulier beleid

0.2 Burgerzaken

Portefeuillehouder(s):	J. Joon en D. Pool-Smit
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Burgerschap

Bij de uitvoering van het programma komen de woorden meedoen, meedenken en meeleven terug. Ook in de komende jaren willen we vanuit het programma Burgerschap ruimte geven aan inwoners voor initiatieven en ook verbinding maken tussen inwoners maar ook verschillende beleidsdocumenten en beleidsterreinen van de gemeente Harderwijk.

Nota Sociaal Domein - Samenredzaamheid
Burgerschap speelt een belangrijke rol om tot een samenredzamere samenleving te komen. Het programma zal dan ook in de komende jaren op verschillende manieren werken aan deze opgave. Hierin is ook extra aandacht voor de verbinding in de wijk. Dit willen we blijven doorontwikkelen in samenwerking met inwoners, de wijkmanagers en uitvoeringspartners. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de opgave Samenredzaamheid.

Harderwijk Zijn Wij Samen
De slogan 'Harderwijk Zijn Wij Samen' is geen optelsom maar een slogan en missie voor iedereen in Harderwijk en Hierden. Harderwijk Zijn Wij Samen (HZWS) moet (gaan/ blijven) resoneren, vanuit inwoners, bedrijfsleven, - maatschappelijke- organisaties, kerken en gemeentelijke organisatie. In 2027 zal er meer vanuit Harderwijkvoorelkaar.nl worden gecommuniceerd. De missie en het gedachtegoed van HZWS blijft een prominent instrument; hiervoor is het platform www.harderwijkvoorelkaar.nl.

Om aan de inhoudelijke missie van HZWS vorm te blijven geven zal vanuit het programma Burgerschap, de Opgave Samenredzaamheid (nota Sociaal Domein) en vanuit inclusie verder worden samengewerkt.

(Jongeren)participatie & onderwijs
Na de oplevering van het adviesrapport over jongerenparticipatie wil het programma Burgerschap in samenwerking met de raad en de griffie ook op dit gebied doorontwikkelen. Het streven is om contact tussen (jonge) inwoners en de gemeenteraad te verduurzamen. Omdat de gemeente enkel de facilitator is op dit gebied zijn natuurlijk ook het (blijvend) commitment van zowel jongeren als de gemeenteraad een voorwaarde.

Weerbare samenleving

In samenwerking met Veiligheid wordt vanuit Burgerschap ook meer ingezet om onze gemeente weerbaar te maken. Hierbij richten we ons vooral om inwoners in staat te stellen om elkaar te ondersteunen en ze te informeren over wat ze kunnen doen tijdens een noodsituatie.

Wat gaan we ervoor doen?

Inwoners de kans geven andere inwoners te inspireren

We creëren momenten dat inwoners elkaar kunnen inspireren, bijvoorbeeld over wijkinitiatieven en zogenaamde voorzorg- of burencirkels. Dit wordt vanuit programma Burgerschap en Samenredzaamheid gezamenlijk opgepakt.

Regulier beleid

Faciliteren dat inwoners zelf regie kunnen nemen

We sturen op meer samenredzaamheid in de wijken. Door betere informatievoorziening kunnen inwoners beter regie nemen en elkaar ondersteunen om dit te doen.

Regulier beleid

Met en voor inwoners bijeenkomsten organiseren

Nieuwe inwonersbijeenkomsten in de wijk organiseren samen met inwoners, vanuit programma Burgerschap en de opgave Samenredzaamheid.

Regulier beleid

Op een integrale manier Harderwijk Zijn Wij Samen weer positioneren

“Harderwijk Zijn Wij Samen’ centraal positioneren als overkoepelende beweging die raakt aan burgerschap, inclusie, regenboogbeleid en samenredzaamheid. Dit zal vooral gaan om intern integraal samen te werken. Naar buiten toe zal er meer aandacht worden besteed aan Harderwijkvoorelkaar.nl. Op dit platform is inmiddels ook een landingspagina, die zich richt op inclusie.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Burgerzaken

Basistaken
De gemeente is verantwoordelijk voor het verlenen van diensten, zoals de aanvraag en uitgifte van rijbewijzen en reisdocumenten, aanvragen Nederlanderschap, voltrekken van huwelijken en partnerschapsregistraties. Op basis van artikel 229 van de Gemeentewet heeft de gemeente de bevoegdheid om kosten hiervoor in rekening te brengen als tegenprestatie voor deze door de gemeente geleverde diensten, de zogeheten leges. De beïnvloedbaarheid van de lasten en baten binnen dit taakveld is vrij beperkt, aangezien het de uitvoering van wettelijke taken betreft en een aantal legesopbrengsten worden gemaximeerd door wettelijke bepalingen.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren publieke dienstverlening

Persoonsgebonden documenten
Inwoners denken bij de gemeente vaak als eerste aan het aanvragen van een paspoort, rijbewijs of uittreksel. De meeste bezoekers aan het Huis van de Stad komen ook om een van deze producten aan te vragen.

Een Nederlands paspoort of -identiteitskaart wordt zowel nationaal als internationaal als zeer betrouwbaar gezien. Een zorgvuldige identiteitsvaststelling, naast een nauwgezette aanvraag- en uitreikprocedure is cruciaal voor de betrouwbaarheid van het document. Het reisdocumentenstelsel wordt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken in de aankomende periode verbeterd, naar aanleiding van een aantal incidenten die landelijk hebben plaatsgevonden.

De volgende werkzaamheden worden gedaan met betrekking tot 'Persoonsgebonden documenten':

- Verstrekken van diverse uittreksels en het innen van leges hiervan;

- Het op grond van specifieke privacywetgeving verstrekken van informatie uit de Basisregistratie Personen;
- Vaststellen identiteit voor afgifte van een identiteitsbewijs;
- Tegengaan identiteitsfraude;
- Verwerken van aanvragen om een reisdocument of rijbewijs en het innen van leges hiervan;
- Het uitreiken van reisdocumenten en rijbewijzen;
- Verplichte jaarlijkse uitvoering zelfevaluatie Reisdocumenten.

Verkiezingen, referenda
Een kenmerk van een democratie is een gekozen volksvertegenwoordiging. Om volksvertegenwoordigers te kunnen kiezen worden transparante, landelijke en lokale verkiezingen georganiseerd door een kernteam van een vaste groep medewerkers. Hierbij wordt de samenwerking gezocht met taakvelden die zijn ondergebracht bij Meerinzicht. De bezetting van de stembureaus is een combinatie van vrijwilligers en medewerkers van de gemeente Harderwijk en Meerinzicht.

Verkiezingen in gemeente Harderwijk
Over het verloop van een verkiezing en de uitslag daarvan mag geen twijfel zijn over de juistheid. Daarom zijn stembureauleden en tellers verplicht een e-learning te volgen en zijn er mogelijkheden voor klassikale (tel)trainingen. Daarnaast worden de stembureauleden op het stembureau ondersteund met een app op een iPad. Een checklist voor het opstarten en afsluiten moet worden gevolg. In de app zijn een aantal controles ingebouwd, ondersteunen bij de voorlopige telling op lijstniveau, bevat naslagwerk en maakt het mogelijk snel met het verkiezingsteam contact op te nemen. Voor het verkiezingsteam is het mogelijk snel met meerdere stembureaus te communiceren, maar ook om zaken in de gaten te houden zoals de drukte op de stembureaus, het moeten brengen van nieuwe blanco stembiljetten, inzet van extra tellers, of navraag te doen waarom er vertraging is bij een bepaalde stap in het proces.

Burgerlijke stand
De burgerlijke stand regelt belangrijke persoonlijke gebeurtenissen in iemands leven. Ambtenaren van de burgerlijke stand maken akten op en houden diverse registers bij, zoals die van geboorte, huwelijk, overlijden en erkenning. Dit doen ze volgens de regels van het Burgerlijk Wetboek en de Wet op de lijkbezorging.

De werkzaamheden van een ambtenaar burgerlijke stand zijn:

- Het opmaken van authentieke akten op gebied van geboorte, overlijden en huwelijk;
- Het op grond van specifieke privacywetgeving verstrekken van informatie uit de registers van de Burgerlijke Stand en het innen van leges hiervoor;
- Voltrekken van huwelijken en partnerschapsregistraties en het innen van leges hiervoor.

Basisregistratie Personen
De Basisregistratie Personen (Brp) is een basisregistratie met informatie over inwoners van Nederland. Overheden en andere instanties gebruiken deze gegevens voor het uitvoeren van hun taak. De gegevens worden automatisch gedeeld met meer dan 1000 organisaties, waaronder afdelingen binnen onze eigen organisatie. Het college zorgt ervoor dat de gegevens correct en actueel zijn. Dat is belangrijk, want gebruikers vertrouwen op de juistheid van de gegevens. Omdat het verplicht is om Brp-gegevens te gebruiken, is een goede inschrijving erg belangrijk. Als gegevens niet kloppen, kan een inwoner problemen krijgen: iemand verliest misschien het recht op bepaalde voorzieningen of krijgt juist wel voorzieningen waar diegene geen recht op heeft. Een goede inschrijving is dus belangrijk voor zowel inwoners als organisaties.

Daarvoor worden de volgende werkzaamheden gedaan:

- Verwerken van mutaties zoals verhuismutaties;
- Actualiseren en corrigeren van persoonsgegevens in de Brp, op grond van (internationale) wet- en regelgeving;
- Uitvoeren van adresonderzoeken door meldingen van burgers of instanties:
- Tegengaan adresgerelateerde fraude;
- Opleggen bestuurlijke boete als iemand zich niet aan zijn wettelijke verplichting houdt;
- Het behandelen van verzoeken om gegevens uit de Brp op grond van specifieke privacywetgeving;
- Verplichte jaarlijkse uitvoering zelfevaluatie Brp.

Naturalisatie
Iemand die geen Nederlandse nationaliteit heeft kan onder voorwaarden Nederlander worden door naturalisatie of optie.

De volgende werkzaamheden worden gedaan:

- Aanvragen om het Nederlanderschap door naturalisatie worden in behandeling genomen. De beslissing ligt bij de Immigratie en Naturalisatiedienst;
- Aanvragen om het Nederlanderschap door optie worden in behandeling genomen. De beslissing ligt bij de burgemeester;
- Voor aanvragen om het Nederlanderschap worden leges geïnd;
- Organisatie van een naturalisatieceremonie, om het besluit tot Nederlanderschap uit te reiken waarmee iemand daadwerkelijk Nederlander wordt;

Overig
Beheren van gevonden en verloren voorwerpen.

Regulier beleid

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Beheren gemeentelijk vastgoed

Het gemeentelijk vastgoed van de gemeente Harderwijk beheren voor de functie waar het voor bedoeld is, waarbij wordt gestreefd naar een evenwicht tussen de opbrengsten uit verhuur en verpachting enerzijds en de daaraan gekoppelde beheerlasten anderzijds. Vanuit de kaders uit het in 2024 vastgestelde vastgoed- en accommodatiebeleid voor onze vastgoedportefeuille streven wij naar een strategische en doelmatige omgang met ons vastgoed mogelijk.

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen en uitvoeren meerjarenonderhoudsplannen

Opstellen en uitvoering geven aan meerjarenonderhoudsplannen en jaarlijkse werkplannen, waaronder ook de verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed (DMJOP)

Regulier beleid

Uitvoeren beleid

Het binnen de kaders van het in 2024 door de gemeenteraad vastgestelde 'Vastgoed- en accommodatiebeleid Kaders en spelregels' uitvoering geven aan het gemeentelijk vastgoed en accommodatiebeleid

Regulier beleid

Beheren dagelijks en contractonderhoud

Het (laten) uitvoeren van dagelijks-en contractonderhoud aan gemeentelijke gebouwen, conform het door de gemeenteraad vastgestelde Meerjarenonderhoudsplan en Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan en de op basis daarvan opgestelde jaarlijkse werkplannen.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Zorgen voor voldoende bouwgrond

Het in bezit hebben van (bouw)gronden is ingegeven vanuit strategisch oogpunt of omdat ontwikkeling pas op de langere termijn is voorzien.

- Bouwgrond: om zorg te dragen voor voldoende bouwlocaties t.b.v. woningen en gebouwen voor openbare en maatschappelijke doelen afgestemd op behoeften en verkoopbaarheid;
- Industrie- en bedrijventerrein: waardoor bedrijven met een lokale en regionale binding kunnen uitbreiden en/of er nieuwe bedrijven gevestigd kunnen worden met als doel handhaving en uitbreiding van de werkgelegenheid.

Wat gaan we ervoor doen?

Adviseren bij grond- en bouw gerelateerde werkzaamheden

Adviseren en ondersteunen van diverse afdelingen bij de aan- en verkoop van gronden en het begeleiden van nieuwbouw, verbouw en onderhoud van gebouwen, passend binnen onze beleidskaders.

Regulier beleid

0.4 Overhead

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning bieden voor primaire (beleids) processen en medewerkers

De kosten voor overhead (ook wel Bedrijfsvoeringskosten) zijn de kosten die niet direct zijn toe te rekenen aan de overige taakvelden binnen de gemeentebegroting. Het gaat hierbij om alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces en medewerkers. De sturing van het primaire proces vindt plaats binnen de gemeente zelf (directie en teamleiders). Het doel is om de ondersteuning te kunnen bieden tegen een zo hoog mogelijke kwaliteit en tegen zo laag mogelijke kosten waarbij voortdurend wordt gestreefd naar verbetering van de werkprocessen en routines, met daarin het belang van de inwoners als uitgangspunt.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren reguliere taken

Taken op het gebied van:

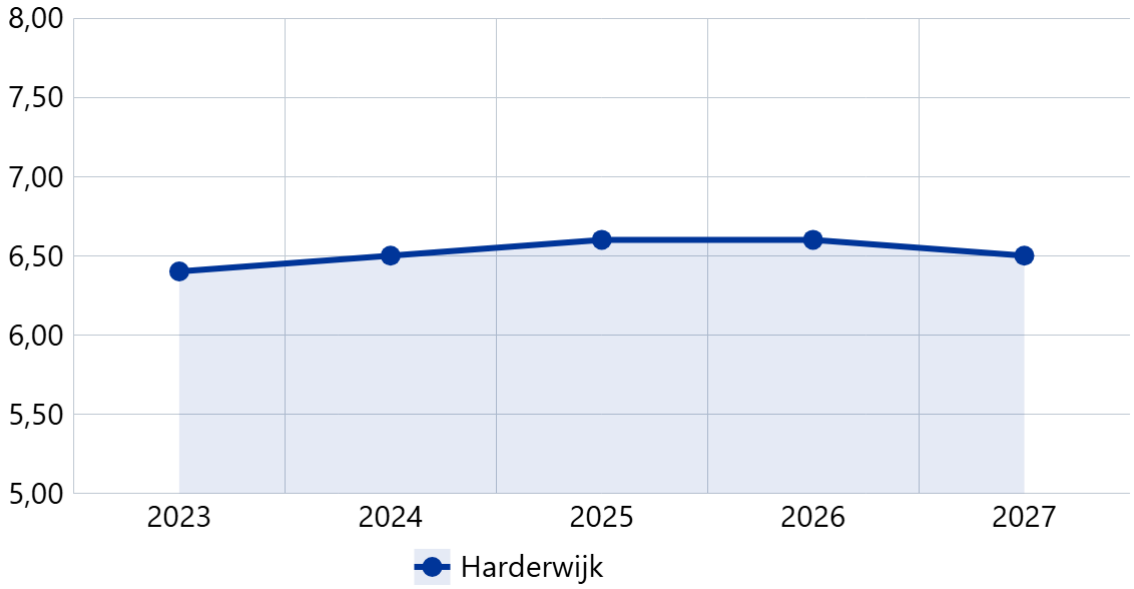
- managementondersteuning binnen het primair proces (directie, teamleiders).
- financiën, administratie, beheer, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;

- personeel en organisatie;
- inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- juridische zaken
- concerncontrol
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering (I&A);
- facilitaire zaken en huisvesting;
- documentaire informatievoorziening (DIV).

Regulier beleid

Verplichte beleidsindicatoren 0.4 Overhead

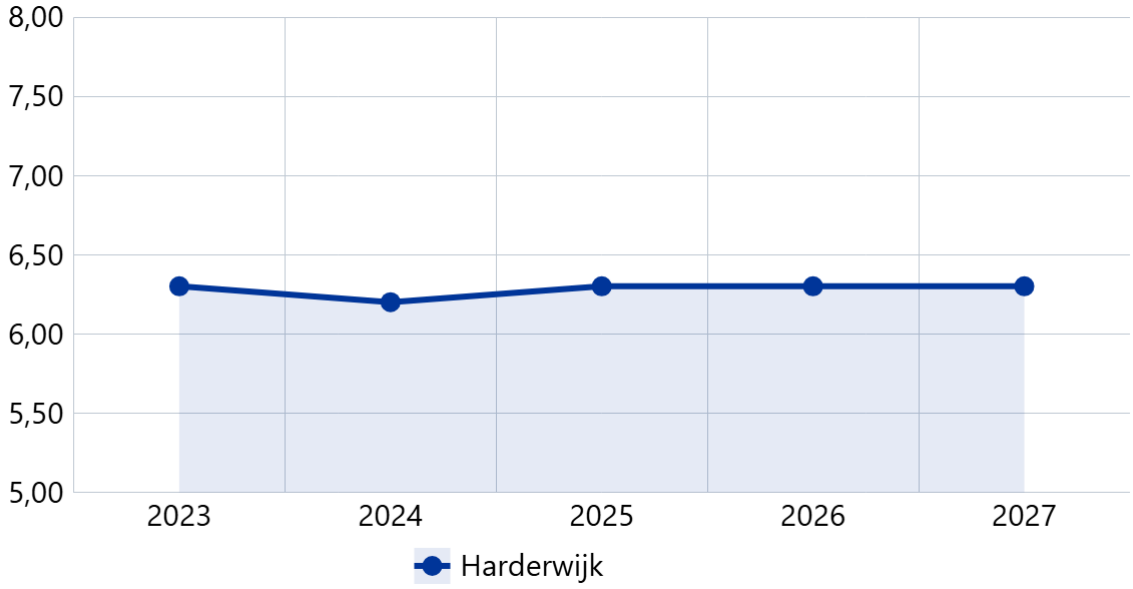
Formatie, fte per 1.000 inwoners

Bron: 2021-2025 jaarrekening en 2026-2027 begroting

Tot 2025 is er een lichte stijging te zien. Steeds meer taken worden decentraal bij gemeenten belegd, wat om extra inzet vraagt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Oekraïne opvang, klimaatakkoordgelden en decentralisatie vraagstuk Jeugdzorg. In 2026 zien we dat dit gelijk blijft met 2025. In 2027 zien we een lichte daling, dit komt voort uit ombuigingen die zijn ingezet.

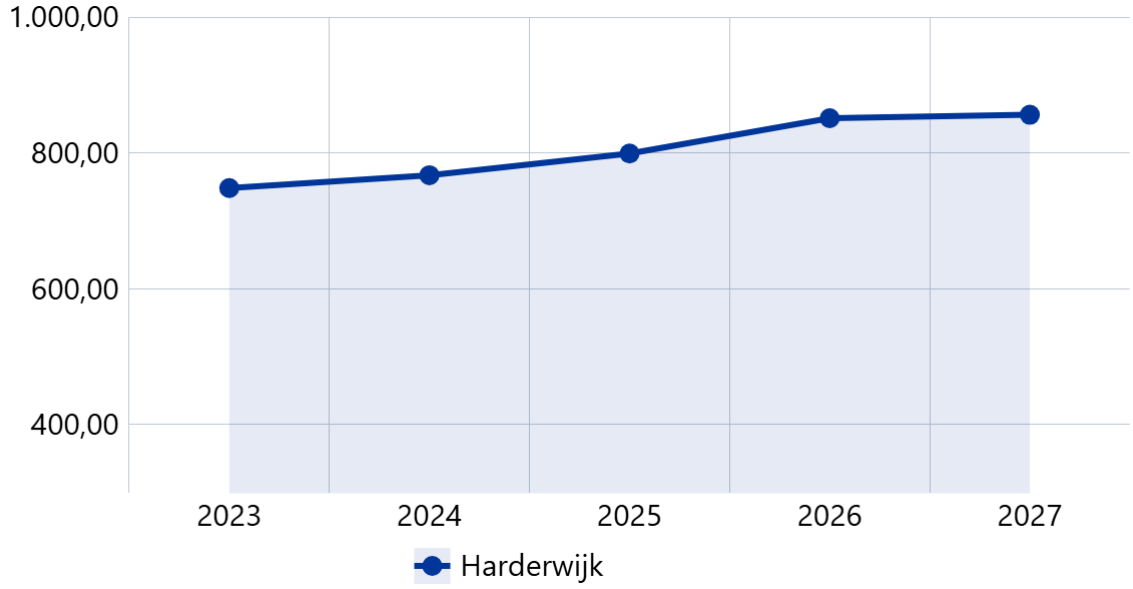
Bezetting, fte per 1.000 inwoners

Bron: 2021-2025 jaarrekening en 2026-2027 begroting

De bezetting blijft stabiel ten opzichte van voorliggende jaren.

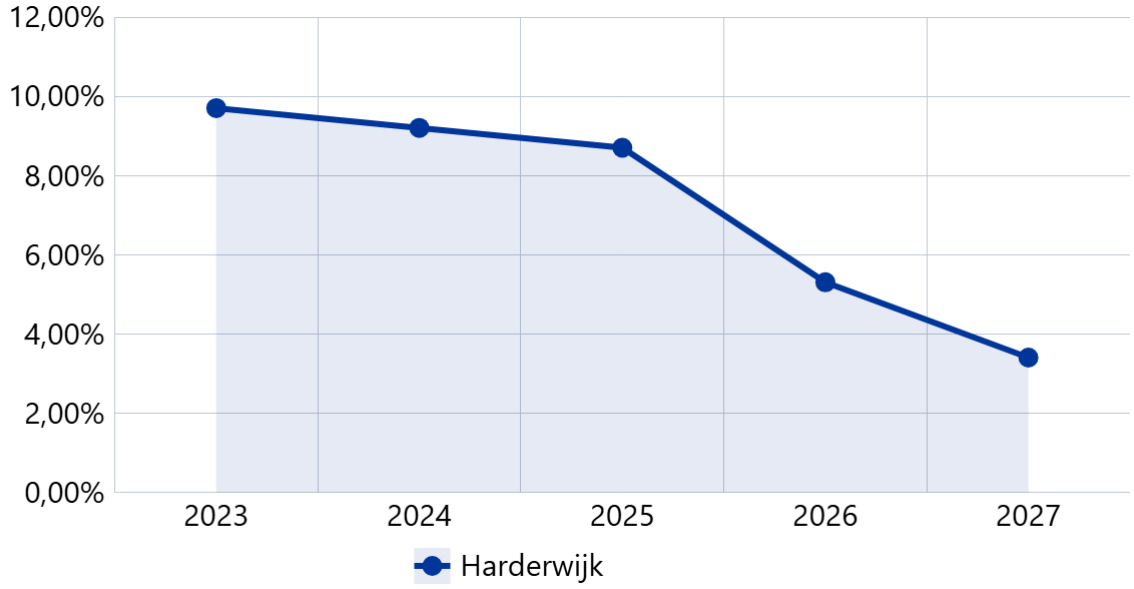
Apparaatskosten per inwoner

Bron: eigen gemeente.

De apparaatskosten blijven ten opzichte van 2026 vrijwel gelijk. de totale lasten voor de organisatie zijn wel meegestegen met de algemene prijs en loonontwikkelingen, dit heeft echter voor 2027 geen effect op de kosten per inwoner omdat het aantal inwoners ook is gestegen.

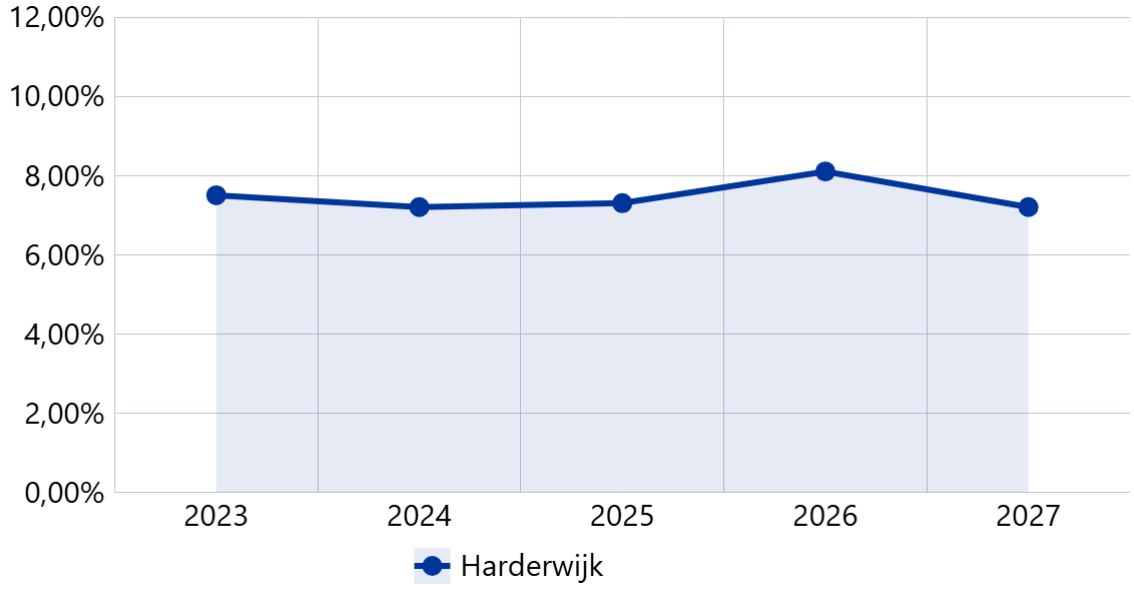
Externe inhuur, kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur

Bron: 2021-2025 jaarrekening en 2026-2027 begroting

In 2027 zien we een verdere daling van de externe inhuur, omdat we als organisatie zoveel mogelijk willen inzetten op de eigen organisatie, zijn vanuit de ombuigingen de bedrijfsvoeringsbudgetten bijgesteld, daarnaast worden vanaf 2026 de CDOKE (Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid) middelen niet meer via een SPUK beschikbaar gesteld, maar via een decentralisatie-uitkering. Hoe de CDOKE vanaf 2028 t/m 2030 wordt beschikbaar gesteld is nog niet bekend. Vanwege de verandering in systematiek is de begroting van de structurele SiSa in eerste instantie afgeraamd, dit zorgt voor minder begrote inhuur.

Overhead, % van de totale lasten

Bron: 2021-2025 jaarrekening en 2026-2027 begroting

Het overheadpercentage laat in 2027 een daling zien, de overheadlasten zijn echter ligt gestegen, het percentage valt echter lager uit doordat de totale lasten van de begroting voor 2027 sneller zijn gestegen, deze stijging van de totale lasten wordt voornamelijk veroorzaakt door de incidentele hogere kosten binnen het Grondbedrijf (Weiburg). Omdat het overheadpercentage wordt berekend door de overheadkosten af te zetten tegen de totale begrotingslasten. leidt deze incidentele verhoging tot een optisch lager overheadpercentage.

0.5 Treasury

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de treasuryfunctie. Dit houdt o.a. de periodieke controle van de liquiditeitsbehoefte met het mogelijk aantrekken of uitzetten van gelden tot gevolg. De risico's hierbij, zoals omschreven in het Treasurystatuut, moeten aanvaardbaar en beheersbaar zijn. Binnen dit taakveld wordt ook dividend en rente geraamd. In de Paragraaf Financiering wordt ingegaan op o.a. de liquiditeitspositie, renteschema, financieringspositie en de kaders van de wet Fido (kasgeldlimiet en renterisiconorm).

0.61 en 0.62 OZB woningen en niet-woningen

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Vaststellen juiste WOZ-waarden

De gemeente draagt zorg voor het leveren van WOZ-waarden van goede kwaliteit, waarbij alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoen aan de door de Waarderingskamer gestelde kwaliteitseisen. Over de vastgestelde WOZ-waarden wordt overeenkomstig de verordening OZB-belasting geheven.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren wettelijke taken

In taakveld 0.61 zijn de lasten opgenomen die horen bij de uitvoering van de Wet WOZ. De uitvoering hiervan is overgedragen aan Meerinzicht. Het gaat hierbij om zaken als de waardering, de heffing en het uitvoering geven aan bezwaar en beroep.

De Waarderingskamer houdt toezicht op de uitvoering van de Wet WOZ door gemeenten en beoordeelt de kwaliteit van de waardebepaling en de gegevensverwerking. Gemeenten zijn de bronhouder van de Basisregistratie WOZ en stellen de WOZ-waarden vast. Het Kadaster beheert de Landelijke Voorziening WOZ (LV-WOZ), waarin WOZ-gegevens uit de gemeentelijke registraties beschikbaar worden gesteld aan afnemers.

In taakveld 0.61 zijn tevens de baten opgenomen vanuit de onroerendezaakbelasting (OZB) op woningen. In paragraaf Lokale heffingen wordt uitgebreid ingegaan op de OZB.

Regulier beleid

0.63 Parkeerbelasting

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Mobiliteit bevorderen volgens het STOMP principe en, ter bevordering van de gezondheid, toewerken naar autoluwe, liefst autovrije wijken en buurten

Een marktconform parkeertarief

Wat gaan we ervoor doen?

Reguleren parkeeropbrengsten

In dit taakveld zijn de baten met betrekking tot de parkeerbelasting opgenomen. Naast de opbrengst uit de verkoop van parkeertijd in de garages, terreinen en het straat parkeren biedt de gemeente ook vergunningen aan. Daarnaast worden opbrengsten gerealiseerd vanuit opgelegde boetes (naheffingsaanslagen) op de locaties waar vooraf betaald parkeren van toepassing is.

Regulier beleid

0.64 Belastingen overig

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Ook de overige belastingen heffen

Naast de belastingen die in de taakvelden hierboven worden genoemd biedt de Gemeentewet de ruimte om een drietal overige belastingen te heffen. Deze belastingen zijn: hondenbelasting, reclamebelasting en precariobelasting (artikel 228).
De inkomsten voor toeristenbelasting, afvalstoffenheffing en rioolrechten worden verantwoord onder respectievelijk de taakvelden economische promotie, afval en riool.

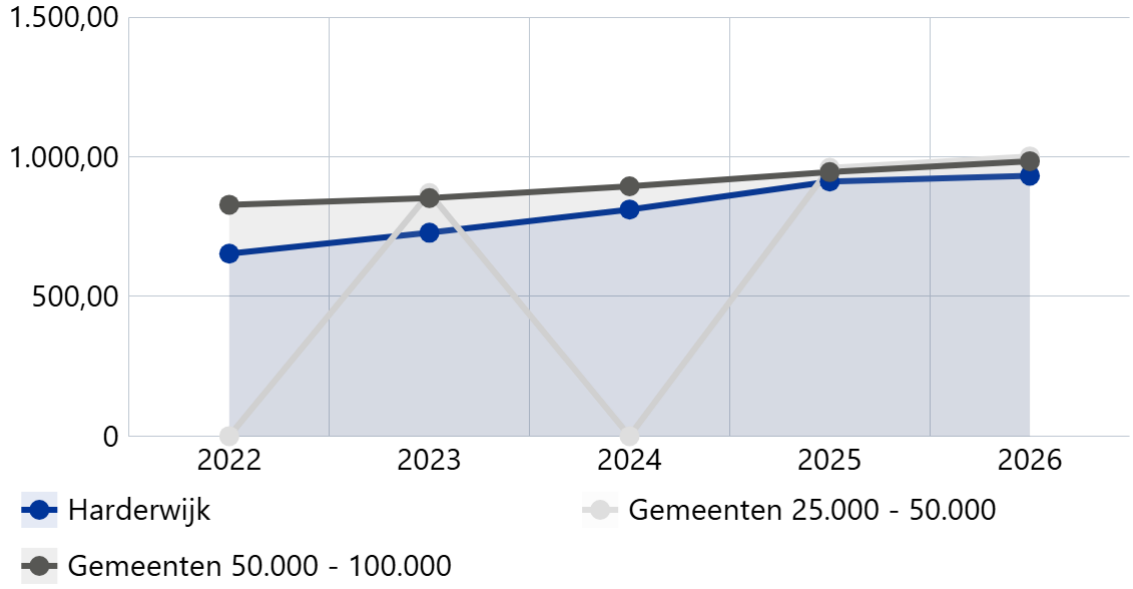
Wat gaan we ervoor doen?

Zorg dragen voor de inning gemeentelijke belastingen

Binnen de wettelijke kaders zorgdragen voor een correcte en tijdige heffing en inning van de gemeentelijke belastingen. Heffing en inning van de gemeentelijke belastingen wordt uitgevoerd door Meerinzicht.

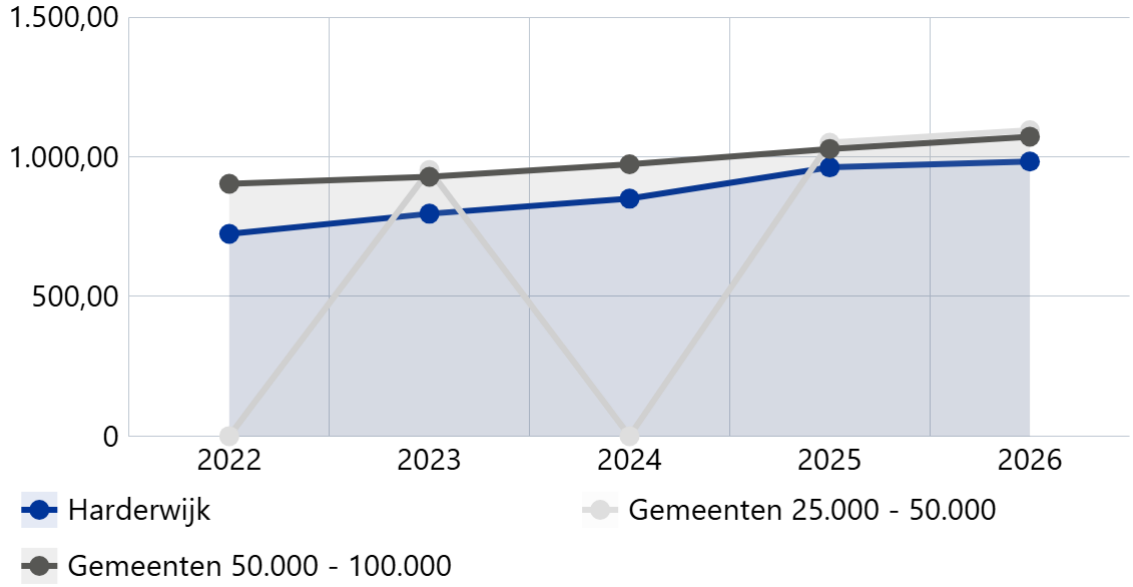
Regulier beleid

Gemeentelijke woonlasten, éénpersoonshuishouden

Bron: COELO. Voor de jaren 2022 en 2024 hebben we bij het segment Gemeenten 25.000 - 50.000 geen data beschikbaar.

Gemeentelijke woonlasten, meerpersoonshuishouden

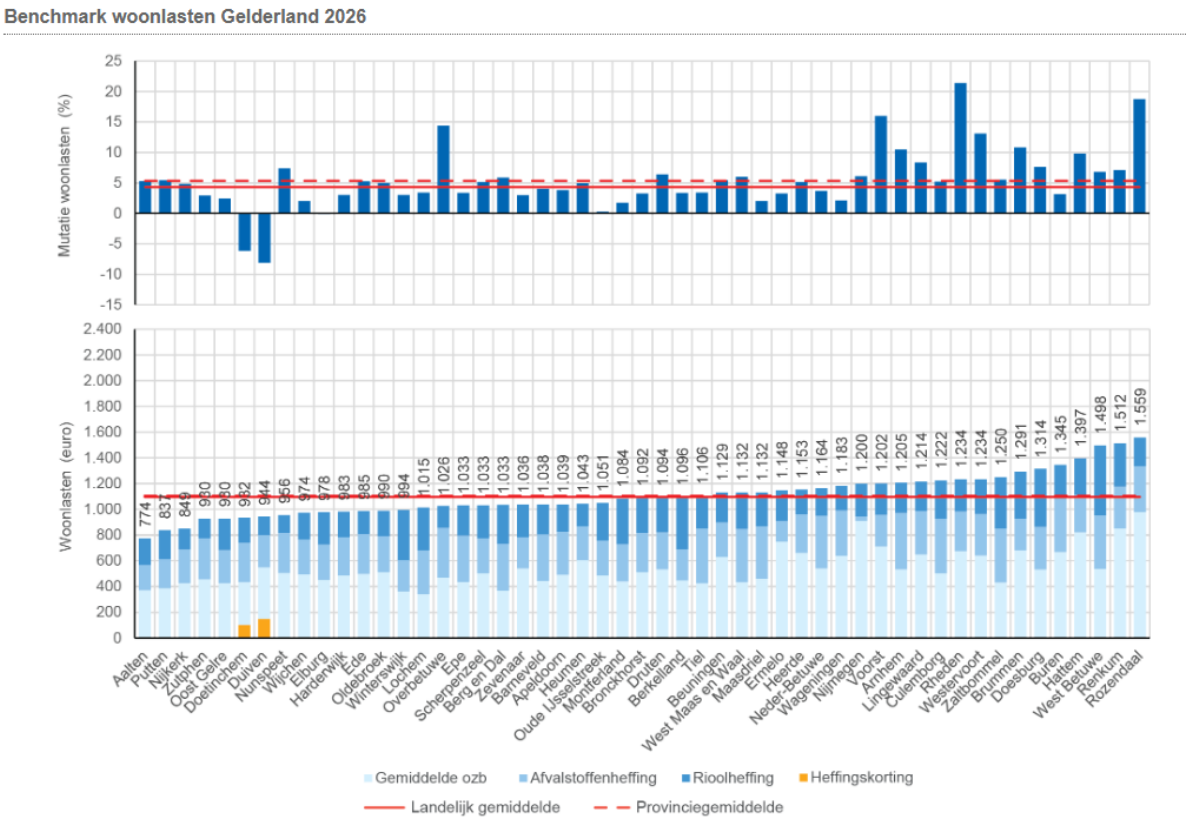

Bron: COELO. Voor de jaren 2022 en 2024 hebben we bij het segment Gemeenten 25.000 - 50.000 geen data beschikbaar.

Facultatieve beleidsindicatoren 0.64 Belastingen overig

Woonlasten woning met gemiddelde WOZ-waarde	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
WOZ-waarde	331.000	366.500	374.500	428.000	456.000
Rekentarief OZB	0,09181	0,09173	0,09960	0,09150	0,08810
OZB	303,89	335,20	373,00	391,62	401,74
Afvalstoffenheffing (bruto)	277,00	281,00	288,00	305,00	328,50
Riool- en waterzorgheffing	147,25	155,50	177,00	198,00	221,00
Totaal	**728,14**	**771,70**	**838,00**	**894,62**	**951,24**
Korting door demping	-12,00	-	-	-	-
Totaal	**716,14**	**771,70**	**838,00**	**894,62**	**951,24**

Overzicht COELO Lokale lastendruk 2026 provincie Gelderland:

De gepresenteerde gemiddelde woonlasten in de COELO wijken af van de berekening van de 'facultatieve beleidsindicator woonlasten met gemiddelde WOZ-waarde'. Dit wordt onder meer veroorzaakt door andere uitgangspunten te nemen. Denk hierbij aan de gemiddelde WOZ-waarde, maar ook de gemiddelde aantal ledigingen per huishouden. In de facultatieve beleidsindicator wordt gebruik gemaakt van actuele lokale gegevens i.p.v. landelijke gemiddelden.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

De algemene uitkering vormt de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. Het gaat om vrij besteedbare middelen die het Rijk aan de gemeenten beschikbaar stelt. Jaarlijks worden binnen de algemene uitkering ook middelen ontvangen voor de uitvoering van specifieke taakmutaties. In lijn met het huidig beleid worden deze middelen in afwachting van nadere advisering voor een periode van maximaal 1 jaar geparkeerd op de ‘stelpost taakmutaties Gemeentefonds’. In de verschillende circulaires wordt geadviseerd hoe de inkomsten verdeeld worden of welke ontwikkelingen er zijn. In deze begroting zijn de ramingen conform het advies van de meicirculaire opgenomen.

0.8 Overige baten en lasten

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Dit taakveld heeft een technisch karakter en bevat alle baten en lasten die niet toe te rekenen zijn aan de overige specifieke taakvelden in de gemeentebegroting.

Stelposten zijn reserveringen die in een later stadium worden doorvertaald naar de overige taakvelden, in afwachting van nadere informatie. Taakstellingen zijn nog te concretiseren bezuinigingen, die niet rechtstreeks te koppelen zijn aan één of meerdere taakvelden en om die reden centraal worden geadministreerd.

Onvoorzien
Voor het opvangen van onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare lasten, die ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet waren voorzien is er een incidenteel budget beschikbaar. Deze dekking kan alleen worden ingezet op basis van een collegebesluit

0.9 Vennootschapsbelasting

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Sinds 1 januari 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de heffing van vennootschapsbelasting (VPB).

Gemeente Harderwijk is voor een deel van haar activiteiten VPB-plichtig.

Volgens de Belastingdienst is gemeente Harderwijk belastingplichtig voor de inkomsten uit reclame. Naar onze is mening is gemeente Harderwijk niet belastingplichtig voor de inkomsten uit reclame. In de aangiften vennootschapsbelasting zijn de inkomsten opgenomen conform het standpunt van de Belastingdienst. Na het opleggen van de aanslagen vennootschapsbelasting is tegen het aanmerken van de inkomsten uit reclame als belastingplichtige activiteit bezwaar gemaakt. Indien de bezwaren gehonoreerd worden, volgt er een belastingteruggave aangezien de vennootschapsbelasting reeds voldaan is conform het standpunt van de Belastingdienst. In verband met elders in het land lopende procedures bij de rechtbank, het gerechtshof en de Hoge Raad zijn deze bezwaren aangehouden door de Belastingdienst.

De winst welke voortvloeit uit de verwerking van papier, kleding, glas en wit- en bruingoed is onderworpen aan de heffing van vennootschapsbelasting. De winst uit de verwerking van afval wordt berekend conform een landelijke, vastgestelde forfaitaire methode.

Tot op heden heeft gemeente Harderwijk geen VPB-plichtige grondexploitatie omdat er geen sprake is van fiscale winst.

De verschuldigde vennootschapsbelasting bedraagt op dit moment ongeveer € 8.500,- per jaar.

0.10 Mutaties reserves

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Op dit taakveld worden toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves begroot- en vervolgens geboekt, op basis van genomen raadsbesluiten. Het betreft hier de technische verwerking van de reservemutaties binnen andere taakvelden.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Op dit taakveld wordt het begrotingssaldo van alle andere taakvelden begroot- en geboekt, inclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Het betreft hier de technische verwerking van het begrote resultaat over de gehele gemeentebegroting.

Totaaloverzicht Programma 0

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV01	**TV01 Bestuur**	**452**	**347**	**327**	**327**	**327**	**327**
TV02	**TV02 Burgerzaken**	**1.260**	**1.385**	**1.431**	**1.340**	**881**	**881**
TV03	**TV03 Beheer overige gebouwen en gronden**	**1.981**	**1.658**	**1.054**	**1.054**	**1.418**	**1.392**
TV04	**TV04 Overhead**	**1.120**	**1.117**	**1.156**	**1.128**	**1.128**	**1.128**
TV05	**TV05 Treasury**	**1.967**	**2.414**	**2.184**	**2.290**	**2.328**	**2.173**
TV061	**TV061 OZB woningen**	**8.908**	**9.261**	**9.531**	**9.800**	**10.044**	**10.213**
TV062	**TV062 OZB niet-woningen**	**6.290**	**6.560**	**6.670**	**6.670**	**6.670**	**6.670**
TV063	**TV063 Parkeerbelasting**	**2.782**	**3.912**	**3.912**	**4.019**	**4.019**	**4.131**
TV064	**TV064 Belastingen overig**	**807**	**681**	**698**	**698**	**698**	**698**
TV07	**TV07 Alg. uitk. en ov. uitk. gemeentefonds**	**116.796**	**117.485**	**121.569**	**118.141**	**119.954**	**123.064**
Totaal Baten		**142.363**	**144.821**	**148.532**	**145.467**	**147.466**	**150.677**
Lasten							
TV01	**TV01 Bestuur**	**-4.658**	**-3.482**	**-3.253**	**-3.270**	**-3.270**	**-3.269**
TV02	**TV02 Burgerzaken**	**-3.256**	**-3.493**	**-3.315**	**-3.340**	**-2.908**	**-2.901**
TV03	**TV03 Beheer overige gebouwen en gronden**	**-2.757**	**-2.501**	**-2.624**	**-2.658**	**-2.642**	**-2.618**
TV04	**TV04 Overhead**	**-17.830**	**-19.478**	**-19.826**	**-19.256**	**-19.135**	**-19.112**
TV05	**TV05 Treasury**	**-1.366**	**-1.483**	**-1.818**	**-1.725**	**-1.611**	**-1.477**
TV061	**TV061 OZB woningen**	**0**	**0**	**-694**	**-694**	**-693**	**-693**
TV062	**TV062 OZB niet-woningen**	**0**	**0**	**-173**	**-173**	**-173**	**-173**
TV063	**TV063 Parkeerbelasting**	**0**	**0**	**-145**	**-145**	**-145**	**-145**
TV064	**TV064 Belastingen overig**	**-945**	**-917**	**-499**	**-499**	**-498**	**-498**
TV07	**TV07 Alg. uitk. en ov. uitk. gemeentefonds**	**0**	**-3.534**	**-2.121**	**-2.585**	**-4.587**	**-7.610**
TV08	**TV08 Overige baten en lasten**	**-141**	**-126**	**-154**	**-167**	**-370**	**-495**
TV09	**TV09 Vennootschasbelastingen (VpB)**	**-8**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Lasten		**-30.961**	**-35.014**	**-34.622**	**-34.513**	**-36.031**	**-38.992**
Onttrekkingen							
TV01	**TV01 Bestuur**	**14**	**14**	**14**	**0**	**0**	**0**
TV02	**TV02 Burgerzaken**	**43**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV03	**TV03 Beheer overige gebouwen en gronden**	**20**	**20**	**20**	**20**	**20**	**20**
TV08	**TV08 Overige baten en lasten**	**9.101**	**9.336**	**1.554**	**377**	**330**	**369**
Totaal Onttrekkingen		**9.177**	**9.370**	**1.588**	**397**	**350**	**389**
Stortingen							
TV02	**TV02 Burgerzaken**	**-117**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV08	**TV08 Overige baten en lasten**	**-3.310**	**-812**	**-12**	**-12**	**-12**	**-12**
Totaal Stortingen		**-3.427**	**-812**	**-12**	**-12**	**-12**	**-12**
Gerealiseerd resultaat		**117.152**	**118.365**	**115.487**	**111.339**	**111.773**	**112.062**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	144.821	148.532	3.711
Lasten	-35.014	-34.622	392
Onttrekkingen	9.370	1.588	-7.781
Stortingen	-812	-12	800
Verschil	**118.365**	**115.487**	**-2.878**

Het resultaat van programma 0 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken	830	1
	Kapitaallasten	20	2
	Doorberekende salariskosten	-615	3
	Overige doorbelastingen	-108	4
0.3	Incidentele grondverkopen	-664	5
0.5	Stelpost rente (treasury)	-566	6
0.6	OZB woningen en niet-woningen	478	7
0.7	Algemene uitkering en taakmutaties	4.544	8
0.8	Mutaties reserves	-6.855	9
	Diversen	58	10
	Totaal	**-2.878**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Onderhanden werken	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de Jaarrekening 2025 meegenomen naar de Begroting 2026. In de Begroting 2027 komen deze budgetten te vervallen en ontstaat een voordelig effect.
2. Kapitaallasten	Jaarlijks worden de kapitaallasten bepaald op basis van de aanwezige activa en de nieuwe investeringen. Deze kapitaallasten worden toegerekend aan de betreffende taakvelden/programma's en hebben voor dit programma een voordelig effect.
3. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een nadelig effect.
4. Overige doorbelastingen	Naast salariskosten zijn er ook overige kostenposten die aan verschillende taakvelden worden doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een nadelig effect.
5. Incidentele grondverkopen	In de begroting 2026 zijn diverse incidentele grondverkopen begroot. Deze inkomsten zijn incidenteel in 2026 en komen dus in de begroting 2027 niet meer voor. Hierdoor ontstaat er een nadeel bij het vergelijken van de begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026 op taakveld 0.3 beheer overige gebouwen en gronden.

6. Stelpost rente (Treasury)	Op taakveld Treasury is er sprake van een nadeel als gevolg van een hogere stelpost rente in de begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026. De rentelasten zijn begroot op basis van de liquiditeitsprognose en de daaruit volgende financieringsbehoefte. Zie ook de paragraaf Financiering voor meer uitleg.
7. OZB Woningen en niet-woningen	Dit zijn de geraamde meeropbrengsten (voordeel) in 2027 t.o.v. de begroting 2026. Hierin zit alleen areaaluitbreiding en standaard indexatie. In de paragraaf lokale heffingen wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen rondom OZB.
8. Algemene uitkering en taakmutaties	De ontwikkelingen op taakveld 0.7 algemene uitkeringen hebben vooral te maken met de circulaires die zijn uitgekomen. In de separate advisering over de meicirculaire 2026 wordt uiteengezet waar de accresontwikkelingen en taakmutaties uit bestaan. Dit levert een voordelig effect op.
9. Mutaties reserves	Dit is het resultaat van de incidentele toevoegingen en onttrekkingen binnen de reserves. Er vinden in 2026 voornamelijk meer onttrekkingen plaats waardoor er verschillen ontstaan ten opzichte van de begroting 2027 waarin deze onttrekkingen minder plaats vinden. Dit gaat met name om de begrote onttrekkingen voor incidentele middelen uit de algemene reserve. Doordat er minder onttrekkingen begroot zijn in 2027 ten opzichte van 2026 geeft dit een nadelig effect.
10. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een klein voordelig effect.

Programma 1 Veiligheid

Algemeen Programma 1

Samen met inwoners, ondernemers en onze partners zetten we in op veiligheid, participatie én veerkracht. Onze aanpak is preventief en repressief op maat van complexe vraagstukken. We bestrijden (ondermijnende) criminaliteit, dragen zorg voor de openbare orde, zetten ons in voor een veilig AZC, aanpak jeugdoverlast, veilige evenementen, veilig uitgaan en voorkomen escalatie bij zogenaamde multi-problem casuïstiek. Zo houden we Harderwijk en Hierden veilig en leefbaar.

Inhoud

Het Integraal Veiligheidsplan (IVP) staat centraal bij het Programma Veiligheid. Het IVP is opgesteld in goede samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie en de gemeenten Putten en Ermelo. In 2026 wordt er een nieuw IVP opgesteld, tot die tijd is het bestaande plan de basis voor bijna alle projecten en activiteiten. Het IVP is veelomvattend en is gericht op het waarborgen van de openbare orde en veiligheid. Hierbij gaat het onder andere om het voorkomen en bestrijden van ordeverstoringen, crisissen en rampen, het bestrijden van criminaliteit en overlast, voorkomen van slachtofferschap en het aanpakken van daders.

Ontwikkelingen

We zien meerdere ontwikkelingen binnen het domein van Openbare orde en veiligheid. Polarisatie en maatschappelijke onrust neemt toe. Onder andere door spanningen op diverse maatschappelijke vraagstukken als asiel maar ook ontwikkelingen omtrent een militaire dreiging waarbij weerbaarheid een belangrijk thema is geworden.

De casuïstiek rond personen met meervoudige problematiek wordt complexer. Het gaat vaak om situaties waarin zorg, veiligheid en strafrecht elkaar raken, en waar reguliere interventies onvoldoende effectief blijken.

Tegelijkertijd groeit het beroep op de bestuurlijke bevoegdheden van de burgemeester. Steeds vaker wordt van de burgemeester verwacht dat er opgetreden wordt bij verstoringen van de openbare orde, bijvoorbeeld bij ernstige woonoverlast, gebiedsverboden of bij het sluiten van panden op basis van de Opiumwet. Deze ontwikkelingen stellen hoge eisen aan het lokaal bestuur en de gemeentelijke organisatie.

Verbonden partijen

- Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

Beleidskaders

De onderstaande beleidsstukken vormen het kader voor het programma Veiligheid:

- Integraal veiligheidsplan (IVP)
- Algemeen plaatselijke verordening (APV)
- Damoclesbeleid rond het sluiten van drugspanden
- Bibob-beleid en coffeeshopbeleid
- Plan van aanpak ondermijning, plan van aanpak mensenhandel, plan van aanpak cybercrime / digitale veiligheid
- Regionaal Beleidsplan, regionaal risicoprofiel, regionaal crisisplan (Veiligheidsregio)
- Meerjarenbeleidsplan Politie

Taakvelden Programma 1

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Portefeuillehouder(s):	J. Joon
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Een goed geprepareerde crisisorganisatie

De gemeente zelf voert ook diverse activiteiten uit op het gebied van crisisbeheersing en heeft hierin een belangrijke rol. Er wordt ingezet op een goed geprepareerde crisisorganisatie met bekwame functionarissen. Dit voor een effectieve uitvoering van de zogenaamde bevolkingszorgtaken, maar ook het vervullen van de gemeentelijke rol en bestuurlijke bevoegdheden bij (grootschalige) crises en calamiteiten. Dit wordt lokaal en in intensieve samenwerking met andere gemeenten, Veiligheidsregio en andere partners georganiseerd.

Wat gaan we ervoor doen?

Prepareren op rampen- en crisisbestrijding

Binnen de gemeentelijke organisatie preparen wij ons op een effectieve bestrijding van rampen en crisis door:

- Het opleiden en trainen van gemeentelijke medewerkers en bestuurders voor een rol in de Bevolkingszorg en/of crisisbeheersing.
- Het in standhouden van diverse faciliteiten zoals het crisiscentrum, noodcommunicatie en middelen voor inzet in het veld.
- Het leveren van input op het regionaal risicoprofiel, beleidsplan en crisisplan en het actueel houden van diverse lokale plannen en protocollen.
- Dit alles in intensieve samenwerking met gemeenten, Veiligheidsregio en diverse andere partners onder regie van de Adviseur Crisisbeheersing.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Een weerbare samenleving

De grote veranderingen in de geopolitieke verhoudingen hebben de internationale spanningen in de afgelopen jaren en sinds begin dit jaar in het bijzonder doen toenemen. Gelijktijdig zien we risico's die samenhangen met onder andere klimaatverandering groter worden. Dit betekent dat een grootschalige crisis die zowel een groot gebied raakt als ontwrichtende effecten heeft voor de maatschappij voorstelbaar is geworden. Deze diversiteit in dreigingen en veranderingen (en de benodigde voorbereiding hierop) maakt dat weerbaarheid en brede maatschappelijke continuïteit de komende jaren een urgent thema wordt.

Wat gaan we ervoor doen?

Verkennen van het thema weerbaarheid

In samenwerking met andere gemeenten, veiligheidsregio, VNG en de rijksoverheid verkennen wij het thema weerbaarheid. Hierbij onderzoeken we wat er nodig is om onze samenleving en en eigen organisatie weerbaar en veerkrachtig te maken en houden tegen diverse dreigingen. Waar nodig ondernemen we actie, zoals in de vorm van het inrichten van Noodsteunpunten in de gemeente Harderwijk.

Wat willen we bereiken?

Inzetten op calamiteitenbestrijding

Dit product bevat de gehele basisbrandweerzorg en alle activiteiten gericht op het bestrijden van (grootschalige) calamiteiten en rampen onder andere vanuit de brandweerkazernes van Harderwijk en Hierden en de gemeentelijke activiteiten op dit gebied.

Het product Brandweer en Rampenbestrijding is op basis van de Wet op de Veiligheidsregio's grotendeels belegd bij de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG). De gemeente Harderwijk en de VNOG werken, vanuit een gemeenschappelijke regeling, samen aan een veilige en beschermde leefomgeving in Harderwijk en Hierden. VNOG blijft altijd antwoord geven op de beide vragen die de samenleving aan haar stelt: hulp bieden bij nood en (helpen bij) voorkomen van gevaar. Daarvoor voert VNOG haar wettelijke taken uit:

- Brandweerzorg;
- Rampenbestrijding;
- Risico- en crisisbeheersing;
- Bevolkingszorg;
- Geneeskundige hulpverlening;
- Meldkamer Oost-Nederland.

Wat gaan we ervoor doen?

Samenwerken met de VNOG op het Regionaal Beleidsplan 2025-2028

Samenwerking tussen de gemeente en de VNOG is essentieel voor het waarborgen van de veiligheid in de regio, zowel in de voorbereidende fase als tijdens incidenten en crises. Deze samenwerking kenmerkt zich door afstemming, advisering, gezamenlijke uitvoering van taken en het delen van kennis en expertise.

Uitvoeren opgaven VNOG

De basis voor de Programmabegroting zijn de vijf opgaven van de Veiligheidsregio. Met deze opgaven geeft de VNOG antwoord op de primaire vragen die de samenleving aan haar stelt, namelijk: "Ik heb hulp nodig" en "Leer mij gevaar te voorkomen en mij hierop voor te bereiden". Het gaat om deze opgaven:

- Opgave 1. Het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en (langdurige) crises
- Opgave 2. Zelfredzaam & risicobewust
- Opgave 3. Vakbekwaam & deskundig
- Opgave 4. Sterke informatiepositie
- Opgave 5. Een gezonde financiële basis en betrokken medewerkers

Regulier beleid

1.2 Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouder(s):	J. Joon
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Beperken van criminaliteit en slachtofferschap

Om criminaliteit en het aantal slachtoffers hiervan in onze gemeente te beperken, zetten we in op preventie, handhaving en samenwerking. We voeren regie en verstoren criminele netwerken met bestuursrechtelijke bevoegdheden. Ook stimuleren we bewustwording en weerbaarheid onder inwoners door middel van voorlichtingscampagnes. Dit met en naast onze partners uit de strafrechtketen als politie en OM en in nauwe samenwerking met het onderwijs, bedrijven en instellingen.

Wat gaan we ervoor doen?

Aanpakken ondermijning en georganiseerde criminaliteit

Ondermijning wat is het?
Ondermijning is het proces waarbij georganiseerde criminaliteit gebruik maakt van legale structuren, voorzieningen of personen om illegale praktijken mogelijk te maken. Gemeenten staan in de frontlinie van de aanpak van ondermijning, omdat veel ondermijnende activiteiten zich afspelen op lokaal niveau. Criminelen maken misbruik van gemeentelijke procedures, zoals vergunningverlening, om geld wit te wassen en hun illegale activiteiten te verhullen. Hierdoor worden gemeenten kwetsbaar voor beïnvloeding vanuit de onderwereld. Hierbij kan gedacht worden aan:

- **Bestuurlijke beïnvloeding:** Criminelen proberen invloed uit te oefenen op gemeentelijk beleid, vergunningverlening of handhaving, bijvoorbeeld door ambtenaren om te kopen of te intimideren.
- **Integriteit:** Gemeenteambtenaren of bestuurders kunnen onder druk worden gezet om weg te kijken bij illegale activiteiten of actief deel te nemen.
- **Misbruik van voorzieningen:** Criminelen kunnen subsidies, vergunningen of sociale regelingen misbruiken, bijvoorbeeld door spookbedrijven of schijnconstructies op te richten.
- **Sociale beïnvloeding:** Bewoners durven geen meldingen meer te doen, omdat zij bang zijn voor de eventuele gevolgen.

Plan van aanpak Ondermijning
Vanuit het Plan van aanpak Ondermijning hebben we een aantal speerpunten vastgesteld. Ook in 2027 blijven we werken aan deze doelen. Specifiek gaat het om:

- **De basis op orde:** Weerbaar door lokale regelgeving en beleid, bewustzijn binnen de organisatie, toegerust zijn in de aanpak en voorkomen dat we onbewust ondermijnende criminaliteit faciliteren.
- **Veilig buitengebied:** Het buitengebied is kwetsbaar voor ondermijnende criminaliteit. We sluiten aan bij het Project Veilig Buitengebied om de weerbaarheid te vergroten.
- **Casuïstiek:** Casuïstiek die zich aandient moet worden geanalyseerd, verrijkt en op het juiste moment worden aangepakt en van opvolging voorzien. Als gemeente voeren we regie en werken we samen met onze partners.

Rekenkamerrapport Ondermijning
In 2023/2024 heeft de rekenkamercommissie onderzoek gedaan naar de gemeentelijke aanpak van ondermijning. Ook in 2027 gaan we verder aan de slag met de uitkomsten en aanbevelingen van dit onderzoek.

Het Gelders Akkoord
Het basisniveau waaraan een weerbare overheid moet voldoen, noemen we Het Gelders Akkoord. De inhoud van het Gelders Akkoord is samengesteld op basis van gesprekken, input tijdens ambtelijke werksessies en het breed bestuurlijk overleg (BBO), en feedback die van veel kanten is verzameld. Het Gelders Akkoord is daar een representatie van.

Het verwerken van verschillende meningen, belevingen en achtergronden maakt het een akkoord voor de hele provincie Gelderland en dus echt Gelders. Het Gelders Akkoord is inmiddels vastgesteld en vormt in 2027 de basis voor de samenwerking tussen alle betrokken partijen.

Specifiek beleid

Aanpakken cybercriminaliteit

Het thema cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit is in ontwikkeling en vraagt steeds meer aandacht. Hoewel de precieze omvang van gedigitaliseerde criminaliteit niet bekend is, onder meer door geringe meld- en aangiftebereidheid, staat wel vast dat het fenomeen zich verspreidt, versnelt, innoveert en steeds meer slachtoffers maakt. Als gemeente pakken we een preventieve rol om slachtofferschap te voorkomen.

Specifiek beleid

Aanpakken mensenhandel

Mensenhandel draait om uitbuiting. Daders gebruiken slachtoffers voor persoonlijk gewin. Dit is een ernstige schending van mensenrechten en van de menselijke waardigheid. Mensenhandel wordt vaak gepleegd in criminele samenwerkingsverbanden, die misbruik maken van de legale wereld. Gemeenten hebben bij de aanpak van mensenhandel een rol op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening en dragen bij aan het opwerpen van barrières tegen mensenhandel.

In 2027 gaan we verder met de acties uit het Plan van aanpak Mensenhandel. Doel hierbij is het om zoveel mogelijk slachtoffers uit hun situatie te halen, zorgen dat minder mensen slachtoffer worden en onze gemeente onaantrekkelijk maken voor daders door deze aan te pakken. De gemeentelijke aandachtsfunctionaris Mensenhandel voert regie op de uitvoering van het Plan van aanpak. Er wordt ingezet op het geven van voorlichtingen.

Specifiek beleid

Wat willen we bereiken?

Beperken van overlast

Om overlast in onze gemeente te beperken, richten we ons op een integrale aanpak van jeugd, woonoverlast en complexe zorgcasuïstiek. Inwoners moeten zich veilig en gehoord voelen in hun eigen leefomgeving. We investeren in preventief jeugdwerk en het versterken van de samenwerking met scholen om vroegtijdig problematisch gedrag te signaleren. Voor inwoners met verward gedrag of meervoudige problematiek werken we nauw samen met zorg- en veiligheidspartners om passende ondersteuning en begeleiding te bieden. Door deze aanpak voorkomen we escalatie en bevorderen we leefbaarheid in de wijk.

Wat gaan we ervoor doen?

Adviseren en regie pakken

We bieden in 2027 naast de Persoonsgerichte Aanpak ook consultatie en advies op ernstig meervoudige problematiek waar met name de sociaal wetten nadrukkelijke aanwezig zijn. Waar nodig bieden we ook procesregie op ad-hoc casuïstiek en incidenten van diverse aard. Voorbeelden hiervan zijn inwoners met een hoog risico op ernstig nadeel, maatschappelijke teloorgang. Acute dakloosheid met kinderen en de overgang voor jongvolwassenen van jeugdwet naar wmo.

Regulier beleid

Aanpakken excessieve overlast

Ook in 2027 zetten we de Persoonsgerichte aanpak (PGA) in als bewezen effectief instrument voor de aanpak van multi-problem casuïstiek op het snijvlak van zorg en veiligheid. De focus op casusniveau op het creëren van oplossingen voor ernstige complexe problemen bij individuele inwoners. Het kader voor de op- en afschaling wordt gevormd door de Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE), met als nieuw onderdeel het versterken van procesregie en casusregie in het sociaal domein.

Regulier beleid

Verder met de groepsaanpak probleemjongeren

In 2027 gaan we verder met de groepsaanpak op de problematische jeugdgroepen en de Persoonsgerichte aanpak op 18-minners. Ook het convenant School en veiligheid blijft belangrijk rond de aanpak van jeugd en veiligheid. Scholen, gemeenten, politie en het OM werken samen om de veiligheid op en rond de school te vergroten. Zorgwekkend gedrag willen we op tijd signaleren en overlast en criminaliteit waar mogelijk voorkomen. De zorg voor jeugd houdt niet op bij school. Overlast van jeugd kan stevige impact hebben op de woonomgeving. Jongeren zijn kwetsbaar om in aanraking te komen met criminele netwerken. Kwetsbaarheid kan ook ontstaan door thuissituaties, omstandigheden op school en risico's rond alcohol en drugs. Het thema jeugd en veiligheid is complex. We willen meer aan de voorkant komen.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Een effectieve aanpak op de lokale integrale veiligheid

Voor een effectieve aanpak van de lokale integrale veiligheid hanteren we het Integraal Veiligheidsplan (IVP) als leidraad. Dit plan bundelt onze prioriteiten en acties op het gebied van veiligheid, preventie en handhaving. Als gemeente zijn we dé regievoerende partij als het gaat om integrale veiligheidsvraagstukken. Hierbij werken we samen met een groot aantal veiligheidspartners en staan we in verbinding met inwoners, ondernemers en instellingen.

Wat gaan we ervoor doen?

Navolgen Integraal Veiligheidsplan

Het Integraal Veiligheidsplan (IVP) is het beleidsplan op hoofdlijnen waarin we als gemeenten en (veiligheids-) partners prioriteiten op het gebied van veiligheid vaststellen en afspraken vastleggen. Vanaf 2027 is er een nieuw IVP van kracht dat eind 2026 door de raad is vastgesteld. Daarin wordt er zoveel mogelijk afgestemd met het nieuwe coalitieakkoord en het collegeprogramma.

Regulier beleid

Inzetten op een veilige leefomgeving

Onze gemeente kent een aantal locaties waar publieke en private partijen samenwerken aan de veiligheid. Het gaat hierbij om winkelcentra, uitgaansgebieden en bedrijventerreinen. Met een nauwe samenwerking met ondernemers en de politie streven we naar een veilige omgeving om te ondernemen en bezoeken. Deze samenwerking vindt onder andere plaats binnen KVO's (Keurmerk Veilig Ondernemen) en het KVU (Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan).

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Handhaven van de openbare orde en veiligheid

Het handhaven van de openbare orde en veiligheid is een kerntaak van de gemeente. We zetten hiervoor stevig in op de inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) en toezichthouders, die zichtbaar aanwezig zijn in de wijken en actief optreden bij overlast en overtredingen. We werken samen met de politie. Cameratoezicht wordt ingezet op strategische locaties om preventief te werken en sneller te kunnen ingrijpen bij incidenten. Waar nodig treden we doortastend op wanneer grenzen worden overschreden, met maatregelen die passen bij de ernst van de situatie. Daarbij maken we gebruik van bestuursrechtelijke bevoegdheden, zoals het opleggen van dwangsommen, gebiedsverboden of het sluiten van panden bij ernstige verstoringen van de openbare orde. Door zichtbaar en consequent te handhaven, vergroten we het gevoel van veiligheid onder inwoners.

Wat gaan we ervoor doen?

Inzetten van gemeentelijke bevoegdheden

Deze activiteit omvat de inzet van diverse gemeentelijke bevoegdheden en ondersteuning hierbij. Het gaat hierbij om bevoegdheden ter bescherming van de openbare orde en veiligheid, zoals gebiedsverboden, sluiten van drugspanden, huisverboden en crisismaatregelen.

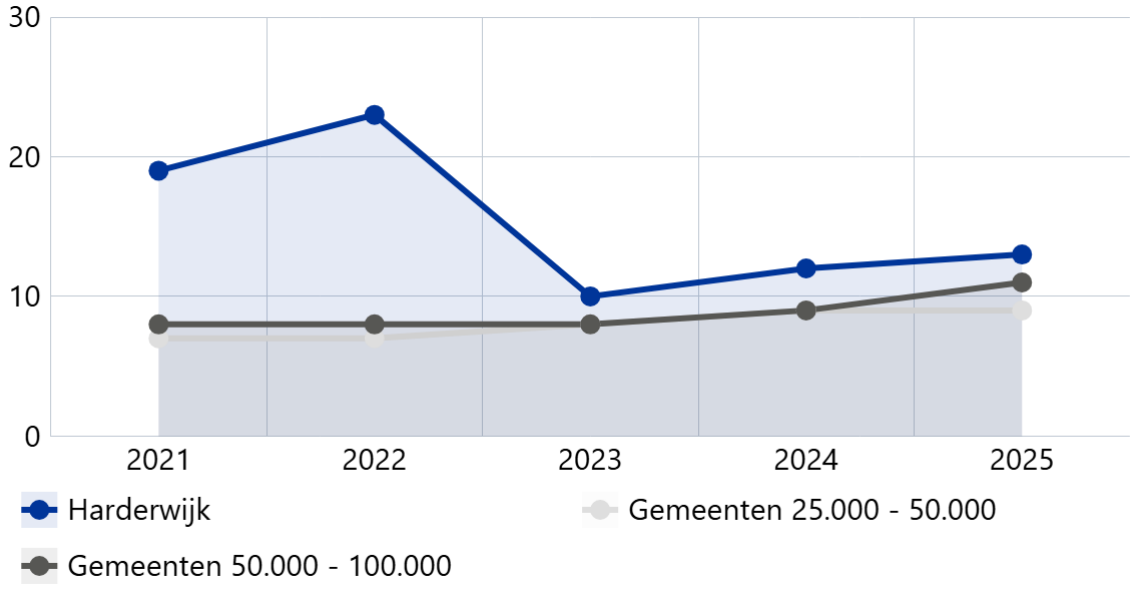
Regulier beleid

Toezicht en handhaving in de openbare ruimte

Voor het waarborgen van de leefbaarheid, veiligheid en openbare orde is belangrijk om hierop toezicht te houden en in te grijpen wanneer dat nodig is. Hiervoor zetten we in met buitengewoon opsporingsambtenaren, toezichthouders en cameratoezicht. Hierbij werken we nauw samen met de politie en andere partners waar mogelijk wijkgericht.

Verplichte beleidsindicatoren programma 1

Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren

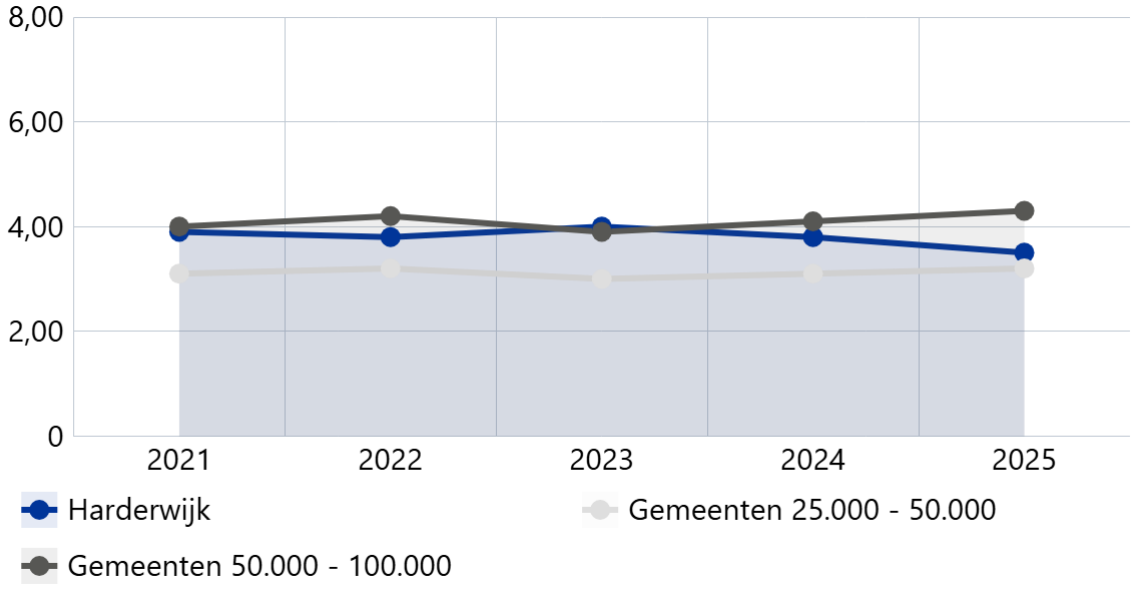

Bron: Halt

Wanneer een jongere een strafbaar feit pleegt kan dit worden afgedaan met een Halt- verwijzing. De politie, BOA's en leerplichtambtenaren doen deze verwijzingen. Hierna volgt een pedagogische interventie voor de jongere.

In 2023 zagen we een forse afname van het aantal verwijzingen. Dit is te verklaren door ander toegangsbeleid bij een aantal evenementen waardoor minder overtredingen met alcohol zijn geconstateerd. Hierna is er blijvende aandacht bij professionals voor Halt als een effectieve afdoening van overtredingen door minderjarigen.

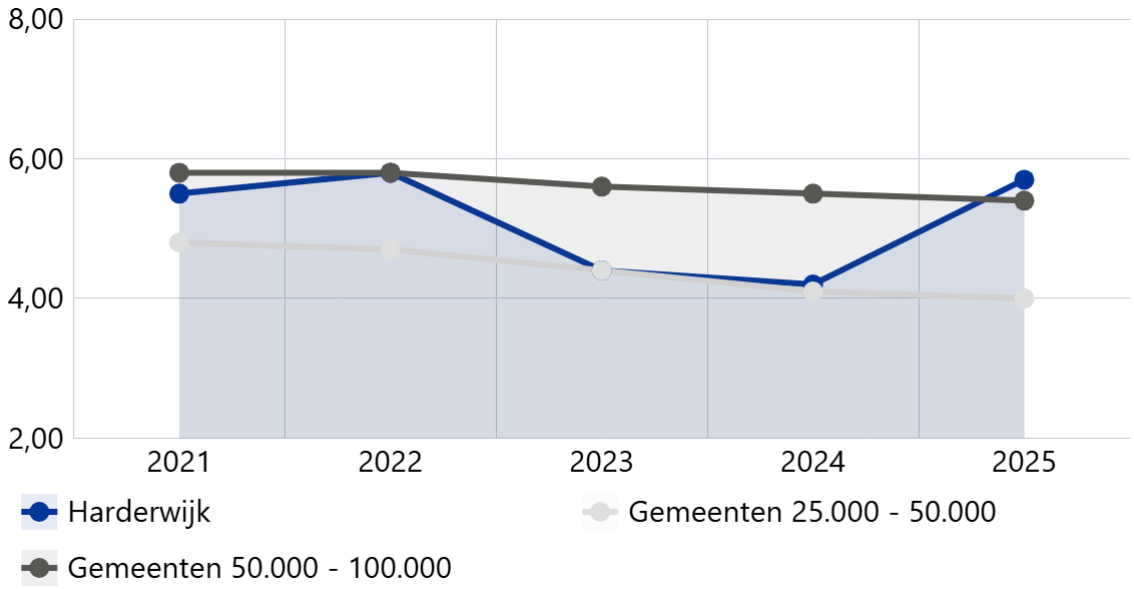
Misdrijven - Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners

Bron: CBS

Het aantal geweldsmisdrijven fluctueert rond het landelijk gemiddelde en is in 2025 licht gedaald ten opzichte van 2024. Geweldsincidenten doen zich met name voor in combinatie met alcoholgebruik, bijvoorbeeld in de horeca en tijdens evenementen. De politie treedt hier direct tegen op. In een groot deel van de gevallen betreft het onderlinge conflicten waarbij geen aangifte wordt gedaan.

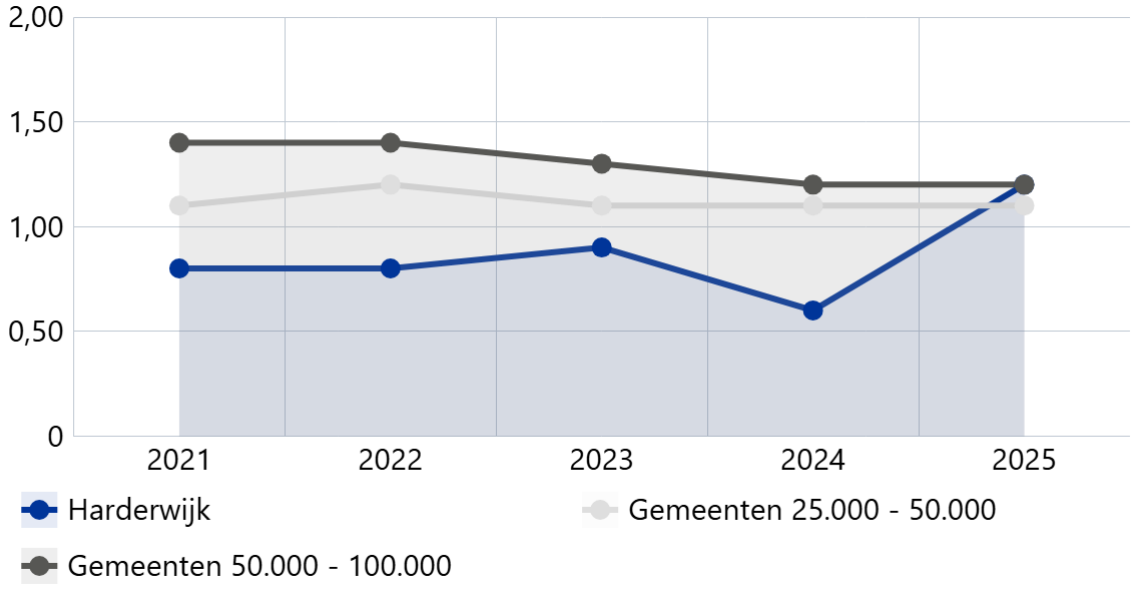
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte

Bron: CBS

Het vernielen of beschadigen van objecten in de openbare ruimte is een misdrijf. Sinds 2024 zien we een stijging in meldingen van vandalisme. Naast de schade voor particulieren zijn ook bedrijven en instanties slachtoffer. Als gemeente doen we bij vandalisme vaker aangifte. Dit om de problematiek beter in kaart te brengen, maar ook om de pakkans van daders te vergroten.

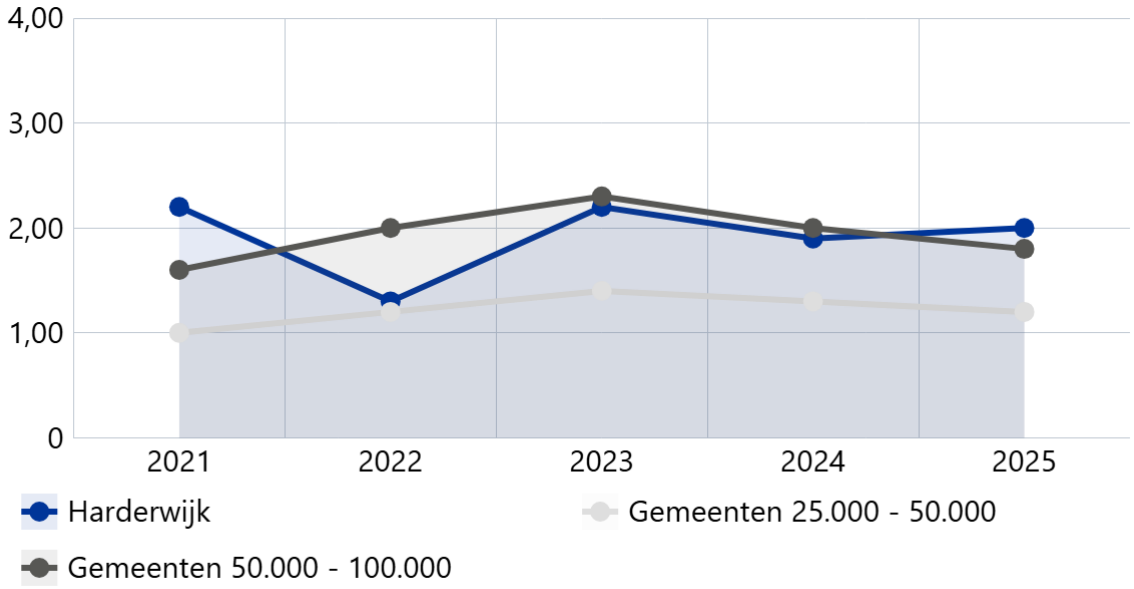
Misdrijven - Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

Bron: CBS

In 2025 is een duidelijke stijging zichtbaar in het aantal woninginbraken. Uit recente besprekingen binnen de driehoek blijkt dat deze toename moeilijk te verklaren is. Onder de verdachten is geen specifieke doelgroep aan te wijzen; het gaat voornamelijk om gelegenheidsdaders, vaak afkomstig uit andere delen van Nederland of Europa. De politie verricht, in samenwerking met het Openbaar Ministerie, onderzoek naar woninginbraken. Waar mogelijk worden verdachten aangehouden en vervolgd.

Misdrijven - Winkeldiefstallen

Bron: CBS

Het aantal winkeldiefstallen fluctueert rond het landelijk gemiddelde. In 2023 zagen we een toename van het aantal gemelde gevallen van winkeldiefstallen. We verklaren dit door de komst van zelfscankassa's en het lokale beleid van winkeliers om bij niet gescande producten altijd de politie in te schakelen en aangifte te doen.

Facultatieve beleidsindicatoren programma 1

Aangiften diefstal/ inbraak woning (Bron: data.politie.nl)

Gemiddeld 2012 - 2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Gemiddeld 2021 - 2025
151	42	91	70	43	40	44	29	61	43

Opgelegde tijdelijke huisverboden (Bron: Gemeente Harderwijk)

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
3	8	6	3	7	3	3

Diverse indicatoren in relatie tot veiligheid (Bron: data.politie.nl)

Feiten	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal misdrijven	1.426	1.881	2.022	1.781	1.777	1.920	1.788	1.987
Geweld (openlijk, mishandeling, moord/ doodslag)	133	110	105	113	117	112	106	95
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	80	72	79	65	50	77	66	49
Diefstal van brom-, snor-, fietsen	90	182	110	142	170	216	192	262
Vernieling c.q. zaakbeschadiging	94	159	176	162	184	148	156	223
Totaal registraties overlast	863	1.007	1.139	1.385	1.237	1.330	1.306	1330
Melding overlast jeugd	165	215	405	538	380	397	371	327
Overlast door alcohol/ drugs	108	116	118	119	121	159	174	178

Uit de landelijke geregistreerde politiecijfers blijkt dat het totaal aantal misdrijven in Harderwijk in de periode 2020–2025 redelijk stabiel is, met gemiddeld circa 1.800 misdrijven per jaar. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde zijn er minder misdrijven in gemeente Harderwijk. Zo schommelt het aantal misdrijven per 1.000 inwoners in Harderwijk en Hierden rond de 96 misdrijven, terwijl dat voor Nederland rond de 112 ligt. Getalsmatig vallen met name vandalisme en fietsdiefstal op. Zware misdrijven, zoals overvallen en straatroof, komen relatief weinig voor in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Totaaloverzicht Programma 1

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV11	**TV11 Crisisbeheersing en brandweer**	**145**	**145**	**145**	**145**	**145**	**145**
TV12	**TV12 Openbare orde en veiligheid**	**98**	**44**	**33**	**27**	**27**	**27**
Totaal Baten		**243**	**188**	**179**	**173**	**173**	**173**
Lasten							
TV11	**TV11 Crisisbeheersing en brandweer**	**-4.055**	**-4.381**	**-4.549**	**-4.619**	**-4.619**	**-4.647**
TV12	**TV12 Openbare orde en veiligheid**	**-2.251**	**-2.339**	**-2.286**	**-2.238**	**-2.239**	**-2.232**
Totaal Lasten		**-6.306**	**-6.720**	**-6.836**	**-6.857**	**-6.858**	**-6.878**
Gerealiseerd resultaat		**-6.064**	**-6.531**	**-6.657**	**-6.685**	**-6.685**	**-6.706**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	188	179	-10
Lasten	-6.720	-6.836	-116
Verschil	**-6.531**	**-6.657**	**-126**

Het resultaat van programma 1 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Kapitaallasten	21	1
	Doorberekende salariskosten	168	2
1.1	Begroting VNOG 2027-2030	-326	3
1.2	Aanpak ondermijning	30	4
	Diversen	-19	5
	Totaal	**-126**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Kapitaallasten	Jaarlijks worden de kapitaallasten bepaald op basis van de aanwezige activa en de nieuwe investeringen. Deze kapitaallasten worden toegerekend aan de betreffende taakvelden/programma's. Voor de begroting 2027 leidt dit tot een voordeel.
2. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een voordelig effect.
3. Begroting VNOG 2027-2030	Dit nadeel wordt verklaard door de programmabegroting 2027-2030 van de VNOG ten opzichte van de primitieve begroting 2026. De raad heeft ingestemd met de concept meerjarenbegroting VNOG 2027-2030 en besloten de gevraagde bijdrage

	voor 2027 op te nemen in de gemeentelijke begroting. De stijging van de bijdrage is het gevolg van loon- en prijsbijstelling. Er is hier geen sprake van nieuw beleid.
4. Aanpak ondermijning	In 2026 was er een incidenteel vacaturebudget voor aanpak ondermijning. In de begroting 2027 komt dit budget niet meer voor, wat leidt tot een voordeel ten opzichte van 2026.
5. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een klein nadelig effect.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Algemeen Programma 2

Gemeente Harderwijk is een bereikbare stad. Wij werken aan het verbeteren van de bereikbaarheid van gemeente Harderwijk vanaf de A28/N302 en de eigen gemeentelijke infrastructuur (waaronder de ontsluiting van bedrijventerrein Lorentz). Er staan twee principes voorop. Ten eerste richten we onze wegen zoveel mogelijk Duurzaam Veilig in. Naast een bereikbare stad is gemeente Harderwijk namelijk ook een verkeersveilige stad. Op basis van meerdere jaren is sprake van een afname van het aantal ongevallen in gemeente Harderwijk. Deze trend willen wij doorzetten door aanpak van de verkeersonveilige situaties. Ten tweede is het STOMP-principe leidend. Dat wil zeggen dat de gemeente het wandel- en fietsgebruik promoot en wandel- en fietsvoorzieningen daar waar mogelijk verbetert. De gemeente Harderwijk stimuleert het gebruik van openbaar vervoer. Hierbij is het uitgangspunt om het huidige niveau minimaal in stand te houden en waar mogelijk met maatwerk verbeteringen door te voeren.

Inhoud

Het programma omvat activiteiten gericht op het beheer en onderhoud van (water-) wegen, straten, bermen, pleinen, bruggen, openbare verlichting en gladheidsbestrijding. Daarnaast het opstellen/vernieuwen van beleid en het treffen van verkeersmaatregelen ten behoeve van de verkeersafwikkeling, de verkeerscirculatie en de verkeersveiligheid.

Ontwikkelingen

De groei van de landelijke en regionale economie heeft effect op de groei van de mobiliteit. De verwachting is dat de verkeersintensiteit op de A28 de komende jaren blijft toenemen. Voor het blijvend bereikbaar houden van de gemeente Harderwijk wordt in regionaal verband uitvoering gegeven aan het strategisch thema Bereikbaarheid/A28. Ook nemen de intensiteiten op de provinciale wegen toe. Dat heeft deels te maken met de (autonome) groei maar ook door grootschalige ontwikkelingen zoals op en rond het bedrijventerrein Lorentz en woningbouwontwikkelingen. Uit onderzoek blijkt dat het nodig is om op diverse locaties maatregelen te nemen om tot een verbeterde doorstroming en verkeersveiligheid te komen in relatie tot het bedrijventerrein en de omliggende ontwikkelingen, die zich de komende jaren voordoen.

Naast de voorbereiding van infrastructurele maatregelen wordt regionaal ook volop ingezet op minder woon-werkverkeer met de auto, verkeersveiligheid, werkgeversbenadering, fietscampagnes, aanleg snelle fietsroutes, sneller en frequenter openbaar vervoer naar omliggende plaatsen als Amersfoort, Apeldoorn, Lelystad en Zwolle. Via de OV- en Spoortafel Oost is de ambitie voor een verbeterd spoorproduct voor gemeente Harderwijk op de landelijke agenda gezet, resulterend in de opname van gemeente Harderwijk in het Toekomstbeeld OV 2040.

In 2026 zijn enkele paragrafen in het Programma Bouw & Infrastructuur onderdeel mobiliteit gevuld, waaronder de paragraaf verkeersveiligheid. De komende jaren werken we gericht aan het verbeteren van verkeersveiligheid aan de hand van het gestelde beleid en bijbehorende uitvoeringsprogramma.

Verbonden partijen

- Coöperatie Gastvrije Randmeren

Beleidskaders

- Omgevingsvisie Harderwijk
- Parkeerverordening (1998)
- Programma Bouw & Infrastructuur onderdelen Parkeren (2025) en Mobiliteit & Infrastructuur (2026)
- Integraal Fietsbeleid (2019)
- Verkeersveiligheidsplan (2016) met update uitvoeringsprogramma (2021)

Taakvelden Programma 2

2.1 Verkeer en vervoer

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Bewustwording creëren betreffende verkeersveiligheid

We willen dat weggebruikers zich meer bewust worden hoe ze zich veilig moeten gedragen in het verkeer.

Wat gaan we ervoor doen?

Ondersteunen activiteiten Veilig Verkeer Nederland

Het bevorderen, stimuleren en ondersteunen van activiteiten van Veilig Verkeer Nederland, waaronder gedragsbeïnvloeding, voorlichting, educatie en communicatie.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Een goed bereikbare gemeente blijven

Gemeente Harderwijk groeit. En wordt steeds aantrekkelijker om te werken en te bezoeken. Dit leidt er toe dat er steeds meer weggebruikers bij komen. We willen dat Harderwijk en Hierden een prettige gemeente blijven om te wonen, werken en bezoeken. Randvoorwaarde is dat de gemeente goed bereikbaar is.

Bij een goede bereikbaarheid spelen meerdere modaliteiten een rol. Ons doel is de fietsbereikbaarheid te verbeteren en aantrekkelijker te maken. Zowel voor mensen die zich binnen de gemeente verplaatsen als mensen die van circa 15 km buiten gemeente Harderwijk komen. Ook de bereikbaarheid per openbaar vervoer is van belang. Zie hiervoor een aparte paragraaf. Door de bereikbaarheid per fiets en openbaar vervoer te verbeteren, groeit de druk op het autoverkeerssysteem minder hard.

Tegelijkertijd willen we dat de autobereikbaarheid ook toekomstbestendig is. Hierbij denken we aan het hoofdwegennet (A28, N302), maar ook aan de ringweg om Harderwijk (Groene Zoomweg - Ceintuurbaan - Knardijk). Binnen de bebouwde kom moeten de ontsluitingswegen op orde zijn, om te voorkomen dat er teveel druk op de routes in woonwijken komt te liggen.

Wat gaan we ervoor doen?

Kwaliteit voorzieningen in stand houden

Er is sprake van planmatig jaarlijks onderhoud, meerjarig onderhoud (vervanging van op basis van technische en economische levensduur), correctief onderhoud (herstellen van schade, afhandelen van meldingen Snel Herstel) en meer projectmatige werkzaamheden (grootschalige vervanging, renovatie en reconstructie).

Regulier beleid

Civiele kunstwerken onderhouden

Het preventief en correctief onderhouden van bruggen, tunnels, duikers, kademuren, geluidsschermen, een viaduct en hellingbaan. Inspecteren van 1/3 van het areaal om onderhoudsstatus te monitoren. Areaal bijhouden in beheer management systeem iASSET.

De civiele kunstwerken worden in stand gehouden op CROW-kwaliteitsniveau C.

Regulier beleid

Wegverhardingen onderhouden

Wegverhardingen onderhouden die zijn opgenomen in de planning vanuit het assetmanagement programma GISIB.
De wegen worden in stand gehouden op kwaliteitsniveau C, en de fiets- en voetpaden op kwaliteitsniveau B. Inspecteren van het areaal conform de landelijke gebruikte CROW normen. Areaal bijhouden in beheer management systeem GISIB.

Regulier beleid

Reiniging wegen

Het machinaal vegen, handmatig opruimen van zwerfvuil, bestrijden van onkruid op verhardingen en het verwijderen van graffiti.
De werkzaamheden worden uitgevoerd op CROW-kwaliteitsniveau B+, behalve in de binnenstad en voor graffiti waar CROW-kwaliteitsniveau A geldt.

Regulier beleid

Gladheidbestrijding

Preventief en curatief strooien en/of schuiven van wegen en fietspaden die zijn opgenomen in het strooibeleid. Zoutinkoop via contract en materieel up to date houden.

Regulier beleid

Openbare verlichting

Preventief en correctief onderhoud aan lichtmasten, muurarmen, armaturen, grondspots en andere decoratieve verlichting. Inspectie (4 keer per jaar) van het areaal op functioneren. Areaal bijhouden in beheer management systeem GISIB

De voorzieningen worden beheerd op basis van wettelijke keuringsnormen (zoals NEN 1010/3140) en SLA's.

Regulier beleid

Bewegwijzering en straatmeubilair

Preventief en correctief onderhoud aan verkeersregelinstallaties, verkeersborden, verkeerstekens en markeringen op het wegdek, bewegwijzering, straatnaamborden, fietsenrekken, zitbanken e.d. Inspecteren van het areaal Areaal bijhouden in beheer management systeem GISIB.
De objecten worden in stand gehouden op CROW-kwaliteitsniveau B

Afvalbakken van Inter Design langzaam invoeren.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Een veiliger verkeerssituatie

Het verbeteren van de verkeersveiligheid in algemene zin, zowel subjectief als objectief, en het terugdringen van het aantal ongevallen maar ook het inspelen op mogelijke risico's. Binnen het taakveld verkeer en vervoer staan twee principes voorop. Ten eerste richten we onze wegen zoveel mogelijk Duurzaam Veilig in. Ten tweede is het STOMP-principe leidend. Dat wil zeggen dat de gemeente het wandel- en fietsgebruik promoot en wandel- en fietsvoorzieningen daar waar mogelijk verbetert.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren verkeersveiligheidsplan

In 2026 is het omgevingsprogrammaonderdeel mobiliteit en infrastructuur (incl. verkeersveiligheid) vastgesteld. Aan de hand daarvan gaan we door met het verbeteren van de verkeersveiligheid. Noemenswaardige projecten zijn o.a. het veiliger maken van de Ceintuurbaan, het aanpassen van de rotondes Groene Zoomweg/Kolbaanweg en Groene Zoomweg/Meeboerserf. Ook bereiden we diverse nieuwe verkeersprojecten voor aan de hand van ons actieprogramma verkeersveiligheid.

Specifiek beleid

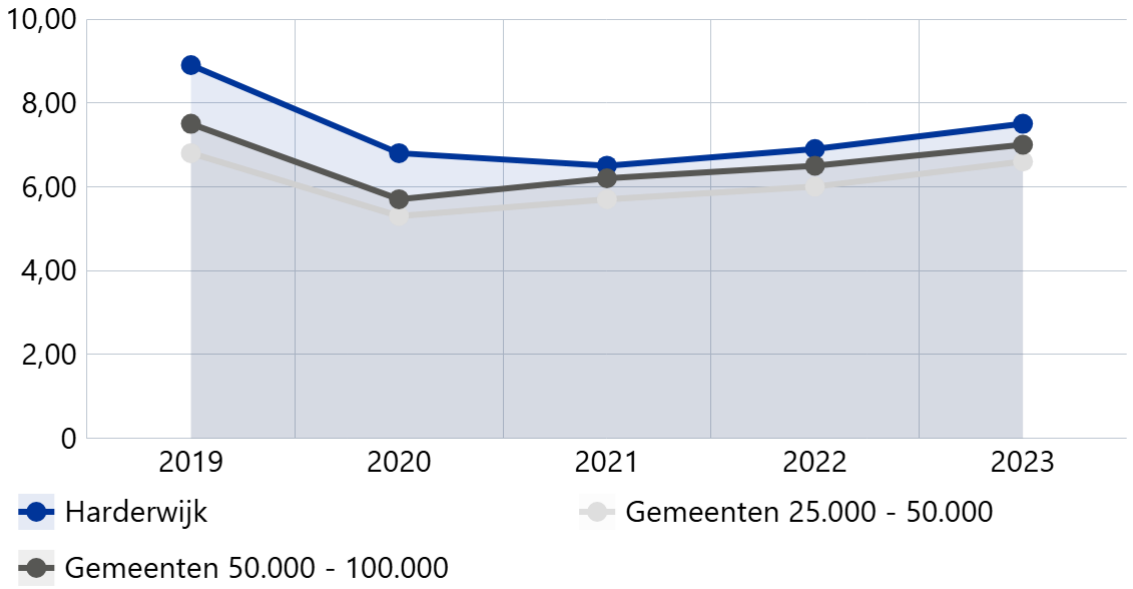
Op regionaal niveau samenwerken

Het verbeteren van de regionale samenwerking op het gebied van verkeersveiligheid met omliggende gemeenten, provincie Gelderland, politie, VVN, etc

Regulier beleid

Verplichte beleidsindicatoren 2.1 Verkeer en vervoer

Aantal verkeersongevallen per 1.000 inwoners

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Op waarstaatjegemeente.nl/viewer - verkeersveiligheid staan ook grafieken met ongevalscijfers t/m 2024 per 100.000 inwoners. Die laten een licht dalende lijn zien. Helaas blijkt wel dat het aantal gewonden licht toeneemt, terwijl het aantal ongevallen met uitsluitend materiele schade daalt. Bij de meeste ongevallen zijn fietsers betrokken.

2.2 Parkeren

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Een goed bereikbare en leefbare stad op het gebied van parkeren

Het versterken van de stad door de bereikbaarheid en leefbaarheid te vergroten op het onderdeel parkeren door:

- Op basis van het STOMP-principe (**S**tappen, **t**rappen, **o**penbaar vervoer, **m**obility as a service en **p**rive-auto) in te zetten op het stimuleren van duurzame mobiliteit waaronder bijvoorbeeld deelauto's en deelfietsen.
- Het in stand houden en realiseren van extra (fiets)parkeercapaciteit;
- Effectieve verdeling van de beschikbare parkeercapaciteit onder de verschillende doelgroepen in de verschillende reguleringsgebieden;
- Inzet op intensivering van handhaving van de parkeerregulerende maatregelen;
- Inzet op verkeersgeleiding/ -informatie van verkeersstromen van en naar de parkeerlocaties door het Parkeer Route Informatiesysteem (PRIS);
- Het borgen van voldoende parkeercapaciteit bij ruimtelijke ontwikkelingen (nieuwbouw of functiewijziging). Hierbij rekening houdend met het uitgangspunt dat het parkeren zo veel als mogelijk uit het zicht moet plaatsvinden.
- Het bevorderen van de toegankelijkheid door voldoende speciaal gereserveerde en afgestemde parkeerplaatsen voor de doelgroep gehandicapten.

Wat willen we bereiken?

Mobiliteit bevorderen

Mobiliteit bevorderen volgens het STOMP principe en, ter bevordering van de gezondheid, op termijn toewerken naar autoluwe, liefst autovrije wijken en buurten.

Wat gaan we ervoor doen?

Actualiseren parkeerregelgeving

In 2025 hebben we de regelgeving voor parkeren geactualiseerd (binnen de VFLo) en nadere regels vastgesteld voor de uitgifte van parkeervergunningen . Met de actualisatie zijn duidelijke regels en criteria gesteld voor de uitgifte van de verschillende parkeervergunningen. Deze regeling treedt vanaf 2026 in werking.

Regulier beleid

Haalbaarheid en locatieonderzoek Wijkhubs en transferia

Eén van de ambities uit de Omgevingsvisie en het programmaonderdeel parkeren is om zowel in de binnenstad als in overige (woon)wijken uiteindelijk meer parkeren aan de randen te laten plaatsvinden op transferia en hubs. Een hub is een goed bereikbaar punt aan bijvoorbeeld de rand van de wijk, waar onder andere wijkbewoners hun auto kunnen parkeren en waar bijvoorbeeld elektrische deelauto’s en -fietsen beschikbaar zijn, maar ook de mogelijkheid wordt geboden om een eigen fiets te stallen. In 2027 voeren we per wijk een haalbaarheid en locatieonderzoek uit. Hieruit moet duidelijk worden wat per wijk de beste locatie is, aan welke voorwaarden een hub moet voldoen en welke vormen van voor- en natransport hier aangeboden moeten worden.

Regulier beleid

Intensiveren van de handhaving

We intensiveren de handhaving. Met de toekomstige uitbreiding van parkeerregulering in Waterfront en Zeebuurt wordt het reguleringsgebied groter en is mede om die reden intensivering nodig.

Regulier beleid

Inzetten deelmobiliteit

We vergroten de inzet van deelmobiliteit op basis van het STOMP-principe. Dit kan in meerdere vormen. Het plaatsen van bijvoorbeeld elektrische deelfietsen en deelauto's in woonwijken is een alternatief voor de tweede auto.

Regulier beleid

Doelgroepen op de juiste plek (uitwerking herverdelingsvraagstuk)

Voor de leefbaarheid en bereikbaarheid van de binnenstad en omgeving is het noodzakelijk dat er een betere balans ontstaat in vraag en aanbod van parkeercapaciteit en uitgifte van vergunningen. We gaan onderzoeken of de verschillende doelgroepen (bewoners, werkers en bezoekers) op een betere manier kunnen herverdelen over de bestaande parkeervoorzieningen.

Regulier beleid

2.3 Recreatieve havens

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Bevordering van het watertoerisme

Watertoerisme draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de stad. Nederlandse en buitenlandse toeristen en watersporters komen graag naar gemeente Harderwijk en verblijven één of meerdere nachten in de haven. De havens versterken het toeristisch en recreatieve aanbod van de historische binnenstad van gemeente Harderwijk, de Veluwe en de regio.
De havens van gemeente Harderwijk hebben behalve een toeristisch-recreatieve waarde ook een economische waarde. Ze voegen meer aanbod aan het product gemeente Harderwijk toe en verhogen de beleving voor inwoners en recreanten.

Wat gaan we ervoor doen?

Beheer Harderwijker havens

Het beheer van de havens richt zich op een aantal aspecten.

Een belangrijk onderdeel is het gastheerschap voor alle gebruikers van de havens waaronder de passanten in het zomerseizoen en de bewoners van Waterfront. De havenmeesters zorgen er voor dat havens en havenvoorzieningen op de juiste manier worden gebruikt. Havengeld, dat nodig is om beheer en onderhoud te bekostigen, wordt door de havenmeesters geïnd.

Om de kwaliteit van de havens en de havenvoorzieningen op peil te houden, is regelmatig onderhoud nodig. Onderhoud bestaat onder andere uit gepland jaarlijks onderhoud en meerjarig onderhoud. Meerjarig onderhoud bestaat uit vervanging van op basis van technische en economische levensduur van de havenvoorzieningen. Ook herstel van schade (curatief onderhoud) is onderdeel van het beheer.

Tot slot ontkomen wij ook niet aan toezicht en zo nodig handhaving. Toezicht is een belangrijke schakel in het bewaken van de openbare orde en veiligheid in de openbare ruimte, dus ook in en rondom de havens.

Regulier beleid

Uitvoeren locatiestudie watersportactiviteiten

Na de ingebruikname van de nieuwe havens is de vraag naar locaties voor watersportactiviteiten toegenomen. Specifieke locaties voor commerciële watersportactiviteiten zijn geen onderdeel van de gerealiseerde en nog te realiseren plannen van Waterfront (m.u.v. de kleine watersport).

Vanwege de vraag hebben wij een quick-scan uitgevoerd. Het doel van de quick-scan is locaties in gemeente Harderwijk aanwijzen die mogelijk geschikt zijn voor (commerciële) watersportbedrijven. Een haalbaarheidsonderzoek is voor de verdere ontwikkeling van de locaties die op basis van de quick-scan geschikt lijken de vervolgstap.

Met de uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek zijn wij 2026 gestart.

Specifiek beleid

2.4 Economische havens en waterwegen

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Havens die van toegevoegde waarde zijn voor de lokale en regionale economie

De havens in het havengebied noord, de Lorentzhaven en de Pasteurhaven, zijn een belangrijk onderdeel voor de economie van gemeente Harderwijk en de regio. De bedrijfshavens zijn een belangrijke schakel voor de op- en overslag van goederen en containers, reparatie, productie en winterstalling van (recreatie)vaartuigen.

De Lorentzhaven draagt bij aan vervoer over water. Lokale en regionale bedrijven kunnen hiervan gebruik maken. De Lorentzhaven is voorzien van een openbare kade, voldoende bedrijven die werkzaam zijn in de sector op- en overslag en een containerterminal met deels een openbaar karakter. Zo ondersteunen de havenvoorzieningen de lokale en regionale economie. Voor bedrijven en bezoekende schepen heeft de Lorentzhaven een toegevoegde waarde.

De Pasteurhaven huisvest vooral watersportbedrijven en visserijbedrijven en biedt daarvoor goede voorzieningen. De Pasteurhaven is goed bevaarbaar met voldoende kadelengte en een brede diversiteit van watersportbedrijven die de watersporter op alle vlakken faciliteert.

2.5 Openbaar vervoer

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

In stand houden en mogelijk verbeteren van het OV-aanbod

De gemeente Harderwijk stimuleert het gebruik van het openbaar vervoer. Uitgangspunt is het huidige niveau minimaal in stand te houden en waar mogelijk verbeteringen in de bus- en treindienstregeling en -verbindingen door te voeren.

Wat gaan we ervoor doen?

Samenwerken via Noord-Veluwe Bereikbaar

Onder de paraplu van Noord-Veluwe Bereikbaar werken we samen met de provincie Gelderland en alle gemeenten langs de A28-corridor tussen Amersfoort en Zwolle aan een betere doorstroming op de A28. Dit doen we door in te zetten op duurzame alternatieven, zoals sneller en frequenter openbaar vervoer en goede fietsvoorzieningen op deze corridor. Ook wordt ingezet op gedragsverandering bijvoorbeeld door fietscampagnes, gericht op woon-werkverkeer, maar ook recreatief verkeer.

Met de samenwerkende gemeenten is een Mobiliteitsfonds opgericht waar jaarlijks financiële middelen in gedoneerd worden om gericht in een betere regionale bereikbaarheid te investeren. Tevens wordt hiermee een duidelijk signaal afgegeven aan andere organisaties.

Specifiek beleid

Lobbyen voor verbeteringen niet-gemeentelijke infrastructuur

Lobby voor een snellere en frequentere treinverbinding alsook een toekomstbestendige aanpak van de A28 (met name knooppunt Hoevelaken) en N302 (Knardijk en Leuvenumseweg). Bestuurlijk en ambtelijk wordt, met onze samenwerkende partners, gezocht naar bredere (financiële) steun. Een goed voorbeeld hiervan is (het doortrekken van Intercitytreinen op) de Veluwelijn. Steun en samenwerking wordt gezocht en gevonden bij omliggende provincies en regio's, alsook bij de spoorsector.

Specifiek beleid

Verbeteren en frequenter openbaar vervoer

Samen met partners, zoals NS, EBS, provincie Gelderland en omliggende gemeenten en regio's, werken we samen aan een goed netwerk van openbaar vervoer van en naar de gemeente Harderwijk. Speerpunt is het realiseren van een keervoorziening op of naast het station van gemeente Harderwijk om Intercitytreinen uit Amersfoort door te laten rijden naar Harderwijk. Op korte termijn wordt ingezet op meer spitstreinen in de ochtend van Harderwijk, via Nijkerk, naar Amersfoort en vice versa in de middagspits. Ook is de spitspendel op de vrijdag gewenst.

Regulier beleid

Totaaloverzicht Programma 2

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV21	**TV21 Verkeer en vervoer**	**679**	**364**	**179**	**179**	**179**	**179**
TV22	**TV22 Parkeren**	**43**	**18**	**18**	**18**	**18**	**18**
TV24	**TV24 Economische havens en waterwegen**	**642**	**629**	**881**	**764**	**798**	**1.056**
Totaal Baten		**1.364**	**1.011**	**1.079**	**961**	**995**	**1.253**
Lasten							
TV21	**TV21 Verkeer en vervoer**	**-6.296**	**-8.469**	**-7.644**	**-7.987**	**-8.103**	**-8.175**
TV22	**TV22 Parkeren**	**-2.651**	**-2.732**	**-2.604**	**-3.139**	**-3.074**	**-3.063**
TV23	**TV23 Recreatieve havens**	**-4**	**-5**	**-5**	**-5**	**-5**	**-5**
TV24	**TV24 Economische havens en waterwegen**	**-1.310**	**-1.177**	**-1.338**	**-1.222**	**-1.251**	**-1.508**
TV25	**TV25 Openbaar vervoer**	**-70**	**-99**	**-70**	**-69**	**-69**	**-69**
Totaal Lasten		**-10.332**	**-12.482**	**-11.660**	**-12.421**	**-12.501**	**-12.820**
Onttrekkingen							
TV21	**TV21 Verkeer en vervoer**	**247**	**238**	**220**	**274**	**274**	**274**
TV22	**TV22 Parkeren**	**332**	**527**	**8.322**	**252**	**221**	**221**
TV24	**TV24 Economische havens en waterwegen**	**215**	**10.286**	**60**	**80**	**60**	**60**
Totaal Onttrekkingen		**793**	**11.051**	**8.602**	**606**	**555**	**555**
Stortingen							
TV21	**TV21 Verkeer en vervoer**	**-375**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV22	**TV22 Parkeren**	**0**	**-355**	**-8.070**	**0**	**0**	**0**
TV24	**TV24 Economische havens en waterwegen**	**-211**	**-93**	**-93**	**-93**	**-93**	**-93**
TV25	**TV25 Openbaar vervoer**	**0**	**-10.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Stortingen		**-586**	**-10.448**	**-8.163**	**-93**	**-93**	**-93**
Gerealiseerd resultaat		**-8.761**	**-10.868**	**-10.143**	**-10.947**	**-11.044**	**-11.105**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	1.011	1.079	68
Lasten	-12.482	-11.660	821
Onttrekkingen	11.051	8.602	-2.449
Stortingen	-10.448	-8.163	2.285
Verschil	**-10.868**	**-10.143**	**725**

Het resultaat van programma 2 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken (regulier en budget neutraal)	280	1
	Kapitaallasten	83	2
	Doorberekende salariskosten	-69	3
2.1 + 2.2	Overige doorbelastingen	83	4
	Incidentele budgetten	640	5
2.1	Indexatie 2026	-98	6
2.1	Voordeurnorm 2027	-148	7
2.1	Ophoging budget beeldkwaliteit wegen	-114	8
2.4	Havengelden 100% kostendekkend	76	9
	Diversen	-8	10
	Totaal	**725**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Onderhanden werken	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de Jaarrekening 2025 als "onderhanden werk" meegenomen naar 2026. Deze budgetten komen in 2027 te vervallen, wat leidt tot een voordelig effect in de begroting 2027.
2. Kapitaallasten	Jaarlijks worden de kapitaallasten bepaald op basis van de aanwezige activa en de nieuwe investeringen. Deze kapitaallasten worden toegerekend aan de taakvelden/programma's en leiden voor dit programma tot een voordelig effect in.
3. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een nadelig effect.
4. Overige doorbelastingen	Jaarlijks worden de tractiemiddelen op basis van inzet toegerekend aan de taakvelden/programma's en leiden voor dit programma tot een voordelig effect in de begroting 2027.
5. Incidentele budgetten	Incidentele budgetten in 2026 komen in 2027 te vervallen, wat leidt tot een voordelig effect in de begroting 2027. Dit betreft o.a. een incidentele storting in een reserve, budget toegankelijkheid buitenruimte.
6. Indexatie 2026	Indexatie van de begrote baten en lasten leidt per saldo tot een nadelig effect in de begroting 2027.

7. Voordeurnorm 2027	De jaarlijkse bijstelling van de beheer- en onderhoudsbudgetten o.b.v. de voordeurnorm leidt tot een nadelig effect in de begroting 2027.
8. Ophoging budget beeldkwaliteit wegen	De bijstelling van de de beheer- en onderhoudsbudgetten voor beeldkwaliteit wegen en de Wijde Wellen leidt tot een nadelig effect in de begroting 2027.
9. Havengelden 100% kostendekkend	De opbrengsten voor woonboten en historische schepen met woonfunctie zijn in 2026 incidenteel afgeraamd. Deze havengelden zijn in 2027 weer volledig kostendekkend geraamd wat leidt tot een voordelig effect in de begroting 2027.
10. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een klein nadelig effect.

Programma 3 Economie

Algemeen Programma 3

Wij werken aan een samenleving waarin mensen en organisaties gestimuleerd worden en de ruimte krijgen om te ondernemen. Onder de noemer ‘ondernemend’ vallen alle beleidsterreinen die tot doel hebben de totale economische activiteit in stad en regio te vergroten. Hoewel deze beleidsterreinen elk een eigen dynamiek kennen, hebben ze een gezamenlijk doel: het versterken van de economische kracht van gemeente Harderwijk, haar ondernemers en haar inwoners. De economische kracht van de gemeente Harderwijk uit zich in de mate waarin ondernemers en bedrijven in staat worden gesteld te ondernemen en zich te ontwikkelen, en de mate waarin de inwoners in staat zijn passend werk te vinden. Economie heeft een belangrijke rol in het leefbaar en levendig houden van Harderwijk en Hierden.
Wij geven ruimte om te ondernemen en werken aan het versterken van de economie in de gemeente Harderwijk door het verbeteren van de voorwaarden voor economische ontwikkeling. We hebben oog voor onze ondernemers. Wij blijven werken aan het verbeteren van ons vestigingsklimaat, zorgen voor goede dienstverlening, creëren verbinding tussen ondernemers onderling en met andere partners in de gemeente en geven concrete invulling aan gastheerschap en stadspromotie. Daarbij vinden we het belangrijk om gemeente Harderwijk aantrekkelijk te houden als plek om te werken, wonen, recreëren en te bezoeken. Bezoekers en recreanten dragen bij aan de lokale economie door hun bestedingen in winkels, horeca en voorzieningen. Dit ondersteunt op zijn beurt het behoud van culturele, maatschappelijke en sportieve functies in onze gemeente. Vanwege de economische verwevenheid in de regio zoekt gemeente Harderwijk bij het versterken van de economische kracht, afhankelijk van het thema, de samenwerking met onder andere de regiogemeenten, Hanzesteden en de samenwerking op de Veluwe (Veluwe op 1).

Het verbeteren van de voorwaarden voor economische ontwikkeling

- Het stimuleren van de circulaire (duurzame) economische ontwikkeling op werklocaties, in de binnenstad en de wijkwinkelcentra.
- Uitvoering geven aan de economische onderdelen in de omgevingsprogramma’s en het regionaal programma bedrijventerreinen (RPW)
- Uitvoeren winkeltijdenverordening (Verordening fysieke leefomgeving)
- Uitvoeren en actualiseren marktverordening (Verordening fysieke leefomgeving)
- Werken aan een toekomstbestendige binnenstad door uitvoering te geven aan de Binnenstadsvisie 2031 inclusief bijbehorend uitvoeringsprogramma
- Ondersteunen van de samenwerking tussen de winkel- en horecaondernemers, het culturele aanbod, de evenementenorganisaties, Heerlijk Harderwijk en gemeente met als resultaat een professionele samenwerking in de binnenstad.

Economische promotie van Harderwijk en Hierden en het gastheerschap in de gemeente door het continueren van de promotie en positionering van Harderwijk als een toeristische bestemming in binnen- en buitenland.

- De merkidentiteit van de gemeente Harderwijk via Heerlijk Harderwijk blijven versterken om meer aandacht van ondernemers en investeerders te trekken, en de economische activiteit in de gemeente te vergroten.
- Samen met de evenementenorganisatoren de gemeente Harderwijk evenementen verduurzamen, faciliteren en professionaliseren.
- Het versterken van het thema Hanze in gemeente Harderwijk door de samenwerking met de Hanzesteden en de activiteiten die ontstaan zijn in het Hanzejaar te continueren
- De balans brengen in natuur en recreatie in het buitengebied van gemeente Harderwijk/op de Veluwe en in de binnenstad door spreiding en bezoekersmanagement.
- Voorbereidingen treffen voor het jubileumjaar 2031, waarin gemeente Harderwijk 800 jaar stadsrechten viert en gaststad is voor de internationale Hanzedagen. We stellen een plan op voor de organisatie van dit bijzondere jaar, waarin historie, verbinding en internationale profilering samenkomen. Dit biedt kansen om de stad (inter)nationaal op de kaart te zetten, economische en culturele waarde te creëren en inwoners actief te betrekken.

Werken aan het verbeteren van het vestigingsklimaat en aan toekomstbestendige bedrijventerreinen

- Uitvoeren van het Regionaal Programma Werklocaties
- Dienstverlening richting ondernemers door actief accountmanagement
- Uitgifte van bedrijfskavels
- Samenwerking met ondernemers om het vestigingsklimaat te verbeteren, o.a. op het gebied van energietransitie, netcongestie, biodiversiteit, betekenisvol ondernemen en circulaire economie.

Inhoud

Het programma omvat activiteiten die gericht zijn op behoud, ondersteuning, en uitbouw van het bestaande economisch potentieel. Hieronder vallen o.a. bedrijventerreinen, binnenstad, winkelcentra, toerisme, werkgelegenheid, warenmarkten, exploitatie van gemeentelijke eigendommen, maar ook evenementen.

Ontwikkelingen

Het gaat goed met de economie van de gemeente Harderwijk. De gemeente Harderwijk heeft een aantrekkelijk vestigingsklimaat, onder andere door de ligging. Het aantal bedrijven en het aantal arbeidsplaatsen in gemeente Harderwijk is ook het afgelopen jaar gegroeid en we hebben een grote werkzame beroepsbevolking.,

Het vinden van personeel blijft een grote uitdaging. Er zijn zorgen over voldoende en geschikte ruimte om te ondernemen op de bedrijventerreinen. Er is meer vraag dan aanbod en er is nog maar een beperkt aantal nieuwe kavels uit te geven. Ondernemers kunnen in Harderwijk en Hierden in de toekomst moeilijker uitbreiden. Daarnaast gaat de circulaire economie ook meer ruimte vragen. Op de bedrijventerreinen speelt daarnaast het probleem van netcongestie. Het blijven versterken en faciliteren van de economie in de gemeente is daarom van belang. Belangrijke aandachtspunten zijn de werklocaties, de vrijetijdseconomie en de binnenstad. Gezamenlijk met ondernemers, regio, provincie en landelijke overheid, onderzoeken wij waar lokale en regionale maatregelen getroffen kunnen worden zodat wij een concrete bijdrage kunnen leveren aan de economie.

Verder richten we ons op het versterken van de toeristische infrastructuur, het bevorderen van spreiding van bezoekers, het stimuleren van meerdaags verblijf, en het ondersteunen van kwalitatieve, duurzame en lokaal verankerde evenementen. Hiermee leggen we een stevige basis voor een toekomstbestendige en gastvrije gemeente.

Verbonden partijen

n.v.t.

Beleidskaders

- Omgevingsvisie Harderwijk
- Visie op een andere Binnenstad
- Regionaal Programma Werklocaties
- Programma Bouw & Infrastructuur onderdelen Economie (2026) en Detailhandel (2026)

Taakvelden Programma 3

3.1 Economische ontwikkeling

Portefeuillehouder(s): J. van Egmond

Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van gezamenlijke initiatieven

Dit taakveld is gericht op het creëren van een gunstig economisch klimaat voor de gemeente als geheel, door middel van strategische keuzes, samenwerking en door het stimuleren van projecten en initiatieven tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Wat gaan we ervoor doen?

Samenwerken in de binnenstad

Versterken samenwerking in de binnenstad i.s.m. de Binnenstadondernemers Harderwijk (BOH) en invulling geven aan accountmanagement voor ondernemers in de binnenstad.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Steviger dienstverlening aan ondernemers

Versterken van de dienstverlening aan ondernemers

Wat gaan we ervoor doen?

Een verbindende rol spelen

De inzet van accountmanagement. Wij onderhouden contact met ondernemers, stimuleren de onderlinge samenwerking tussen ondernemers en tussen gemeente en ondernemers . Dit doen we samen met de diverse ondernemerscollectieven in Harderwijk en Hierden. Specifiek de Bedrijvenkring Harderwijk, Binnenstadsondernemers Harderwijk (BIZ-BOH) en de vertegenwoordigers van de wijkwinkelcentra, en warenmarkt(en).

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van innovatieve en duurzame ontwikkelingen

Stimuleren van innovatieve en duurzame ontwikkelingen

Wat gaan we ervoor doen?

Werken aan de ambities van de Veluwe agenda

De Veluwe Agenda 2030 is de basis voor de samenwerking op de Veluwe. Wij werken gezamenlijk aan de ambitie "Beleef de Beste Veluwe". Vanuit onze netwerksamenwerking in de VeluweAlliantie versterken we de Veluwe en bereiken we een betere balans tussen natuur en recreatie. De projecten waar we aan mee blijven werken zijn de uniforme Bebording, Belevingsgebieden, Routebureau, Marketing en de Regiodeal voor de Veluwe

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Versterken economische bedrijvigheid

Ontwikkelen van beleid ter versterking van de (sociaal) economische bedrijvigheid.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren binnenstadsvisie

Uitvoering geven aan de Binnenstadsvisie 2031 op basis van het uitvoeringsprogramma en jaarlijkse evaluatie.

Regulier beleid

Programmaonderdeel Economie

- Uitvoering geven aan Impact beweging Harderwijk
- Aanpassen uitgifteprotocol naar betekenisvol ondernemen
- Uitvoering geven aan Regionaal Programma Werklocaties
- Onderzoek naar economische potentie Lorentz Haven

Regulier beleid

Uitvoeren jaarplan binnenstadsvisie

Uitvoering van het jaarplan Binnenstadsvisie 2031 o.a. de gebiedsvisie Donkerstraat-Kloosterplein en leegstandsaanpak, versterken van de samenwerking en de vergroening in de binnenstad.

Regulier beleid

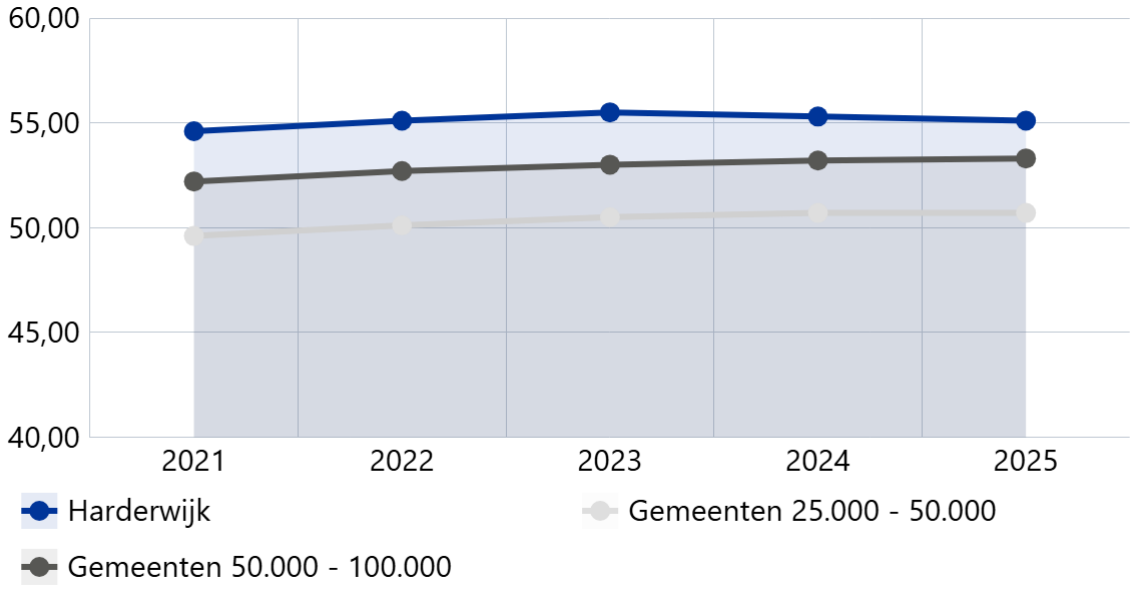
Wat willen we bereiken?

Versterken van regionale samenwerkingsverbanden

Versterken van lokale, regionale en nationale samenwerkingsverbanden en structuren.

Verplichte beleidsindicatoren 3.1 Economische ontwikkeling

Functiemenging: weerspiegelt verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Bron: CBS BAG/LISA

De balans wonen - werken is al jaren stabiel. Gemeente Harderwijk heeft t.o.v. andere gemeenten meer banen.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Portefeuillehouder(s):	M. Heldoorn
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van de economische ontwikkeling van Harderwijk

Dit taakveld richt zich op het verbeteren van de fysieke randvoorwaarden voor economische bedrijvigheid in de gemeente. Door het tijdig beschikbaar hebben of krijgen van bouwrijpe grond op bedrijventerreinen willen we een bijdrage leveren aan de verdere economische ontwikkeling van gemeente Harderwijk en het creëren van voldoende werkgelegenheid. Het taakveld heeft betrekking op grondexploitaties bedrijventerreinen daar waar taakveld 8.2 betrekking heeft op grondexploitatie van niet-bedrijventerreinen (woningbouw).

Wat gaan we ervoor doen?

Zorg dragen voor de verwerving, het beheer en de levering van bouwrijpe grond

- Verwerving, productie en levering van bouwrijpe grond;
- Het opstellen en jaarlijks actualiseren van exploitatieopzetten;
- Aankopen, (tijdelijk) beheren, slopen, saneren, bouw- en woonrijp maken;

- Het uitgeven van bouwrijpe kavels voor bedrijfsvestiging;
- Het opstellen van verkoopovereenkomsten;
- Het onderzoeken van de financiële haalbaarheid van stedenbouwkundige plannen.

Regulier beleid

Ontwikkelen Lorentz III

- Woonrijp maken openbaar gebied in de directe omgeving van uitgegeven bedrijfskavels;
- Uitgifte bedrijfskavels. In 2027 worden naar verwachting 3 bedrijfskavels uitgegeven. Voor de uitgifte van de kavels wordt een vernieuwd uitgifteprotocol opgesteld en vastgesteld (planning 1e kwartaal 2027. In het vernieuwde protocol worden specifieke richtlijnen opgenomen die verder kijken dan alleen de directe grondopbrengsten. Voor kavels op Lorentz-Haven en Lorentz III vindt een selectie plaats via een puntensysteem op basis van vastgestelde criteria. Er wordt kritisch gekeken naar de economische en maatschappelijke meerwaarde van een bedrijf, waarbij thema's als de innovatieve of circulaire (maak)industrie (speerpuntsectoren), inclusief werkgeverschap en klimaatadaptie bepalend zijn.

Specifiek beleid

Ontwikkelen Lorentzhaven

Start uitgifte bedrijfskavels, planning vanaf 2028.

Specifiek beleid

Uitgifte bedrijfskavels Tonsel en Sypel

Uitgifte van de nog beschikbare bedrijfskavels binnen het bedrijventerrein Tonsel.

Specifiek beleid

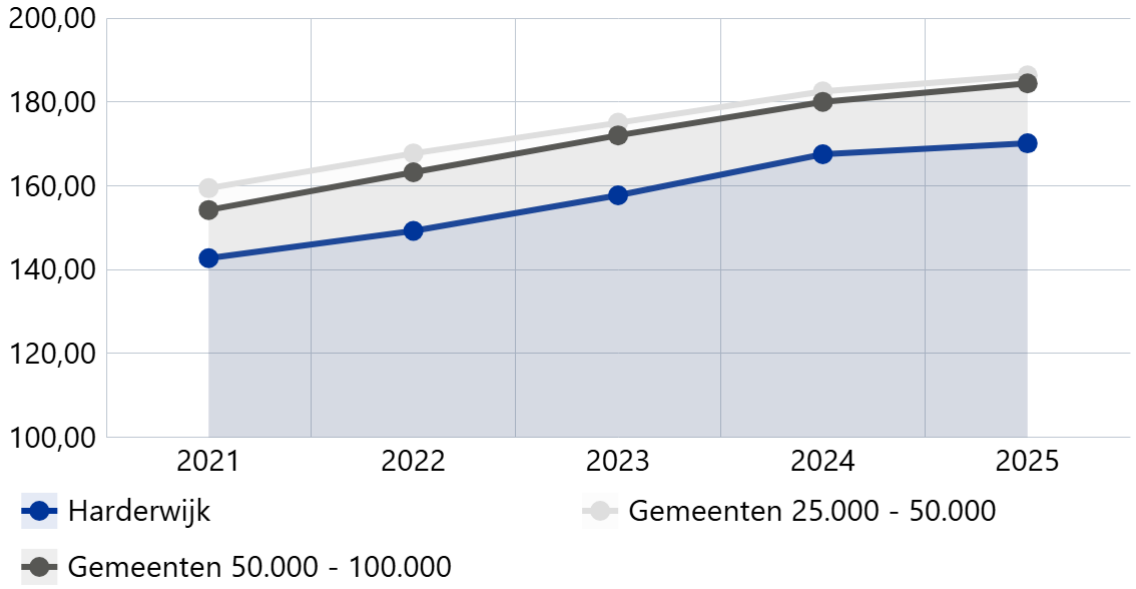
Aanpakken netcongestie

Specifieke aandacht heeft de netcongestie in het bijzonder voor grootverbruiksaansluitingen. Deze zijn schaars en vaak niet beschikbaar. Dit zet de verkoop van kavels onder druk. Op landelijk, provinciaal, regionaal én lokaal niveau is gemeente Harderwijk ambtelijk en bestuurlijk in gesprek en hebben wij een trekkersrol in het hoofd bieden van netcongestie. Er is onder andere een coördinator netcongestie aangesteld en wethouder Heldoorn vertegenwoordigt de EHPZ-regio in de Energy Board.

Regulier beleid

Verplichte beleidsindicatoren 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar

Bron: LISA

Het aantal (vestigingen van) bedrijven stijgt. De zakelijke dienstverlening is de grootste sector met vestigingen in gemeente Harderwijk, gevolgd door detailhandel/autohandel en gezondheidszorg.

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Ondersteunen van bedrijven en ondernemers

Dit taakveld betreft de ondersteuning en dienstverlening door de gemeente aan bedrijven en ondernemers. Het betreft o.a. het faciliteren bedrijfsinvesteringszones en initiatieven vanuit de markt. Deze dienstverlening vanuit de gemeente is geen wettelijke taak, maar draagt bij aan de ontwikkeling van de stad. Dit taakveld heeft een overlap met het volgende taakveld '3.4 Economische promotie', en met ‘3.1 Economische ontwikkeling’.

Wat gaan we ervoor doen?

Een verbindende rol spelen

Contact onderhouden met ondernemers en ondernemers onderling verbinden. Dit doen we samen met de diverse ondernemerscollectieven in Harderwijk en Hierden. Specifiek de Bedrijvenkring Harderwijk, Binnenstadsondernemers Harderwijk (BOH) en vertegenwoordigers van de wijkwinkelcentra, en warenmarkt(en).

Regulier beleid

Stimuleren en ondersteunen van de samenwerking in de binnenstad

Stimuleren en ondersteunen van de samenwerking in de binnenstad o.a. door uitvoering van de BIZ Verordening en uitvoeringsovereenkomst.

Het organiseren van structureel overleg met inhoudelijke thema's.

Deelnemen aan gezamenlijk projecten ter versterking van de binnenstad.

Specifiek beleid

Organiseren weekmarkt(en)

Stimuleren en ondersteunen van het behoud van de weekmarkt(en) in gemeente Harderwijk.

Regulier beleid

Een aanspreekpunt zijn

Inzet van accountmanagers bedrijven als centraal aanspreekpunt voor initiatieven en vragen van ondernemers + procesbegeleiding rondom de verkoop en uitgifte van bedrijfskavels.

Regulier beleid

Samenwerken met andere partijen

Samenwerking Meerinzicht en externe partijen onder andere t.b.v. het stimuleren arbeidsmarktparticipatie.

Uitvoering geven aan het Regionaal Programma Werklocaties in samenwerking met de EHPZ-gemeenten

Samenwerking met externe partners als Endura, Impact Harderwijk en Starterscollectief om ondernemers vooruit te helpen.

Regulier beleid

Organiseren van bijeenkomsten

- Organiseren bijeenkomst voor (nieuwe) ondernemers
- Organiseren bijeenkomsten voor ondernemers met als thema: impactvol ondernemen
- Organiseren van de Bedrijvenontmoetingsdag i.s.m. BKH

Specifiek beleid

3.4 Economische promotie

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Harderwijk op de kaart zetten

Activiteiten die gericht zijn op het 'op de kaart zetten' van de gemeente zijn geen wettelijke taak, maar dragen wel bij aan de (verdere) ontwikkeling van de stad. Het versterken van gemeente Harderwijk als toeristische bestemming is geen doel op zich, maar een middel om bredere maatschappelijke en economische doelen te realiseren, waaronder economische vitaliteit, leefbaarheid, brede welvaart, duurzaamheid en regionale samenwerking.

Wat gaan we ervoor doen?

Versterken van de aantrekkelijkheid van de gemeente Harderwijk voor toeristen en recreanten

- Versterken en positioneren van het toeristisch-recreatieve profiel van gemeente Harderwijk
- Uitbouwen van het thema Hanze
- Ondernemers betrekken bij marketingactiviteiten
- Versterken van de stadsmarketing/stichting Heerlijk Harderwijk en de VVV
- Continueren van de samenwerking met Hanzesteden Marketing en Visit Veluwe en versterken van het waterprofiel van gemeente Harderwijk door invulling te geven aan belevingsgebied Veluwe Kust

Regulier beleid

Uitvoeren bestemmingsmanagement op de Veluwe

Door realisatie van fase 2 Ontvangstlocatie Veluwe in gemeente Harderwijk wordt optimaal uitvoering gegeven aan de doelstelling bestemmingsmanagement. Waar in Fase 1 is ingezet op een optimaal gastheerschap voor fietsers, MTB’ers en auto’s, wordt in Fase 2 de focus gelegd op de wandelaars. Er komt een goede, herkenbare en iconische wandelverbinding in de vorm van een boomkronenpad, waardoor op een optimale manier de aansluiting op de routestructuur op de Veluwe wordt gerealiseerd. Even zo belangrijk is de versterking van de verbinding met de stad en de Veluwse kust. Aan de hand van diverse belevingsroutes, zoals Veluwse Kust en Veluws Verleden, is het doel om de bezoeker richting het water en de stad te brengen. Op deze manier gaat de ontvangstlocatie functioneren als een schakel tussen de Veluwe en de stad en het water.

In 2027 werken we door aan fase 2 Ontvangstlocatie in Harderwijk, Er is een nieuwe projectleider aangesteld die het ontwerp voor het boomkroonpad zal brengen richting een definitief ontwerp. Het versterken van de verbinding tussen de ontvangstlokatie en de binnenstad is een apart project dat in 2027 ook een uitwerking gaat vinden.

Specifiek beleid

Professioneel beheren en onderhouden van de routenetwerken

Beheer en onderhoud aantrekkelijke routenetwerken: we laten het beheer en onderhoud van de netwerken op een professionele manier door Routebureau Veluwe uitvoeren.

De revisie van het fietsknooppunten netwerk is gestart en zal in 2027 afgerond worden. Ook in 2027 blijven we werken aan aantrekkelijke routenetwerken.

Regulier beleid

Opstellen nieuw beleid voor toerisme

In het begin van 2027 stellen we het nieuwe toeristisch beleid vast als onderdeel van het programma Bouw en Infrastructuur. Hiermee maken we toekomstbestendige keuzes en bepalen we een duidelijke koers voor de toekomst. Met dit beleid positioneren we de gemeente Harderwijk stevig op de toeristische kaart, met een gezond evenwicht tussen leefbaarheid en levendigheid voor inwoners en bezoekers, faciliteren we initiatieven voor uitbreiding van de verblijfscapaciteit in de gemeente.

Nieuw beleid

Opstellen nieuw beleid voor evenementen

Het programmaonderdeel Evenementen is afgerond in 2027. We gaan aan de slag met de uitvoeringsagenda (maatregelentabel), zodra die is vastgesteld.

Nieuw beleid

Versterken Hanze in Harderwijk

Het versterken van het thema Hanze in gemeente Harderwijk door de samenwerking met de Hanzesteden en de activiteiten die ontstaan zijn in het Hanzejaar te continueren. Uitvoering geven aan het Perspectief Hanzesteden 2025-2030.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Viering Harderwijk 800 jaar

Het plan met randvoorwaarden en kaders is opgesteld en vastgesteld door de raad. Er is een bedrag van 60 000 euro beschikbaar gesteld om een kwartiermaker aan te stellen. In 2027 zetten we de volgende stappen in de voorbereiding op de viering in 2031. Onder leiding van de kwartiermaker wordt een participatietraject gestart om de betrokken partijen en inwoners bij de viering te betrekken. Daarnaast wordt een conceptprogramma opgesteld en wordt de organisatie voor 2031 verder vormgegeven. In de loop van 2027 worden de concept en vervolgens de uitgewerkte plannen, inclusief de bijbehorende begroting, ter besluitvorming aan de gemeenteraad aangeboden.

Wat gaan we ervoor doen?

Proces opstarten

Het proces rond de viering van 800 jaar Harderwijk betreft de volgende stappen: ambities en kaders bepalen, stakeholdersverkenning en participatie, verkenning thematiek, organisatievorm en governance bepalen, financiering en fondsenwerving, tijdspad bepalen.

Proces is opgestart en loopt door in 2027.

Nieuw beleid

Totaaloverzicht Programma 3

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV31	**TV31 Economische ontwikkeling**	**116**	**240**	**208**	**208**	**208**	**208**
TV32	**TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (GREX)**	**2.376**	**1.266**	**766**	**565**	**1.374**	**1.888**
TV33	**TV33 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen**	**50**	**45**	**46**	**46**	**46**	**46**
TV34	**TV34 Economische promotie**	**432**	**406**	**416**	**416**	**416**	**416**
Totaal Baten		**2.973**	**1.957**	**1.435**	**1.234**	**2.043**	**2.557**
Lasten							
TV31	**TV31 Economische ontwikkeling**	**-415**	**-711**	**-325**	**-325**	**-325**	**-325**
TV32	**TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (GREX)**	**-563**	**-1.266**	**-766**	**-565**	**-1.374**	**-1.888**
TV33	**TV33 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen**	**-351**	**-431**	**-396**	**-391**	**-390**	**-390**
TV34	**TV34 Economische promotie**	**-648**	**-857**	**-740**	**-676**	**-676**	**-675**
Totaal Lasten		**-1.977**	**-3.264**	**-2.226**	**-1.956**	**-2.764**	**-3.278**
Onttrekkingen							
TV31	**TV31 Economische ontwikkeling**	**196**	**784**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV34	**TV34 Economische promotie**	**0**	**60**	**60**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen		**196**	**844**	**60**	**0**	**0**	**0**
Stortingen							
TV31	**TV31 Economische ontwikkeling**	**-200**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV34	**TV34 Economische promotie**	**0**	**-500**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Stortingen		**-200**	**-500**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat		**992**	**-964**	**-731**	**-722**	**-721**	**-721**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	1.957	1.435	-522
Lasten	-3.264	-2.226	1.038
Onttrekkingen	844	60	-784
Stortingen	-500	0	500
Verschil	**-964**	**-731**	**233**

Het resultaat van programma 3 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken (regulier en budget neutraal)	52	1
	Doorberekende salariskosten	122	2
	Overige doorbelastingen	-13	3
	Incidentele budgetten 2026	75	4
	Diversen	-3	5
	Totaal	**233**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Onderhanden werken	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de Jaarrekening 2025 meegenomen naar de Begroting 2026. In de Begroting 2027 komen deze budgetten te vervallen en ontstaat een voordelig effect.
2. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een voordelig effect.
3. Overige doorbelastingen	Naast salariskosten zijn er ook overige kostenposten die aan verschillende taakvelden worden doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een klein nadelig effect.
4. Incidentele budgetten 2026	Dit betreft twee incidentele budgetten van in totaal € 75.000,- opgenomen in 2026. Aangezien dit incidenteel was zorgt dit voor een voordeel in de begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026.
5. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een klein nadelig effect.

Programma 4 Onderwijs

Algemeen Programma 4

Dit programma bevat de activiteiten op het gebied van onderwijs en volwasseneneducatie. In Harderwijk en Hierden werken gemeente en onderwijs nauw samen met alle partners op onder andere de beleidsterreinen jeugd, welzijn, veiligheid, gezondheid en sport om ontwikkelingen op elkaar aan te sluiten en de jeugd en volwassenen optimaal te ondersteunen. Een goed en breed aanbod van onderwijs vormt een belangrijke randvoorwaarde voor de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de stad als woon- en werkgemeente.

Inhoud

Visie
Onderwijs vormt. Het biedt alle Harderwijkers en Hierdenaren kansen om hun talenten zo goed mogelijk te ontwikkelen en te benutten. We richten ons samen met onze partners vooral op inwoners die meer aandacht nodig hebben om zich goed te kunnen ontwikkelen. We streven voor iedereen naar een passende deelname aan de maatschappij.

Jeugd en Jongeren: een kansrijke start
Gelijke kansen voor ieder kind vinden we belangrijk. Samen met onderwijs en ketenpartners zetten we daarom in op een doorlopend ontwikkelingstraject binnen het (passend) onderwijs. Samen met de ketenparters werken we aan:

- Het wegwerken van onderwijs- en (taal)achterstanden
- Een naschools aanbod in de wijken,
- Het tegengaan van verzuim, thuiszitten en voortijdig schoolverlaten.

De Stap naar de Toekomst: onderwijs en arbeidsmarkt
Voor elke jongere streven we naar een passende afsluiting van de schooltijd: een startkwalificatie, een leer-werktraject naar de arbeidsmarkt of een zinvolle dagbesteding. We versterken hierbij de regionale functie van het beroepsgerichte onderwijs, zodat dit aansluit op de lokale en regionale arbeidsmarkt.

Volwassenen: een leven lang ontwikkelen
Ook na de schooltijd blijven inwoners leren. Ons streven is dat volwassenen hun basisvaardigheden, zoals taal- en rekenvaardigheden, kunnen blijven ontwikkelen. Ook richten we ons op bewustwording van het belang van toegankelijke informatie voor iedereen, zodat ook minder hoogopgeleide inwoners alle informatie tot hun beschikking hebben.

De Basis: huisvesting
Om deze ambities waar te maken, is een stevig fundament nodig. Wij hebben de wettelijke plicht en de ambitie om te zorgen voor voldoende, gezonde en adequate onderwijshuisvesting die de ontwikkeling van onze inwoners optimaal ondersteunt.

Ontwikkelingen

Rijke schooldag (Brede School)
Een veilige en ontwikkelrijke omgeving is belangrijk voor kinderen. Het vraagt meer dan alleen het onderwijs kan bieden om burgers van de toekomst op te leiden. Het leren van taal, rekenen e.d. moet gecombineerd worden met een aanbod gericht op techniek, natuur, sport, cultuur en gezondheid. Al jarenlang worden hier stappen in gezet met als doel gelijke ontwikkelkansen. Vanuit het Rijk groeit de aandacht voor het organiseren van een Rijke schooldag: een lokaal programma met activiteiten buiten de normale onderwijstijd. Hierbij is samenwerking in een lokale coalitie essentieel: school, gemeente en (maatschappelijke) organisaties. In de gemeente Harderwijk is al jaren aandacht voor een rijke schooldag met het naschools aanbod binnen het brede schoolbeleid. Sinds 2023 is er in heel gemeente Harderwijk een brede school aanbod.

Kinderopvang als basisvoorziening
De stelselherziening kinderopvang (bijna gratis kinderopvang voor werkende ouders) treedt vanaf 2029 in werking. Vooruitlopend op deze herziening is dit onderwerp onderdeel van de verschillende overleggen die wij als gemeente hebben met de houders van de kinderopvang. De komende jaren zal dit onderwerp van gesprek blijven om ook in de toekomst voldoende opvangplekken in Harderwijk en Hierden te kunnen waarborgen.

Toezicht kinderopvang
Voor de invulling van de wettelijke taak Toezicht en Handhaving Kinderopvang wordt voor 2027 in gesprek met de GGD toezichthouders kinderopvang op het toezicht in 2026 teruggeblikt en wordt het geëvalueerd. Knelpunten uit het toezicht worden als extra speerpunt in het toezicht opgenomen om hier in alle inspectieonderzoeken extra aandacht aan te schenken. Ook worden landelijke ontwikkelingen en nieuwe wetgeving in het nieuwe toezichtjaar opgenomen.

Onderwijshuisvesting
Integraal Huisvestingsplan
In april 2023 is het Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgesteld. Deze bevat een uitvoeringsagenda voor nieuw te bouwen of te verbouwen schoolgebouwen vanaf 2024. Het IHP is in 2025 geüpdatet om een aantal (financiële) uitdagingen het hoofd te bieden. Inmiddels zijn de middelen voor de eerste projecten in het IHP beschikbaar gesteld. In 2027 hopen we voortgang te hebben geboekt in verschillende projecten die nu lopen. Dit doen wij door de planning van het IHP scherp na te leven.

Wat is de stand van zaken in 2027?
- De tijdelijke uitbreiding van de Veste met 1 unit is gerealiseerd.
- De nieuwbouw van openbare Montessorischool Het Koraal wordt eind 2027 afgerond en wordt vanaf het nieuwe jaar in gebruik genomen.
- Er is een duidelijk idee over de toekomst en huisvesting van nieuwkomersschool De Vlieger (i.r.t. de sluiting van het AZC in 2026).
- De bouw van een extra bouwlaag op Dok 19 is in volle gang. Geplande oplevering zomer 2028.
- De renovatie van de gymzaal en de scholen aan het Vliepad is in volle gang. Geplande oplevering najaar 2028.
- De uitbreiding van gezamenlijke schoolgebouw van Dominicus Savio en De Schakel aan de Vondellaan bevindt zich in de aanbestedings- en vervolgens ontwerpfase.
- De nieuwbouw van de Alfons Ariëns en sporthal Stadsweiden bevindt zich in de aanbestedings- en vervolgens ontwerpfase. Hetzelfde geldt voor de renovatie van de naastgelegen Olijfboom.
- De bouw van het Integraal Kind - en ExpertiseCentrum (IKEC) waar de Springplank en de Verschoorschool zich gaan vestigen, bevindt zich in de aanbestedings- en vervolgens ontwerpfase.

Evaluatie doordecentralisatie
De doordecentralisatie is in 2021 geëvalueerd. Het voorstel voor een extra bijdrage vanuit de gemeente voor eventuele (ver)nieuwbouw van de V(S)O-scholen, in verband met achterblijvende bekostiging vanuit het Rijk, is in november 2022 afgewezen. De volgende evaluatie staat gepland voor 2027.

Juridische regeling
In plaats van een extra bijdragen van de gemeente aan alle V(S)O-scholen voor eventuele (ver)nieuwbouw zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van het Morgen College en is in 2023 een regeling voorbereid waarvan alle doorgedecentraliseerde schoolbesturen gebruik kunnen maken in vergelijkbare situaties. Landstede heeft in 2023 aangegeven geen gebruik meer te hoeven maken van deze regeling vanwege een verticale fusie van VMBO-MBO en daarmee is deze regeling niet meer van toepassing voor hen. De regeling staat nog wel open voor de andere schoolbesturen. Met de schoolbesturen vinden nog wel gesprekken plaats over de wijze van indexering. Een eventuele aanpassing hiervan zal uiterlijk in 2027 ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad.

Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten
Het is van belang dat de aanpak schoolverzuim een vervolg krijgt. Dat kan (zwaardere) problemen en uitval voorkomen. Leerlingzaken werkt daarom intensief samen met onderwijs, sociaal domein en diverse ketenpartners. Leerlingzaken draagt daarnaast bij aan doelen van flankerend beleid (zoals sociaal domein en veiligheid). Als een leerling voortijdig uitvalt, ondersteunt Leerlingzaken hen bij het maken van een vervolgstap. Dit geldt ook voor jongeren die (nog) geen startkwalificatie kunnen halen. Het beleid voor Leerlingzaken wordt regionaal geactualiseerd.

Doorstroompunt / regionaal programma
De eindleeftijd van de doelgroep waar het Doorstroompunt zich op richt is vanaf 1 januari 2026 uitgebreid tot 27 jaar (was 23 jaar). In het regionaal programma 2026-2029 worden doelen gekoppeld die de jeugdwerkloosheid tegengaan. Daarvoor zal het Doorstroompunt nog meer gaan samenwerken met het domein arbeid.

Basisvaardigheden en volwasseneducatie
Vanaf 2025 werken we aan het uitvoeringsprogramma Aanpak Basisvaardigheden Harderwijk 2025-2028. Ook in 2027 ligt de nadruk op een wijkgerichte aanpak, volgens de koers van de Nota Sociaal Domein.

Sinds 2021 is er meer aandacht voor ondersteuning van basisvaardigheden binnen gezinnen. Dit zien we terug in de programma´s de Bibliotheek op School, Thuis in Taal, de Peuterbieb en meer nadruk op het gezin binnen de Voorleesexpres. Eind 2026 eindigt het programma Thuis in Taal. Er is vanaf half 2026 extra budget beschikbaar gesteld aan de bibliotheek NW Veluwe. De wens ligt om meer nadruk te leggen op ondersteuning van basisvaardigheden binnen de gebieden van onderwijs, welzijnswerk, arbeidsmarkt en gezondheid.

In september 2025 is het convenant Basisvaardigheden ondertekend door de gemeenten Harderwijk, Ermelo, Nunspeet en Putten, Landstede, Toptaal en de welzijnsorganisaties. Hiermee werken we de komende jaren aan een gezamenlijke, stevige keten ter ondersteuning van basisvaardigheden.

Verbonden partijen

n.v.t.

Beleidskaders

- Wet op het primair onderwijs
- Wet op het voortgezet onderwijs 2020
- Wet educatie en beroepsonderwijs
- Wet op de expertisecentra
- Wet Kinderopvang
- Wet van school naar duurzaam werk
- Leerplichtwet, ambtsinstructie
- Beleidsplan Leerlingzaken 2016-2020
- Beleids- en afsprakenkader RMC 2017-2020
- Regionaal programma 2026-2029
- Notitie OAB beleid 2019-2022
- Brede schoolbeleid Harderwijk 2022-2029
- Regioplan Basisvaardigheden 2024-2027
- Uitvoeringsprogramma aanpak Basisvaardigheden 2025-2028
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Harderwijk 2022

Taakvelden Programma 4

4.1 Openbaar basisonderwijs

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Waarborgen van de continuïteit van het openbaar primair en voortgezet onderwijs

Zorgen dat er voldoende openbaar onderwijs aanwezig en toegankelijk blijft in gemeente Harderwijk en dat de huisvesting op orde is.

Wat gaan we ervoor doen?

Toezicht openbaar onderwijs

- Beoordeling op de begroting, jaarrekening, accountantsverklaring en het jaarverslag.
- Toezicht houden op het openbare karakter van het door stichting Aurora Onderwijsgroep te verzorgen onderwijs.
- Benoeming van leden van de Raad van Toezicht.
- Instemmen met voorstellen tot wijziging van de statuten.
- In regionaal verband wordt er toezicht uitgeoefend op de stichting Aurora Onderwijsgroep. Hiervoor vindt twee keer per jaar in regionaal verband overleg plaats met de onderwijsbesturen, dit wordt het Coördinatiepunt genoemd.

Regulier beleid

4.2 Onderwijshuisvesting

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Verduurzamen onderwijshuisvesting

Verbeteren van het binnenklimaat van de bestaande schoolgebouwen in het (speciaal) basisonderwijs. De subsidieregeling binnenklimaat is per 1 januari 2026 opengesteld. Specifiek, bepaalde scholen komen hiervoor in aanmerking. Hierbij is aandacht voor het realiseren van een gezond binnenklimaat voor het welbevinden van de kinderen, leerkrachten en personeel.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoering geven aan de routekaart Duurzaamheid

Met de ombuigingen heeft de raad besloten om terug te gaan naar kwaliteitsniveau 1, wat nog altijd een gedegen kwaliteitsniveau is. Dit zal impact hebben op duurzaamheid.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Verzorgen van adequate huisvesting voor het onderwijs

Zorgdragen voor adequate, duurzame, gezonde huisvesting van het (speciaal) basisonderwijs, waarbij de komende jaren de uitvoering van de projecten uit het IHP plaatsvindt.

Wat gaan we ervoor doen?

Toezicht en grip houden op de ontwikkelingen rondom onderwijshuisvesting

Dit betreft de volgende werkzaamheden :

- Uitvoeren projecten IHP
- Actueel houden IHP
- Tweejaarlijks leerling-prognoses verwerken;
- Jaarlijks ruimteverdeling maken met toestemmingen verhuur;
- Beoordelen jaarlijkse aanvragen huisvestingsprogramma;
- Periodiek schouwen van de gebouwen;
- Doordecentralisatie voortgezet (speciaal)onderwijs: beoordelen verantwoordingen en meerjareninvesteringsplannen en vijfjaarlijks evalueren;
- Kennis nemen van bouwplannen in relatie tot adequate huisvesting / kwaliteitsverbetering.

Regulier beleid

Jaarlijks de doorcentralisatiegelden verhogen

Voortgezet (speciaal) onderwijs: De doordecentralisatiegelden worden sinds 2023 jaarlijks met 1,75% verhoogd in plaats van 1% op basis van de bepalingen in de doordecentralisatieovereenkomst.

Specifiek beleid

Uitvoeren Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Met de vaststelling van het IHP is de uitvoeringsagenda vast komen te staan. De eerste middelen zijn beschikbaar gesteld en jaarlijks wordt een nieuw project gestart. Naast deze start van de voorbereidingen voor nieuwbouw van enkele scholen, wordt ook uitvoering gegeven aan een subsidieregeling voor het binnenklimaat voor de wat oudere gebouwen. In maart 2025 heeft de gemeenteraad een herijking van het IHP vastgesteld. De genoemde projecten in dit herijkte IHP zijn breed gedragen door de schoolbesturen en de gemeente.

De regeling voor aanvullende financiering voor doorgedecentraliseerde schoolbesturen heeft op de korte termijn nog geen financiële gevolgen. Eventuele aanvragen in 2026 leiden tot een begrotingsafweging die gevolgen kan hebben vanaf 2027.

Nieuw beleid

4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Deelname aan peuterspeelwerk bevorderen

Samen met onze partners in de opvang en zorg stimuleren we dat zo veel mogelijk peuters naar de peuteropvang gaan, zodat alle kinderen de mogelijkheid krijgen om een goede en kansrijke start te maken op de basisschool.

Wat gaan we ervoor doen?

Zorgen voor aanbod voorschoolse educatie voor peuters

Zorgen voor voldoende en gespreid aanbod voorschoolse educatie aan peuters tussen 2 en 4 jaar wonende in gemeente Harderwijk. Voorschoolse educatie is van groot belang, omdat het een effectieve manier is om de ontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren en kansenongelijkheid te verkleinen. Het bereidt kinderen met een risico op een (taal)achterstand beter voor op de basisschool, vergroot hun taal- en rekenvaardigheden en zorgt voor een soepelere overgang naar het basisonderwijs.

Regulier beleid

Zorg dragen voor adequate kinderopvang

Dit betreft de volgende werkzaamheden:

- Uitvoeren en monitoren Subsidieregeling Peuteropvang en voorschoolse educatie;
- Inspecteren en handhaven van de Wet Kinderopvang;
- Actueel houden van het Landelijk Register Kinderopvang

Regulier beleid

Bevorderen toeleiding peuters voorschoolse educatie

- Via Icare
- Via welzijnsorganisatie Zorgdat
- Via de bibliotheek

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Kwetsbare jongeren begeleiden

Jongeren in een kwetsbare positie worden doorgeleid naar zorg, arbeidsmarkt of dagbesteding.

Wat gaan we ervoor doen?

Stimuleren vroegsignalering

Stimuleren van vroegsignalering en samenwerking in het kader van passend onderwijs ten behoeve van o.a. onderwijs-jeugdzorg arrangementen. Het is belangrijk om zo vroeg mogelijk te herkennen wanneer een kind extra ondersteuning nodig heeft. Dit kan zijn op het gebied van leren, gedrag of sociaal-emotionele ontwikkeling. Het vroegtijdig signaleren van deze behoeften is de eerste stap. Hierover zijn we in gesprek met de samenwerkingspartners, volgen hierbij de regionale ontwikkeling op onderwijs jeugd arrangementen en dit nemen we mee in het preventieve aanbod in de sociale basis.

De tweede stap is om vervolgens intensief samen te werken. Deze samenwerking vindt plaats tussen verschillende partijen, zoals scholen (passend onderwijs), ouders, partners in de sociale basis en de jeugdhulp. Het doel hiervan is om gezamenlijk passende ondersteuning te bieden die aansluit bij de behoeften van het kind en positief bijdraagt aan de ontwikkelingen van het kind.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Laaggeletterdheid verminderen

Ondersteuning bieden op het gebied van taalontwikkeling en basisvaardigheden, o.a. gefinancierd vanuit de Wet educatie beroepsonderwijs. Dit door het inzetten van taaltrajecten bij taalschool Toptaal. Tevens het uitvoeren van laagdrempelige projecten, o.a. door het Taalhuis, vaak in samenwerking met onderwijsinstellingen en welzijnsorganisaties.

Wat gaan we ervoor doen?

Implementeren programma en aanpak laaggeletterdheid

Dit betreft het volgende:

- De implementatie van het uitvoeringsprogramma aanpak Basisvaardigheden gemeente Harderwijk 2025-2028.
- In 2027 ligt de focus op het versterken van het maatschappelijke netwerk op het onderwerp basisvaardigheden. Vanuit het Taalhuis worden partners ondersteund om meer aandacht te hebben voor basisvaardigheden binnen hun bestaande dienstverlening.

Specifiek beleid

Wat willen we bereiken?

Passend onderwijs bieden

Ervoor zorgen dat kinderen een zo normaal mogelijke ontwikkeling doormaken die past bij hun intellectuele capaciteiten en dat zij eventuele achterstanden in (taal)onderwijs zo snel mogelijk wegwerken.

Wat gaan we ervoor doen?

Indicaties stellen en voorlichting geven over taalachterstanden

• Het zo vroeg mogelijk laten indiceren van een kind met een risico op een taalachterstand;
• Ouders uitleggen waarom een goede taalontwikkeling zo belangrijk is, en laten zien welke ondersteuning er is voor hun kind en het gezin (zoals de peuteropvang of de Voorleesexpress).

Regulier beleid

Organiseren groepen voor taalstimulering en de VoorleesExpress

Groepen taalstimulering voor (groot)ouder en kind, voor kinderen in de leeftijd van 6 maanden tot 2 jaar. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de VoorleesExpress voor taalstimulering van kinderen in de leeftijd van 2 tot 8 jaar.

Regulier beleid

Aanbieden van extra taalonderwijs

Het laten geven van extra (taal)onderwijs aan leerlingen van het basisonderwijs in de zogenaamde schakelklassen.

Regulier beleid

Stimuleren van betrokkenheid van de ouders

Het op verschillende manieren stimuleren van ouders om betrokken te raken en te blijven bij de (school)ontwikkeling van hun kinderen.

Regulier beleid

Stimuleren van de samenwerking tussen verschillende kindvoorzieningen

Stimuleren van de samenwerking tussen de kinderopvang, peuteropvang, basisscholen en voortgezet onderwijs ter ondersteuning van een goede doorgaande ontwikkellijn van het kind. Een doorgaande leerlijn versterkt de kwaliteit van het onderwijs, waarin de brede ontwikkeling van elk kind — cognitief, sociaal en emotioneel — centraal staat. Een warme overdracht van informatie bij de overgangen is hierbij van groot belang, zodat belangrijke informatie over de ontwikkeling van het kind en gezin niet verloren gaat.

Regulier beleid

Uitvoeren leerlingenvervoer

Het uitvoeren en doorontwikkelen van het leerlingenvervoer. Door de regionale samenwerking hebben we de afgelopen twee jaren verbeteringen doorgevoerd in het uitvoeringsproces en we blijven regionaal bouwen aan een steeds betere uitvoering. In 2027 actualiseren we de Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Harderwijk 2022.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Vroegtijdig schoolverlaters vooruit helpen

Zoveel mogelijk voortijdig uitgevallen jongeren keren terug naar onderwijs of gaan werken.

Wat gaan we ervoor doen?

Registreren, monitoren, doorgeleiden en activeren van jongeren zonder diploma

Het registreren, monitoren, doorgeleiden en activeren van jongeren zonder startkwalificatie en jongeren afkomstig van het Praktijk-, Voortgezet speciaal- en Entree onderwijs tot 27 jaar richting onderwijs, arbeidsmarkt en/of gemeentelijke voorzieningen, trajecten (sluitend vangnet) bij Meerinzicht Domein Sociaal.

Regulier beleid

Uitvoeren taken als gastgemeente van het Doorstroompunt

Het uitvoeren van taken als gastheergemeente leerplicht/Doorstroompunt, Doorstroompunt contactgemeente en het regionaal programma, deels uitgevoerd door Meerinzicht Domein Sociaal.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Zoveel mogelijk leerlingen behalen hun diploma

Zoveel mogelijk leerlingen verlaten het onderwijs met tenminste een startkwalificatie (havo, vwo of mbo niveau 2).

Wat gaan we ervoor doen?

Handhaven van de leer- en kwalificatieplicht

Het controleren en handhaven van de leerplicht (van 5 tot en met 15 jaar) en de kwalificatieplicht (16- en 17 jarigen) door Meerinzicht Domein Sociaal.

Regulier beleid

Activiteiten organiseren voor (potentiële) schoolverlaters

Het voorkomen en tegengaan van voortijdig schoolverlaten door middel van diverse activiteiten gericht op groepen jongeren en op individuele (potentieel) voortijdig schoolverlaters door Meerinzicht Domein Sociaal en welzijns- en sportorganisaties.

Specifiek beleid

Streven naar versterking koppeling tussen onderwijs en arbeidsmarkt

Versterking van het onderwijs en een doorlopende leerlijn onderwijs-arbeidsmarkt.

Regulier beleid

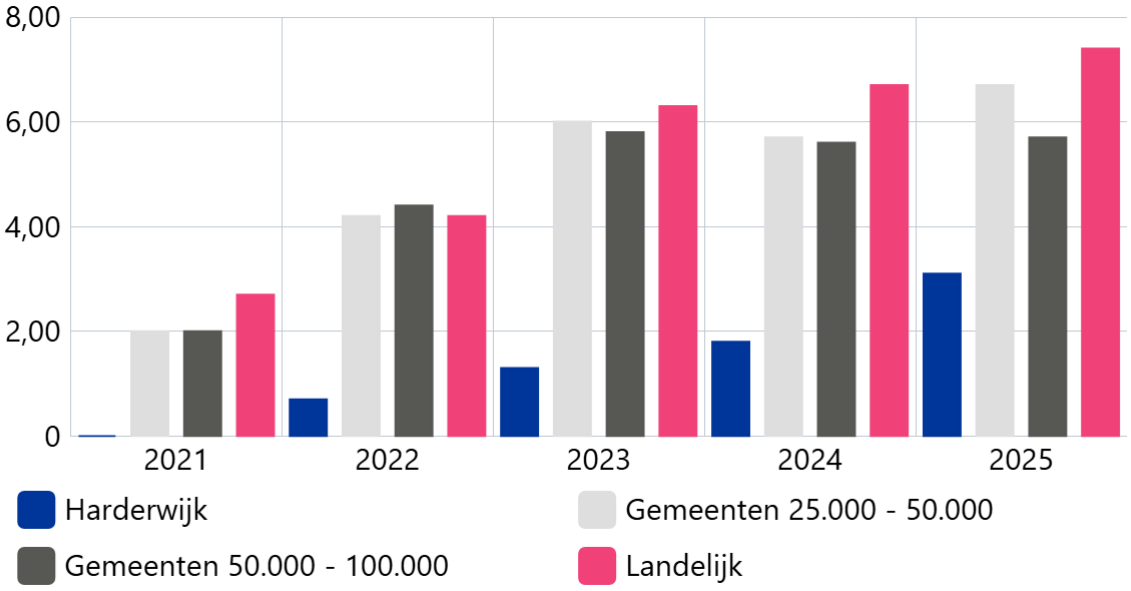
Invoeren nieuwe werkwijze vrijstellingen leerplicht

Invoeren nieuwe werkwijze vrijstellingen leerplicht (psychische/medische gronden).

Specifiek beleid

Verplichte beleidsindicatoren 4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken

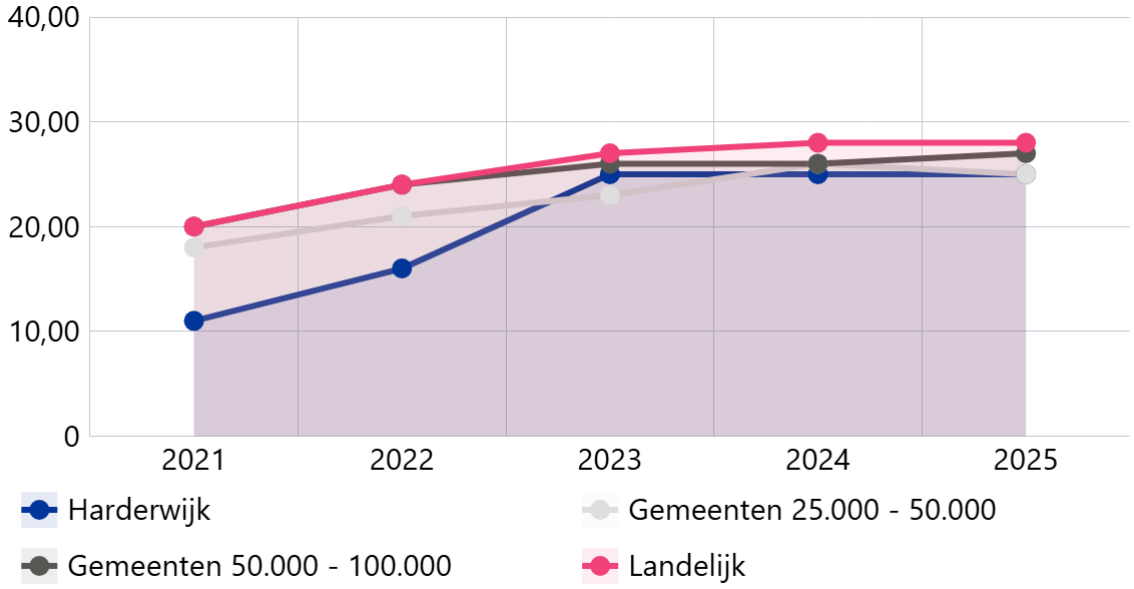
Absoluut verzuim per 1.000 inwoners

Bron: DUO/Ingrado

Het aantal absoluut verzuimers is iets aan het stijgen maar ligt nog steeds ver onder het landelijk gemiddelde.

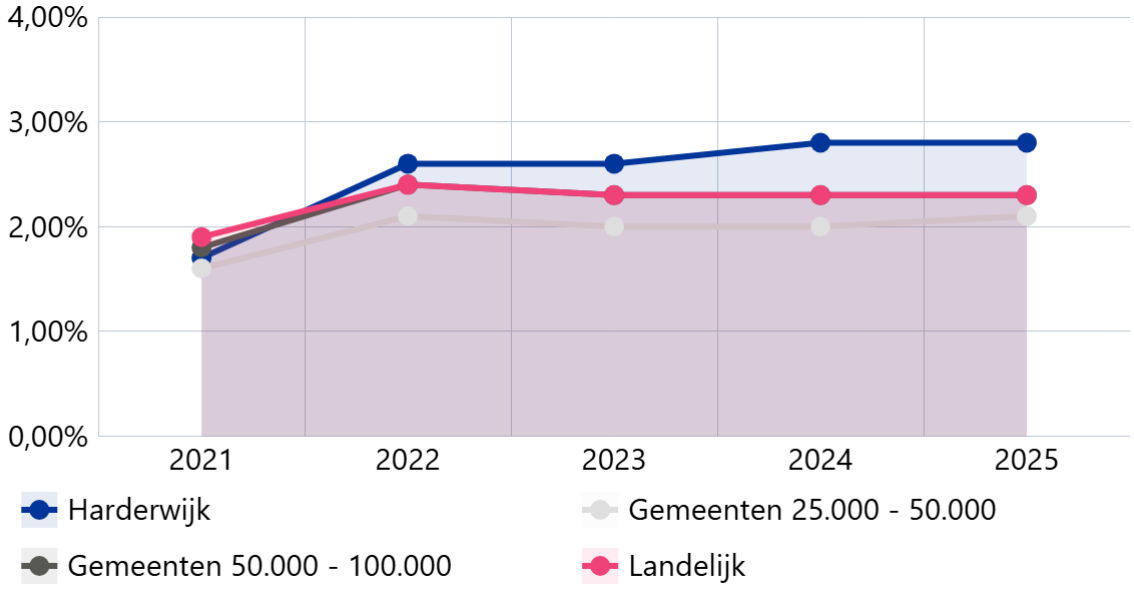
Relatief verzuim per 1.000 inwoners

Bron: DUO/Ingrado

Het relatief verzuim in gemeente Harderwijk is de afgelopen jaren gestegen maar ligt nog onder het landelijk gemiddelde en is vergelijkbaar met gemeenten van dezelfde omvang.

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie

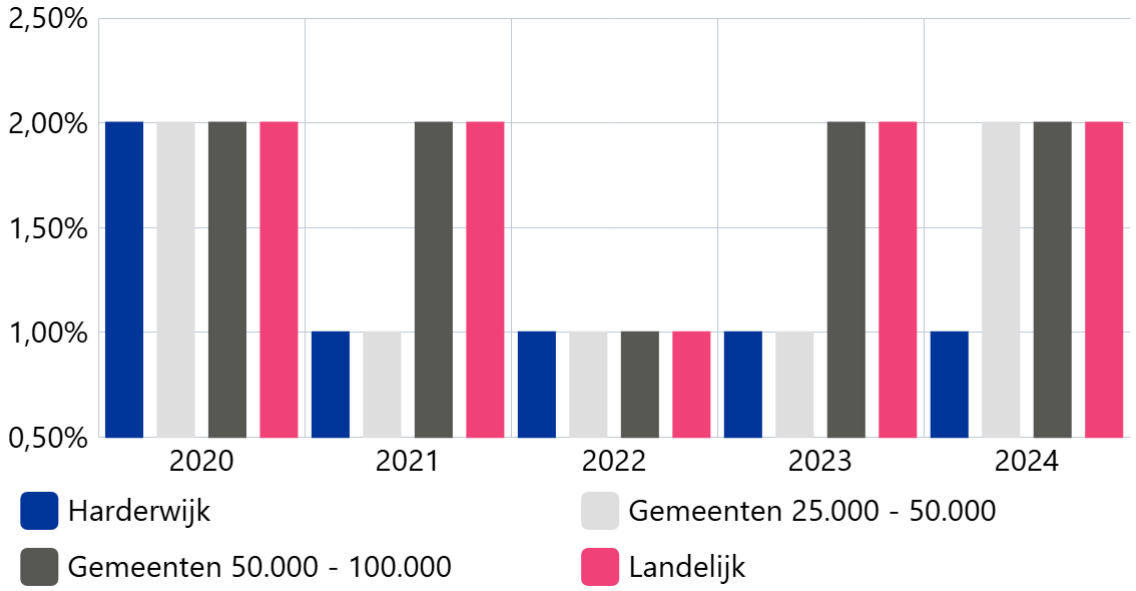

Bron: DUO/Ingrado

Het percentage VSV in Harderwijk en Hierden ligt iets boven het landelijk gemiddelde. Een groot deel van deze jongeren gaat aan het werk. Dit is een trend die we al enkele jaren zien in Harderwijk. Het percentage werkeloze jongeren ligt onder het landelijk gemiddelde (zie grafiek percentage werkloze jongeren) .

Facultatieve beleidsindicatoren 4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken

Percentage werkloze jongeren in de leeftijd van 16-22 jaar

Bron: CBS

Het percentage werkeloze jongeren in gemeente Harderwijk blijft sinds 2021 stabiel en ligt onder het landelijk gemiddelde.

Totaaloverzicht Programma 4

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV42	**TV42 Onderwijshuisvesting**	**317**	**509**	**299**	**312**	**336**	**368**
TV43	**TV43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken**	**2.955**	**3.566**	**3.042**	**3.042**	**3.042**	**3.042**
Totaal Baten		**3.272**	**4.075**	**3.341**	**3.354**	**3.378**	**3.409**
Lasten							
TV41	**TV41 Openbaar basisonderwijs**	**-191**	**-208**	**-217**	**-214**	**-213**	**-213**
TV42	**TV42 Onderwijshuisvesting**	**-3.780**	**-4.044**	**-3.722**	**-3.914**	**-4.225**	**-4.337**
TV43	**TV43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken**	**-4.547**	**-5.139**	**-4.717**	**-4.694**	**-4.690**	**-4.693**
Totaal Lasten		**-8.518**	**-9.391**	**-8.656**	**-8.822**	**-9.129**	**-9.243**
Onttrekkingen							
TV42	**TV42 Onderwijshuisvesting**	**10**	**134**	**36**	**139**	**445**	**26**
Totaal Onttrekkingen		**10**	**134**	**36**	**139**	**445**	**26**
Stortingen							
TV42	**TV42 Onderwijshuisvesting**	**-57**	**-54**	**-15**	**-12**	**-12**	**-12**
Totaal Stortingen		**-57**	**-54**	**-15**	**-12**	**-12**	**-12**
Gerealiseerd resultaat		**-5.293**	**-5.236**	**-5.295**	**-5.342**	**-5.318**	**-5.820**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	4.075	3.341	-733
Lasten	-9.391	-8.656	735
Onttrekkingen	134	36	-98
Stortingen	-54	-15	38
Verschil	**-5.236**	**-5.295**	**-59**

Het resultaat van programma 4 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken	3	1
	Kapitaallasten	169	2
	Doorberekende salariskosten	-45	3
4.2	Verzekering schoolgebouwen	44	4
4.2	Huisvestingskosten voortgezet onderwijs	-48	5
4.2	Huisvestingskosten basisonderwijs	-58	6
4.3	Vervoer schoolzwemmen	-74	7
4.3	Leerlingenvervoer	-18	8
	Diversen	-32	9
	Totaal	**-59**	

Toelichting op de finaniële analyse

1. Onderhanden werken	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de Jaarrekening 2025 meegenomen naar de Begroting 2026. In de Begroting 2027 komen deze budgetten te vervallen en ontstaat een voordelig effect.
2. Kapitaallasten	.Jaarlijks worden de kapitaallasten bepaald op basis van de aanwezige activa en de nieuwe investeringen. Deze kapitaallasten worden toegerekend aan de betreffende taakvelden/programma's en hebben voor dit programma een voordelig effect.
3. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een nadelig effect.
4. Verzekering schoolgebouwen	Vanwege vernieuwde polisvoorwaarden dalen de kosten in 2027.
5. Huisvestingskosten voortgezet onderwijs	De doordecentralisatiegelden (DDC-gelden) worden berekend op basis van het aantal leerlingen. Vanwege de verwachte stijging van het aantal leerlingen in 2027, stijgen de bijdragen aan de scholen voor voortgezet onderwijs.
6. Huisvestingskosten basisonderwijs	Voor dekking van het IHP is de OHBA-reserve beschikbaar. De start van de bouw van enkele scholen zal later zijn dan in het IHP 2025 is voorzien. Hierdoor is dekking vanuit de reserve voor een lager bedrag nodig dan voorzien.

7. Vervoer schoolzwemmen	Vanuit de ombuigingen is de interne doorbelasting voor schoolzwemmen bijgesteld, met als gevolg hogere kosten voor schoolzwemmen.
8. Leerlingenvervoer	Het budget voor leerlingenvervoer via Viavé is geïndexeerd op basis van de prognose vanuit de gemeente Elburg.
9. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een klein voordelig effect.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Algemeen Programma 5

Harderwijk en Hierden zijn een sportieve en creatieve gemeente, waarin voor iedereen ruimte is om te sporten, te bewegen en te genieten van kunst en cultuur. Door inwoners de mogelijkheid te bieden mee te doen aan sportieve en culturele activiteiten willen wij de gezondheid, verbondenheid, betrokkenheid en participatie in de Harderwijkse samenleving vergroten.

Wij activeren alle inwoners voor een actieve en gezonde leefstijl, iedereen doet mee
We willen blijvend sport- en beweeggedrag van alle inwoners stimuleren en waar mogelijk intensiveren. Motivaties voor inwoners kunnen zijn: ontspanning, presteren, maar ook ontmoeten, gezelligheid, verbinding en gezondheid. Inwoners moeten zich veilig voelen en ongeacht hun achtergrond kunnen sporten en bewegen. We zetten in op bewustwording, zodat iedereen met plezier kan sporten en bewegen op zijn of haar eigen niveau.

Wij ondersteunen vitale en sterke sport- en beweegclubs
Wij streven er naar om een breed netwerk van zowel sportverenigingen als -aanbieders te faciliteren en te onderhouden. Daarnaast is er specifiek voor sportverenigingen het streven om deze op organisatiekracht te versterken. En worden verenigingen gestimuleerd om (indien mogelijk en gewenst) zich te ontwikkelen tot een vitale sportvereniging.

Wij faciliteren passende en voldoende sportvoorzieningen
In de gemeente Harderwijk willen we voldoende uitnodigende sport- en beweegvoorzieningen beschikbaar stellen. Hiermee wordt een breed aanbod van sport en bewegen mogelijk gemaakt, zowel binnen, buiten, als in de openbare ruimte.

Wij nodigen inwoners uit om mee te doen aan kunst- en cultuuruitingen
Kunst en cultuur verbinden mensen met elkaar. Door cultuur kunnen mensen elkaar ontmoeten, samenwerken aan een gemeenschappelijk doel en nieuwe dingen ontdekken. Dat geldt voor iedereen: jong en oud, met of zonder beperking, met iedere achtergrond. Kunst en cultuur maken de openbare ruimte afwisselend en geven gemeente Harderwijk een eigen gezicht. Daarmee maken ze de stad aantrekkelijk voor bezoekers van buiten, voor bedrijven en nieuwe inwoners en dragen ze bij aan de plaatselijke economie.

Wij ondersteunen en stimuleren culturele instellingen en initiatieven
Met subsidies en het bevorderen van samenwerking ondersteunen we de culturele instellingen, zodat zij hun aanbod goed kunnen afstemmen op inwoners en bezoekers van de gemeente Harderwijk. Met Stad als Podium bieden we een unieke manier om inwoners van podiumkunsten te laten genieten. De culturele instellingen richten zich ook op de doelstellingen uit de Nota Sociaal Domein door die mensen te bereiken die niet zo snel meedoen aan kunst en cultuur. Zij verzorgen cultuureducatie, op school en daarbuiten. De bibliotheek vervult daarnaast een belangrijke taak bij het terugdringen van laaggeletterdheid en het vergroten van leesvaardigheid en digitale zelfredzaamheid.

Inhoud

Het programma omvat de ontwikkelingen op het gebied van cultuur, recreatie en sport.

Ontwikkelingen

De indexatie van de subsidies loopt de afgelopen jaren achter bij de stijgende kosten waarmee organisaties te maken hebben. In de afgelopen jaren hebben organisaties te kampen gehad met extreme loon- en prijsstijgingen. Hierdoor is een disbalans ontstaan tussen de compensatie voor lonen en prijzen vanuit de gemeente en de werkelijke lastenstijgingen als gevolg van CAO ontwikkelingen en prijsstijgingen bij de organisaties. Ook een eventuele wens tot Fair pay kan hierbij een rol spelen. Het voorstel zal gedaan worden om de indexatie systematiek te wijzigen naar 75% loon en 25% prijs, dit geeft een reëler indexatiepercentage. Hierover zal een besluit moeten worden genomen en dit zal jaarlijks moeten worden beoordeeld.

Voor de gesubsidieerde instellingen is het namelijk niet of nauwelijks mogelijk om te bezuinigen op loon- of overige kosten. De relatieve teruggang in subsidie zal leiden tot een vermindering in het programma van deze instellingen.

Ontwikkelingen sportaccommodaties
Bij een aantal wijken loopt de renovatie of nieuwbouw van de sportaccommodatie mee met het IHP Onderwijs. Dit betekent dat de gymzaal Vliepad gerenoveerd wordt en er nieuwbouw van een sporthal gaat plaatsvinden in Stadsweiden. Het is wenselijk in te zetten op een Integraal Huisvestingsplan voor Sport en Bewegen, om zo ook toekomstgericht te beoordelen wat de benodigde capaciteit is voor de sportaccommodaties. Hierdoor kan er gerichter een afweging gemaakt worden in relatie tot het Meerjaren Onderhouds Plan voor de sportaccommodaties in samenspraak met het IHP Onderwijs.

Nieuw sportbeleid
In 2026 loopt de huidige sportbeleidsnota 2023-2026 'bewegen doen we samen' af en inmiddels is een start gemaakt met de evaluatie, zodat er vooruit gekeken kan worden naar de ambities voor een nieuwe nota vanaf 2027. Hierin zullen we samen optrekken met de Nota Sociaal Domein, de omgevingsvisie, de regio en de doelstellingen vanuit het AZWA (Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord).

Inzet van buurtsportcoaches (Brede Regeling Combinatiefuncties)
De samenwerking met GA! Harderwijk wordt verder voortgezet en doorontwikkeld. Jaarlijks worden afspraken gemaakt en verantwoord volgens de bestaande subsidiestructuur.
Vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties ontvangen Cultuurkust, Zorgdat, Educare en Landstede subsidie voor inzet op het gebied van cultuur, buurtsportwerk, (speciaal) onderwijs in combinatie met sport. Door de samenwerking met Landstede worden er veel studenten ingezet.

Regiovisie op het gebied van sporten en bewegen
In de regio Noord-Veluwe wordt samengewerkt op een aantal onderwerpen. Er is in 2026 een regionale sportagenda opgesteld, die de komende jaren verder uitgewerkt wordt. Deze agenda bestaat uit;
- de regionale positionering van sport en bewegen in het sociaal domein (samenwerking o.a. vanuit het AZWA),
- regionale coördinatie op aangepast sporten,
- Regionaal Platform voor verenigingsadvisering
- Duurzaam (regionaal) gebruik van sportaccommodaties.

Beweegvriendelijke en gezonde openbare ruimte
In samenwerking met Athlos zijn er een aantal beweegroutes uitgezet in de stad voor wandelen of hardlopen. De komende jaren wordt meer aandacht besteed aan activatie van de beweegroutes en andere bestaande sport- en beweegvoorzieningen. Ook wordt er steeds meer aan de voorkant meegedacht bij ruimtelijke plannen voor een gezonde en beweegvriendelijke omgeving.

Faciliteren podiumkunsten
Na kaderstelling door de raad heeft de gemeente gekozen om met Bouw & Infrapark te onderhandelen over het verbeteren van theater het Garnizoen. Als deze onderhandelingen succesvol zijn, kan in 2027 begonnen worden met de realisatie van de verbeteringen die Stad als Podium in staat stellen om professionele theatervoorstellingen en andere podiumkunsten nog beter en voor een breder publiek aan te kunnen bieden.

Kunst- en Cultuurbeleid 2022-2025
In 2026 is begonnen met het evalueren van de beleidsperiode 2022-2025. De uitkomsten worden gebruikt om vooruit te kijken naar de ambities voor een nieuwe cultuurnota vanaf 2027. Landelijke ontwikkelingen, afspraken met de regio, de Nota Sociaal Domein en de Omgevingsvisie worden betrokken bij het tot stand komen van nieuw beleid. Tot slot blijft de samenwerking tussen de culturele instellingen een speerpunt.

Cultuureducatie
De activiteiten op het gebied van cultuureducatie richten zich op een gevarieerd aanbod, verspreid over een groot aantal disciplines, en een doorgaande leerlijn voor cultuureducatie in het primair onderwijs.

Cultuursubsidies inzetten voor sociale beleidsdoelen
Met ingang van 2019 ontvangt een aantal culturele instellingen een beperkte subsidie met als doel dit in te zetten voor het bereiken van beleidsdoelen die samenhangen met het sociaal domein.

Bibliotheek Noordwest Veluwe
Door middel van een aanpassing in de Bibliotheekwet is de huidige bevorderingstaak van provincies en gemeenten vanaf 2025 omgezet in een verplichting om ervoor te zorgen dat de toegang tot de openbare bibliotheek wordt gewaarborgd. De gevolgen hiervan zijn in 2026 in kaart gebracht en vormen de basis voor de ambities voor 2027.

Samenwerking
Binnen de regio Noord-Veluwe wordt samengewerkt op het gebied van cultuur en erfgoed binnen het Cultuur- en Erfgoedpact. De basis hiervoor is een subsidieregeling van de Provincie Gelderland. Dit heeft geresulteerd in afspraken over gezamenlijk cultuuraanbod voor de periode 2025-2028. Daarnaast wordt vanuit deze regio een eenmalige subsidie van de Provincie Gelderland ingezet ter versterking van de culturele en erfgoed-infrastructuur.

Erfgoed
In 2026 is een erfgoedvisie opgesteld, waar onroerend erfgoed (monumenten, archeologie), roerend erfgoed (collecties, varend erfgoed) en immaterieel erfgoed in samenkomen. Dit vormt de basis voor nieuwe erfgoedambities vanaf 2027.

Verbonden partijen

- Noord-Veluws Archief

Beleidskaders

- Beleidsnota sport en bewegen “Bewegen doen we samen” 2023-2026.
- Lokaal sportakkoord gemeente Harderwijk 2023-2026.
- Beleidsnota kunst en cultuur 2022-2025 ”Voortbouwen op een stevig fundament”.

Taakvelden Programma 5

5.1 Sportbeleid en activering

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Stimuleren sporten en bewegen

Harderwijk en Hierden zijn een sportieve gemeente, waarin voor iedereen ruimte is en iedereen zich welkom voelt om te sporten en te bewegen. Wij stimuleren alle inwoners om met plezier een leven lang te sporten en te bewegen. Sportclubs spelen hier een belangrijke rol in. Sport levert een belangrijke bijdrage aan een gezonde leefstijl. Daarnaast is sporten en bewegen een belangrijk middel om sociale doelstellingen te verwezenlijken op het gebied van participatie, leefbaarheid en gezondheid.

Wat gaan we ervoor doen?

Stimuleren van sporten en bewegen

Zowel via de vele sportaanbieders en sportverenigingen in gemeente Harderwijk als via GA! Harderwijk, willen wij inwoners inspireren in beweging te komen om zo een gezonde leefstijl te bevorderen. Hierbij gaat het om: ontspanning, presteren, ontmoeten, gezelligheid, verbinding en gezondheid.

- We werken aan het verbeteren van de motorische vaardigheden van kinderen.
- We bevorderen een gezonde en actieve leefstijl, specifiek voor jongeren en senioren.
- We zetten in op voldoende sport- en beweegmogelijkheden in de wijk.
- We versterken de verbinding met zorg.

- We stimuleren talentontwikkeling.

Regulier beleid

Sporten beschikbaar stellen voor iedereen

De meeste inwoners zijn prima in staat om uit eigen beweging te sporten of te bewegen. Maar meedoen aan sport en bewegen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Er moet voor iedereen ruimte zijn om te sporten en te bewegen, ongeacht iemands leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, geloof, seksuele geaardheid of sociale positie.

- We zetten in op kennisdeling en deskundigheidsbevordering.
- We stimuleren het aangepast sporten.
- We stimuleren inwoners in kwetsbare situaties om in beweging te komen

Om alle kinderen te kunnen laten meedoen, nemen wij deel aan het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Hierbij bieden wij ook de mogelijkheden voor het zwemdiploma A via het Zwemfonds. De gemeente biedt ook schoolzwemmen aan, waarin leerlingen uit groep 5 en 6 leren Reddend Zwemmen en Survivalzwemmen.

Regulier beleid

Inzetten op vitaliteit van sportverenigingen

In de gemeente Harderwijk zijn zowel sportverenigingen als sportaanbieders actief. Voor de uitvoering van het sportbeleid, en omdat verenigd sporten op zich al waardevol is, zijn beiden van belang en zijn we met beide groepen in contact. Voor de sportverenigingen bieden we extra ondersteuning en advies, vanwege het belang van de sociale context van de vereniging, de inzet van vrijwilligers en de specifieke vragen die zij hebben.

- We adviseren en ondersteunen sport- en beweegclubs.
- We helpen sportverenigingen met het vrijwilligersbeleid.
- We helpen sportverenigingen met het professionaliseren.

Regulier beleid

Uitvoeringsprogramma voor de sportbeleidsnota uitvoeren

Het uitvoeringsprogramma van de (nieuwe) beleidsnota sport en bewegen is leidend voor de inzet in 2027.

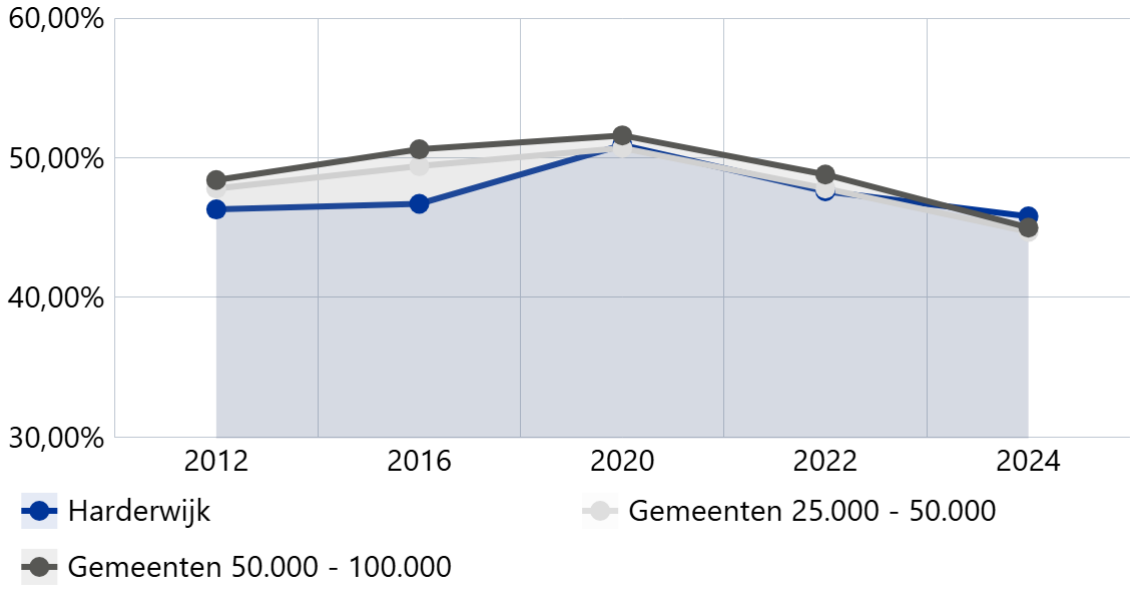
Regulier beleid

Opstellen nieuw sportbeleid 2027-2030

In 2027 wordt nieuw sportbeleid opgesteld, in samenwerking met de diverse partners in de gemeente Harderwijk.

Verplichte beleidsindicatoren 5.1 Sportbeleid en activering

Niet-sporters

Bron: Meerdere bronnen

Het aantal niet-sporters is na de corona jaren weer gedaald en ligt in Harderwijk en Hierden op vergelijkbaar niveau met het landelijke percentage.

5.2 Sportaccommodaties

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Voldoende en kwalitatief goede sport- en beweegvoorzieningen

Voldoende en goede sportaccommodaties, zowel binnen als buiten, die afgestemd zijn op de wensen van de gebruiker en zo bijdragen aan de ambities van gemeente Harderwijk.
Voldoende en gevarieerd sport- en beweegaanbod in de openbare ruimte om zo sport en bewegen toegankelijk te houden voor alle inwoners van gemeente Harderwijk.

Wat gaan we ervoor doen?

Onderhouden van sportfaciliteiten

- Het onderhouden van de buitensportaccommodaties op de diverse in Harderwijk en Hierden gelegen sportparken. Hiermee voldoen we aan de eisen van de sportbonden (o.a. KNAU, KNVB, KNHB) zodat de velden geschikt zijn om wedstrijden te spelen en te trainen.

- Het onderhouden en beheren/exploiteren van binnensportaccommodaties van de gemeente Harderwijk, inclusief het zwembad, waardoor deze aansluiten bij de ambities vanuit het sportbeleid. De accommodaties dienen te voldoen aan de eisen van het bewegingsonderwijs en zijn geschikt voor verenigingen om wedstrijden te spelen en te trainen. In nauwe samenwerking met GA! Harderwijk/Landstede stemmen we de roosters voor het bewegingsonderwijs en schoolzwemmen zo optimaal mogelijk af. We zetten bij de kiosk van het zwembad in op een gezonde horeca.
- Groot onderhoud en verduurzaming van diverse gymzalen en sporthallen om de levensduur van de faciliteiten te verlengen en de kwaliteit te waarborgen. We focussen ons in 2027 op verdere energiebesparende maatregelen en kwaliteitsverbetering van de diverse binnensportaccommodaties.

Regulier beleid

Activering sport- en beweegvoorzieningen openbare ruimte

In 2027 wordt extra aandacht besteed aan activering van bestaande sport- en beweegactiviteiten in de gemeente Harderwijk. Samen met GA! Harderwijk stimuleren wij het bewegen in de openbare ruimte.

Specifiek beleid

Uitwerking sportaccommodatie Stadsweiden

In 2026 is definitief het besluit genomen de bestaande sportzaal in Stadsweiden te vervangen door een sporthal. Dit in combinatie met de nieuwbouw van de school Alfons Ariens. In 2027 zal verder gewerkt worden aan de planvorming van dit project.

Specifiek beleid

Stimuleren beweegvriendelijke en gezonde openbare ruimte

- Het onderhouden en beheren van openbare beweegplekken, zoals de kunstgrasvelden, het callisthenicspark, de skeelerbaan, skatebanen, pumptrackbanen en 3x3 veldje.
- Het stimuleren van laagdrempelige beweegmogelijkheden in de openbare ruimte, zoals beweegroutes, om het bewegen zo toegankelijk mogelijk te maken. Er wordt gewerkt aan uitbreiding van beweegroutes voor specifieke doelgroepen, denk hierbij bijvoorbeeld aan de Beweegroute Plus (senioren)

Regulier beleid

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

De stad als podium presenteren

We willen culturele initiatieven en creatief ondernemerschap binnen de samenleving van Harderwijk en Hierden benutten als motor voor economische spin-off op basis van de rijke historie van de gemeente Harderwijk en het historisch centrum. Wij willen de stad als podium presenteren en gebruiken.

Wat gaan we ervoor doen?

Professionaliseren van de Popschool

In 2027 wordt het uurloon van docenten stapsgewijs verder verhoogd tot marktconform niveau. Daarnaast is de popschool als organisatie bezig met een transitie die ervoor zorgt dat de organisatie past bij de inhoudelijke ontwikkelingen die het heeft doorgemaakt. Dit gebeurt onder de naam MPLIFI. Van een initiatief van enthousiaste popmusici is de Popschool uitgegroeid tot een volwassen en unieke organisatie binnen een regionaal en landelijk netwerk van muziekeducatie.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Een cultureel verrijkte openbare ruimte

Kunst in de openbare ruimte zorgt voor een aantrekkelijke leefomgeving in Harderwijk en Hierden. We willen dat kunst voor inwoners, bezoekers en bedrijven laagdrempelig toegankelijk is. Kunst in de openbare ruimte is mooi, artistiek of geeft uiting aan maatschappelijke thema's of historische gebeurtenissen.

Wat gaan we ervoor doen?

Onderhouden kunst in de openbare ruimte

Onderhoud van beeldende kunst in de openbare ruimte en benutting van erfgoed om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Een kwalitatief goed en divers cultureel aanbod

We zetten in op professionele culturele instellingen die een kwalitatief goed, divers, samenhangend en laagdrempelig aanbod voor alle Harderwijkers en Hierdenaren garanderen en daarvoor optimaal samenwerken, zowel onderling als met amateurkunstinstellingen. Voor een goed en divers cultureel aanbod in Harderwijk en Hierden zijn ook de vele vrijwillersorganisaties onmisbaar.

Wat gaan we ervoor doen?

Realiseren van een kwalitatief en toegankelijk cultureel aanbod

Een kwalitatief goed, divers, samenhangend en laagdrempelig aanbod voor alle inwoners van Harderwijk en Hierden en bezoekers van de gemeente. Hierbij is speciale aandacht voor de economische spin-off van culturele activiteiten en voor het benutten van 'de stad als podium'. Dit resulteert in tientallen publiek, soms zelfs gratis, toegankelijk activiteiten in de stad op basis van de rijke historie van gemeente Harderwijk en het historisch centrum.

Regulier beleid

Omgaan met budgetverlaging

In 2026 is bezuinigd op de subsidies van de culturele instellingen. In 2027 worden de subsidies weer geïndexeerd, maar de eerdere bezuinigingen en gevolgen hiervan voor de kwaliteit en toegankelijkheid van de activiteiten nauwlettend in de gaten worden gehouden.

Specifiek beleid

Evalueren beleidsnota cultuur 2022-2025

In 2026 is begonnen met de evaluatie van de cultuurnota 'Voortbouwen op een stevig fundament' (2022-2025). Deze evaluatie vormt de basis voor de nieuwe cultuurnota die in 2027 tot stand komt.

Nieuw beleid

Wat willen we bereiken?

Inwoners de kans geven zelf deel- en kennis te nemen van culturele activiteiten

Het goede voorzieningen- en activiteitenniveau op het gebied van kunst en cultuur stimuleert bewoners en bezoekers van gemeente Harderwijk om kennis te nemen van en deel te nemen aan een breed palet van culturele activiteiten. De inzet van vrijwilligers blijft daarbij noodzakelijk. Het is daarom ook in 2027 belangrijk om vrijwilligers te vinden en te behouden. Kunst en cultuur zijn een belangrijke manier om deelname aan de samenleving te bevorderen. Wij stimuleren talentontwikkeling van de jeugd en faciliteren de relatie tussen kunst, cultuur en het onderwijs. Stichting Stad als Podium heeft ook een belangrijke ondersteunende functie van de podiumkunsten in Harderwijk en Hierden. Initiatiefnemers kunnen bij Stad als Podium terecht voor ondersteuning via kennis of techniek.

Wat gaan we ervoor doen?

Ondersteunen amateurkunst

Versterken ondersteuning amateurkunstbeoefening

Regulier beleid

Stimuleren culturele ontwikkeling

Stimulering van levenslange cultuureducatie en talentontwikkeling.

Regulier beleid

Besluit nemen over de realisatie van een binnenpodium

Met een verbeterde podiumvoorziening kan Stad als Podium de komende jaren haar professionele ambities waarmaken voor de inwoners van gemeente Harderwijk. Na kaderstelling door de raad heeft het college besloten om te onderhandelen met Bouw en Infrapark in gemeente Harderwijk om de bestaande podiumvoorziening 'het Garnizoen' te verbeteren. Deze locatie wordt als meest kansrijk gezien om binnen budget de gewenste verbeteringen te realiseren. Wanneer dit niet mogelijk blijkt, wordt naar een andere oplossing gekeken. Indien het wel mogelijk blijkt wordt in 2027 begonnen met het realiseren van de aanpassingen waaronder een uitschuifbare tribune en betere voorzieningen voor publiek en artiesten. Zo kunnen de inwoners van Harderwijk en Hierden nog beter genieten van de podiumkunsten in de eigen stad.

Specifiek beleid

Wat willen we bereiken?

Vrijwilligers vinden en behouden

Het goede voorzieningen- en activiteitenniveau op het gebied van kunst en cultuur stimuleert bewoners en bezoekers van gemeente Harderwijk om kennis te nemen van en deel te nemen aan een breed palet van culturele activiteiten. De inzet van vrijwilligers is daarbij noodzakelijk. Het is daarom ook in 2027 belangrijk om vrijwilligers te vinden en te behouden.

Wat gaan we ervoor doen?

Vrijwilligersmarkt

Er wordt jaarlijks een vrijwilligersmarkt georganiseerd, waar ook culturele partners bij betrokken worden.

Regulier beleid

Harderwijk voor elkaar

Het platform Harderwijk voor Elkaar is gelanceerd, waar vraag en aanbod qua vrijwilligers en vrijwilligerswerk bij elkaar komen. Ook in 2027 maken de culturele organisaties gebruik van dit platform. Het krijgen en behouden van vrijwilligers - die hard nodig zijn - blijft een grote uitdaging.

Regulier beleid

5.4 Musea

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Het verleden van Harderwijk en Hierden waarborgen voor de toekomst

Door middel van subsidies voor musea, exposities, archeologie, heemkunde en historische archieven willen wij de geschiedenis en gebruiken van Harderwijk en Hierden en de omliggende regio onderzoeken, presenteren en bewaren voor alle Harderwijkers, Hierdenaren, bezoekers en toekomstige generaties.

Wat gaan we ervoor doen?

In stand houden Streekarchivariaat

Het Noord-Veluws Archief (NoVa) wordt mede in stand gehouden door de gemeente. Het NoVa beheert onder andere de overgebrachte archieven van de gemeente en voert de dienstverlening uit ten aanzien van deze archieven, waaronder de studiezaal. Veelvuldig geraadpleegde archieven kunnen worden gedigitaliseerd voor raadpleging. Daarnaast voert het NoVa ook toezicht uit op het informatie- en archiefbeheer van de gemeente.

Regulier beleid

Bijdragen aan de toegankelijkheid van de lokale geschiedenis

Ook in 2027 wordt door middel van subsidies en andere bijdragen voorzien in de toegankelijkheid van de geschiedenis van gemeente Harderwijk door middel van een permanente tentoonstelling hierover in het Stadsmuseum, in de toegankelijkheid van tijdelijke tentoonstellingen over geschiedenis en (moderne) kunst in het Stadsmuseum.

Regulier beleid

Nieuw onderkomen Marius van Dokkum Museum

Eind 2026 opent het nieuwe Marius van Dokkum Museum, waarna het in 2027 klaar is om de bezoekers op de nieuwe locatie aan de Academiestraat 14 te ontvangen. Dit pand wordt daartoe verbouwd met steun van fondsen, eigen middelen en een incidentele subsidie van de gemeente. Het museum trekt jaarlijks zo'n 80.000 bezoekers naar gemeente Harderwijk. Naar verwachting neemt dit aantal toe in 2027, met een positieve uitwerking voor de binnenstad.

Specifiek beleid

5.5 Cultureel erfgoed

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier

Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Het cultureel erfgoed bewaren, onderzoeken, versterken en zichtbaar maken

Het behouden en beschermen van de historische gebouwen, archeologische vindplaatsen en de cultuurlandschappen van Harderwijk en Hierden en deze, waar mogelijk, toegankelijk en zichtbaar maken.

Wat gaan we ervoor doen?

Beoordelen omgevingsvergunningen

De aanvragen voor een omgevingsvergunning voor het wijzigen/verbouwen van een beschermd gemeentelijk of rijksmonument, worden voor advies voorgelegd aan de commissie omgevingskwaliteit en inhoudelijk beoordeeld. Er wordt toezicht gehouden op de verleende omgevingsvergunning.

Regulier beleid

Subsidiëren van onderhoud aan monumenten

We ondersteunen en stimuleren de instandhouding van monumenten, door het verstekken van subsidies voor onderhoudswerkzaamheden van gemeentelijke monumenten en bepaalde rijksmonumenten.

Regulier beleid

Zorg dragen voor archeologie en cultuurhistorisch behoud

Cultuurhistorische waarden, zoals monumenten, karakteristieke/beeldbepalende gebouwen, landschapselementen en archeologische vondsten, worden waar mogelijk behouden, herbestemd en geïntegreerd in nieuwe woon- en werkgebieden.

Regulier beleid

Ondersteunen van de monumentencommissie

De gemeente is volgens de Omgevingswet verplicht om een commissie te hebben, die het gemeentebestuur tenminste adviseert over aanvragen, omgevingsvergunning voor het wijzigen van rijksmonumenten. In de gemeente Harderwijk heeft de adviescommissie Omgevingskwaliteit mede deze taak. De commissie adviseert ook over het wijzigen van gemeentelijke monumenten, het aanwijzen of afvoeren van gemeentelijke monumenten en over welstand.

Regulier beleid

Waarderen van cultuurhistorische locaties

Het (laten) inventariseren, waarderen en selecteren van cultuurhistorische waarden van gebouwen, archeologische vindplaatsen en overige locaties/elementen.

Regulier beleid

Aanwijzen van gemeentelijke monumenten

Het aanwijzen van gebouwen en bouwwerken als beschermd gemeentelijk monument. Dit gebeurt door middel van inventarisaties en onderzoek op basis van een door het college en/of raad vastgestelde agenda, of op verzoek van een eigenaar of belangenorganisatie.

Regulier beleid

Publiek informeren en voorlichten

Het geven van informatie en voorlichting over (de instandhouding) van monumenten en archeologische vindplaatsen. Dit doen we ondermeer door middel van de gemeentelijke website, informatieborden in de openbare ruimte en het zichtbaar maken van archeologische vondsten in de openbare ruimte. Tevens subsidiëren we de organisatie van de Open Monumentendag.

Regulier beleid

Onderhouden van monumenten in gemeentelijk eigendom

Het onderhouden van beschermde rijks- en gemeentelijke monumenten in eigendom, zoals de Vischpoort, Oude Stadhuis, de stadsmuren, Smeepoort en Catharinakapel. Het onderhoud vindt plaats op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

Regulier beleid

Inventariseren en waarderen van interieurs

Als uitvoering van de Visie religieus erfgoed worden, in overleg en afstemming met de betrokken eigenaren, de interieurs en roerende zaken van 5 kerkgebouwen geïnventariseerd en gewaardeerd. De kerkeigenaren krijgen op deze manier inzicht en waardering voor het interieur en bijzondere roerende zaken van hun kerkgebouw.

Specifiek beleid

5.6 Media

Portefeuillehouder(s):	W. Mazier
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Verzorgen van een goede informatievoorziening voor de inwoners

Tot dit taakveld behoren de lasten en baten die te maken hebben met de openbare bibliotheek, de Cultuurwijzer, de lokale media en de verzekeringen en de onroerendzaakbelasting van de culturele instellingen. Al deze zaken hebben betrekking op een goede informatievoorziening van de inwoners van Harderwijk en Hierden. Mogelijk zullen in de nabije toekomst kostenoverwegingen leiden tot een aangepast aanbod. Gemeenten zijn wettelijk verplicht, de toegang van hun inwoners tot een openbare bibliotheek te bevorderen. Vanaf de ingangsdatum van de nieuwe Bibliotheekwet zal deze verplichting veranderen in de verplichting de toegang tot een openbare bibliotheek met een in de wet bepaald voorzieningenniveau te waarborgen. In 2027 wordt hier verder vorm aan gegeven.

Wat gaan we ervoor doen?

Subsidiëren van de bibliotheek

Door middel van subsidies en andere bijdragen wordt de openbare bibliotheek in stand gehouden door de Stichting Bibliotheek Noordwest Veluwe en wordt de Stichting Veluwe FM in stand gehouden.

Regulier beleid

Organiseren Cultuurwijzer

De Cultuurwijzer maakt het voor kinderen, jongeren en volwassenen mogelijk om laagdrempelig kennis te maken met verschillende vormen van kunst en cultuur.

Regulier beleid

Voorbereiden op de wettelijke zorgplicht

Samen met de bibliotheek voorbereiding op de wettelijke zorgplicht die de gemeente vanaf de ingangsdatum van de nieuwe Bibliotheekwet zal hebben.

Specifiek beleid

Open-Plus concept invoeren bij de bibliotheek

De bibliotheek heeft met het Open-Plus concept positieve ervaring opgedaan in de vestiging in Putten. Door de bibliotheek (voor leden) doorlopend open te stellen, kan worden tegemoetgekomen aan de dringende behoefte van met name scholieren en studenten aan een rustige werkplek. Hiermee zal de bibliotheek 24/7 opengesteld worden. In 2026 zal de verbouwing voltooid worden.

Regulier beleid

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Een verzorgde en goed functionerende openbare ruimte

De gemeente levert een verzorgde basiskwaliteit en een goed functionerende openbare ruimte.

Wat gaan we ervoor doen?

Planmatig onderhouden

Er is sprake van planmatig jaarlijks onderhoud, meerjarig onderhoud (vervanging op basis van technische en economische levensduur), curatief onderhoud (herstellen van schade) en van meer projectmatige werkzaamheden (grootschalige vervanging, renovatie en reconstructie).

Regulier beleid

Plantsoenkwaliteit handhaven

Het plantsoen jaarrond op kwaliteitsniveau B en de binnenstad op en parken op A. Onder kwaliteitsniveau B wordt verstaan: een vorm van onkruidbeheersing waarbij de nadruk ligt op de technische kwaliteit en beeldkwaliteit (beperkte mate van onkruid, de maximale hoogte is 30 cm). Bij niveau A ligt de nadruk meer op een netter beeld. De jaarlijkse noodzakelijke vervanging realiseren. Dit betekent ca. 35.000 m2 plantsoen en ca. 95 bomen.

Regulier beleid

Invulling geven aan ombuigingen

In categorie A en B van de ombuigingen is een taakstelling opgenomen voor beheer en onderhoud groen. Voor de jaarschijf 2027 wordt separaat geadviseerd over de te nemen maatregelen op basis van de besloten strategie (advisering 2025)

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Goed onderhouden en stabiele natuurterreinen

Stabiele natuurterreinen waarin de verschillende functies; natuur, recreatie en houtoogst op een maatschappelijk verantwoorde wijze tot hun recht komen en voor toekomstige generaties geborgd zijn. Net als in het stedelijk beheer maken we ook in het beheer van de natuurterreinen gebruik van vijf thema's Doel van deze thema's is het bevorderen van de realisatie van de doelen in het integrale gemeentelijke beleid.

Wat gaan we ervoor doen?

Het onderhouden van de gemeentelijke natuurterreinen

Dit betekent de volgende werkzaamheden:

- Het beheer en onderhoud van de gemeentelijke natuurterreinen (met name bossen) waarbij de Natuur, recreatie en houtoogst de drie pijlers zijn
- De jaarlijkse noodzakelijke dunning realiseren, (100 ha met gemiddelde meerjaren opbrengst van c.a. 1.100 m3 per jaar);
- Uitvoering van Faunabeheerplan (Prov. Gelderland)

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Het stimuleren van lokale initiatieven

Daarnaast stimuleren we bewoners en bedrijven om zelf initiatieven op te pakken en uit te voeren. Zo houden we de dynamiek die in de afgelopen periode is ontstaan vast. Om onze doelen te bereiken maken we gebruik van vijf thema's: Natuurlijk Duurzaam, Burger en Bedrijfsinitiatieven, Eenvoud en Differentiatie, Gezondheid en Vitaliteit en Iedereen doet mee.

Totaaloverzicht Programma 5

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV51	**TV51 Sportbeleid en activering**	**300**	**268**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV52	**TV52 Sportaccommodaties**	**2.508**	**2.539**	**2.703**	**2.831**	**2.831**	**2.831**
TV53	**TV53 Cultuurpres. cultuurprod. cultuurpart.**	**52**	**94**	**95**	**95**	**95**	**95**
TV54	**TV54 Musea**	**87**	**88**	**91**	**91**	**91**	**91**
TV55	**TV55 Cultureel erfgoed**	**214**	**198**	**178**	**178**	**178**	**178**
TV56	**TV56 Media**	**47**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV57	**TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie**	**228**	**183**	**139**	**139**	**143**	**143**
Totaal Baten		**3.436**	**3.370**	**3.205**	**3.333**	**3.338**	**3.338**
Lasten							
TV51	**TV51 Sportbeleid en activering**	**-1.035**	**-1.088**	**-1.084**	**-1.074**	**-1.062**	**-1.062**
TV52	**TV52 Sportaccommodaties**	**-5.264**	**-5.579**	**-5.572**	**-5.467**	**-5.383**	**-5.209**
TV53	**TV53 Cultuurpres. cultuurprod. cultuurpart.**	**-3.046**	**-3.119**	**-5.797**	**-2.868**	**-2.776**	**-2.775**
TV54	**TV54 Musea**	**-1.121**	**-879**	**-902**	**-901**	**-900**	**-900**
TV55	**TV55 Cultureel erfgoed**	**-700**	**-607**	**-564**	**-559**	**-559**	**-559**
TV56	**TV56 Media**	**-990**	**-1.001**	**-870**	**-867**	**-867**	**-867**
TV57	**TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie**	**-5.102**	**-6.271**	**-5.369**	**-5.334**	**-5.304**	**-5.291**
Totaal Lasten		**-17.258**	**-18.543**	**-20.159**	**-17.070**	**-16.852**	**-16.662**
Onttrekkingen							
TV52	**TV52 Sportaccommodaties**	**406**	**209**	**159**	**2**	**2**	**2**
TV53	**TV53 Cultuurpres. cultuurprod. cultuurpart.**	**68**	**59**	**2.997**	**83**	**83**	**69**
TV55	**TV55 Cultureel erfgoed**	**108**	**77**	**77**	**77**	**77**	**77**
TV57	**TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie**	**17**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen		**599**	**345**	**3.233**	**162**	**162**	**148**
Stortingen							
TV52	**TV52 Sportaccommodaties**	**-904**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV55	**TV55 Cultureel erfgoed**	**-12**	**-38**	**-12**	**-12**	**-12**	**-12**
Totaal Stortingen		**-916**	**-38**	**-12**	**-12**	**-12**	**-12**
Gerealiseerd resultaat		**-14.139**	**-14.866**	**-13.734**	**-13.587**	**-13.365**	**-13.189**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	3.370	3.205	-165
Lasten	-18.543	-20.159	-1.616
Onttrekkingen	345	3.233	2.888
Stortingen	-38	-12	26
Verschil	**-14.866**	**-13.734**	**1.133**

Het resultaat van programma 5 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken (regulier en budget neutraal)	915	1
	Kapitaallasten	127	2
	Doorberekende salariskosten	-140	3
5.2	Tarieven stijging De Sypel	143	4
	Incidentele budgetten 2026	296	5
5.7	Bijstelling i.v.m. voordeurnorm	-86	6
	Diversen	-122	7
	Totaal	**1.133**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Onderhanden werken	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de Jaarrekening 2025 meegenomen naar de Begroting 2026. In de Begroting 2027 komen deze budgetten te vervallen en ontstaat een voordelig effect.
2. Kapitaallasten	Jaarlijks worden de kapitaallasten bepaald op basis van de aanwezige activa en de nieuwe investeringen. Deze kapitaallasten worden toegerekend aan de betreffende taakvelden/programma's en hebben voor dit programma een voordelig effect.
3. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een nadelig effect.
4. Tarieven stijging de Sypel.	Er zijn hogere opbrengsten door de stijging van de tarieven bij de Sypel.
5. Incidentele budgetten 2026	In de begroting 2026 zitten een aantal incidentele budgetten, die niet meer voorkomen in 2027. Dit leidt tot een voordeel in 2027. Het betreft o.a. Bibliotheek op school, Vergroening Lorentzstaat en onderzoekskosten erfgoedbeleid.
6. Bijstelling i.v.m. de voordeurnorm	Dit betreft de indexatie en de bijstelling van de voordeurnorm van het meerjaren onderhoud van groen en buitenrecreatie.
7. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een nadelig effect.

Programma 6 Sociaal domein

Algemeen Programma 6

De inzet van het beleid sociaal domein is gericht op meedoen mogelijk maken voor iedereéén. Meedoen betekent voor inwoners dat ze verbinding hebben met elkaar, van betekenis zijn voor elkaar en ‘samen’ de samenleving zijn.

We werken vanuit vier maatschappelijke opgaven, die in relatie staan met de levensfasen van een mens:

- Bevorderen van kansrijk opgroeien. We streven ernaar om jongeren optimale kansen te bieden, zodat ze hun volledige potentieel kunnen benutten. Samen met hen werken we aan een toekomst waarin ze zich kunnen ontwikkelen en succesvol kunnen zijn.
- Stimuleren van samenredzaamheid. Dit betekent dat we als gemeenschap naar elkaar omkijken en elkaar ondersteunen. We geloven in de kracht van samenwerking en willen een omgeving creëren waarin iedereen zich gewaardeerd en betrokken voelt.
- Bestaanszekerheid en perspectief op (on)betaald werk. Dit is essentieel voor het welzijn van onze inwoners. We willen ervoor zorgen dat iedereen de mogelijkheid heeft om zijn of haar talenten te benutten en een zinvolle bijdrage te leveren aan de samenleving.
- Zelfstandig thuis kunnen / blijven wonen. We willen een omgeving creëren waarin iedereen de ondersteuning en zorg kan krijgen om een gezond en onafhankelijk leven te leiden. We richten ons op het versterken van de mogelijkheden en vaardigheden van mensen, zodat ze zelfredzaam kunnen zijn en volwaardig meedoen in de samenleving (‘positieve gezondheid’).

Daarnaast streven we naar gelijke kansen en een inclusieve samenleving. We helpen inwoners die dat nodig hebben, zodat iedereen goed mee kan doen in onze samenleving. Hierbij is de inwoner aan zet en staat de oplossing centraal. Voor de meest kwetsbare inwoners blijft zorg en ondersteuning altijd toegankelijk en betaalbaar. Ons doel is om de juiste hulp te beiden, dichtbij huis en zo eenvoudig en licht als mogelijk. We zetten ons extra in om barrières weg te nemen en een omgeving te creëren waarin iedereen zich welkom en veilig voelt. We werken in het sociaal domein vanuit partnerschap, daarbij is het belangrijk om te luisteren naar de behoeften en wensen van individuen, hen actief te betrekken bij besluitvorming. We willen dat mensen naar elkaar omzien. We onderzoeken mogelijkheden om dit in wijken en buurten te faciliteren.

De uitvoering van het sociaal domein is financieel risicovol. Daarom hebben we de komende jaren expliciet aandacht voor het kunnen bieden van ondersteuning waar nodig. De gemeente neemt de verantwoordelijkheid voor het verdelen van schaarste in middelen en mensen. En samen met ons netwerk zetten we in op normaliseren van hulpvragen, preventie en voorkomen van stapeling.

Inhoud

Programma 6 Sociaal domein omvat het geheel van beleid en uitvoering gericht op een inclusieve samenleving, waarin mensen kunnen zorgen voor zichzelf én voor elkaar. We zorgen dat ondersteuning aan inwoners bereikbaar, beschikbaar en betaalbaar blijft. Zo kunnen inwoners kansrijk opgroeien, beschikken zij over bestaanszekerheid en perspectief op werk, en ontvangen zij passende ondersteuning om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te wonen. Daarbij vormen zelfredzaamheid en samenredzaamheid het fundament: we stimuleren een sterke gemeenschapszin waarbij inwoners actief naar elkaar omkijken en elkaar waar nodig ondersteunen.

Ontwikkelingen

De gemeente hanteert een indexatie van 2,5%. De loonstijgingen van de afgelopen jaren waar gesubsidieerde instellingen mee te kampen hebben liggen rond de 8-10%. Dit structurele verschil dwingt instellingen om keuzes te maken, wat zichtbaar wordt in de versobering van hun programma.

Arbeidsmarkt
De arbeidsmarktkrapte heeft grote invloed op het sociaal domein. Stijgende cao-lonen zorgen voor hogere tarieven bij aanbieders, wat direct doorwerkt in de gemeentelijke uitgaven. De verwachting is dat deze krapte structureel blijft, mede door demografische ontwikkelingen en de toenemende zorgvraag. De krapte raakt zowel publieke als private partijen. Dit vraagt om blijvende aandacht in de sturing op middelen, het maken van keuzes en het zoeken naar innovatieve oplossingen om de continuïteit en toegankelijkheid van ondersteuning te waarborgen.

Verscherpte tweedeling
Ongelijkheid in de samenleving gaat niet alleen over economische verschillen (opleiding, inkomen, vermogen), maar ook over bijvoorbeeld sociale netwerken, cultureel kapitaal en gezondheid. Zeker bij verschillen die stapelen: denk aan inwoners met minder economische armslag, minder sociale hulpbronnen en minder vaardigheden om zich te bewegen in de complexe verzorgingsstaat. De verschillen zijn niet nieuw, maar wel dat de leefwereld van mensen met en zónder hulpbronnen steeds meer uit een lijken te gaan. De ernst van de armoede voor mensen die onder de armoedegrens leven, neemt toe. Inwoners ervaren sinds enkele jaren meer conflicten en tegenstellingen tussen groepen in de samenleving. Deze scheiding tussen leefwerelden kan uiteindelijk de sociale samenhang schaden, maar ook het vertrouwen in de overheid. Het is belangrijk dat mensen met verschillende achtergronden elkaar tegen blijven komen. (SCP 2025)

Wonen en zorg

- Inwoners in kwetsbare situatie. Al enige jaren wordt gesignaleerd hoe het tekort aan geschikte woningen een sta in de weg vormt voor het oplossen van sociale problematiek. De uitstroom uit Beschermd Wonen stagneert (onnodig beroep op zorg) en economisch daklozen kunnen hun situatie niet verbeteren zolang zij niet over geschikte woonruimte beschikken.
- Ouderen. Over twintig jaar zijn er naar schatting bijna twee keer zoveel 75+ ers als nu. Daarnaast stijgt de gemiddelde leeftijd van ouderen en blijven zij steeds langer, al dan niet alleenstaand, zelfstandig wonen. Dit betekent aanpassing en uitbreiding van de bestaande woningvoorraad aangevuld met een aangepaste infrastructuur voor passende zorg, afgestemd op de vraag van de toekomst.
- Jongeren. Het gebrek aan passende, betaalbare woonruimte op de huidige, oververhitte woningmarkt belemmert met name jongeren in hun verzelfstandiging. Hierdoor doen zich in kwetsbare huishoudens tevens veel problemen voor die alleen echt opgelost kunnen worden door voldoende geschikte woonruimte.

AZC
De druk op asiel is nog steeds groot in Nederland. Om te voldoen aan de spreidingswet zal gemeente Harderwijk op zoek moeten naar een of meerdere nieuwe opvanglocaties. Voor het huidige AZC loopt een handhavingstraject nadat het COA eenzijdig besloot dit AZC tot een jaar langer open te houden. Gezien de termijn die nodig is om te komen tot realisatie van een nieuw AZC is de verwachting dat gemeente Harderwijk op 1 juli 2027 niet voldoet aan de spreidingswet.

Verbonden partijen

- Meerinzicht (MIZ)
- Inclusief Groep

Beleidskaders

- Beleidsregels wet Inburgering (2021)
- Bestuursovereenkomst inzake de vestiging van een opvangcentrum voor asielzoekers (2021-2026).
- Deelverordening Eenmalige activiteitensubsidies welzijn, cultuur, sport en zorg (2014)
- Inkoopstrategie jeugdhulp (2022) Noord Veluwe
- Integrale verordening sociaal domein gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde (2025)
- Nota Dierenwelzijn
- Nota “Snel en volwaardig meedoen; kader (2022-2026) nieuwe wet Inburgering, EHZ

- Nota Sociaal Domein 2024-2029 "Samen doen wat nodig is "
- Nota sturing en bekostiging Jeugdhulp 2018 e.v.)
- Nota Inburgering. Van nieuwkomer tot Harderwijker (2018-2022)
- Regenboogbeleid 2024-2027
- Regioplan Basisvaardigheden 2024-2027
- Regiovisie Samen tegen huiselijk geweld, Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties (2024-2028)
- Regiovisie Jeugdhulp Noord Veluwe (2021)
- Samen thuis op de Noord-Veluwe Regio- en beleidsplan - Beschermd wonen en maatschappelijke opvang - Noord-Veluwe (2020-2023)
- Subsidieregeling Beschermd Wonen gemeente Harderwijk (2020)
- Uitvoeringsprogramma aanpak Basisvaardigheden 2025-2028
- Uitvoeringsagenda Regenboogbeleid 2024-2027
- Uitvoeringsagenda Samen tegen huiselijk geweld (regionaal) 2024-2028
- Uitvoeringsagenda Samen tegen huiselijk geweld (lokaal) 2024-2028
- Uitvoeringsagenda Sociaal Domein 2024-2026, behorend bij de Nota sociaal domein.
- Uitvoeringsprogramma 2022-2024 EHZ kader Snel en volwaardig meedoen wet Inburgering
- Uitvoeringsagenda Burgerschap (2023)
- Verordening Inrichting Anti-discriminatievoorziening gemeente Harderwijk (2011)
- Verordening Sociale Adviesraad Harderwijk (2017)
- Visie op bewindvoering: Samenwerking in de schulddienstketen (2019)

Taakvelden Programma 6

6.1 Voorveld, Samenkracht en burgerparticipatie

Portefeuillehouder(s):	D. Pool - Smit
Domein:	Mens & Maatschappij

Onder dit taakveld vallen de BBV taakvelden:
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Strategische doelen nota Sociaal Domein

1. Samenredzaamheid in buurten en wijken is versterkt
2. Ondersteuning is gericht op het zo snel, eenvoudig en duurzaam mogelijk oplossen van vragen
3. Gelijke kansen in een inclusieve samenleving bevorderen

Wat willen we bereiken?

Gelijke kansen in een inclusieve samenleving bevorderen

We werken aan een samenleving waarin alle inwoners gelijke kansen krijgen en actief meedoen, meedenken en meebeslissen. We zetten in op het versterken van de eigen kracht en gemeenschapsvorming. Dit doen we door inwoners aan te moedigen om actief deel te nemen in hun eigen buurt, wijk en de eigen gemeenschap. Ze vinden steeds vaker zelf of samen oplossingen voor hun problemen. Dit maakt onze wijken zorgzamer en veerkrachtiger. Inwoners voelen zich gehoord en gewaardeerd. We creëren een plek waar iedereen zichzelf mag zijn en er toe doet.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren Verbeteragenda Inclusie

Verbeteragenda Inclusie: hoe voorkomen we dat inwoners tussen wal en schip vallen, hoe verhouden inwoners zich tot elkaar, hoe organiseren we de participatie inclusief en hoe geven we vorm aan onze voorbeeldfunctie.

Regulier beleid

Uitvoeren plan van aanpak 'Inclusieve Organisatie'

Er wordt uitvoering gegeven aan het plan van aanpak 'Inclusieve Organisatie', als vervolg op het project onderzoek 'Inclusieve Organisatie' 2023. Hierbij wordt aangesloten bij dat wat er al is en geïnnoveerd waar nodig. Onder andere hiermee geeft de gemeente vorm aan haar voorbeeldfunctie.

Regulier beleid

Onderzoeken van mogelijke verbeteringen beleid

We onderzoeken vanuit het sociaal domein hoe we ervaringskennis en deskundigheid in kunnen zetten voor het verbeteren en ontwikkelen van ons beleid (onderdeel Verbeteragenda Inclusie).

Specifiek beleid

Uitvoeren opgave 'Op weg naar Samenredzaamheid'

Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda Sociaal Domein 'Harderwijk zijn wij Samen' voor de opgave 'Op weg naar Samenredzaamheid' en 'Zelfstandig Thuis' met o.a.:

- Het doorontwikkelen van collectieve dagbesteding, met als voorbeeld een pilot bij De Aanleg.
- Anders samenwerken en netwerk aanpakken stimuleren.
- Het faciliteren van ontmoetingsplekken, wat bijdraagt aan het verminderen van eenzaamheid en het versterken van de sociale cohesie in wijken en buurten.
- Samenredzame gemeenschappen, het verbinden van inwoners, het omkijken naar elkaar door het verstevigen van opbouwwerk/community building).

Regulier beleid

Aanpakken laaggeletterdheid

Het ondersteunen bij het verbeteren van basisvaardigheden op taal, rekenen en digitale vaardigheden (18 jaar en ouder), volgens het uitvoeringsprogramma aanpak Basisvaardigheden 2025-2028.

Regulier beleid

Aandacht besteden aan specifieke doelgroepen

Aandacht voor specifieke doelgroepen, bestaande activiteiten voor een grotere groep inwoners beschikbaar maken en het versterken van sociale cohesie.

Regulier beleid

Inzetten op het vergroten van cohesie in de wijk

Samen met onze partners stimuleren we de inwoners tot ontmoeting en het opzetten van gezamenlijke activiteiten. De middelen die daarvoor worden ingezet zijn het opbouwwerk van Zorgdat en de wijkbudgetten die via de wijkmanagers beschikbaar zijn voor buurtactiviteiten. Ook de gezinsgerichte wijkaanpak waar de verbinding tussen bewoners en de school wordt versterkt is hierin helpend.

Regulier beleid

Integraal aanpakken

Informele en formele partners in de sociale basis werken samen in wijken en buurten. Denk hierbij aan Inclusief in de Buurt en de gezinsgerichte wijkaanpak.

Regulier beleid

Positieve Gezondheid als uitgangspunt stellen

De komende jaren staat de verdere doorontwikkeling van het gedachtegoed Positieve Gezondheid centraal binnen het sociaal domein van gemeente Harderwijk. Dit is onderdeel van de uitvoeringsagenda 'Harderwijk zijn wij Samen'.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning is gericht op het zo snel, eenvoudig en duurzaam mogelijk oplossen van vragen.

Onze aanpak is gericht op het snel en eenvoudig oplossen van vragen van inwoners, met een focus op duurzame oplossingen. De regie ligt bij de inwoner. Dit betekent dat we uitgaan van wat al aanwezig is in de samenleving en hierop aansluiten. We ondersteunen en stimuleren bewonersinitiatieven, waarbij we vraaggestuurd en integraal te werk gaan. Wanneer nodig, kunnen inwoners een beroep doen op onze expertise. Dit doen we vanuit een mensgerichte aanpak, waarbij professionals, inwoners en de gemeente samenwerken in het ‘voorveld’ voor een toegankelijke, laagdrempelige en preventieve dienstverlening. Op deze manier creëren we een sterke verbinding tussen de behoeften van de inwoners en de sociale basis.

Dit raakt alle vier de opgaven, er wordt integraal samengewerkt.

Wat gaan we ervoor doen?

Inzetten op versterking cliëntenondersteuning

In 2023 is ingezet op het project versterking positionering cliëntondersteuning. Hierbij was de verwachting dat de groei door zal zetten. Er is gekozen voor één aanbieder, MeeSamen. Medio 2025 zien we inderdaad een groei van aanvragen bij deze uitvoerder.

Door middel van extra budget beogen we om aan de vraag te kunnen voldoen. Nadruk ligt op de verduurzaming van het ondersteunen van cliënten, zodat het niet langdurig nodig is.

De beweging die is ingezet sinds 2023 wordt ook doorgezet in 2027.

Nieuw beleid

Inwoners zelf regie bieden

Inwoners de ruimte geven om zelf passend regie te voeren, en dichtbij huis potentieel te kunnen inzetten.

Regulier beleid

Noodzaak voor gebruik WMO-voorzieningen verminderen

De landelijke verwachting (Wmo Prognosemodel VNG) is dat het aantal mensen dat gebruikmaakt van een Wmo-voorziening de komende jaren voor onze gemeente stijgt. Door verschillende interventies proberen we de groei minder explosief te laten zijn ten opzichte van het Wmo prognosemodel VNG.

Regulier beleid

In stand houden Odensehuis

De komende decennia zal het aantal thuiswonende mensen met de diagnose dementie toenemen. Daardoor is het hebben van een Odensehuis ook in de jaren na 2027 noodzakelijk. Hiervoor is structurele dekking verkregen in de Kadernota 2026-2029.

Regulier beleid

Integraal aanpakken

Informele en formele partners in de sociale basis werken samen in wijken en buurten. Denk hierbij aan Inclusief in de Buurt en de gezinsgerichte wijkaanpak.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Samenredzaamheid in buurten en wijken is versterkt

Onze maatschappelijke opgave is ‘Op weg naar samenredzaamheid.’ We bouwen aan zorgzame en veerkrachtige gemeenschappen. Door de gemeenschapskracht optimaal te benutten en de talenten en mogelijkheden van inwoners te verbinden, stimuleren we initiatieven van onderop, vanuit de ABCD-methode (Asset-Based Community Development). We faciliteren laagdrempelige ontmoetingen en vergroten de onderlinge samenhang en draagkracht.

Wat gaan we ervoor doen?

Wijkgericht verbinden

De wethouders zijn naast hun individuele portefeuilles ook wijkwethouder. De rol van de wijkwethouder is luisteren, zichtbaar zijn en signalen opvangen. Wijkmanagers zijn de ogen en oren in de wijken en buurten. Het wijkbudget is er om inwonerinitiatieven, gericht op het versterken van de gemeenschap door ontmoeting en het verbeteren van de openbare ruimte. In gezamenlijkheid vanuit de opgave 'Op weg naar Samenredzaamheid', waar het programma Burgerschap onder valt, wordt gekeken hoe we de beschikbare budgetten optimaal kunnen inzetten.

Regulier beleid

Maatwerk en welbevinden in de wijk centraal stellen

Bij de samenwerking in de wijk, wordt de keten van organisaties steeds meer één geheel. Er wordt toegewerkt naar Stevige Lokale teams. Waarin mensgericht, maatwerk en welbevinden centraal staat. Ook zien we de ontwikkeling Regionale Eerstelijns Samenwerkingsverband (RESV) waar afspraken worden gemaakt om de regionale en lokale samenwerking te bevorderen.

Regulier beleid

Inwoners zelf regie bieden

Inwoners de ruimte geven om zelf passend regie te voeren, en dichtbij huis potentieel te kunnen inzetten.

Regulier beleid

Inzetten op het vergroten van cohesie in de wijk

Samen met onze partners stimuleren we de inwoners tot ontmoeting en het opzetten van gezamenlijke activiteiten. De middelen die daarvoor worden ingezet zijn het opbouwwerk van Zorgdat en de wijkbudgetten die via de wijkmanagers beschikbaar zijn voor buurtactiviteiten. Ook de gezinsgerichte wijkaanpak waar de verbinding tussen bewoners en de school wordt versterkt is hierin helpend.

Regulier beleid

Integraal aanpakken

Informele en formele partners in de sociale basis werken samen in wijken en buurten. Denk hierbij aan Inclusief in de Buurt en de gezinsgerichte wijkaanpak.

Regulier beleid

Uitvoeren opgave 'Op weg naar Samenredzaamheid'

Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda Sociaal Domein 'Harderwijk zijn wij Samen' voor de opgave 'Op weg naar Samenredzaamheid' en 'Zelfstandig Thuis' met o.a.:

- Het doorontwikkelen van collectieve dagbesteding, met als voorbeeld een pilot bij De Aanleg.
- Anders samenwerken en netwerk aanpakken stimuleren.
- Het faciliteren van ontmoetingsplekken, wat bijdraagt aan het verminderen van eenzaamheid en het versterken van de sociale cohesie in wijken en buurten.
- Samenredzame gemeenschappen, het verbinden van inwoners, het omkijken naar elkaar door het verstevigen van opbouwwerk/community building).

Regulier beleid

Versterken voorveld

De beweging naar de voorkant is volop in ontwikkeling. Door de verbeterde aansluiting met voorliggende voorzieningen vergroten we de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van inwoners en zorgen we dat ondersteuning toegankelijk en betaalbaar blijft. Om de vraag in de sociale basis te kunnen blijven opvangen wordt deze de komende periode verder versterkt. Dit betekent dat inwoners steeds beter worden ondersteund door en verwezen naar passende algemene en collectieve voorzieningen, voordat een beroep hoeft te worden gedaan op maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo.

Regulier beleid

Positieve Gezondheid als uitgangspunt stellen

De komende jaren staat de verdere doorontwikkeling van het gedachtegoed Positieve Gezondheid centraal binnen het sociaal domein van gemeente Harderwijk. Dit is onderdeel van de uitvoeringsagenda 'Harderwijk zijn wij Samen'.

Regulier beleid

6.2 Participatie

Portefeuillehouder(s):	D. Pool - Smit
Domein:	Mens & Maatschappij

Onder dit taakveld vallen de BBV taakvelden:
6.3 Inkomensregelingen
6.4 Begeleide participatie
6.5 Arbeidsparticipatie.

Strategische doelen nota Sociaal Domein:

1. Het bieden van bestaanszekerheid
2. Werkzoekenden doen naar vermogen mee in de samenleving
3. Ondersteuning aan werkzoekenden biedt perspectief op (on)betaald werk

Wat willen we bereiken?

Vergroten van de bestaanszekerheid

We richten ons op het dempen van financiële problemen, specifiek voor mensen die leven op of rond het sociaal minimum. Ons doel is om het aantal huishoudens dat onder het sociaal minimum leeft en het aantal inwoners met problematische schulden te verminderen, dit door middel van vroegsignalering. Op de lange termijn streven we ernaar intergenerationele armoede te doorbreken, in samenhang met de opgave Kansrijk Opgroeien.

De hoogte van diverse financiële regelingen wordt uitgewerkt in de Verordening Sociaal Domein. Hiermee willen we ervoor zorgen dat mensen die het nodig hebben toegang hebben tot passende ondersteuning. En dat er voldoende middelen zijn om financiële stabiliteit te bevorderen. Door op deze manier te investeren in het sociaal domein, willen we mensen helpen uit de langdurige armoede te komen en een betere toekomst op te bouwen.

Wat gaan we ervoor doen?

Minder huishoudens leven onder 120% van de bijstandsnorm

Na de zomer starten we met een communicatiecampagne om inkomensondersteunende maatregelen, zoals de Maatschappelijke Bijdrage Regeling (MBR) en de gemeentepolis, breder bekend te maken onder onze inwoners. Het uitgangspunt is dat de campagne in de toekomst structureel/periodiek wordt ingezet..

Om kwetsbare huishoudens te ontzorgen en de regeldruk te verminderen, keren we de MBR sinds 2025 zoveel mogelijk ambtshalve, dus automatisch, uit. Vanwege het succes van deze werkwijze wordt dit vanaf 2027 structureel geborgd in onze basistaken.

Daarnaast is de bijdrage aan de collectieve zorgverzekering (gemeentepolis) met ongeveer 50% verhoogd, zodat chronisch zieken met een minimuminkomen beter financieel worden ondersteund. Ook verkennen we hoe chronisch zieken met hoge zorgkosten en een minimuminkomen (financieel) nog beter ondersteund kunnen worden.

Tot slot blijven we tot en met 2027 gedupeerden van de alleenverdienersproblematiek financieel compenseren, en bereiden we ons voor op de inzet van een 'bufferbudget' vanaf 2027, bedoeld om de armoedeval bij deeltijdwerk te voorkomen.

Regulier beleid

Minder inwoners met problematische schulden

De schuldhulpverlening is opnieuw aanbesteed, waarin kwaliteit, kortere doorlooptijden en goede ondersteuning aan de inwoner centraal staat. De budgetcoaching en nazorg is uit deze centrale aanbesteding gehaald, zodat we dit sterker en dichterbij op lokaal niveau kunnen organiseren. Tevens onderzoeken we hoe we nazorg in de keten van schuldhulpverlening verder kunnen borgen.

Om de drempel voor financiële hulp te verlagen, realiseren we een tweede lokaal 'Financieel Trefpunt'. Deze preventieve aanpak werkt in de praktijk: partners zoals Stimenz leggen steeds vaker proactief contact bij vroege signalen van schulden, wat inmiddels leidt tot een zichtbare daling in de aanvragen voor zwaardere trajecten, zoals bewindvoering.

Nieuw beleid

Intergenerationele armoede wordt vaker doorbroken

Er is een communicatiecampagne geweest om de Maatschappelijke Bijdrage Regeling en de schoolkostenregeling breder bekend te maken. Door de actieve inzet op inkomensondersteuning kunnen jongeren en kinderen gewoon meedoen in de samenleving. Dit heeft ertoe geleid dat het percentage kinderen dat opgroeit in een uitkeringsgezin in Harderwijk en Hierden inmiddels is gestabiliseerd op een relatief laag niveau van 4%. Tegelijkertijd werken we in EHZM verband aan het efficiënter inrichten van de kind-regelingen; zo dat het overzichtelijker wordt en daarmee eenvoudiger voor ouders/ondersteuners om ze aan te vragen. Hierin werken we ook samen met de collega's van onderwijs, cultuur en sport.

Daarnaast pakken we het risico van laaggeletterdheid aan: bij het Financieel Trefpunt werken vrijwilligers van de bibliotheek inmiddels samen met de trefpuntvrijwilligers. Bezoekers met financiële vragen worden zo op een toegankelijke manier gescreend op laaggeletterdheid en direct warm doorgeleid naar passende ondersteuning, zoals het Taalhuis.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Werkzoekenden doen naar vermogen mee in de samenleving

Vanuit de visie van Positieve Gezondheid erkennen we het belang van werk, betaald of onbetaald, voor welzijn, mentaal welbevinden, zingeving en meedoen in de samenleving. Sport, kunst en cultuur, georganiseerd in de sociale basis, geven invulling aan vrije tijd en bieden kinderen, ouders en vrijwilligers mogelijkheden om zinvol bezig te zijn en vaardigheden te ontwikkelen. Voor mensen voor wie betaald werk een stap te ver is, zijn dit waardevolle alternatieven. Welzijnsorganisaties spelen een rol in het verbinden van vraag en aanbod in vrijwilligerswerk en in de samenwerking met culturele en sportverenigingen. Zo wordt het gevoel van eigenwaarde bij kwetsbare inwoners versterkt, sociale problematiek verminderd en eenzaamheid voorkomen, wat bijdraagt aan de kwaliteit van leven en de samenleving als geheel.

Wat gaan we ervoor doen?

In de bijstand zitten alleen inwoners met minder dan 100% arbeidsvermogen

Binnen de arbeidsmarktregio Veluwe Stedendriehoek en in subregionaal verband (met onder andere Putten en Ermelo) werken we actief aan initiatieven waarbij 'werk als medicijn' wordt ingezet voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid of belemmering. In 2026 zijn we hiervoor gestart met het regionale Expertisepunt Psychische kwetsbaarheid en Werk, waarbinnen we intensief gebruikmaken van instrumenten zoals IPS-trajecten en specialistische jobcoachvouchers. In 2027 zetten we deze werkwijze voort en verstevigen we de samenwerking binnen dit Expertisepunt.

Met succesvolle inzet van de Europese ESF Sociale Inclusie-middelen hebben we het aanbod versterkt voor inwoners met een uitkering en een grote afstand tot de arbeidsmarkt, in het segment 'Meedoen'. Dit zijn activeringstrajecten die niet direct op betaald werk zijn gericht, maar op maatschappelijke deelname en het doorbreken van sociaal isolement, bijvoorbeeld door het aanbieden van beweegactiviteiten via lokale partners zoals GA! Harderwijk. We hebben dit aanbod verder lokaal uitgebreid, in samenwerking met andere lokale organisaties. Deze uitbreiding zetten we in 2027 door.

Aanvullend werken we in 2027 concreet aan 'simpeler switchen': we brengen de voorzieningen vanuit de Wmo en het aanbod vanuit de Participatiewet dichter bij elkaar door gezamenlijke werkprocessen en warme overdracht tussen de betrokken consulenten in te richten, zodat inwoners zonder drempels de juiste stap kunnen zetten.

Regulier beleid

Van werkzoekenden die binnen twee jaar betaald werk bij een reguliere werkgever kunnen aanvaarden, stroomt 50% uit naar werk, waarvan 80% structureel

Om inwoners goed te laten meedoen, continueren we ons aanbod van inburgeringstrajecten. Hierbij maken we structureel gebruik van een brede intake, de inzet van de verschillende leerroutes (zoals de B1-route, Z-route en de Onderwijsroute), maatschappelijke begeleiding, een Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) en het Participatieverklaringstraject (PVT). We werken intensief samen met partners zoals de Inclusief Groep en andere lokale organisaties (zoals Zorgdat) om aanvullende lokale trajecten in te zetten, specifiek gericht op werk en brede participatie. Hierbij zorgen vernieuwde afspraken met taalscholen voor kortere wachtlijsten, waardoor we statushouders sneller kunnen begeleiden naar duurzame participatie en de uitstroom bevorderen.

Regulier beleid

Meer jeugdigen stromen uit naar een participatieplek die aansluit bij hun vermogen (vervolgopleiding, betaalde baan of vorm van dagbesteding)

Sinds 2026 is de wet 'Van school naar duurzaam werk' in werking getreden. Vanuit ons beleidsteam Participatiewet hebben we de samenwerking met het Doorstroompunt (voorheen RMC) en onderwijsinstellingen geïntensiveerd. Deze wet is bedoeld om de loopbaanbegeleiding direct vanuit scholen fors uit te breiden en legt tegelijkertijd een zwaardere regierol en verantwoordelijkheid bij ons als gemeente om jongeren te ondersteunen.

In 2027 borgen we deze samenwerking structureel in onze werkprocessen en maken we concrete afspraken met het Doorstroompunt en onderwijsinstellingen over de onderlinge overdracht van jongeren. Zo voorkomen we dat jongeren zich bij de gemeente melden voor een uitkering en bieden we ze direct een sluitend perspectief op duurzaam werk, een vervolgopleiding of dagbesteding. Daarnaast monitoren we in 2027 of deze aanpak daadwerkelijk leidt tot minder uitkeringsaanvragen door jongeren, zodat we tijdig kunnen bijsturen waar nodig.

Nieuw beleid

Meer jongeren vinden een passende opleiding die aansluit op de kanssectoren

Als gemeente willen we de aansluiting tussen (beroeps)opleidingen en de lokale arbeidsmarkt wezenlijk verbeteren. Dit versterkt niet alleen het directe toekomstperspectief van onze jongeren, maar draagt ook bij aan de economische vitaliteit van onze hele regio. We richten ons hierbij nadrukkelijk op 'kanssectoren': lokale en economische sectoren (zoals zorg en logistiek) waar een hoge personeelsvraag en een sterk groeipotentieel is. Ons hoofddoel hierin is om de belangrijke regionale functie van het beroepsgerichte onderwijs in en rondom gemeente Harderwijk te versterken en beter te laten aansluiten op wat werkgevers zoeken.

Voor doelgroepen met een loonwaarde tot 70% wordt loonkostensubsidie ingezet

Voor de groep inwoners met minder dan 100% arbeidsvermogen, zoals inwoners met een indicatie voor het doelgroepregister of beschut werk, zetten we de komende jaren maximaal in op loonkostensubsidies (LKS). We zien de afgelopen jaren al een gestage stijging in het aantal ingezette subsidies. Om dit verder aan te jagen en werkgevers te stimuleren, ligt onze focus nadrukkelijk op het beter combineren van de forfaitaire loonkostensubsidie met de praktijkroute. Om deze ambitie kracht bij te zetten, hebben we in de begroting voor 2026 het budget voor LKS in Harderwijk aanzienlijk verruimd.

In 2027 zetten we deze koers voort: we monitoren de instroom en het gebruik van het verruimde LKS-budget en sturen bij waar nodig om de combinatie van forfaitaire loonkostensubsidie en praktijkroute verder te optimaliseren. Tot de wetswijziging ontvangen gemeenten via de rijksbijdrage beschut werk tijdelijk extra middelen per plek; deze tijdelijke regeling geldt voor de jaren 2025 tot en met 2027 en we houden in 2027 in de gaten of deze middelen toereikend zijn.

Daarnaast bereiden we ons in 2027 voor op de structurele wetswijziging die naar verwachting per 1 januari 2028 ingaat: een landelijke, vaste forfaitaire loonkostensubsidie van 68% van het wettelijk minimumloon voor werknemers met een indicatie beschut werk, waarbij de individuele loonwaardemeting niet langer bepalend is voor de hoogte van de subsidie. Financieel is dit een belangrijk aandachtspunt: vanaf 2028 vervalt de huidige tijdelijke rijksbijdrage en wordt de financiering ondergebracht in het reguliere bijstandsbudget (BUIG), met realisatiebekostiging in plaats van een vaste ophoging per plek. Dit kan gevolgen hebben voor onze begroting, zeker als het aantal plekken beschut werk verder groeit. We brengen deze financiële gevolgen in 2027 gedetailleerd in kaart, zodat we tijdig kunnen anticiperen op deze overgang en er geen onverwacht tekort ontstaat in 2028.

Nieuw beleid

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning aan werkzoekenden biedt perspectief op (on)betaald werk

Bijstandsgerechtigden zijn verplicht aangeboden werk te aanvaarden en te behouden. Binnen de doelgroep van de Participatiewet onderscheiden we drie categorieën: werkzoekenden die binnen twee jaar betaald werk bij een reguliere werkgever kunnen aanvaarden (met inzet van loonkostensubsidie en nazorg), mensen voor wie betaald werk een stap te ver is (via vrijwilligerswerk of andere vormen van meedoen) en mensen voor wie geen werk haalbaar is (waar zorg en ondersteuning centraal staan). Door deze differentiatie bieden we passende oplossingen en dragen we bij aan persoonlijke ontwikkeling en participatie. Social Return on Investment heeft een stevige plek in inkooptrajecten en draagt bij aan werkgelegenheid en maatschappelijk rendement.

Wat gaan we ervoor doen?

We differentiëren het bijstandsbestand in de categorieën 'werk, meedoen en ondersteuning' en passen onze dienstverlening hierop aan

Sinds 1 januari 2026 is fase 1 van spoor 1 van de wetswijziging "Participatiewet in Balans" in werking getreden. Dit betekent dat we onze dienstverlening fundamenteel hebben aangepast ten aanzien van het vaststellen van het recht op bijstand, de aanvraagprocedure en de begeleiding naar werk. De focus is hierbij verschoven van generieke plichten naar individueel maatwerk. Sinds 2026 baseren we dit lokaal sterk op de recente segmentatie van ons Harderwijks en Hierdense bestand, waarbij we inwoners bewust indelen in de categorieën 'werk', 'ondersteuning' (waaronder loonkostensubsidies) en 'meedoen' (zoals sociale activering). Door de inzet van een geactualiseerde bestandsanalyse kunnen we gerichter de dienstverlening afstemmen op ieders belemmeringen en persoonlijke situatie, waarbij we bijvoorbeeld sneller ontheffingen kunnen verlenen voor zorgtaken of medische belemmeringen.

In 2027 treden ook de wijzigingen uit fase 2 van spoor 1 volledig in werking, na een gedoogjaar in 2026 waarin we hier al op konden voorsorteren. We passen in 2027 onze werkprocessen, beleidsregels en verordeningen definitief aan op deze wijzigingen en scholen onze consulenten hierop bij. Daarnaast actualiseren we in 2027 opnieuw de segmentatie van ons bestand, zodat de indeling in 'werk', 'ondersteuning' en 'meedoen' aansluit bij de laatste ontwikkelingen en evalueren we of de gerichtere dienstverlening daadwerkelijk leidt tot passendere ondersteuning en snellere ontheffingen waar nodig.

Nieuw beleid

Meer inwoners vinden (on)betaald werk via re-integratie op basis van hun arbeidsvermogen, capaciteiten en talenten (bestandsanalyse als basis)

Om inwoners in het segment "Werk" (met 100% arbeidsvermogen) weer echt perspectief te bieden, zetten we in op kortcyclische en intensieve trajecten, en een gecombineerde intake waardoor direct beschikbare inwoners sneller worden bemiddeld, vaak zonder formeel traject. Hierdoor zien we in gemeente Harderwijk al een daling in langlopende re-integratievoorzieningen. Met een passende re-integratiedienstverlening en de mogelijkheden van de Participatiewet in Balans (waaronder een verruimde inkomstenvrijlating) willen we een hogere en veiligere uitstroom richting de lokale arbeidsmarkt realiseren, ondanks de landelijk afkoelende arbeidsmarkt.

Regulier beleid

Meer bijstandsgerechtigden worden ondersteund naar vrijwilligerswerk of sociale participatie

Voor nieuwkomers en statushouders besteden we binnen de arbeidsmarktregio specifieke aandacht aan een goede ondersteuning. Zo is in 2026 (via ESF Sieso) de regionale arbeidsregisseur gestart, die specifiek oud-inburgeraars intensief begeleidt om instroom in de bijstand te voorkomen. In 2027 evalueren we het effect op de instroom in de bijstand, zodat we de aanpak waar nodig kunnen bijsturen. De arbeidsregisseur behoudt hierbij een verbindende rol en blijft knelpunten agenderen richting de arbeidsmarktregio.

Daarnaast hebben we per voorjaar 2026 de transitie gemaakt naar twee nieuwe taalscholen voor de B1- en Z-route, waarbij we in de nieuwe contracten hebben gestuurd op het minimaliseren van wachttijden en het verhogen van de kwaliteit. In 2027 monitoren we de resultaten van deze contracten op wachttijden en kwaliteit, en sturen we bij waar nodig. Ook brengen we in 2027 concreet in kaart of de SPUK-middelen inburgering toereikend zijn om de nieuwe, verbeterde tarieven dekkend te houden, en onderzoeken we oplossingen voor het risico van voorfinanciering, aangezien middelen pas vrijkomen na definitieve huisvesting.

Nieuw beleid

Meer ondernemers voelen zich ontzorgd als zij werkzoekenden vanuit de bijstand in dienst nemen

We investeren flink in de dienstverlening voor ondernemers en het vergroten van ons lokale inclusieve netwerk. We merken dat deze aanpak werkt: via de accountmanager inclusief ondernemen is ons netwerk van betrokken werkgevers gegroeid naar zo'n 75 tot 100 bedrijven. In 2026 hebben we ons gericht op het verder uitbouwen van dit netwerk en het ontzorgen van bedrijven die statushouders of werkzoekenden met een arbeidsbeperking in dienst nemen, onder andere door ze actief te informeren over financiële regelingen, zoals loonkostensubsidies en de inzet van jobcoaching.

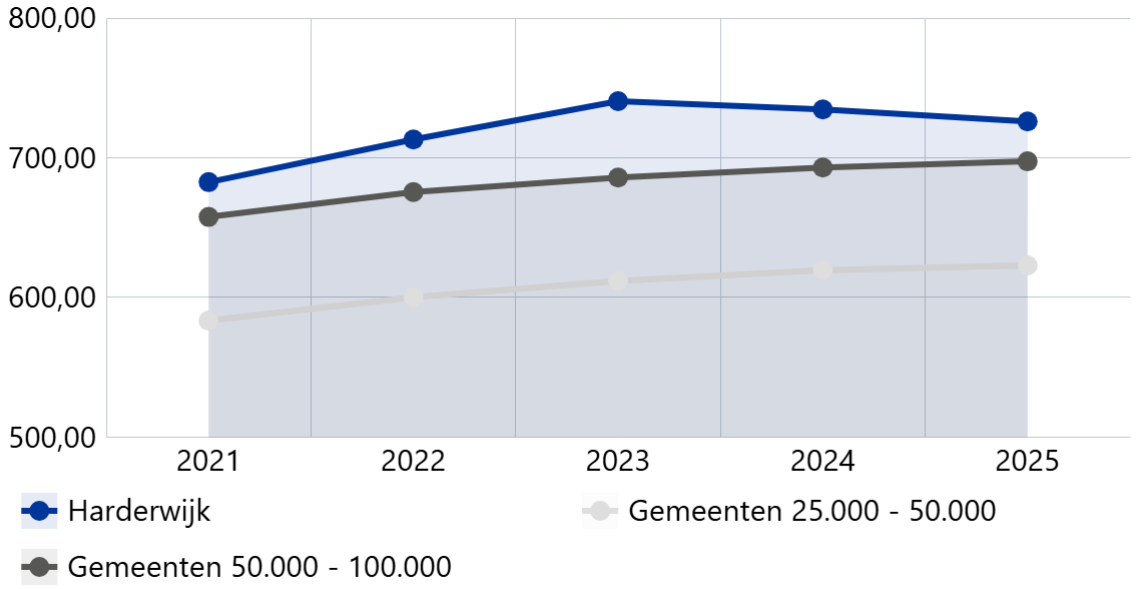
In 2027 breiden we het werkgeversnetwerk verder uit, met als concreet doel het aantal betrokken bedrijven te laten doorgroeien richting de 100-plus. Ook brengen we de ontzorgende dienstverlening (informatie over loonkostensubsidies en jobcoaching) structureel onder in de vaste werkwijze van de accountmanager, zodat dit ook bij een groeiend netwerk geborgd blijft.

Tegelijkertijd geven we vanuit Meerinzicht, samen met het UWV, onderwijs (Landstede) en de Inclusief Groep, verder vorm aan het Werkcentrum Veluwe Stedendriehoek. Hier kunnen werkenden, werkgevers en werkzoekenden proactief en laagdrempelig terecht voor ondersteuning, loopbaanadvies en arbeidsbemiddeling. In 2027 werken we aan het verder verstevigen van deze samenwerking, onder meer door de dienstverlening vanuit het Werkcentrum te evalueren en waar nodig verder af te stemmen tussen de betrokken partners.

Nieuw beleid

Verplichte beleidsindicatoren 6.2 Participatie

Banen per 1.000 inwoners van 15 - 75 jaar

Bron: Meerdere bronnen

Duiding cijfers

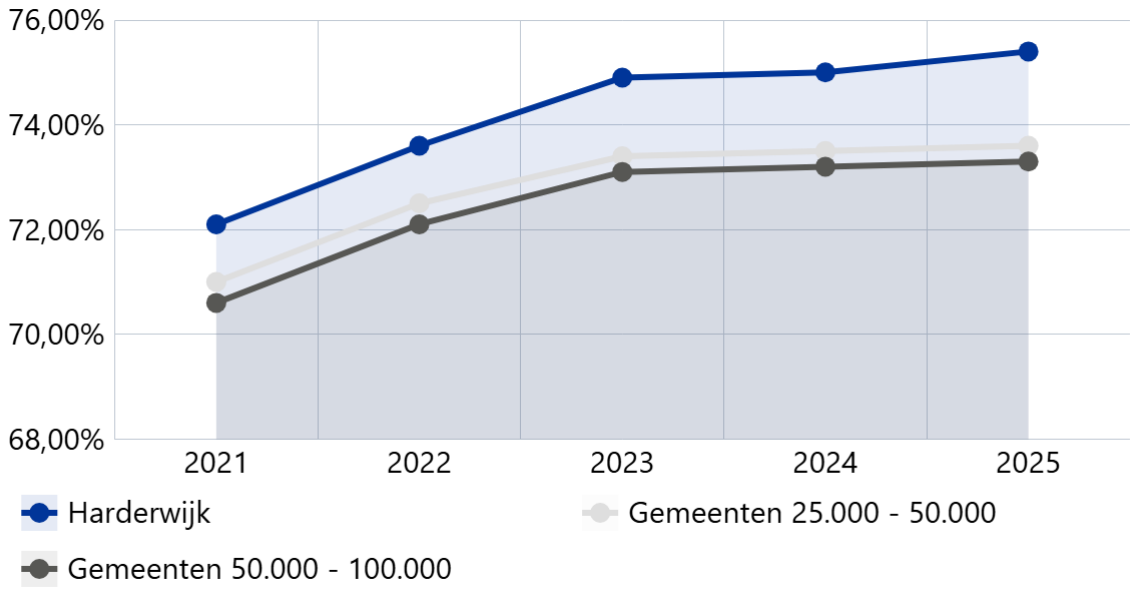
- Ontwikkeling cijfers: Het aantal banen schommelt in gemeente Harderwijk op een stabiel en hoog niveau van circa 735 banen per 1.000 inwoners.
- Duiding en vergelijking: Met 735 banen per 1.000 inwoners scoren Harderwijk en Hierden structureel hoger dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten (625 banen) en grotere gemeenten (690 banen). Harderwijk vervult hiermee een belangrijke regionale werk- en centrumfunctie binnen de regio Veluwe Stedendriehoek.
- Sectoren: De werkgelegenheid toont zich veerkrachtig, mede door de sterke vertegenwoordiging van sectoren zoals de zorg, zakelijke dienstverlening en logistiek.

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

Aangezien de lokale arbeidsmarkt voldoende werkgelegenheid biedt, ligt de opgave niet in een tekort aan banen, maar in het tot stand brengen van de juiste match.

- Matchen van werkzoekenden: We richten ons op het verbinden van de openstaande vacatures met inwoners die momenteel nog aan de zijlijn staan, waaronder inwoners in de bijstand en de Participatiewet.
- Regionale krachtenbundeling: Binnen het Werkcentrum Veluwe Stedendriehoek werken we nauw samen met lokale werkgevers om de vraag uit kansrijke sectoren af te stemmen op het aanbod van werkzoekenden.
- Inzet voor 2027: Het streven is om onbenut arbeidspotentieel beter te benutten door middel van gerichte uitstroom- en leertrajecten, zodat de sterke werkgelegenheid in gemeente Harderwijk ook ten goede komt aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Netto arbeidsparticipatie

Bron: CBS

Duiding cijfers

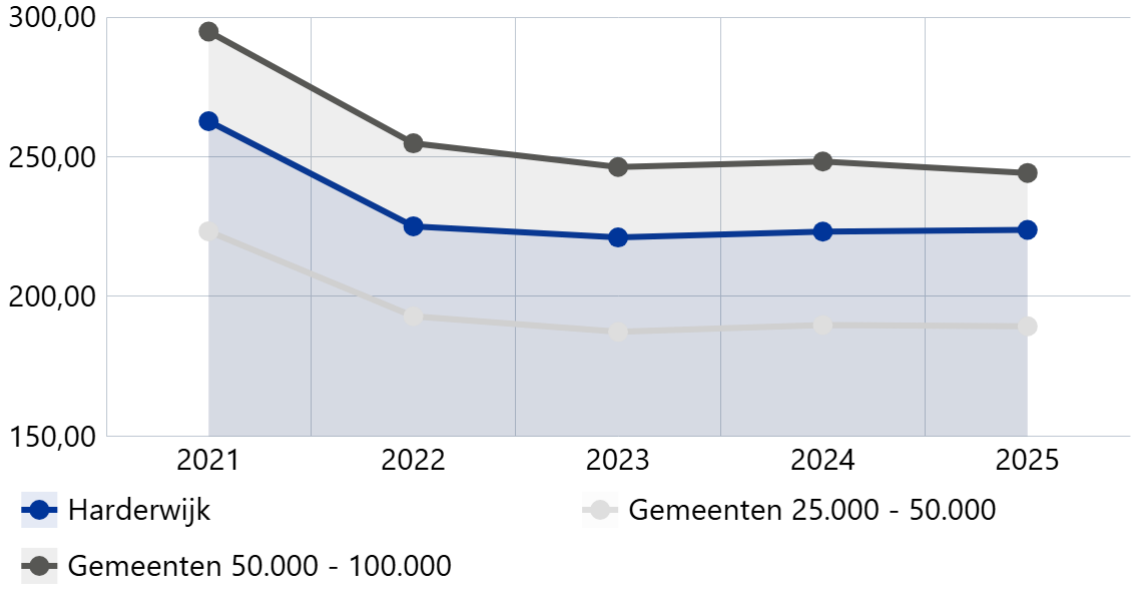
- Ontwikkeling cijfers: De netto arbeidsparticipatie in gemeente Harderwijk is de afgelopen jaren sterk gestegen naar 75%. De CBS-cijfers laten zien dat Harderwijk en Hierden deze hoge positie vasthoudt met een stabiele lijn aan de bovenkant van de markt.
- Duiding en vergelijking: Met 75% scoort gemeente Harderwijk aanzienlijk hoger dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten (73,5%) en grotere gemeenten (73,2%).
- Achtergrond: De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt heeft ertoe geleid dat meer inwoners — waaronder jongeren en herintreders — de stap naar betaald werk hebben gemaakt. Onze lokale economie toont zich veerkrachtig en weet ook inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt op te nemen.

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

Bij een eventueel afkoelende economie ligt de opgave voor de komende periode in het behouden van dit hoge participatieniveau.

- Focus op de niet-werkenden: Met de inzet van het programma Participatiewet in Balans richten we ons specifiek op het ondersteunen van de groep inwoners die momenteel nog aan de zijlijn staat.
- Duurzame plaatsingen: We benutten de extra rijksmiddelen voor gerichte en duurzame plaatsingen, zodat inwoners ook bij veranderende economische omstandigheden aan het werk blijven.
- Inzet voor 2027: Het doel is borgen dat de behaalde winst op de arbeidsmarkt behouden blijft en dat inwoners met een kwetsbare positie duurzaam ondersteund worden richting werk.

Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners

Bron: CBS

Duiding cijfers

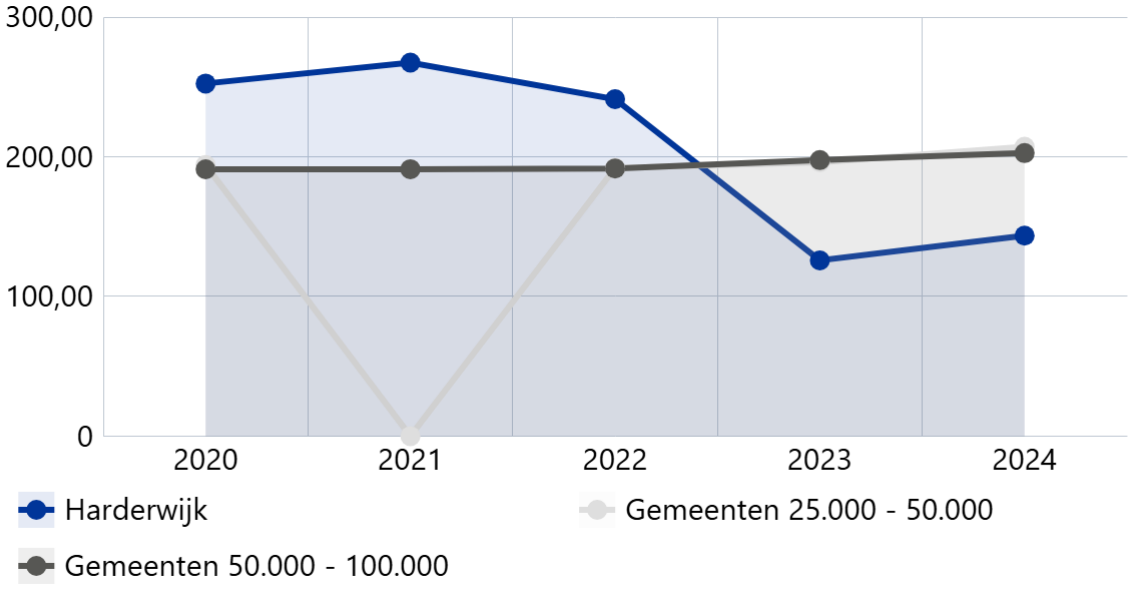
- Ontwikkeling cijfers (2021–2025):
    - Na een flinke daling tussen 2021 en 2022 (van circa 263 naar 225 personen per 10.000 inwoners) is het aantal bijstandsgerechtigden in gemeente Harderwijk gestabiliseerd.
    - In de periode 2023–2025 blijft dit aantal nagenoeg gelijk, schommelend rond de 221 tot 224 personen per 10.000 inwoners (224 in 2025).
- Duiding en vergelijking: Harderwijk en Hierden nemen regionaal en landelijk een middenpositie in. We scoren structureel gunstiger dan de groep grotere gemeenten (50.000 – 100.000 inwoners), die gemiddeld op 244 personen per 10.000 inwoners zitten. Wel liggen we boven het gemiddelde van de kleinere gemeenten (25.000 – 50.000 inwoners), die rond de 189 personen zitten.

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

Nu het volume is gestabiliseerd, richten we onze inzet op het ondersteunen van de groep bijstandsgerechtigden die een langdurige of grotere afstand tot de arbeidsmarkt ervaart.

- Kwaliteit en Maatwerk via Participatiewet in Balans: Op basis van de uitgangspunten van Participatiewet in Balans zetten we in op een menselijkere benadering en maatwerk in de ondersteuning.
- Persoonlijke ondersteuning: We kijken samen met de inwoner naar belemmeringen en mogelijkheden, om zo ook inwoners voor wie werk niet direct haalbaar is te begeleiden naar passende maatschappelijke participatie.
- Inzet voor 2027: Het streven is om de stabiele groep inwoners vanuit hun eigen kracht en mogelijkheden stappen te laten zetten richting participatie of (deels) betaald werk, om zo de langdurige afhankelijkheid van een uitkering te verminderen.

Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar

Bron: CBS. Voor 2021 zijn geen gegevens bekend bij het CBS.

Beleidsindicator: Omschrijving en duiding cijfers

- Ontwikkeling cijfers: Na een dieptepunt en een forse daling vanaf 2022 (van ruim 240 naar circa 145 per 10.000 inwoners in 2024), laten de cijfers een stabilisatie zien op dit lagere niveau van ongeveer 145 voorzieningen.
- Duiding en CBS-vergelijking: Uit landelijke CBS-data (Waarstaatjegemeente) blijkt dat gemeente Harderwijk met circa 145 voorzieningen per 10.000 inwoners aanzienlijk lager scoort dan het landelijk gemiddelde (dat ruim boven de 200 ligt).
- Oorzaak van het lagere aantal: Deze lage score is het resultaat van een bewuste sturingskeuze:
    - We zetten vaker in op korte, intensieve trajecten in plaats van langlopende formele voorzieningen.
    - Via een gecombineerde intake worden inwoners die direct inzetbaar zijn sneller en rechtstreeks naar werk bemiddeld, zonder dat daar een formeel re-integratietraject voor hoeft te worden ingeregeld.
    - De krappe arbeidsmarkt zorgde er bovendien voor dat inwoners sneller op eigen kracht of met minimale ondersteuning aan de slag gingen.

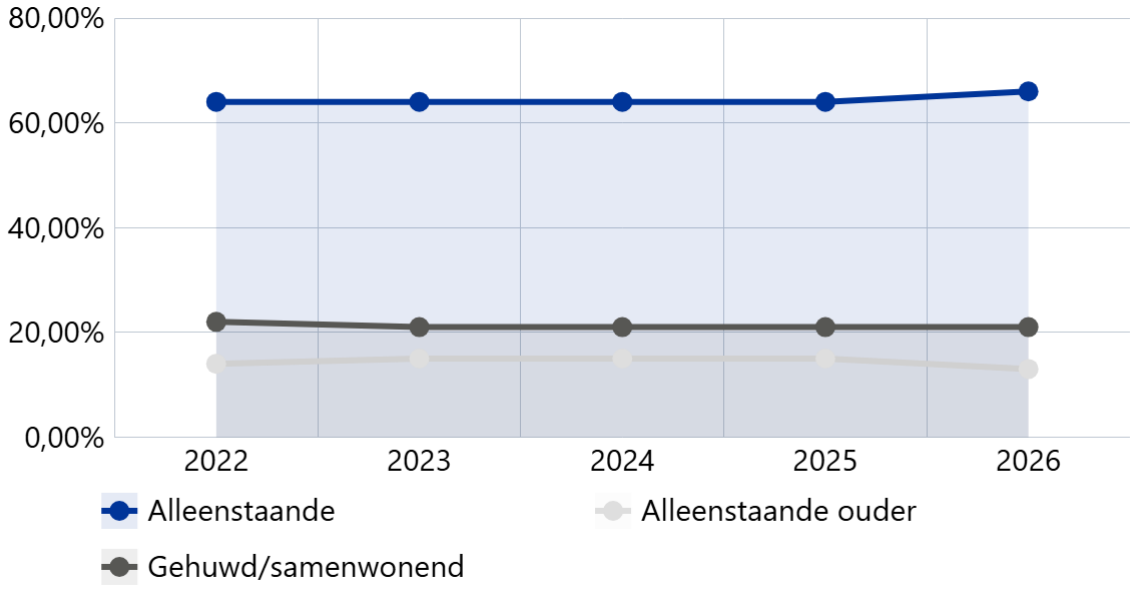
Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

Omdat inwoners die relatief makkelijk bemiddelbaar zijn al snel uitstromen, richt de gemeentelijke ondersteuning zich primair op inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

- Kwaliteit boven kwantiteit: In plaats van het instellen van hoge aantallen standaardtrajecten, zetten we de extra middelen uit de Participatiewet in Balans in voor meer maatwerk.
- Persoonlijke begeleiding: We ondersteunen inwoners met meervoudige en complexe vraagstukken via gerichte, individuele stappen.
- Inzet voor 2027: Het doel voor 2027 is niet het verhogen van het aantal trajecten, maar het bieden van effectieve ondersteuning op maat, zodat ook inwoners met een grotere afstand duurzaam kunnen participeren of uitstromen naar werk.

Facultatieve beleidsindicatoren 6.2 Participatie

Percentage huishoudens en onderverdeling per soort huishouden met een bijstandsuitkering

Bron: waarstaatjegemeente.nl

Duiding cijfers

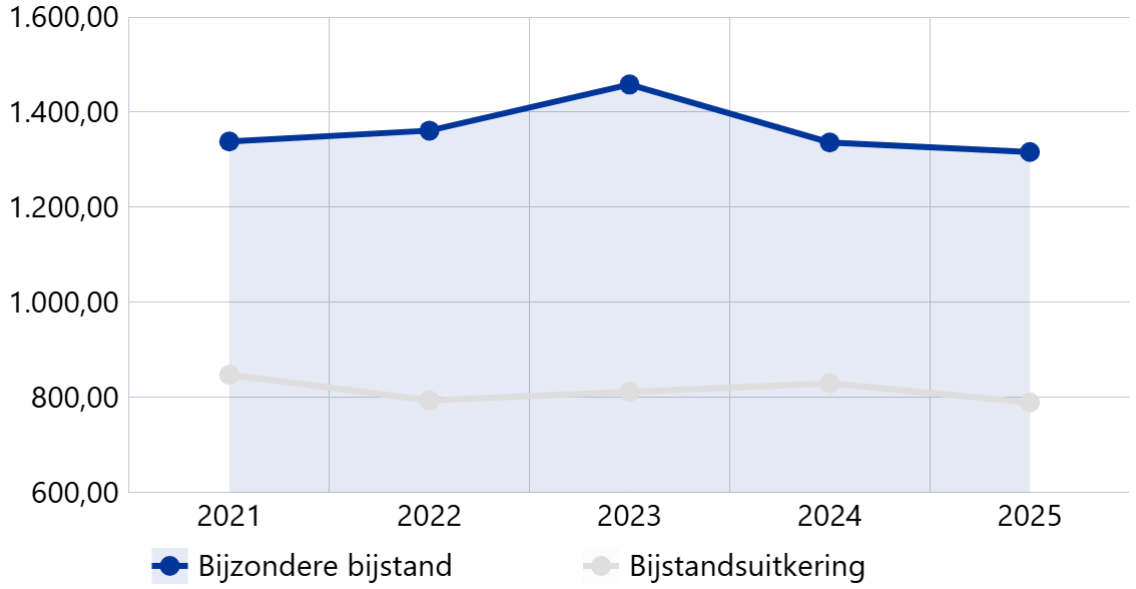
- Ontwikkeling cijfers (2022–2026):
    - Alleenstaanden: Dit is met afstand de grootste groep binnen de bijstand. Na een jarenlange stabiliteit rond de 64%, laat 2026 een lichte stijging zien naar circa 66%.
    - Gehuwd / samenwonend: Dit aandeel blijft al jaren op een constant en stabiel niveau van ongeveer 21%.
    - Alleenstaande ouders: Vertoont een gestage, lichte daling naar circa 13% in 2026 (van 15% in 2022–2025).
- Duiding: De cijfers in gemeente Harderwijk sluiten aan bij het landelijke beeld, waarin alleenstaanden de omvangrijkste groep vormen in het sociaal domein. De aanhoudende daling bij het aandeel alleenstaande ouders is een positieve ontwikkeling. Deze groep heeft vaak te maken met een ingewikkelde combinatie van zorgtaken en werk; ondersteuning op maat helpt deze groep succesvol stappen te zetten.

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

We stemmen de gemeentelijke dienstverlening af op de specifieke behoeften van de verschillende huishoudtypen.

- Maatwerk voor alleenstaanden: Voor de omvangrijke groep alleenstaanden zetten we de uitgangspunten van Participatiewet in Balans in om belemmeringen weg te nemen en perspectief te bieden op maatschappelijke participatie of werk.
- Ondersteuning van alleenstaande ouders: We blijven gerichte begeleiding bieden aan alleenstaande ouders, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de balans tussen zorgtaken en de stap naar de arbeidsmarkt.
- Inzet voor 2027: Het bieden van passende en flexibele ondersteuning per gezinssituatie, zodat inwoners op een haalbare manier kunnen blijven meedoen of uitstromen naar (deels) betaald werk.

Aantal participatiewet per voorziening

Bron: Jaarverslag Meerinzicht

Duiding cijfers

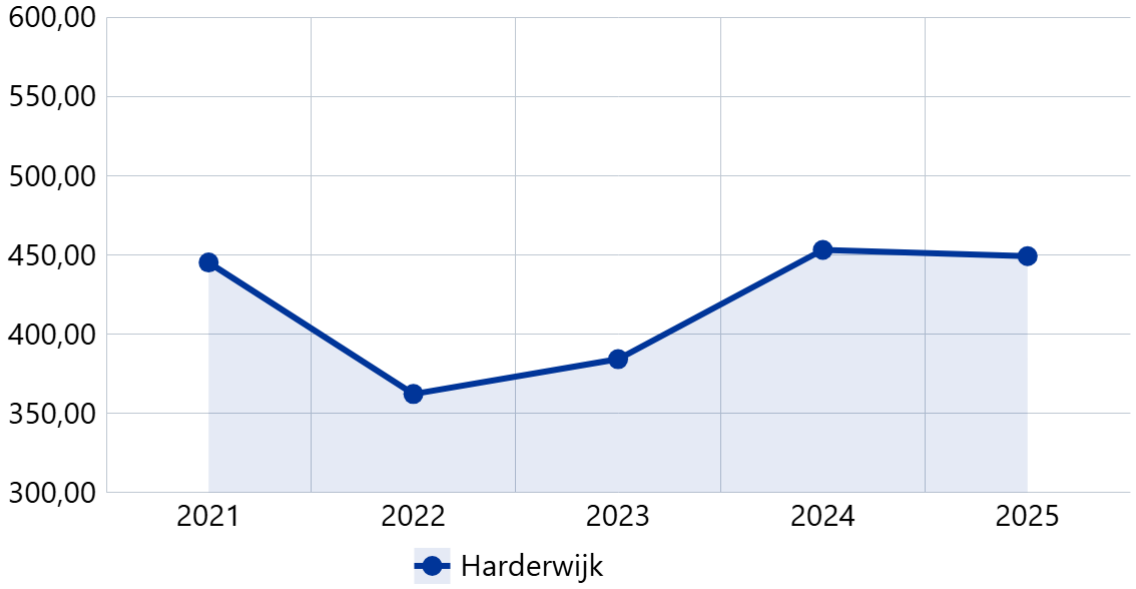
- Ontwikkeling cijfers bijstand: Het aantal algemene bijstandsuitkeringen in gemeente Harderwijk stabiliseert rond de 830 uitkeringen (circa 278 per 10.000 inwoners). Bij de bijzondere bijstand is het effect van de incidentele energietoeslagen voorbij en is er sprake van een terugkeer naar een stabiel, structureel niveau van circa 1.350 voorzieningen.
- Duiding en vergelijking: De stabilisatie van het aantal bijstandsgerechtigden sluit aan bij het landelijke beeld (CBS), waarin uitstroom naar werk minder vanzelfsprekend is door een afkoelende arbeidsmarkt en een doelgroep die vaker te maken heeft met complexe uitdagingen. Met 278 uitkeringen per 10.000 inwoners scoren Harderwijk en Hierden nog steeds gunstiger dan het gemiddelde van grotere gemeenten (circa 300).

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

We richten ons op de kwalitatieve versterking van de bestaanszekerheid van inwoners door het bieden van meer maatwerk in de ondersteuning.

- Participatiewet in Balans: De ontvangen rijksmiddelen (€ 81.000) worden benut om de uitvoering menselijker en flexibeler in te richten. Denk hierbij aan het beter benutten van de beleidsruimte bij giften en het toepassen van maatwerk rondom de zoektermijn voor jongeren.
- Inzet voor 2027: We zetten in op passende begeleiding voor inwoners die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt ervaren. Hiermee streven we ernaar inwoners zo goed mogelijk te ondersteunen bij het zetten van haalbare stappen richting maatschappelijk meedoen of (deels) betaald werk.

Aantal inwoners met WW-uitkering

Bron: WW Uitkeringen per 31-12 via arbeidsmarktincijfers

Duiding cijfers

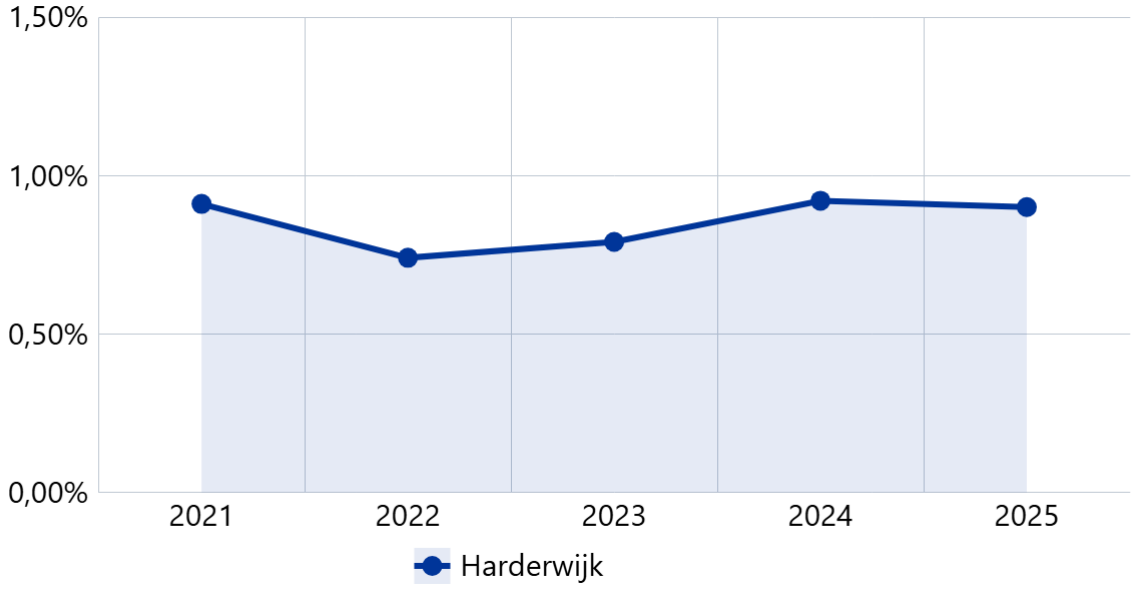
- Ontwikkeling cijfers: Na een dieptepunt in 2022 (362) en een lichte stijging eind 2025 (449 uitkeringen), laat de eerste helft van 2026 weer een daling zien. In juli 2026 telde gemeente Harderwijk 422 WW-uitkeringen. Dit komt overeen met 1,5% van de beroepsbevolking (tegenover 436 en 1,6% in juli 2025).
- Duiding en vergelijking: Met 1,5% blijft het WW-percentage in Harderwijk en Hierden zeer laag. Onze gemeente beweegt hiermee tegen de stijgende landelijke en regionale trend in: landelijk stegen de WW-uitkeringen het afgelopen jaar met 7,3% en in de regio Veluwe Stedendriehoek met 4,5%, terwijl gemeente Harderwijk een daling van 3,2% laat zien. We presteren hiermee structureel beter dan het landelijke (1,9%) en het provinciale gemiddelde (1,8%).

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

Hoewel de uitvoering van de Werkloosheidswet bij het UWV ligt, zet de gemeente in op preventie en het snel herplaatsen van inwoners op de arbeidsmarkt.

- Preventie en werk-naar-werk: Binnen de regionale samenwerking in het Werkcentrum Veluwe Stedendriehoek bieden we vroegtijdige werk-naar-werkbegeleiding aan inwoners die hun werk dreigen te verliezen.
- Doel voor 2027: Door inwoners die risico lopen snel in beeld te hebben, voorkomen we dat zij langdurig werkloos raken of doorstromen naar een bijstandsuitkering. Zo houden we de druk op het sociaal domein laag en benutten we de kansen op de krappe lokale arbeidsmarkt.

Percentage inwoners met WW-uitkering

Bron: WW uitkeringen in laatste maand van het jaar via arbeidsmarktincijfers

Duiding cijfers

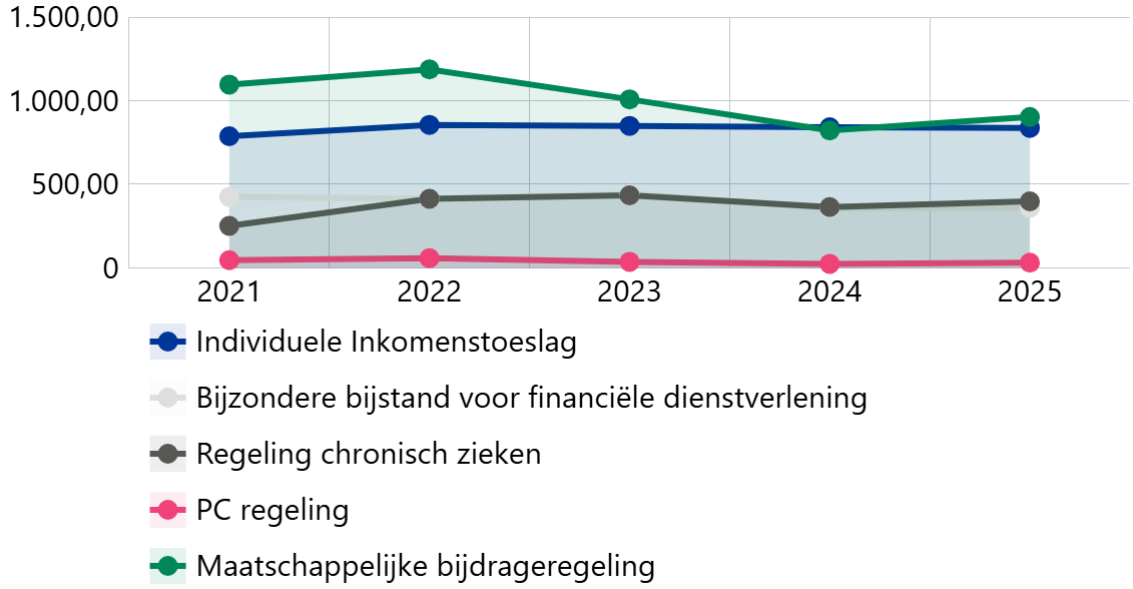
- Ontwikkeling cijfers (2021–2025):
    - Het percentage schommelt over de afgelopen jaren stabiel rond de 0,9%.
    - Na een dip in 2022 (0,74%) steeg het aandeel in 2024 naar 0,92%.
    - In 2025 laat het percentage een lichte daling zien naar circa 0,90%, waarmee het niveau nagenoeg gelijk blijft aan voorgaande jaren.
- Duiding: Dit percentage meet het aantal WW-uitkeringen ten opzichte van de totale bevolking. Wanneer we kijken naar de beroepsbevolking (de inwoners die kunnen en willen werken), bedraagt het WW-percentage 1,6%. Met dit lage percentage blijft gemeente Harderwijk gunstig presteren ten opzichte van het landelijke en provinciale gemiddelde. De krappe regionale arbeidsmarkt helpt om de instroom in de WW te dempen.

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)?

Hoewel de uitvoering van de WW via het UWV verloopt, zetten we lokaal in op preventie en snelle herplaatsing op de arbeidsmarkt.

- Preventieve werk-naar-werkbegeleiding: In samenwerking met het Werkcentrum Veluwe Stedendriehoek bieden we vroegtijdige ondersteuning aan inwoners die hun werk dreigen te verliezen.
- Voorkomen van instroom: Door inwoners in een vroeg stadium te helpen bij het vinden van nieuw werk, proberen we langdurige werkloosheid en mogelijke instroom in de bijstand te voorkomen.
- Inzet voor 2027: Het streven is om de lage WW-percentages vast te houden en de kansen op de regionale arbeidsmarkt zo goed mogelijk te benutten voor inwoners die tussen banen in zitten.

Onderverdeling bestaanszekerheid

Bron: Factsheets sociaal domein

Duiding cijfers

- Ontwikkeling cijfers (2021–2025):
    - Maatschappelijke bijdrageregeling: Vormt de omvangrijkste regeling; na een daling in 2024 laat 2025 weer een stijging zien naar circa 900 voorzieningen.
    - Individuele inkomenstoeslag: Vertoont al jaren een constant en stabiel verloop rond de 850 voorzieningen per jaar.
    - Regeling chronisch zieken & Bijzondere bijstand financiële dienstverlening: Laten een stabiel beeld zien met beide circa 400 voorzieningen per jaar.
    - PC-regeling: Blijft met een omvang van onder de 100 voorzieningen het kleinste onderdeel binnen de minimaregelingen.
- Duiding: Over de afgelopen jaren zien we een constant gebruik van de inkomensondersteunende maatregelen. De maatschappelijke bijdrageregeling en de individuele inkomenstoeslag bereiken de grootste groep inwoners die een steun in de rug nodig hebben.

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

Om de bestaanszekerheid van inwoners verder te versterken, richten we ons op het drempelloos beschikbaar maken van de ondersteuning en het tegengaan van onderbenutting.

- Proactieve en ambtshalve toekenning: We gaan gerichte minimaregelingen — waaronder de individuele inkomenstoeslag, de maatschappelijke bijdrageregeling en de PC-regeling — waar mogelijk ambtshalve en proactief toekennen.
- Tegengaan van onderbenutting: Met deze werkwijze verminderen we de administratieve drempels voor de inwoner en borgen we dat huishoudens automatisch ontvangen waar zij wettelijk of gemeentelijk recht op hebben.
- Inzet voor 2027: Het streven is dat meer financieel kwetsbare huishoudens bereikt worden en dat de administratieve lasten voor inwoners zo laag mogelijk blijven, om zo armoede en schulden effectiever te voorkomen.

6.3 WMO

Portefeuillehouder(s):	D. Pool - Smit
Domein:	Mens & Maatschappij

Onder dit taakveld vallen de voorgeschreven taakvelden:
6.60 Hulpmiddelen en diensten
6.711 Huishoudelijke hulp
6.712 Begeleiding
6.713 Dagbesteding
6.714 Overige maatwerkarrangementen Wmo
6.791 PGB Wmo
6.811 Beschermd wonen (Wmo)
6.812 Maatsch. en vrouwenopv. (Wmo)
6.91 Coördinatie en beleid Wmo.

Strategische doelen uit de nota Sociaal Domein:

1. Gezonde en veilige woonomgeving voor iedereen met passend woningaanbod voor alle inwoners.
2. Inwoners wonen naar tevredenheid langer zelfstandig thuis.
3. Inwoners hebben regie over hun eigen leven en kunnen op een gezonde manier oud worden.
4. Inwoners met een ondersteuningsvraag worden tijdig, passend en nabij ondersteund om (zo lang mogelijk) zelfredzaam te zijn.

Wat willen we bereiken?

Bieden van passende ondersteuning

Inwoners worden snel en goed geholpen met hun ondersteuningsvraag. Lichte hulpverlening wordt ook in 2027 meer voorliggend aangeboden en vindt meer collectief in plaats van individueel plaats. Dit gebeurt voornamelijk vanuit de sociale basis. Zowel individuele begeleiding als dagbesteding is deels als algemene voorziening beschikbaar, zodat niet altijd een indicatie nodig is. Denk hierbij aan het GEM groepenhuis, De Aanleg (pilot en Odensehuis) en Welzijn op Recept +.

Wat gaan we ervoor doen?

Een maatschappelijk vangnet bieden

Het bieden van een maatschappelijk vangnet, waarbij bestaanszekerheid van inwoners in kwetsbare situatie versterkt wordt:

- Het bieden van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.
- Dak- en thuislozenopvang/zorg en doorstroombeleid/voorzieningen;
- Het ontwikkelen van een regionale visie en kaders voor middelengebruik en verslaving binnen de maatschappelijke zorg, middels het veranderatelier middelengebruik en verslaving;
- Het doorontwikkelen van Tijdelijk Wonen en Respijthuis Anne;
- Het doorontwikkelen van ervaringsdeskundigheid in de maatschappelijk zorg;
- Het oorontwikkelen van passende woonplekken en beschermd thuis;
- Het realiseren van maatwerkwoningen in de regio.

Regulier beleid

Monitoren effect maatwerkvoorzieningen

Er zal meer gemonitord gaan worden op het effect van de ingezette maatwerkvoorziening, met name bij individuele begeleiding en dagbesteding. Door deze werkwijze ontstaat er meer grip op kwaliteit en op termijn zal dit ook kunnen leiden tot afname in de kosten.

Regulier beleid

Beperken groei gebruik Wmo-voorzieningen

De landelijke verwachting (Wmo Prognosemodel VNG) is dat het aantal mensen dat gebruikmaakt van een Wmo-voorziening de komende jaren voor onze gemeente stijgt. Door verschillende interventies proberen we de groei minder explosief te laten zijn ten opzichte van het Wmo prognosemodel VNG.

Afschaffing abonnementstarief Wmo

De invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo staat op zijn vroegst gepland voor 2028. Hoe de inkomensafhankelijke eigen bijdrage er precies uit komt te zien, wordt nog verder uitgewerkt. Onzeker is nog of de invoering hiervan in 2028 realistisch is. De landelijke ontwikkelingen worden kritisch gevolgd. Wanneer er voldoende duidelijkheid is omtrent de uitwerking zal er een projectgroep opgericht worden om de invoering tijdig voor te bereiden. Belangrijke aspecten hierin zijn onder andere duidelijke communicatie naar de inwoners en het CAK.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Een passende en veilige woonomgeving

Gezonde en veilige woonomgeving voor iedereen met passend woningaanbod voor alle inwoners. Dit doen we door vergroting van de diversiteit aan woonvormen. Bevordering van zorgtechnologie (domotica): We maken inwoners bewuster van de mogelijkheden van domotica, zodat iedereen langer thuis kan wonen. Doorbreking van het taboe op huiselijk geweld: Door te werken aan bewustwording en het laagdrempelig maken van hulp en ondersteuning.

Wat gaan we ervoor doen?

Versterken maatschappelijk middenveld

Bevorderen van de sociale samenhang, het versterken van mantelzorg en vrijwilligerswerk(servicepunten), laagdrempelige en toegankelijke (inloop)voorzieningen in het voorveld, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.

Regulier beleid

Volgen van de ontwikkelingen aangaande Beschermd Wonen

De doordecentralisatie van beschermd wonen is uitgesteld naar in ieder geval 1 januari 2027, in afwachting van verdere wetswijzigingen. We volgen de ontwikkelingen hierin op de voet.

Specifiek beleid

Wat willen we bereiken?

Inwoners hebben regie over hun eigen leven

Inwoners hebben regie over hun eigen leven en kunnen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen . We stimuleren inwoners om de regie over hun eigen leven te behouden en gezond oud te worden in hun eigen vertrouwde omgeving. We zetten in op preventie, actieve deelname aan de samenleving en het wegnemen van belemmeringen. We bevorderen de deelname aan activiteiten in de wijk die gericht zijn op bewegen en een gezonde levensstijl, waardoor sociale contacten worden gestimuleerd en een gezonde leefwijze wordt ondersteund.

Wat gaan we ervoor doen?

Inzetten op een herstelgerichte GGZ

We zetten samen met de regio stappen om de beweging van een behandelgerichte GGZ naar een herstelgerichte GGZ te realiseren. Hierbij wordt ingezet op de GEM-beweging (Ecosysteem Mentale Gezondheid). Het GEM Groepenhuis Noord-Veluwe in De Roef is inmiddels operationeel en biedt diverse groepsactiviteiten aan rondom mentale gezondheid. Daarnaast zijn de verkennende gesprekken gestart om inwoners met een ondersteuningsvraag passende begeleiding en ondersteuning te bieden. Met de goedkeuring van het transformatieplan en de rijksfinanciering kan de regionale versnellings-/voorbereidingsfase worden gerealiseerd.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Zelfstandig thuis wonen

Inwoners wonen naar tevredenheid (langer) zelfstandig thuis. Er is een netwerk van informele zorg in de wijk . Er is samengewerkt vanuit de opgave "Op weg naar Samenredzaamheid". Inwoners kunnen waar nodig met hulp, langer thuis blijven wonen.

Wat gaan we ervoor doen?

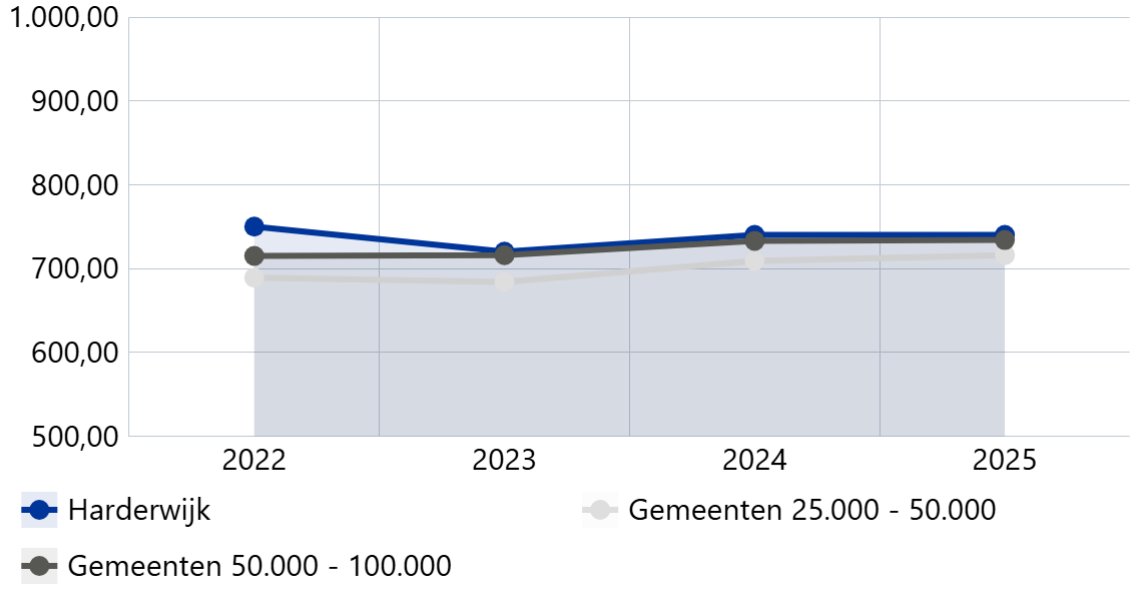
Ondersteuningsmaatregelen op maat leveren

Individuele ondersteuningsvoorzieningen op maat, zoals aanpassingen aan de woning, vervoervoorzieningen, hulpmiddelen, hulp bij het huishouden, individuele begeleiding en begeleiding groep. Deze voorzieningen zijn afgestemd op de behoeften en mogelijkheden van de betreffende persoon, met als doel het bevorderen van diens zelfredzaamheid en participatie in de samenleving.

Regulier beleid

Verplichte beleidsindicatoren 6.3 WMO

Cliënten met een maatwerkarrangement WMO per 10.000 inwoners

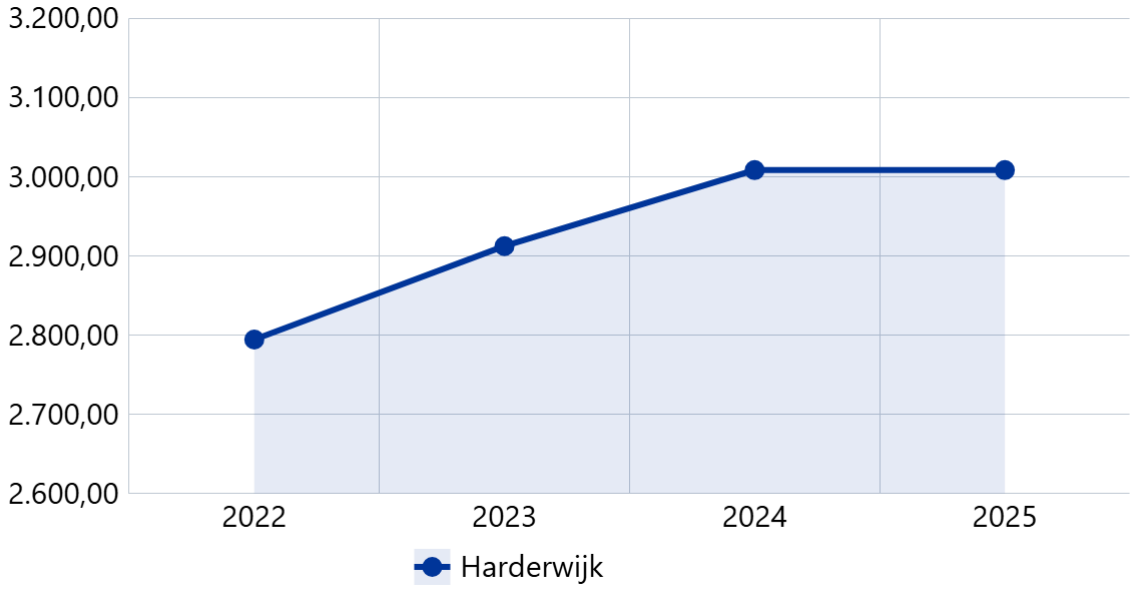

Bron: CBS MSD WMO

In 2025 waren er 740 cliënten met een Wmo-maatwerkarrangement per 10.000 inwoners. Over de jaren heen is in deze verhouding voor Harderwijk en Hierden een vergelijkbare trend te zien als bij andere gemeenten in Nederland.

Facultatieve beleidsindicatoren 6.3 WMO

Aantal cliënten WMO

Bron: Monitor Sociaal Domein

Het aantal cliënten binnen de Wmo lijkt te stabiliseren ten opzichte van de voorgaande jaren.

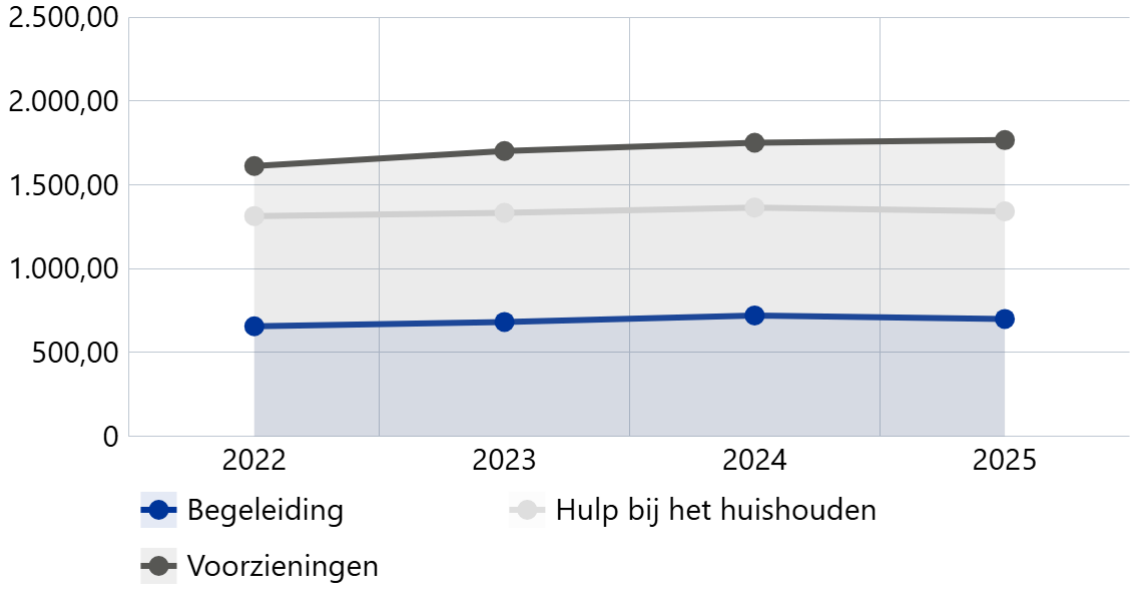
Percentage cliënten WMO ten opzichte van het aantal inwoners

Bron: CBS/Monitor Sociaal Domein

Het percentage cliënten binnen de Wmo, ten opzichte van het aantal inwoners in Harderwijk en Hierden, was in 2025 6,01%, en lijkt daarmee licht te dalen ten opzichte van 2024. Door de betere aansluiting op voorzieningen vanuit de sociale basis wordt in toenemende mate passende ondersteuning gevonden, waardoor het minder vaak nodig is om een individuele maatwerkvoorziening in te zetten.

Unieke cliënten WMO per voorziening

Bron: Monitor Sociaal Domein

Het aantal cliënten binnen de Wmo lijkt zich, ook per voorziening, te stabiliseren.

6.4 Jeugdhulp

Portefeuillehouder(s):	D. Pool - Smit
Domein:	Mens & Maatschappij

Onder dit taakveld vallen de voorgeschreven taakvelden:
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal
6.762 Jeugdhulp m verblijf regionaal
6.763 Jeugdhulp m verblijf landelijk
6.792 PGB Jeugd
6.821 Jeugdbescherming
6.822 Jeugdreclassering
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd.

Strategische doelen uit de nota Sociaal Domein:

1. Alle jeugdigen kunnen gezond en veilig opgroeien in een kansrijke omgeving
2. Het gezin en de omgeving van jeugdigen zijn voldoende toegerust om alledaagse problemen op te vangen (goed is goed genoeg/normaliseren)
3. Jeugdigen en/of hun ouders met een ondersteuningsvraag worden goed en snel geholpen
4. We streven ernaar dat jeugdigen opgroeien met gelijke kansen en hun talenten ontwikkelen op een manier die bij hen past (onderwijs, sport, cultuur)

Wat willen we bereiken?

Alle jeugdigen kunnen gezond en veilig opgroeien in een kansrijke omgeving

Onze ambitie is dat alle kinderen gezond en veilig opgroeien, hun talenten ontwikkelen en naar vermogen meedoen. Onze visie is dat dit mogelijk is binnen de beperkter wordende middelen, op een manier die recht doet aan ouder en jongeren. Uitgangspunten hierbij zijn:

- kinderen horen thuis
- we gaan uit van mogelijkheden
- we zetten niet alleen in op eigen kracht, maar ook op eigen verantwoordelijkheid en samenredzaamheid
- opvoeden doen we allemaal
- we werken samen, niet alleen met ouders, maar ook met elkaar
- we werken systeemgericht

Wat gaan we ervoor doen?

Monitoren en sturen

Monitoren en sturen zijn beiden noodzakelijk om grip te krijgen op de uitgaven jeugdhulp, inzicht te krijgen in de werking van onze lokale teams en de kwaliteit van de geboden (niet vrij toegankelijke) jeugdhulp te garanderen. In de nieuwe inkoop zijn afspraken gemaakt, waardoor kan worden gestuurd op verschillende kwaliteitseisen van aanbieders en op outcome criteria en KPI's. Daarnaast vindt de monitoring en sturing plaats tijdens de 6 wekelijkse duidingssessies. Contractmanagement werkt hierin nauw samen met (lokaal) beleid en de lokale toegangen voor jeugdhulp.

Regulier beleid

Taakstelling Sociaal Domein

In het vastgestelde ombuigingsplan is een taakstelling opgenomen voor het Sociaal Domein. De taakstelling is vanaf 2024 structureel € 350.000,-. Het is een taakstelling voor het hele sociale domein, maar is opgenomen onder taakveld Jeugdhulp, omdat dit taakveld een groot deel van de taakstelling in zal vullen. Tegelijkertijd worden gerichte interventies ingezet om de transformatie en de taakstelling te realiseren.

Regulier beleid

Versterken van toezicht op WMO en Jeugdhulp

Door de inzet van toezicht wordt gewerkt aan het voorkomen van onrechtmatigheden, het verminderen van fouten en het vergroten van de rechtmatigheid van uitgaven binnen de Wmo en Jeugd. In 2027 wordt de inzet van toezicht voortgezet met als doel risico's te beperken, de kwaliteit van ondersteuning te versterken en publieke middelen rechtmatig en zorgvuldig in te zetten.

Regulier beleid

Actieve regie op stapeling indicaties

Elke 6 weken zijn er duidingssessies waarbij de ontwikkelingen op de uitgaven van Jeugd in kaart worden gebracht. Onderdeel hiervan is inzicht in de stapeling van indicaties. Waar nodig worden er vervolg acties uitgezet samen met de uitvoerende partners.

Regulier beleid

Positieve gezondheid als uitgangspunt stellen

Partners betrokken bij het sociaal domein hebben positieve gezondheid als uitgangspunt. Dit gebeurt in samenwerking met de andere opgaven. Positieve gezondheid wordt meegenomen in de opdrachten en gesprekken met partners.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Gelijke kansen voor jeugdigen

Jeugdigen kunnen opgroeien met gelijke kansen en hun talenten ontwikkelen op een manier die bij hen past (onderwijs, sport, cultuur).

Wat gaan we ervoor doen?

Thuiszittersaanpak ontwikkelen

Samen met het onderwijs een werkwijze ontwikkelen om thuiszittende leerlingen op maat te kunnen ondersteunen en thuiszitten te voorkomen.

Regulier beleid

Sluitende aanpak jongeren ontwikkelen

Sluitende aanpak jongeren (< 27 jaar). Vooruitlopend op de Wet van school naar duurzaam werk zijn afspraken met het onderwijs en het Doorstroompunt, ontwikkelen we arrangementen, alternatieve trajecten en begeleidingsmogelijkheden voor jongeren die herhaaldelijk uitvallen. Passende oplossingen voor jongeren in kwetsbare situaties bij de overgang van 18- naar 18+.

Regulier beleid

Kinderen met een beperking mee laten doen

Kinderen met beperking doen mee met reguliere activiteiten.

Een inclusieve werkwijze faciliteren voor uitvoerende partners.

Kansrijke opleiding mogelijk maken

We maken een startnotitie voor het ontwikkelen van beleid waarmee de gemeente bijdraagt aan de behoefte aan een kansrijke opleiding (werk in de regio, persoonlijke ontwikkeling etc.) van alle jonge inwoners (een onderwerp van de strategische raadsagenda). Door de inwerkingtreding van de Wet van school naar duurzaam werk krijgen we meer mogelijkheden om jongeren tot 27 jaar te ondersteunen bij de overgang van school naar werk en het behoud van werk bij (dreigende) werkloosheid. De uitwerking is verwoord in het regionaal programma. Door dit regionale programma is de noodzaak van een lokaal programma, te beginnen met een startnotitie, overbodig geworden.

Regulier beleid

Inzet in kinderopvang en scholen integraal opzetten

Samen met ouders en partners doelen bepalen voor kinderen/jongeren in de kinderopvang/schoolsetting en samenwerking versterken.

Eén van de opgaven binnen de Nota Sociaal Domein is kansrijk opgroeien. Met de uitdaging dat alle kinderen gezond en veilig opgroeien, hun talenten ontwikkelen en naar vermogen meedoen. In de kinderopvang worden de jongste kinderen uit onze gemeente opgevangen in een veilige en stimulerende omgeving, waar opgegroeid wordt binnen een sterke pedagogische en sociale basis, en waar ouders met een gerust hart op kunnen vertrouwen.

Kinderopvang
Een wettelijke taak van de gemeente is uitvoering van inspecteren en het handhaven bij misstanden volgens de Wet Kinderopvang. Daarnaast is het de taak om het Landelijk Register Kinderopvang (LRK) actueel te houden.

Jaarlijks worden alle Kindercentra (Kinderdagverblijven, Buitenschoolse opvang, Gastouderbureaus) en min. 50% van de geregistreerde voorzieningen voor gastouderopvang door de GGD bezocht voor een inspectie.

Per 2026 zijn er diverse veranderingen in het toezicht en de handhaving van de kinderopvang gepland. De belangrijkste wijzigingen betreffen de gastouderopvang en de meldplicht voor ernstige incidenten.

In 2026 zijn er een aantal kwaliteitsveranderingen waar een gastouder aan moet voldoen en wat in het toezicht wordt meegenomen. Dit zijn:

- verduidelijking en versterking van kwaliteitseisen
- permanente educatie gastouders
- gastouders zijn verplicht een eigen pedagogisch werkplan op te stellen
- de achterwachtregeling wordt verplicht voor alle gastouders
- er komen nieuwe opleidingseisen voor gastouders.

Gastouderbureaus moeten minimaal twee keer per jaar op bezoek gaan bij de gastouder en de pedagogische coaching vastleggen. Ook moet er een pedagogisch beleidsmedewerker in dienst zijn.

Verder komt er vanaf 2026 een verplichte melding voor ernstige incidenten. De meldplicht is bedoeld om de toezichthouder en de overheid beter inzicht te geven in de oorzaken van ernstige incidenten, waardoor de veiligheid en kwaliteit van de kinderopvang kan worden verbeterd.

Flexibele inspectieactiviteit
In 2023 zijn we in gemeente Harderwijk gestart met de flexibele inspectieactiviteit voor de jaarlijkse onderzoeken bij kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en, gastouderopvang en gastouderbureaus. We kunnen hierdoor meer maatwerk voor de gemeente Harderwijk leveren in het toezicht en meer verschillende onderwerpen toetsen, waardoor de voorspelbaarheid van het toezicht wordt verminderd. Ook zijn er in 2026 nieuwe speerpunten met de GGD afgesproken. De speerpunten zijn: vervoer en spelen buiten de locatie en gebruik van de commode.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Het gezin en de omgeving van jeugdigen zijn voldoende toegerust.

Het gezin en de omgeving van jeugdigen zijn voldoende toegerust om alledaagse problemen op te vangen (goed is goed genoeg/normaliseren).

Wat gaan we ervoor doen?

Ouders voeren de ondersteuning van hun kind zelf uit

Vanuit de nota sociaal domein zetten we in op lerende gemeenschappen rond het kind te faciliteren en stimuleren. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van centering parenting en centering pregnancy.

Regulier beleid

Lichte hulpverlening voorliggend aanbieden

Jeugd- en opvoedhulp zonder specialistische ondersteuning kunnen aangeboden worden door het CJG, inclusief basis -ggz of collectieve/ algemene voorziening.

Door tijdig lichte vormen van jeugdhulp beschikbaar te stellen, voorkomen we dat problemen verergeren en zwaardere of duurdere hulp nodig wordt. Voorliggende ondersteuning – dicht bij het gezin en vaak in samenwerking met het onderwijs, jeugdgezondheidszorg en CJG – zorgt ervoor dat gezinnen snel passende hulp ontvangen. Dit draagt bij aan het versterken van eigen kracht en het benutten van het sociale netwerk. Het vroeg inzetten van lichte hulp vergroot de kans op duurzame oplossingen, vermindert de druk op gespecialiseerde jeugdhulp en draagt bij aan de kwaliteit en effectiviteit van de totale jeugdhulp.

Wat willen we bereiken?

Jeugdigen en/of hun ouders met een ondersteuningsvraag worden goed en snel geholpen.

Jeugdigen en/of hun ouders met een ondersteuningsvraag worden goed en snel geholpen, zodat ze gezond en veilig kunnen opgroeien in een kansrijke omgeving. Waar mogelijk in de sociale basis en waar nodig met de inzet van geïndiceerde hulp.

Wat gaan we ervoor doen?

Samenwerken met het Centrum voor Jeugd en Gezin

Als gemeente werken we samen met het lokale team van het Centrum voor Jeugd en Gezin, organisaties die zich richten op de sociale basis, zorgaanbieders, en Meerinzicht. Vanuit verschillende rollen dragen we gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor een effectieve en efficiënte aanpak binnen dit taakveld en de uitvoering van de Jeugdwet. Ons gemeenschappelijke doel is om de jeugdigen en hun leefwereld centraal te stellen.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
Dit is een netwerkorganisatie die uitvoering geeft aan de jeugdwet in mandaat van het college en waar inwoners terecht kunnen voor alle vragen over opvoeden en opgroeien. Binnen het CJG werken Jeugd- en gezinswerkers, jeugdverpleegkundigen en jeugdartsen met een brede expertise om de ondersteuning op maat te arrangeren. Sinds 2022 is het CJG versterkt met GGZ-expertise (JGGZ). Hiermee worden kinderen/gezinnen eerder ondersteund, waarmee duurdere jeugdhulp voorkomen kan worden.

Het CJG zet vrij toegankelijke hulp en ondersteuning in en verzorgt de toeleiding naar niet vrij toegankelijke zorg indien nodig. Daarnaast zoekt het CJG verbinding met onder meer het onderwijs, welzijnspartners, sportverenigingen, huisartsen en de uitvoerders van Wmo, inburgeringswet en de Participatiewet binnen de gemeenten. De gemeente werkt samen met aanbieders en CJG partners aan de transformatie van de niet vrij toegankelijke zorg. Bij de meeste huisartsenpraktijken is een Jeugd- en gezinswerker vanuit het CJG actief om vragen over opvoeden en opgroeien op te pakken.

Regulier beleid

Leveren van specialistische jeugdhulp

In de regio en voor de essentiële functies op bovenregionaal niveau van de G7 (de zeven Gelderse jeugdhulpregio's) werken we samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp. Het gaat hierbij onder meer om dagbesteding, dagbehandeling, kort verblijf, jeugd-ggz (ambulant en klinisch), pleegzorg, residentiële jeugdhulp, jeugdzorgPlus en crisishulp. Dankzij de bestaande inkoopafspraken kunnen we sturen op samenwerking en op de inzet van passende zorg. In de contractafspraken zijn doelstellingen vastgelegd waaraan zorgaanbieders zich committeren; samen met aanbieders, toezicht en contractmanagement bewaken we dat deze afspraken ook worden nageleefd.

Daarnaast werkt de jeugdhulpregio Noord-Veluwe bovenregionaal samen binnen de Gelderse Verbeteragenda, onder andere voor Veilig Thuis en de jeugdbescherming en -reclassering. Ook de landelijke afbouw van jeugdzorgPlus en de drie milieuvoorzieningen wordt op bovenregionaal niveau georganiseerd.

Regulier beleid

Volgen van het Landelijk Transitie Arrangement (LTA)

Namens gemeenten heeft de VNG afspraken gemaakt met landelijke jeugdhulpaanbieders met een specialistische functie.

Regulier beleid

Kwaliteit van verleningsbesluiten CJG verhogen

Het CJG heeft een kwaliteitsmedewerker in dienst. Hiermee wordt beoogd de kwaliteit van de verleningsbesluiten te verhogen met minder buiten gecontracteerd aanbod, inzetten op afschalen en verwijzen naar sociale basis.

Regulier beleid

Aanbod in beeld brengen

Het aanbod aan individuele en collectieve ondersteuning voor jeugdigen en opvoeders in beeld brengen en meer voorliggend aanbieden en organiseren. Dit pakken we op met het opgaveteam EHZM Kansrijk Opgroeien ter voorbereiding op de nieuwe inkoop jeugd.

Regulier beleid

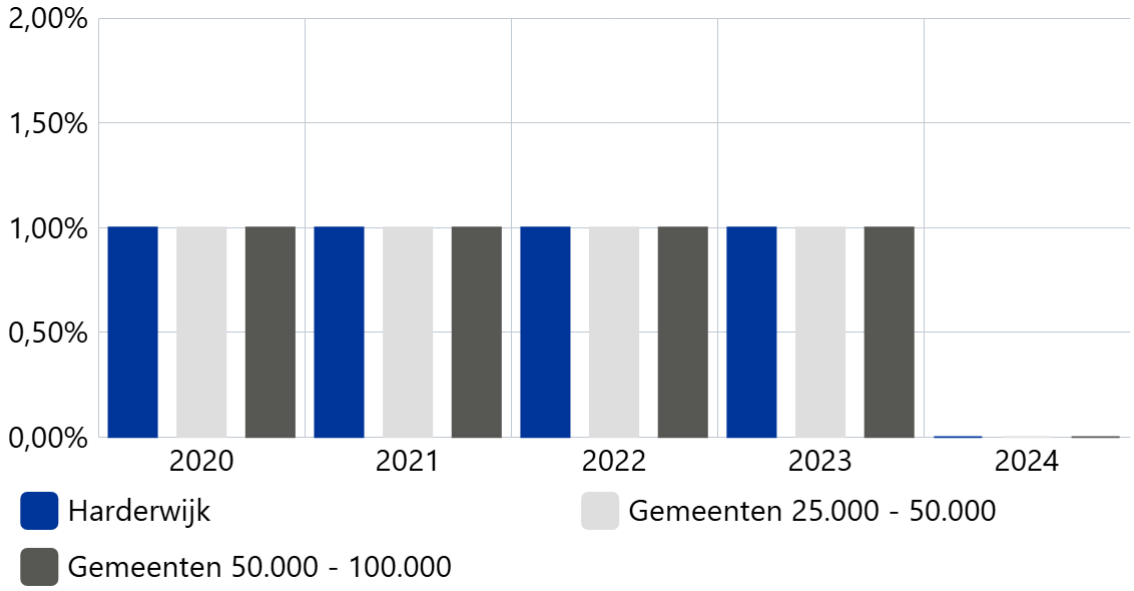
CJG'er bij de huisarts

Huisartsen zijn een belangrijke door verwijzer naar jeugdhulp

Bijna 40% van de verwijzingen naar jeugdhulp komt via huisartsen. Uit onderzoek blijkt dat dit relatief hoog is, met name naar de jeugd-ggz. Door een CJG'er direct te positioneren bij de huisarts, kunnen verwijzingen worden teruggebracht en wordt vaak lichtere en minder intensieve hulp ingezet. We blijven inzetten op de samenwerking tussen het CJG en de huisartsen met het beoogde effect dat jongeren en het gezin passende ondersteuning ontvangen waarbij er breder gekeken kan worden naar het systeem en waar mogelijk een afname in zwaardere jeugdhulp te bewerkstelligen.

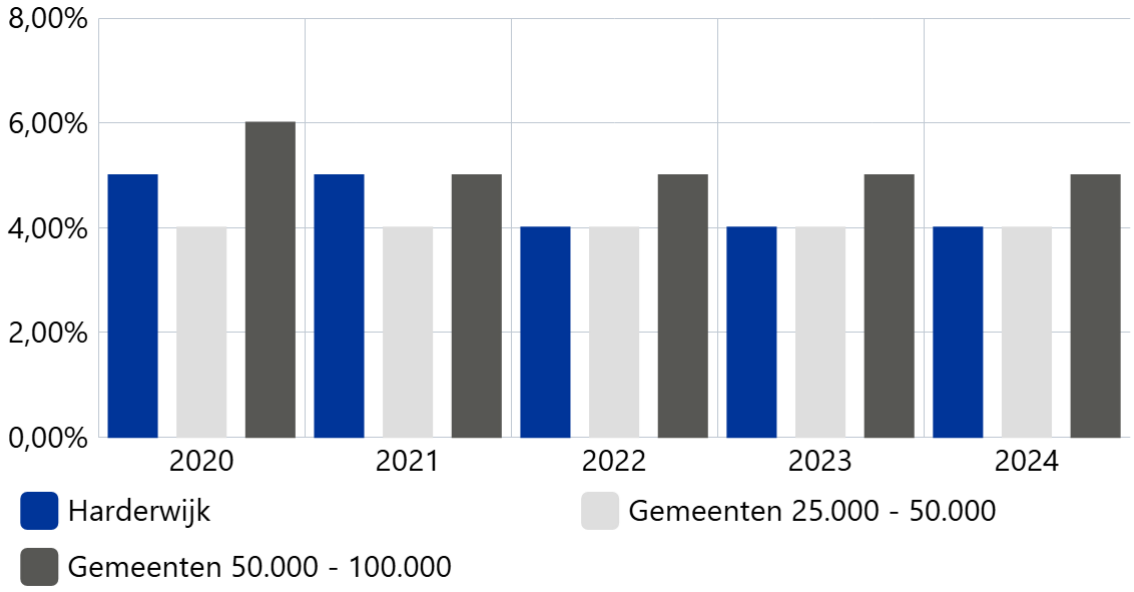
Verplichte beleidsindicatoren 6.4 Jeugdhulp

Jongeren met een delict voor de rechter

Bron: CBS

Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin

Bron: CBS

Duiding cijfers

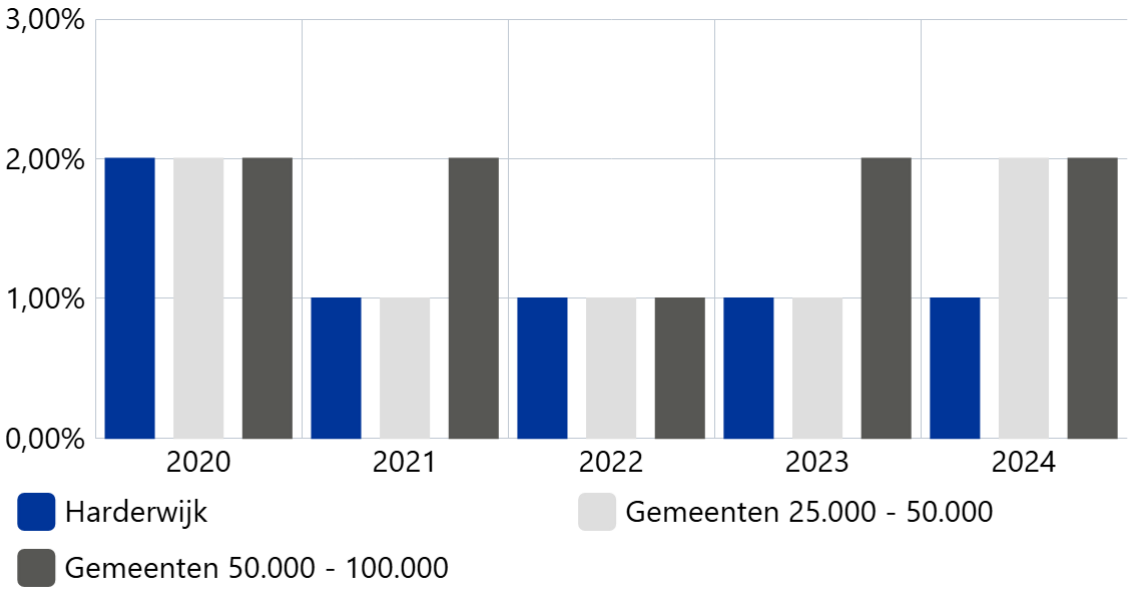
- Ontwikkeling cijfers: Het percentage kinderen in een uitkeringsgezin in gemeente Harderwijk is gedaald van 5% naar een stabiel niveau van 4%.
- Duiding en vergelijking: Met 4% scoort gemeente Harderwijk gunstiger dan het gemiddelde van grotere gemeenten en presteren we in lijn met vergelijkbare gemeenten in de regio. Landelijk signaleert Divosa dat gezinnen die in de bijstand achterblijven vaak te maken hebben met meervoudige en complexe uitdagingen. Het doorbreken van armoede die van generatie op generatie overgaat, blijft een belangrijk aandachtspunt.

Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

We zetten erop in om de impact van armoede op de ontwikkeling en toekomstkansen van kinderen zo veel mogelijk te beperken.

- Ambtshalve toekenning minimaregelingen: Om onderbenutting zo veel mogelijk tegen te gaan, gaan we gerichte minimaregelingen — zoals de individuele inkomenstoeslag, de maatschappelijke bijdrageregeling en de computerregeling — waar mogelijk ambtshalve toekennen.
- Rechten optimaal benutten: Met deze proactieve werkwijze borgen we dat gezinnen, en daarmee ook de kinderen, zo eenvoudig mogelijk ontvangen waar zij recht op hebben.
- Inzet voor 2027: Het streven is dat elk kind in Harderwijk en Hierden onbelemmerd kan meedoen aan sportieve, culturele en educatieve activiteiten. Hiermee ondersteunen we een kansrijke ontwikkeling en helpen we sociaal-maatschappelijke achterstanden te voorkomen.

Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren

Bron: CBS

Duiding cijfers

- Ontwikkeling cijfers: Het percentage werkloze jongeren in gemeente Harderwijk is al langere tijd stabiel op 1%.
- Duiding en vergelijking: Met deze score van 1% presteert gemeente Harderwijk aanzienlijk beter dan vergelijkbare en grotere gemeenten, waar het gemiddelde percentage op 2% ligt.
- Preventieve aanpak: De lage cijfers laten zien dat de nauwe samenwerking binnen het Werkcentrum Veluwe Stedendriehoek en de ketenpartners vruchten afwerpt. Door jongeren die dreigen uit te vallen vroegtijdig te ondersteunen, voorkomen we in veel gevallen instroom in de bijstand. Landelijk blijft de groep jongeren zonder startkwalificatie bij een afkoelende arbeidsmarkt wel een kwetsbare categorie.

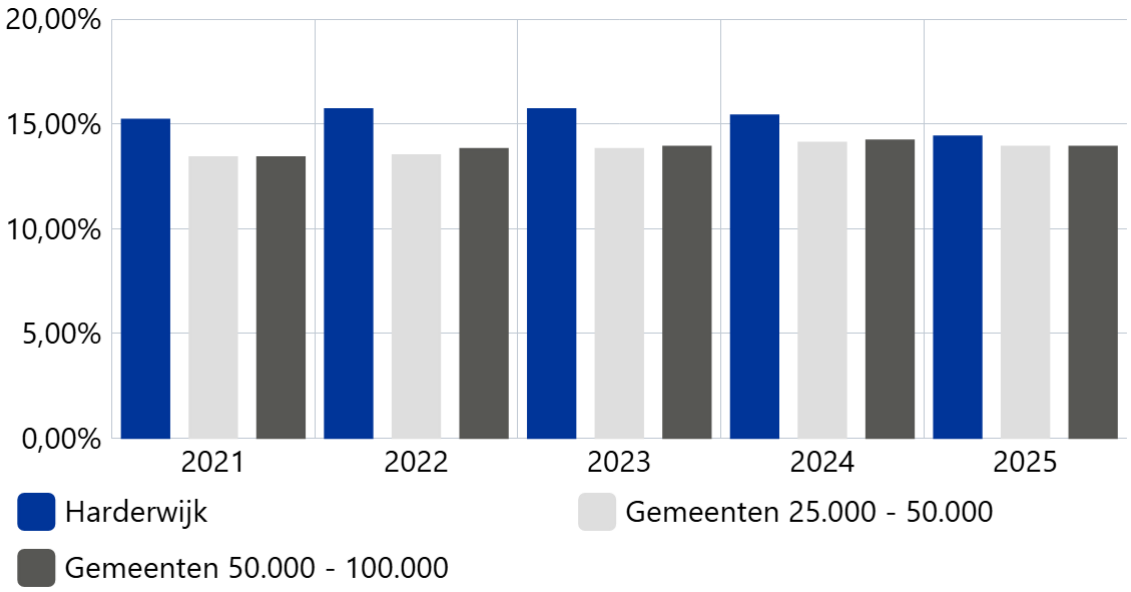
Maatregel: Wat gaan we hiervoor doen (inzet 2027)

We blijven inzetten op het voorkomen van jeugdwerkloosheid en het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt voor jongeren met een kwetsbare positie.

- Aanpak Vroegtijdig Schoolverlaten (VSV): Samen met het onderwijs en het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) zetten we in op het terugdringen van vroegtijdig schoolverlaten. We ondersteunen jongeren intensief om alsnog een startkwalificatie te behalen of de overstap naar werk te maken.

- Begeleiding naar kansrijke sectoren: We richten de begeleiding van jongeren specifiek op sectoren in onze regio waar vraag is naar personeel (zoals de zorg, techniek, zakelijke dienstverlening en logistiek), om zo de kans op duurzaam werk te vergroten.
- Inzet voor 2027: Met de ruimte uit de Participatiewet in Balans bieden we waar nodig versoepeld maatwerk (zoals een passende invulling van de zoektermijn) om te zorgen dat jongeren niet aan de zijlijn komen te staan.

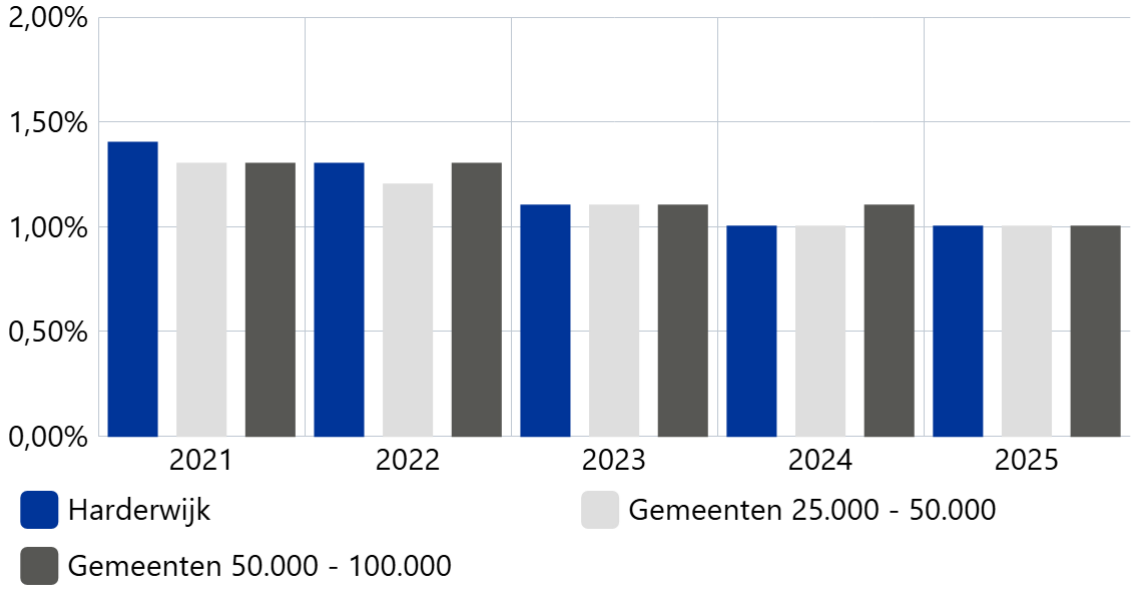
Jongeren met jeugdhulp in % van alle jongeren tot 18 jaar

Bron: CBS

Deze tabel geeft weer hoeveel procent van de jongeren tot 18 jaar een vorm van jeugdhulp ontvangt. Dit maakt zichtbaar dat over de jaren 2020-2023 het aandeel jongeren dat jeugdhulp ontvangt is gestegen, zowel in Harderwijk en Hierden als in gemeenten met 25.000-50.000 inwoners en gemeenten met 50.000-100.000 inwoners. In 2024 is het aandeel jongeren met jeugdhulp in Harderwijk en Hierden licht gedaald, terwijl dit in de overige twee categorieën gelijk is gebleven. Deze daling heeft zich doorgezet in 2025.

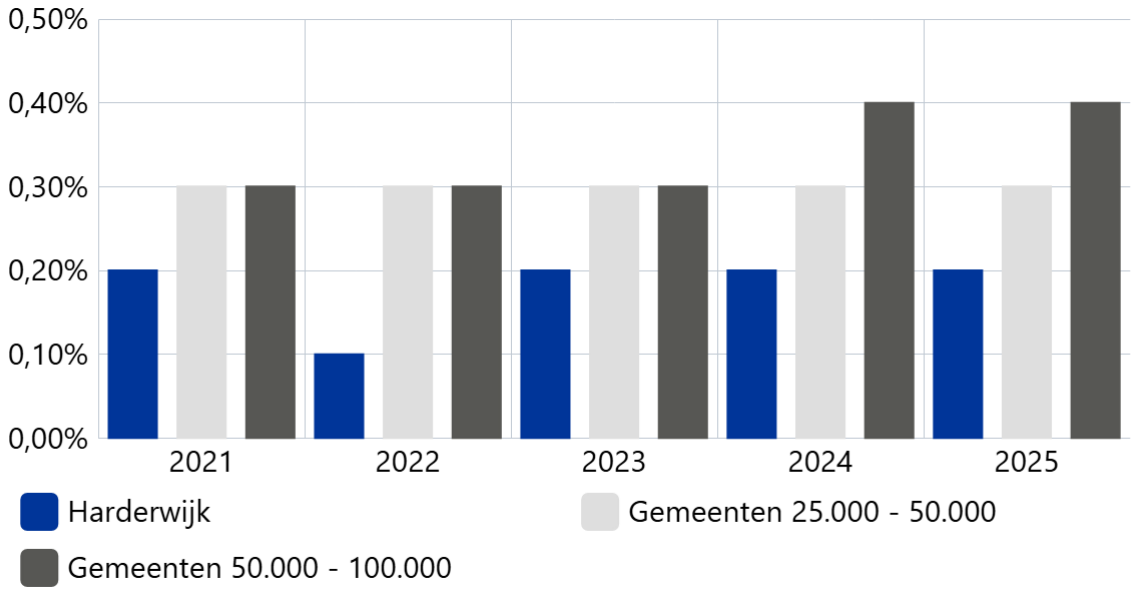
Jongeren met jeugdbescherming

Bron: CBS

Deze tabel geeft het percentage jongeren met jeugdbescherming weer in Harderwijk en Hierden, afgezet tegen het percentage in gemeenten met 25.000-50.000 inwoners en gemeenten met 50.000-100.000 inwoners. Dit maakt zichtbaar dat het percentage jongeren met jeugdbescherming in Harderwijk en Hierden in 2020 hoger was dan in gemeenten van vergelijkbare grootte, maar dat deze verschillen in 2024 kleiner zijn geworden. Gemeente Harderwijk heeft nu een vergelijkbaar percentage met gemeenten met 25.000-50.000 inwoners.

Jongeren met jeugdreclassering

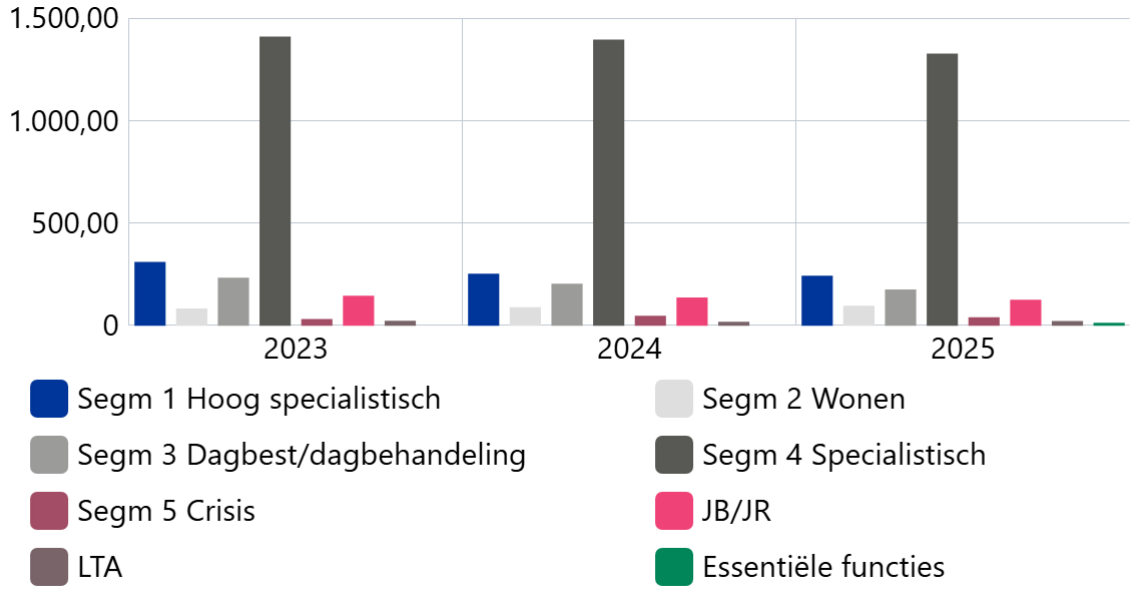

Bron: CBS

Deze tabel geeft aan welk percentage van de jongeren in Harderwijk en Hierden jeugdreclassering ontvangt. Waar in 2024 een sterke stijging te zien is bij gemeenten met 50.000-100.000 inwoners, is het percentage in Harderwijk en Hierden en gemeenten met 25.000-50.000 inwoners gelijk gebleven. Het jaar 2025 laat een vergelijkbaar beeld zien als het jaar ervoor.

Facultatieve beleidsindicatoren 6.4 Jeugdhulp

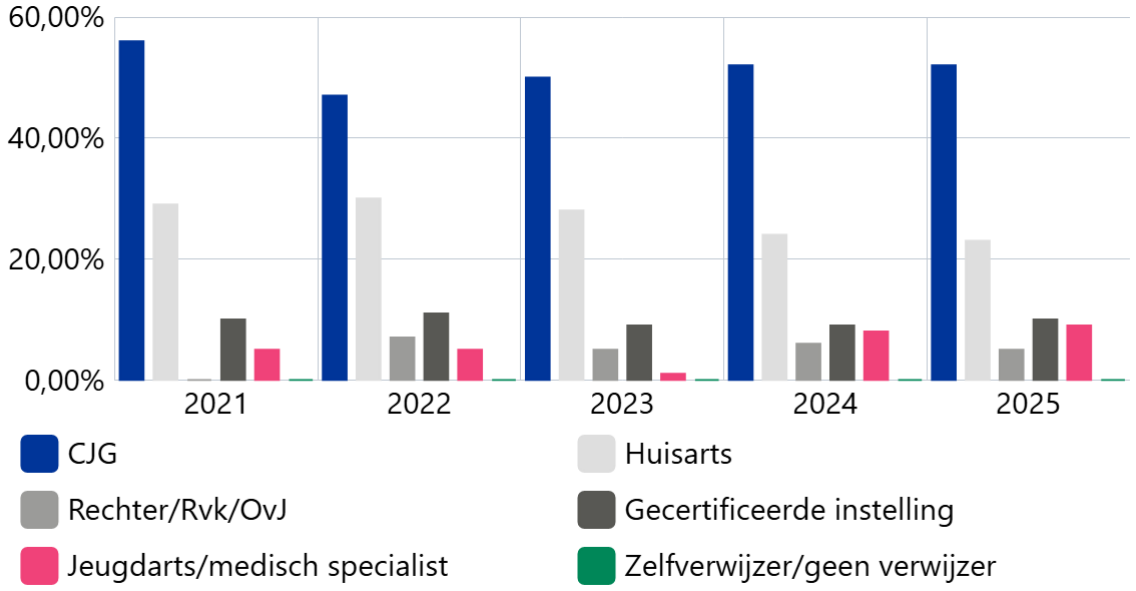
Aantal cliënten per segment

Bron: Jaarverslag Meerinzicht. Als gevolg van de nieuwe inkoop per 2022 is vanaf 2022 de indeling naar segmenten.

Deze tabel geeft het aantal cliënten per segment weer binnen de jeugdhulp. De cijfers zijn de afgelopen drie jaar stabiel gebleven. Sinds 2025 zijn de esentiële functies toegevoegd als segment, waardoor hier een kleine groei te zien is. Deze groei gaat samen met een lichte daling op segment 4 specialistisch.

Percentage verwijzingen

Bron: Jaarstukken Meerinzicht 2024; Dashboard Jeugd

Deze tabel geeft weer waar de verwijzingen naar jeugdhulp vandaan komen. Dit laat een vrij stabiel beeld zien. De afgelopen jaren is het aantal verwijzingen vanuit jeugdartsen of medisch specialisten licht toegenomen. Er is een lichte afname te zien bij de verwijzingen vanuit het CJG. Vanaf 2021 laat het aantal verwijzingen vanuit huisartsen een lichte daling zien, dat is overeenkomstig met het beleidsdoel dat verwijzingen in principe zoveel mogelijk via het CJG verlopen.

Totaaloverzicht Programma 6

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV61	**TV61 Samenkracht en burgerparticipatie**	**4.160**	**3.870**	**1.784**	**1.677**	**1.677**	**1.677**
TV62	**TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen**	**179**	**112**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV63	**TV63 Inkomensregelingen**	**16.796**	**17.465**	**17.940**	**18.040**	**18.040**	**18.040**
TV671	**TV671 WMO**	**1.533**	**1.521**	**329**	**329**	**329**	**329**
TV681	**TV681 Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang**	**23.845**	**31.641**	**32.775**	**32.775**	**32.775**	**32.775**
Totaal Baten		**46.513**	**54.610**	**52.828**	**52.821**	**52.821**	**52.821**
Lasten							
TV61	**TV61 Samenkracht en burgerparticipatie**	**-10.625**	**-11.522**	**-9.176**	**-8.569**	**-8.577**	**-8.573**
TV62	**TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen**	**-5.622**	**-6.549**	**-6.620**	**-6.250**	**-6.250**	**-6.250**
TV63	**TV63 Inkomensregelingen**	**-20.833**	**-22.003**	**-23.392**	**-23.217**	**-23.217**	**-23.217**
TV64	**TV64 Begeleide participatie**	**-5.608**	**-5.168**	**-4.909**	**-4.680**	**-4.407**	**-4.375**
TV65	**TV65 Arbeidsparticipatie**	**-1.426**	**-1.453**	**-2.806**	**-2.814**	**-2.813**	**-2.813**
TV671	**TV671 WMO**	**-11.987**	**-13.200**	**-13.483**	**-13.481**	**-13.481**	**-13.481**
TV672	**TV672 Maatwerkdienstverlening 18-**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV675	**TV675 Jeugdhulp ambulant**	**-13.021**	**-12.119**	**-12.872**	**-12.822**	**-12.822**	**-12.822**
TV676	**TV676 Jeugdhulp met verblijf**	**-6.289**	**-6.050**	**-6.598**	**-6.598**	**-6.598**	**-6.598**
TV679	**TV679 PGB**	**-2.143**	**-2.244**	**-2.115**	**-2.115**	**-2.115**	**-2.115**
TV681	**TV681 Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang**	**-23.398**	**-30.736**	**-31.869**	**-31.867**	**-31.867**	**-31.867**
TV682	**TV682 Jeugdbescherming en jeugdreclassering**	**-1.260**	**-1.461**	**-1.235**	**-1.235**	**-1.235**	**-1.235**
TV69	**TV69 Coördinatie en beleid**	**-6.308**	**-6.614**	**-4.231**	**-4.312**	**-4.310**	**-4.310**
Totaal Lasten		**-108.521**	**-119.120**	**-119.307**	**-117.961**	**-117.693**	**-117.657**
Onttrekkingen							
TV61	**TV61 Samenkracht en burgerparticipatie**	**524**	**0**	**0**	**28**	**28**	**28**
TV62	**TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen**	**274**	**174**	**58**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen		**798**	**174**	**58**	**28**	**28**	**28**
Stortingen							
TV61	**TV61 Samenkracht en burgerparticipatie**	**0**	**-1.200**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV62	**TV62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen**	**-2.366**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Stortingen		**-2.366**	**-1.200**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat		**-63.576**	**-65.536**	**-66.421**	**-65.112**	**-64.844**	**-64.808**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	54.610	52.828	-1.782
Lasten	-119.120	-119.307	-187
Onttrekkingen	174	58	-116
Stortingen	-1.200	0	1.200
Verschil	**-65.536**	**-66.421**	**-885**

Het resultaat van programma 6 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken	180	1
	Kapitaallasten	-109	2
	Doorberekende salariskosten	101	3
	Overige doorbelastingen	151	4
	Incidentele budgetten 2026	-164	5
6.1	Huuropbrengst MFC De Roef	394	6
6.4	Lagere bijdrage WsW	259	7
	Zorgkosten sociaal domein	-1.500	8
	Diversen	-197	9
	Totaal	**-885**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Onderhanden werken	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de jaarrekening 2025 meegenomen naar de begroting 2026. In de begroting 2027 komen deze budgetten te vervallen en ontstaat een voordelig effect.
2. Kapitaallasten	Jaarlijks worden de kapitaallasten bepaald op basis van de aanwezige activa en de nieuwe investeringen. Deze kapitaallasten worden toegerekend aan de betreffende taakvelden / programma's en hebben voor dit programma een voordelig effect.
3. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een voordelig effect.
4. Overige doorbelastingen	Jaarlijks wordt doorbelasting van de bijdrage aan MIZ domein sociaal geactualiseerd. Dit leidt voor 2027 tot een voordelig effect.
5. Incidentele budgetten 2026	In de begroting 2026 zitten een aantal incidentele budgetten, die niet meer voorkomen in 2027. Het gaat met name om een lagere begrote onttrekking aan de reserve sociaal domein.
6. Huuropbrengst MFC De Roef	De begroting van de huurinkomsten vanuit MFC de Roef is verschoven van taakveld 7.1 naar taakveld 6.1. Hiermee staat de gehele exploitatie van het pand nu geraamd op het correcte taakveld. Dit levert een nadelig effect op programma 7 en een voordelig effect op programma 6 (per saldo neutraal).

7. Lagere bijdrage WsW	De bijdrage voor de Inclusief Groep voor de uitvoering van de WsW is bekendgemaakt in de meicirculaire Gemeentefonds 2026 en is lager dan in 2026 in verband met de afname van het aantal WsW-ers. De dekking van deze uitgaven is verantwoord in programma 0 bij het taakveld Algemene Uitkering.

7. Zorgkosten sociaal domein

Onderwerp	Bedrag
Zorgkosten Jeugd	-1.381
Zorgkosten Wmo	-120
Kosten Participatie	-449
Hogere rijksbijdrage BUIG	450
Totaal hogere lasten	-1.500
Dekking vanuit circulaires Gemeentefonds: compensatie stelpost volumeontwikkeling Wmo, hogere rijksbijdrage voor loon- en prijsbijstelling beschut werk, verbetering loonkostensubsidie, re-integratiedienstverlening jongeren	369
Totaal effect	-1.131

Jeugd

De kostenstijging binnen de jeugdhulp wordt grotendeels veroorzaakt door loon- en prijsstijgingen. Voor loon- en prijsstijgingen is met het voorlopig OVA percentage 2027 van 3,96% gerekend en met een volumegroei van 2,5%. Dit is lager dan de landelijke stijging van de afgelopen jaren van 8% (bron: Improven).

Ook lokaal blijft de druk op het jeugdbudget hoog. Het aantal cliënten stabiliseert, maar de kosten per traject nemen toe door intensievere zorg en hogere tarieven. Met de ingezette ombuigingsmaatregelen, zoals investeren in voorliggende ondersteuning via het CJG, regie op huishoudens met veel voorzieningen en het sturen op doelmatige inzet verwachten we dat de kosten minder sterk oplopen dan de autonome groei. Een deel van de jeugdhulpkosten is voor de gemeente slechts beperkt direct beïnvloedbaar. We zien een stijging van complexe en intensieve zorgvragen, waarbij de verwijzing niet via de gemeentelijke toegang verloopt en de gemeente bovendien gebonden is aan wettelijke en regionale afspraken over de beschikbaarheid van zorg. Dit betreft onder andere de segmenten Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (JB/JR), Crisis en Essentiële Functies. Met deze onderdelen is het realiseren van ombuigingen daardoor beperkter.

Wmo

Voor de budgetten binnen de Wmo is uitgegaan van de landelijke trend zoals door de VNG in het prognosemodel Wmo wordt aangegeven. Door de betere aansluiting op voorzieningen vanuit de sociale basis (bijv. Odensehuis en Groepenhuis) wordt in toenemende mate passende ondersteuning gevonden waarbij het niet nodig is om een individuele maatwerkvoorziening in te zetten. Dit leidt tot een mindere stijging van de uitgaven dan in voorgaande jaren en maakt het mogelijk om ombuigingen in te vullen (zie ombuigingsparagraaf).

Participatie en rijksbijdrage BUIG

De bijstandsnormen zijn gekoppeld aan het minimumloon. Jaarlijks worden de minimumlonen geïndexeerd op 1 januari en 1 juli. De percentages voor 2027 zijn nog niet bekend. Er is gerekend met een stijging van 3,5%. De rijksbijdrage BUIG is om dezelfde reden naar boven bijgesteld. Ook binnen Participatie stijgt de begroting minder hard. Het aantal werknemers met een loonkostensubsidie (LKS) stijgt en daarmee de beweging richting werk. Daarnaast is ook een daling in het aantal uitkeringen zichtbaar. Dit maakt het mogelijk om ombuigingen in te vullen (zie ombuigingsparagraaf).

Dekking vanuit september- en meicirculaire

De dekking zoals aangegeven in bovenstaande tabel is onderdeel van de uitkering Gemeentefonds en verantwoord op programma 0.

De begroting 2027 van de centrumgemeentelijke middelen Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang is bijgesteld op basis van de laatste trends en ontwikkelingen en opgenomen in deze begroting. Deze wordt op regionaal niveau, zowel ambtelijk als bestuurlijk, afgestemd. Deze begroting is budgettair neutraal opgenomen onder taakveld 681 Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Algemeen Programma 7

Volksgezondheid
Volksgezondheid vormt de basis voor welzijn, participatie en brede welvaart. De vergrijzing, de ongelijke kansen op gezondheid en de veranderingen in leefstijl maken dat gezondheid blijvende aandacht vraagt. Een integrale aanpak en samenwerking tussen de verschillende partijen is nodig, met een verschuiving in focus van zorg en ziekte naar gezondheid en welzijn. Positieve Gezondheid en gezondheid in al het beleid is daarbij het uitgangspunt. Een gezonde samenleving stelt mensen in staat regie te nemen en veerkrachtig te zijn.

Wij stimuleren en activeren onze inwoners om te kiezen voor gezonde leefgewoonten die bijdragen aan gezond opgroeien en vitaal ouder worden. We zetten in op preventie, het creëren van een gezonde fysieke én sociale leefomgeving en verkleinen gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen, zodat iedereen de kans krijgt om in goede gezondheid te leven.

Wij werken aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Waarbij duurzaamheid prioriteit heeft en integraal wordt meegenomen in alle opgaven en werkzaamheden. Aangezien duurzaamheid iedereen aan gaat werken wij met inwoners en ondernemers samen om de duurzaamheidsdoelen te realiseren.

Uitvoeringsagenda 'Duurzaamheid'
Om uitvoering te geven aan de vastgestelde duurzaamheidsvisie, worden projecten uitgevoerd zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda duurzaamheid 2027-2028. Deze projecten dragen minimaal bij aan de doelstellingen van één van de volgende vier pijlers: circulariteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie.

Werken aan een gezonde leefomgeving
Rijkswaterstaat (RWS) werkt aan de vervanging van oude geluidsschermen langs de A28. De nieuwe schermen dragen bij aan lagere geluidbelasting op de omgeving en de woningen. Met een financiële bijdrage van de gemeenten kan een deel van de schermen hoger worden uitgevoerd dan wettelijk is vereist.

Inhoud

Dit programma omvat activiteiten die gericht zijn op een gezonde leefstijl, gezondheidszorg, milieu, duurzaamheid, integrale handhaving en vergunningverlening, afvalverzameling en reiniging, riolering en waterzorg, alsmede de gemeentelijke begraafplaats.

Ontwikkelingen

Volksgezondheid

Nieuw regionaal gezondheidsbeleid
In navolging van de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid (december 2025) vernieuwen we ons regionaal gezondheidsbeleid. In 2026 zijn we gestart met het proces om het huidige beleid te evalueren en de voorbereidingen te treffen voor een nieuwe nota, samen met de gemeenten in de regio Noord-Veluwe, Zeewolde en de GGD NOG. In 2027 krijgt het een vervolg met als resultaat nieuw regionaal gezondheidsbeleid. Het beleid wordt opgesteld in lijn met de Nota Sociaal Domein, de omgevingsvisie en de doelstellingen vanuit het AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijn Akkoord).

Aanvullend Zorg- en Welzijns Akkoord (AZWA)
Om onze gezondheidsdoelen te halen en aanspraak te maken op overheidsgeld, werken we steeds intensiever samen in de regio. Het AZWA is de directe opvolger en versneller van het IZA (Integraal Zorgakkoord) en het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). Samen met de regio Noord-Veluwe en Zeewolde is in 2026 een regionale werkagenda AZWA opgesteld, waarin we de verplichte minimale afspraken (de zogenoemde basisfunctionaliteiten) voor zorg en welzijn hebben vastgelegd. Vanaf 2027 geeft onze gemeente lokaal én regionaal uitvoering aan de doelstellingen en acties vanuit de werkagenda, waaronder het realiseren van de basisfunctionaliteiten uit het akkoord.

Toekomstbestendige en integrale jeugdgezondheidszorg (0-18 jaar)
Om de continuïteit van zorg voor kinderen en gezinnen te verbeteren, vormen we de huidige opgesplitste jeugdgezondheidszorg om naar één integrale organisatie voor 0 tot 18 jaar. Na regionale besluitvorming eind 2026 over de definitieve uitvoerder (de GGD of een private aanbieder), staat 2027 in het teken van een zorgvuldige voorbereiding en transitie. Hiermee borgen we een soepele start van de vernieuwde, doorlopende jeugdgezondheidszorg per 1 januari 2028.

Borgen van suïcidepreventie binnen onze gemeentelijke taken
Vanaf 2026 is het voorkomen van zelfdoding (suïcidepreventie) voor ons een nieuwe wettelijke taak, vastgelegd in de Wet publieke gezondheid. In 2027 gaan we hier in regionaal verband en lokaal verder invulling aan geven. De nadruk ligt daarbij op het voorkomen van problemen, het regisseren van het netwerk en het verbeteren van de samenwerking met alle betrokken partijen.

Milieu

Kaderrichtlijn Water (KRW)
Er is landelijk veel te doen over de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater. Net als elders in Nederland is op de Veluwe sprake van een toenemende onbalans in de zoetwaterverdeling (periodiek te nat, te droog of te vies).

Met name de chemische- en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater in Nederland voldoet niet aan de landelijke doelstellingen vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (2000). De tijd dringt, want in 2027 moeten alle EU-lidstaten voldoen aan de doelen die in deze richtlijn zijn gesteld. Dat geldt ook voor de Oostelijke Randmeren waar het gezuiverde afvalwater van de gemeenten Harderwijk, Ermelo en Putten op wordt geloosd (via rioolwaterzuiveringsinstallatie Harderwijk).

Het halen van de doelen vanuit de KRW werd vooral gezien als een opgave voor de waterschappen en Rijkswaterstaat (waterbeheerders) en Provincies (strategisch beheer grondwater). Maar ook gemeenten hebben een verantwoordelijkheid. Door allerlei activiteiten van inwoners en bedrijven worden milieubelastende stoffen rechtstreeks in het milieu gebracht en via omwegen in het oppervlaktewater of grondwater terecht kunnen komen. Maar ook via afvalwater worden stoffen op de gemeentelijke riolering geloosd. Veel van deze stoffen worden niet door een rioolwaterzuivering verwijderd, waardoor ze alsnog in het milieu terecht komen. De laatste paar jaar wordt er steeds meer aangedrongen op een bronaanpak waarbij ook gemeenten in beeld komen als bevoegd gezag voor lozingen door huishoudens en bedrijven op het gemeentelijk riool (de zogenaamde indirecte lozingen).

Bovendien heeft Waterschap Vallei en Veluwe een aantal jaren terug het signaal afgegeven dat rioolwaterzuiveringsinstallatie Harderwijk aan de grens van de capaciteit zit. Ook rekening houdend met de verwachte toename van huishoudelijk afvalwater door de woningbouwopgave. Dit betekent dat er geen vergunningruimte meer is voor nieuwe/uitbreiding van grote bedrijfsmatige lozingen.

Verbonden partijen

- Afvalsturing Friesland N.V.
- N.V. Friesland Miljeu
- GGD Noord- en Oost Gelderland (GGD NOG)
- Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater Vallei en Veluwe
- Omgevingsdienst Veluwe (ODV)
- Warmtenetwerk Harderwijk
- Zonnepark Harderwijk

Beleidskaders

- Omgevingsvisie Harderwijk 2040
- Grondstoffenplan "Van Afval naar Grondstof tot nadenken 2025-2030"
- Duurzaamheidsvisie “De Duurzame Stad”

- Circulaire economie beleid “De Circulaire Stad”
- Natuur- en Groenvisie “Harderwijk Natuurlijk Groen!”
- Energietransitiebeleid “De Energieke Stad”
- Beleidsuitwerking en Uitvoeringsagenda Riool, Water en Klimaatadaptatie (BURWKa)
- Beleidsuitwerking en Uitvoeringsagenda Natuur en Groen (BUNG)
- Beleid inpassing zonnepanelen
- Beleidsnotitie begraven en cremeren Harderwijk
- Zuiveringskring Afvalwaterketenplan WHEP 2015-2023
- Nota Volksgezondheid “Samen verder voor een Gezond Noord-Veluwe 2022-2025”
- Nota Sociaal Domein ‘Samen doen wat nodig is’
- Regioplan Noord-Veluwe en Zeewolde (Integraal Zorg Akkoord)
- Werkagenda AZWA regio Noord-Veluwe en Zeewolde (Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord)
- Preventie- en Handhavingsplan NIX18

Taakvelden Programma 7

7.1 Volksgezondheid

Portefeuillehouder(s):	D. Pool-Smit
Domein:	Mens & Maatschappij

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van een gezonde leefstijl en bijdragen aan een gezonde leefomgeving

We stimuleren alle inwoners om een actieve en gezonde leefstijl te hanteren door in te zetten op kansrijk/gezond opgroeien, vitaal ouder worden, een gezonde leefomgeving, terugdringen van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van mentale gezondheid. Dit doen we onder andere door het stimuleren van gezonde keuzes (leefstijl) , het zo inrichten van de fysieke en sociale omgeving dat deze uitnodigt tot een gezonde en actieve leefstijl en deze ruimte biedt voor ontmoeten.

We faciliteren de verschuiving van de focus op zorg en ziekte, naar het proactief bevorderen van gezondheid, preventie en welzijn. Dit doen wij door te kiezen voor een integrale benadering van gezondheid en te stimuleren dat gezondheid een plek krijgt in alle beleidsdomeinen.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren werkagenda AZWA regio Noord-Veluwe en Zeewolde

Eind 2025 is het landelijke Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) vastgesteld om de zorg toekomstbestendig te houden. De focus verschuift hierbij van het behandelen van ziektes naar het proactief bevorderen van gezondheid, welzijn en zelfredzaamheid. Dit vraagt om een sterke samenwerking tussen het medische en sociaal domein, zodat we problemen zo vroeg mogelijk aan de voorkant voorkomen. De basis van deze aanpak is het regionaal opbouwen van de 'basisfunctionaliteiten': een vast pakket aan ondersteuning dat in 2030 overal beschikbaar moet zijn. Om deze doelen te realiseren en aanspraak te maken op financiering, stelden we in 2026 met onze regiopartners een gezamenlijke werkagenda AZWA op. Hierin maakten we heldere afspraken over doelen, prioriteiten, financiën en verantwoordelijkheden. Vanaf 2027 geven we lokaal en regionaal actief uitvoering aan deze werkagenda.

Specifiek beleid

Uitvoeren Preventie- en Handhavingsplan NIX18

Met dit plan zetten we in op een combinatie van preventie en handhaving om te voorkomen dat jongeren onder de 18 jaar alcohol drinken en om alcoholverstrekking aan minderjarigen te voorkomen. Dit doen wij door het inzetten van handhavingsacties en preventieacties, zoals het nalevingsonderzoek NIX18 en het geven voorlichting aan ouders en jongeren over de effecten en risico's van alcohol.

Regulier beleid

Uitvoeren lokaal en regionaal gezondheidsbeleid

We zetten in op de volgende thema’s en voeren diverse preventieprogramma’s en aanpakken uit.

Kansrijk/gezond opgroeien: we stimuleren een gezonde en actieve leefstijl onder kinderen en jongeren en voeren de JOGG-aanpak uit. We stimuleren voor ieder kind een Kansrijke Start en geven uitvoering aan Nu Niet Zwanger en de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG).

Terugdringen van gezondheidsachterstanden: we sluiten aan bij initiatieven vanuit de nota sociaal domein en zetten onder andere via wijkgerichte aanpakken in op het verkleinen van gezondheidsverschillen en het versterken van gezondheidsvaardigheden.

Mentale gezondheid: we leggen de nadruk op een gezonde en veerkrachtige samenleving en het nieuwe thema suïcidepreventie. We voeren onder andere het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) uit.

Vitaal ouder worden: we sluiten aan bij de gevolgen van de vergrijzing en voeren de ketenaanpakken Volwassenen naar Gezonder Gewicht (GLI) en valpreventie uit.

Gezonde leefomgeving: Iedere inwoner verdient een gezonde leefomgeving. We streven ernaar gezondheid structureel mee te wegen in ruimtelijke besluiten. Door de ruimte om ons heen zo in te richten dat deze welzijn en gezond gedrag stimuleert, verlagen we op de lange termijn de druk op de zorg. Om dit te laten slagen, is een integrale samenwerking tussen alle betrokken partijen en beleidsterreinen essentieel.

Regulier beleid

(Door)ontwikkelen van een regionale en/of lokale aanpak suïcidepreventie

Vanaf 1 januari 2026 is suïcidepreventie een nieuwe wettelijke taak van de gemeente. In 2027 geven we de invulling van deze taak verder vorm en ontwikkelen we een regionale en/of lokale aanpak suïcidepreventie.

Regulier beleid

Opstellen nieuw regionaal gezondheidsbeleid

In navolging van de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid (december 2025) vernieuwen we ons regionaal gezondheidsbeleid. Na de start in 2026 evalueren we nu het huidige beleid en bereiden we een nieuwe nota voor, samen met de gemeenten in de regio Noord-Veluwe, Zeewolde en de GGD NOG. We betrekken onze lokale en regionale partners actief bij dit proces. In 2027 resulteert dit in een nieuw regionaal gezondheidsbeleid. We stellen dit beleid op in lijn met de Nota Sociaal Domein, de Omgevingsvisie en de doelstellingen vanuit het AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord).

Regulier beleid

Ontwikkelen en uitvoeren van verslavingspreventie

Investeren in preventie is de meest effectieve manier om de hoge maatschappelijke en persoonlijke kosten van verslaving te voorkomen. Door vroegtijdig in te grijpen, voorkomen we dat beginnend gebruik uitgroeit tot een complex probleem. Door nu te investeren in de preventieve programma's bouwen we aan een gezondere en veiligere gemeente en voorkomen we de ingrijpende en kostbare gevolgen van verslaving op de lange termijn. We zetten onze partner Tactus Verslavingszorg in voor de uitvoering van een krachtig preventieprogramma in dat is gericht op drie pijlers:

1) Universele preventie: We geven al onze inwoners, met name jongeren, voorlichting over de risico's van alcohol, drugs en gokken.
2) Vroege signalering: We rusten professionals op scholen, in wijkteams en bij sportclubs toe om problematisch gebruik vroeg te herkennen.
3) Hulp toeleiden: We zorgen voor een duidelijke en laagdrempelige route naar hulp, zodat iedereen die dat nodig heeft, snel de juiste ondersteuning vindt.

Regulier beleid

7.2 Riolering

Portefeuillehouder(s):	M. Heldoorn
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Beheren van een gezonde grondwaterstand

Nadelige gevolgen van de grondwaterstand zo veel mogelijk voorkomen of beperken, voor zover het treffen van maatregelen doelmatig is en niet tot de taak van een waterschap, een provincie of het Rijk behoort.

Wat gaan we ervoor doen?

Monitoren grondwaterstand

Sinds 2009 is er een gemeentelijk grondwatermeetnet actief met 60 peilbuizen. Om trends te kunnen bepalen en daarop het beleid te kunnen aanpassen is het van belang om te kunnen beschikken over continue, betrouwbare en aansluitende meetreeksen over een zo lang mogelijke periode. Het monitoren van de meetdata is nodig om tijdig te kunnen ingrijpen als instrumenten falen of oorzaak en gevolg analyse te kunnen doen bij klachten/meldingen.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Verzorgen afvoer van water

Het zorgdragen voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater, overtollig hemelwater en overtollig grondwater ter bescherming van de volksgezondheid en milieu.

Wat gaan we ervoor doen?

Zorg dragen voor waterafvoer en watertransport

Zorg dragen voor waterafvoer en watertransport. Dit is een wettelijke zorgtaak. In het IBOR-plan zijn hiervoor kwaliteitsambities geformuleerd.

Regulier beleid

Uitvoeren projectmatige werkzaamheden

Uitvoeren van de volgende projectmatige werkzaamheden:

- Vaststellen Systeembeschrijving Stedelijk Water
- Verwijderen onnodige verharding Lorentzstraat (bepalen bijdrage vanuit BuRWKA middelen). En zo zijn er nog ca. 10 meekoppelkansen op korte termijn.
- Raadsbesluit differentiatie tarief riool- en waterzorgheffing
- Actualiseren Meet- en Monitoringsplan Afvalwaterketen Harderwijk-Ermelo-Putten, (naast voor kwantiteit ook kwaliteit)
- Bodemonderzoek wadi's.

Regulier beleid

Monitoren afvalwaterketen

Door middel van vaste meetopstellingen wordt het waterniveau in het rioolstelsel op verschillende locaties gemeten. Monitoring houdt in dat meetdata continu in de gaten wordt gehouden zodat tijdig kan worden ingegrepen als er iets mis is met de meetinstrumenten zelf of te kunnen beoordelen of het systeem heeft gewerkt zoals bedoeld bij bepaalde belasting (bijvoorbeeld een neerslag gebeurtenis waarbij wateroverlast is opgetreden).

Regulier beleid

Samenwerken in de regio

Sinds 2006 werken we in werkregio Noord Veluwe samen op het gebied van Riolering, Water en Klimaatadaptatie. Dit doen we vooral voor onderwerpen/opgaven die om een gemeentegrens overstijgende aanpak vragen zoals droogte, grondwateroverlast en aanpak indirecte lozingen. Financiële bijdragen vanuit het Rijk/Provincie kunnen alleen via zo'n werkregio worden aangevraagd.

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Voorkomen van wateroverlast

Onacceptabele hinder en schade door extreme neerslag voorkomen.

Wat gaan we ervoor doen?

In stand houden bestaand rioolsysteem

In stand houden bestaande rioolsysteem. Volgens methodiek risico gestuurd beheer.

Regulier beleid

7.3 Afval

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Opslaan en verwerken van afval

Het op een milieuvriendelijke en betaalbare manier inzamelen, opslaan, vervoeren en verwerken van huishoudelijk afval en grondstofstromen, op een manier die makkelijk en gebruiksvriendelijk is voor inwoners. Tegen aanvaardbare en kostendekkende afvaltarieven.

Wat gaan we ervoor doen?

Inzamelen en verwerken van afval

De effectiviteit van het afval en grondstoffenbeleid wordt gemeten d.m.v. meerdere kritische prestatie indicatoren. Afval en grondstof resultaten 2025:

- Hoeveelheid fijn restafval per inwoner per jaar; 74 kg
- Hoeveelheid grof restafval per inwoner per jaar; 21 kg
- Gemiddeld scheidingspercentage van alle grondstofstromen; 78%
- Gemiddeld recyclepercentage van alle grondstofstromen; 60%

Regulier beleid

Bijstellen en monitoren afvalstoffenbeleid

Bijstellen en monitoren afval en grondstoffenbeleid

Regulier beleid

Compenseren inwoners met medisch afval

Het verlenen van kwijtschelding en het bieden van een financiële compensatie voor mensen met medisch afval, waarbij tegelijkertijd het gescheiden en juist aanbieden van afval wordt gestimuleerd.

Regulier beleid

Innen afvalstoffenheffing

Het registreren van het aantal aanbiedingen restafval en het innen van afvalstoffenheffing.

Regulier beleid

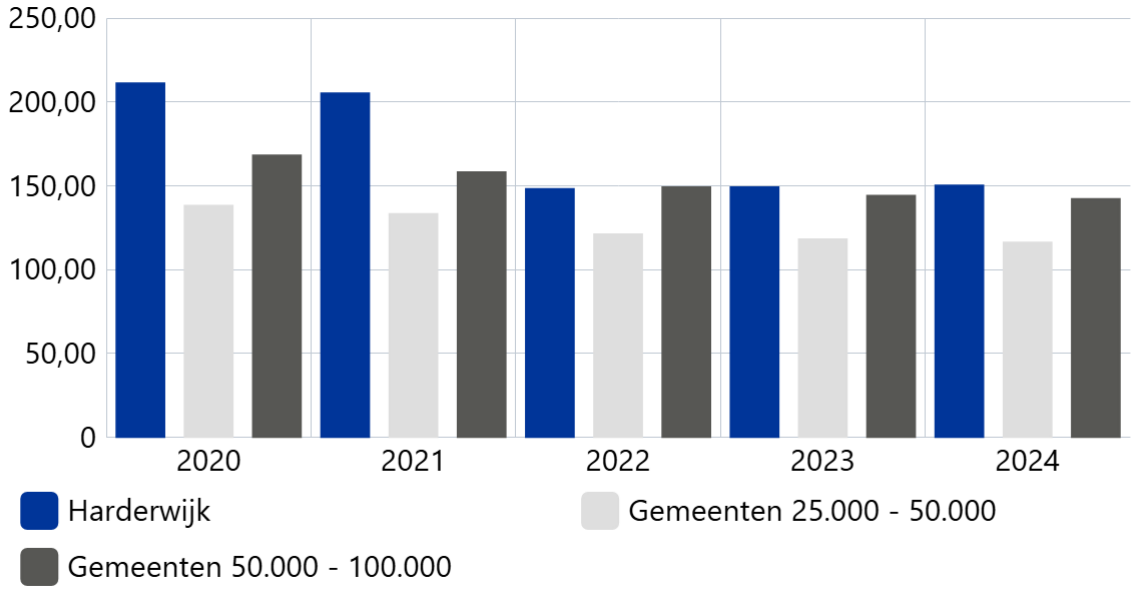
Uitbreiden strategische locaties

Onderzoeken naar uitbreiding van geschikte locaties waar textiel en glas aangeboden kunnen worden.

Regulier beleid

Verplichte beleidsindicatoren 7.3 Afval

Omvang huishoudelijk restafval in kg per inwoner

Bron: CBS

Deze cijfers geven het totaal opgehaalde restafval inclusief verpakkingsmateriaal van Plastic, Metalen en Drankenkartons (PMD) weer. Omdat gemeente Harderwijk het PMD uit het restafval laat nascheiden door de afvalverwerker (Omrin), geeft dit een vertekend beeld. Vanaf eind 2021 publiceert CBS de cijfers voor 2020, exclusief PMD.

7.4 Milieubeheer

Portefeuillehouder(s):	M. Heldoorn
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Een duurzame en leefbare gemeente Harderwijk

We werken aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente Harderwijk. Duurzaamheid is dan ook een leidend principe in ons handelen. Waarbij in de omgevingsvisie een duurzame ontwikkeling is gedefinieerd als een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden voor toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien, in gevaar te brengen. We zorgen met iedere nieuwe duurzame ontwikkeling dat onze impact op onze leefomgeving verkleind.

Milieukwaliteit is een belangrijk onderdeel van de beleving van de fysieke leefomgeving. Hierbij hebben we het over de milieuaspecten zoals geluid, geur, bodem, externe veiligheid, luchtkwaliteit en milieugezondheidskwaliteit. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is het milieubeleid integraal opgenomen in onze Omgevingsvisie, waarbij de natuurlijke systemen (bodem, water, natuur en klimaat) leidend zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling. De uitvoeringsaspecten van dit milieubeleid worden vertaald in het omgevingsplan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zorgen we ervoor dat de milieueffecten acceptabel zijn en ten minste voldoen aan de wettelijke eisen, met het oog op een duurzamer en gezonder Harderwijk en Hierden in 2040 .

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeren uitvoeringsprogramma Duurzaamheid

Op basis van een nog op te stellenuitvoeringsagenda Duurzaamheid 2027-2028 wordt gewerkt aan de duurzaamheidsdoelstellingen zoals opgenomen in de Omgevingsvisie. Deze projecten dragen minimaal bij aan de doelstellingen van één van de volgende vier pijlers: circulariteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie.

In de uitvoeringsagenda duurzaamheid staan de projecten benoemd, waaraan wordt gewerkt in 2027. Dit betreft voornamelijk doorlopende projecten of projecten die gestart zijn in 2026. Een aantal voorbeelden zijn, campagne duurzame textiel, gebouw eigenaren stimuleren te isoleren, het vergroenen van privaat en openbaar terrein en voortzetting van het duurzaamheidsloket "Duurzaam in Harderwijk".

Elk jaar verschijnt er een voortgangsrapportage duurzaamheid. Hierin is te lezen wat er in het jaar is uitgevoerd en welke resultaten er zijn behaald. Q2 2027 verschijnt de voortgangsrapportage over het jaar 2026.

Regulier beleid

De ODVeluwe voert voor ons milieutaken uit

De Omgevingsdienst Veluwe voert veel milieutaken voor ons uit. Voor een groot deel van de milieutaken is de uitvoering door een omgevingsdienst een wettelijke verplichting.

Het verplichte takenpakket van de ODVeluwe bestaat uit de milieu VTH-taak (VTH = vergunningen, toezicht en handhaving). Dit is het zogenoemde basistakenpakket. Onderdeel van deze taak is ook de specifieke milieu-expertise die nodig is om de milieu VTH-taken uit te kunnen voeren. Het gaat met name om de milieu-expertise geluid, bodem, luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid. Ook behandelen van milieuklachten over bedrijfsmatige activiteiten is een basistaak.

De ODVeluwe heeft ook een wettelijke taak als het gaat om asbest. De ODVeluwe is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op de asbestregelgeving. Dit omvat het beoordelen van sloopmeldingen, toezicht houden op asbestsaneringen en het handhaven van de regels rondom het verwijderen en verwerken van asbest.

Een ander belangrijk onderdeel van de taken van de ODVeluwe zijn de plustaken. Dit zijn milieutaken die niet behoren tot het basistakenpakket. Gemeenten kunnen zelf besluiten om plustaken onder te brengen bij de omgevingsdienst. De plustaken die de ODVeluwe voor gemeente Harderwijk uitvoert, bestaan uit adviseren over milieuthema's en natuur & ecologie, bijvoorbeeld voor gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan.

Voor de uitvoering van de taken stelt de ODVeluwe jaarlijks een programmabegroting en een samenwerkingsovereenkomst op. De programmabegroting is de basis voor de samenwerkingsovereenkomst. De begroting en de overeenkomst zijn opgebouwd uit de programma's Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Advies. De programma's zijn opgebouwd uit producten, bijvoorbeeld vergunningen, controles en adviezen.

Stimuleren van verduurzaming d.m.v. subsidies

Net als voorgaande jaren stelt de gemeente Harderwijk ook in 2027 verschillende subsidies beschikbaar voor inwoners en bedrijven om te verduurzamen.

- De subsidie klimaatadaptieve voorzieningen, helpt inwoners en bedrijven bij het treffen van voorzieningen op privaat terrein die helpen de effecten van de klimaatverandering te beperken. Denk hierbij aan groendak, waterbuffer of het planten van een boom.
- Woningeigenaren van een slecht geïsoleerde woning met een WOZ-waarde tot € 429.300 (peildatum 1 januari 2022), kunnen in aanmerking komen voor de subsidie lokale aanpak isoleren. Deze subsidie kan ook aangevraagd worden door eigenaren die niet door een bedrijf, maar zelf de isolatie willen aanbrengen.
- Om schoolpleinen te vergroenen, is er voor scholen de subsidie groene schoolpleinen beschikbaar zolang het subsidieplafond nog niet is bereikt.

Regulier beleid

Verduurzamen openbare ruimte

Waar mogelijk worden duurzaamheidsmaatregelen meegenomen bij werkzaamheden in de openbare ruimte. In 2027 gaan we verder met het vergroenen van pleinen en straten en is de inzet om wanneer mogelijk de werkzaamheden emissieloos uit te voeren.

Regulier beleid

Uitvoeren Schone Lucht Akkoord

Het Schone Lucht Akkoord bestaat uit een groot aantal maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. De gemeente Harderwijk is een inspanningsverplichting aangegaan door het Schone Lucht Akkoord te ondertekenen. Niet alle maatregelen zijn voor ons van toepassing, bijvoorbeeld omdat bepaalde activiteiten niet plaatsvinden op het grondgebied van de gemeente Harderwijk. We zetten structureel in op het verbeteren van de luchtkwaliteit in de gemeente Harderwijk aan de hand van het Schone Lucht Akkoord. Waar nodig doen wij dat samen met de ODVeluwe waar wij de advisering over luchtkwaliteit hebben ondergebracht.

Regulier beleid

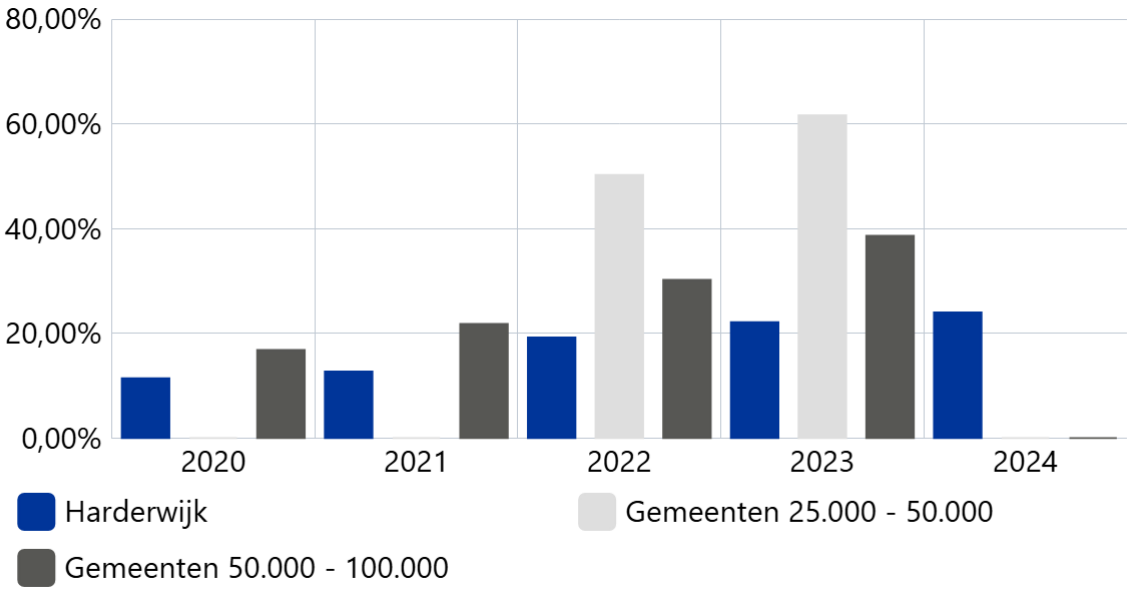
Opstellen Omgevingsprogramma Energie

In 2027 gaan we verder met het opstellen van het onderdeel Energie van het omgevingsprogramma Bouw en Infrastructuur (programma Energie). Omdat het verplichte warmteprogramma een onderdeel is van het programma Energie, wordt uiterlijk eind 2027 het programma vastgesteld door het college van B&W. Het programma Energie geeft duidelijkheid hoe de gemeente Harderwijk de komende jaren werkt aan het langer termijn doel, een klimaatneutraal en aardgasvrij Harderwijk in 2050.

Nieuw beleid

Verplichte beleidsindicatoren 7.4 Milieubeheer

Hernieuwbare elektriciteit

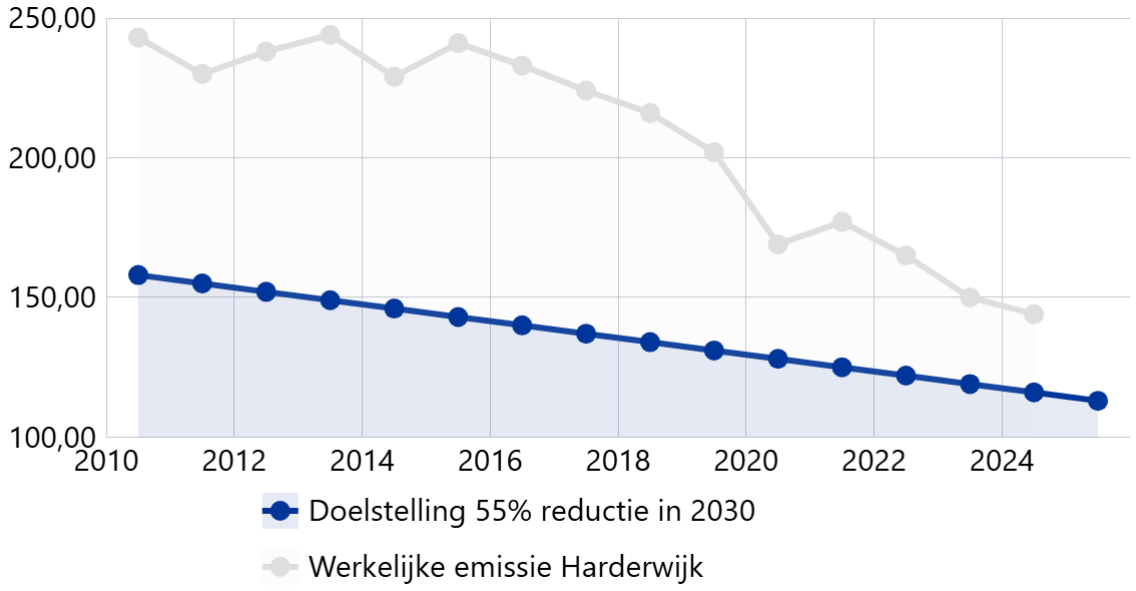

Bron: Klimaatmonitor-RWS

Door de productie van meer zonne-energie blijft het percentage duurzame elektriciteit ten opzichte van het totale elektriciteitsverbruik stijgen. In 2022 was de toename groter door de ingebruikname van het zonnepark Harderwijk. Of de stijging de komende jaren door zet is lastig te voorspellen. Denk hierbij aan factoren als netcongestie en afschaffing salderingsregeling die deze ontwikkeling remmen.

Facultatieve beleidsindicatoren 7.4 Milieubeheer

CO^2-emissie per ton excl. CO^2-uitstoot auto(snel)wegen

Bron: Klimaatmonitor

De afgelopen jaren is de CO2-uitstoot gedaald. Dit komt deels door gemeentelijke ontwikkelingen, zoals verduurzaming van de woningvoorraad en realisatie van zonnecarport Harderwijk en deels door autonome ontwikkelingen zoals energiebesparing door de hogere energieprijzen door de oorlog in Oekraïne in 2022. Ondanks een dalende trend van de CO2-uitstoot, is dit nog onvoldoende om op termijn het landelijke tussendoel van 55% reductie in 2030 ten opzichte van 1990 te halen.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Portefeuillehouder(s):	J. van Egmond
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Het verzorgen van een laatste rustplaats

Creëren en in stand houden van een functionele en piëteitsvolle laatste rustplaats toegankelijk voor een ieder. De gemeente heeft de plicht op grond van de wet op de lijkbezorging om een gemeentelijke begraafplaats te exploiteren.

Totaaloverzicht Programma 7

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV71	**TV71 Volksgezondheid**	**903**	**682**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV72	**TV72 Riolering**	**4.430**	**5.420**	**5.718**	**6.637**	**6.718**	**6.800**
TV73	**TV73 Afval**	**7.135**	**7.139**	**7.671**	**7.671**	**7.671**	**7.671**
TV74	**TV74 Milieubeheer**	**1.381**	**5.455**	**25**	**0**	**189**	**0**
TV75	**TV75 Begraafplaatsen en crematoria**	**1.266**	**1.390**	**1.423**	**1.422**	**1.422**	**1.422**
Totaal Baten		**15.115**	**20.087**	**14.836**	**15.730**	**15.999**	**15.893**
Lasten							
TV71	**TV71 Volksgezondheid**	**-3.338**	**-3.580**	**-3.290**	**-3.283**	**-3.279**	**-3.278**
TV72	**TV72 Riolering**	**-3.517**	**-4.676**	**-4.771**	**-5.701**	**-5.779**	**-5.858**
TV73	**TV73 Afval**	**-6.215**	**-6.217**	**-6.468**	**-6.476**	**-6.612**	**-6.590**
TV74	**TV74 Milieubeheer**	**-4.679**	**-9.479**	**-2.831**	**-2.919**	**-2.770**	**-2.768**
TV75	**TV75 Begraafplaatsen en crematoria**	**-1.243**	**-1.306**	**-1.346**	**-1.175**	**-1.172**	**-1.168**
Totaal Lasten		**-18.992**	**-25.259**	**-18.706**	**-19.553**	**-19.612**	**-19.662**
Onttrekkingen							
TV73	**TV73 Afval**	**795**	**572**	**395**	**395**	**395**	**395**
TV74	**TV74 Milieubeheer**	**731**	**2.434**	**76**	**91**	**91**	**91**
Totaal Onttrekkingen		**1.526**	**3.006**	**471**	**486**	**486**	**486**
Stortingen							
TV74	**TV74 Milieubeheer**	**-1.071**	**-659**	**-1.467**	**-378**	**-378**	**-378**
Totaal Stortingen		**-1.071**	**-659**	**-1.467**	**-378**	**-378**	**-378**
Gerealiseerd resultaat		**-3.422**	**-2.824**	**-4.865**	**-3.715**	**-3.504**	**-3.661**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	20.087	14.836	-5.251
Lasten	-25.259	-18.706	6.553
Onttrekkingen	3.006	471	-2.535
Stortingen	-659	-1.467	-808
Gerealiseerd resultaat	**-2.824**	**-4.865**	**-2.041**

Het resultaat van programma 7 is als volgt te verklaren

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
	Onderhanden werken (regulier en budget neutraal)	-843	1
	Kapitaallasten	290	2
	Doorberekende salariskosten	246	3
	Overige doorbelastingen	-48	4
	Verschuiving huuropbrengst MFC de Roef	-385	5
	Tariefberekeningen programma 7	106	6
	Incidentele effecten programma 7	-1.443	7
	Diversen	36	8
	Totaal	**-2.041**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Onderhanden werken (regulier en budget neutraal)	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de Jaarrekening 2025 meegenomen naar de Begroting 2026. In de Begroting 2027 komen deze budgetten te vervallen en ontstaat een nadelig effect.
2. Kapitaallasten	Jaarlijks worden de kapitaallasten bepaald op basis van de aanwezige activa en de nieuwe investeringen. Deze kapitaallasten worden toegerekend aan de betreffende taakvelden/programma's en hebben voor dit programma een voordelig effect.
3. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks wordt de verwachte urenbesteding per taakveld opgevraagd. De geraamde salariskosten worden op basis van deze urenbesteding doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een voordelig effect.
4. Overige doorbelastingen	Naast salariskosten zijn er ook overige kostenposten die aan verschillende taakvelden worden doorberekend. Voor 2027 leidt dit ten opzichte van 2026 tot een nadelig effect.
5. Verschuiving huuropbrengst MFC de Roef	De begroting van de huurinkomsten vanuit MFC de Roef is verschoven van taakveld 7.1 naar taakveld 6.1. Hiermee staat de gehele exploitatie van het pand nu geraamd op het correcte taakveld. Dit levert een nadelig effect op programma 7 en een voordelig effect op programma 6 (per saldo neutraal).
6. Tariefberekeningen programma 7	De tariefberekeningen binnen dit programma zijn in taakveld 7.2 de riool- en waterzorgheffing, in taakveld 7.3 de afvalstoffenheffing en in taakveld 7.5 de begraafplaatsrechten. Deze tariefberekeningen worden geactualiseerd op basis van 100% kostendekkendheid. Aangezien er kosten van de tariefberekening buiten deze specifieke taakvelden vallen, zoals kwijtscheldingen en overhead, levert de bijstelling in de taakvelden van programma 7 een verschil op. Per saldo is het een neutrale bijstelling op de totale begroting. Zie paragraaf lokale heffingen voor de tariefberekeningen.
7. Incidentele effecten programma 7	Dit betreft diverse incidentele effecten vanuit incidentele budgetten en/of incidentele dotaties/onttrekkingen aan reserves. In dit geval betreft het met name een verschil in hoogte van dotaties (€ 808.000,-) aan de bestemmingsreserve Duurzaam vastgoed (gekoppeld aan en vanuit het vastgestelde DMJOP). Het restant wordt met name verklaard door taakveld 7.4 m.b.t. Duurzaamheid. De aard van deze middelen is veelal incidenteel en

	gekoppeld aan zowel het Duurzaamheidsfonds en SiSa-regelingen zoals CDOKE en Lokale aanpak isolatie.
8. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een klein voordelig effect.

Programma 8 Ruimte en wonen

Algemeen Programma 8

Wij versterken de ruimtelijke kwaliteit door grote ruimtelijke projecten uit te voeren, ruimte voor lokale initiatieven te geven, een passend woningaanbod te bieden en te zorgen voor een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat.

Inhoud

Het programma omvat activiteiten die gericht zijn op ruimtelijke ordening (omgevingsvisie, bestemmings- en omgevingsplannen, welstandstoezicht en handhaving), volkshuisvesting (woningbouw nieuw en bestaand, woonwagenlocatie) en grondexploitaties. Het versterken en in stand houden van een aantrekkelijk en duurzaam toekomstgericht woon-, werk-, en leefklimaat.

Ontwikkelingen

De ontwikkeling rondom de stikstofproblematiek kan van invloed zijn op de planning en uitvoering van ruimtelijke projecten, ook kan dit invloed gaan hebben op de legesopbrengsten. Na de uitspraak van de Raad van State van mei 2019 is het stikstofdossier zeer relevant geworden voor toekomstige ontwikkelingen. Voor iedere ruimtelijke ontwikkeling moet nagegaan worden in hoeverre deze een stikstofdepositie veroorzaakt. Sinds de uitspraak wordt op verschillende niveaus gewerkt aan oplossingen. Hierdoor komen steeds meer instrumenten beschikbaar die belemmeringen wegnemen bij ruimtelijke projecten. Echter, bij ieder ruimtelijk project moet dit nauwkeurig worden onderzocht waarbij het de verwachting is dat niet alles kan. Ontwikkelingen omtrent het stikstofdossier blijven onder een juridisch vergrootglas liggen.

Naast de stikstof problematiek vormen ook de toenemende netcongestie en een mogelijk toekomstig drinkwatertekort fysieke randvoorwaarden voor ruimtelijke projecten. Het schaarse elektriciteitsnet kan leiden tot vertraging bij het aansluiten van nieuwbouw, bedrijfsterreinen en verduurzamingsinitiatieven. Bepaalde plannen kunnen hierdoor mogelijk niet tijdig op het net worden aangesloten. Daarnaast vraagt de dreigende schaarste aan drinkwater om extra afstemming en initiatieven voor waterbewust bouwen. Samen met de stikstofproblematiek zorgen deze factoren voor een complexe ruimtelijke opgave, waarbij de haalbaarheid, doorlooptijd en financiële opbrengsten (zoals leges) van ruimtelijke projecten nauwlettend gemonitord moeten worden.

Verbonden partijen

- Warmtenetwerk Harderwijk B.V.

Beleidskaders

- Meerinzicht: digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en onderhoud gebouwen.

Taakvelden Programma 8

8.1 Ruimtelijke ordening

Portefeuillehouder(s):	M. Heldoorn
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijk en toekomstgericht woon-, werk- en leefklimaat

Met ruimtelijke ordening wil de gemeente een aantrekkelijk en duurzaam toekomstgericht woon-, werk-, en leefklimaat versterken en in stand houden door een gedifferentieerd aanbod in woon-, werk, en verblijfslocaties met een zo hoog mogelijk ruimtelijk kwaliteitsniveau. De Omgevingsvisie Harderwijk 2040 is daarvoor het geldende beleidskader. Daarin zijn twee principes leidend: 1. het natuurlijke systeem is drager voor ontwikkeling en 2. het welbevinden van onze inwoners staat voorop.

De omgevingsvisie wordt de komende jaren uitgewerkt in (onderdelen van) drie thematische omgevingsprogramma's en deze worden vertaald naar gebiedsprogramma's.

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen Omgevingsplan

Een belangrijk juridisch kader voor de fysieke leefomgeving is het omgevingsplan Harderwijk. Dit omgevingsplan is op 1 januari 2024 met de inwerkingtreding van de Omgevingswet van rechtswege ontstaan. In artikel 22.1 van deze wet staat opgesomd wat tot dit tijdelijk deel behoort. Zo zijn bijvoorbeeld alle bestemmingsplannen opgenomen in dit tijdelijk deel, maar ook een groot aantal Rijksregels (de bruidsschat).

Tot eind 2031 heeft de gemeente de tijd om dit tijdelijk deel om te zetten naar regels in het nieuwe deel van dit omgevingsplan en gaat hier dan ook structureel mee aan de slag om - gebiedsgericht - te komen tot een omgevingsplan voor gemeente Harderwijk.

Het proces om in 2031 klaar te zijn, loopt al, en hier wordt in deze begrotingsperiode al op ingezet. Bijvoorbeeld voor Stadsdennen, Nieuw Weiburg en Kranenburg zijn omgevingsplannen in voorbereiding.

Regulier beleid

Opstellen gebiedsgericht beleid

- Opstellen Omgevingsplan.
- Opstellen Thematische programma’s Bouw&Infra, Mens&Maatschappij en Natuurlijk systeem.
    - diverse onderdelen van de thematische programma's zoals detailhandel, economie, toerisme, evenementen, BOSS (Bewegen, Ontmoeten, Sporten en Spelen), woonzorg, energie, voorzieningen en horeca.
- Gebiedsprogramma Lorentz, gebiedsprogramma Binnenstad

Nieuw beleid

Grond beheren

- Grond aan- en verkopen.
- Actief en faciliterend grondbeleid.

Specifiek beleid

Wat willen we bereiken?

Een bloeiende gemeente

Met ruimtelijke ordening draagt de gemeente bij aan een goede ruimtelijke kwaliteit door een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Dit wordt vastgelegd in het omgevingsplan en is gebaseerd op het beleid uit de omgevingsvisie. Voor de vertaling van alle tijdelijke omgevingsplannen (voorheen bestemmingsplannen) heeft de gemeente van de wetgever de tijd gekregen tot eind 2031.

Daarnaast wordt de omgevingsvisie uitgewerkt in drie thematische programma's: het programma voor het natuurlijke systeem, het programma mens en maatschappij en het programma bouw en infrastructuur. De beslissingsbevoegdheid daarvoor ligt bij het college. De middelen benodigd voor de in de programma's opgenomen maatregelen worden de komende jaren aangevraagd via kadernota en begroting.

Nadat de thematische programma's zijn uitgewerkt wordt steeds duidelijker hoe een en ander gaat landen in gebiedsprogramma's. Daarmee gaat de gemeente in een later stadium bezig.

Wat gaan we ervoor doen?

Actueel houden Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie Harderwijk 2040 is een dynamisch product. Dat wil zeggen dat het hét vastgestelde beleidskader voor Ruimtelijke ordening is. Dit beleidskader wordt aangepast/bijgesteld als de actualiteit daarom vraagt. De omgevingsvisie is pas van kracht na publicatie in het digitale stelsel omgevingswet (DSO). Aanpassing van de omgevingsvisie gaat altijd via een besluit van de gemeenteraad. De omgevingsvisie kan worden aangepast op grote of kleine details. Participatie en een goede motivatie zijn vereisten.

In 2027 zullen op basis van de omgevingsvisie diverse (onderdelen van) thematische én gebiedsprogramma's worden opgesteld. Vanuit dat proces kan de noodzaak ontstaan om de omgevingsvisie aan te passen. Dit zal gebeuren met eigen capaciteit.

Regulier beleid

Opstellen thematische programma’s en gebiedsprogramma’s

Het verder in detail uitwerken van beleid uit de Omgevingsvisie en het daaraan verbinden van maatregelen vindt plaats in omgevingsprogramma's. Daartoe is de leidraad 'Werken met programma's ' opgesteld.

Het Regieteam Omgevingswet adviseert in consistent en consequent handelen ten aanzien van het instrument thematisch- of gebiedsomgevingprogramma's.

Er wordt de komende tijd gewerkt aan onderdelen van thematische programma's: Mobiliteit (fietsen), economie, energie, toerisme, evenementen, woonzorg, BOSS (Bewegen, Ontmoeten, Sporten en Spelen) en Horeca.

Nieuw beleid

Actualiseren juridische kaders

Het omgevingsplan Harderwijk is een belangrijk juridisch kader voor de fysieke leefomgeving. Zie hiervoor het onderdeel 'Opstellen omgevingsplan' onder 'Een aantrekkelijk en toekomstgericht woon-, werk- en leefklimaat.

Naast het omgevingsplan kent gemeente Harderwijk diverse beleidsregels en verordeningen als juridische kaders voor de fysieke leefomgeving.

De beleidsregels die als zelfstandige beleidsregel moeten blijven bestaan moeten actueel gemaakt en gehouden worden. De overige beleidsregels moeten worden verwerkt in het omgevingsplan Harderwijk en daarmee als zelfstandig juridisch kader worden ingetrokken.

Voor de fysieke leefomgeving heeft gemeente Harderwijk de verordening fysieke leefomgeving. Deze verordening wordt met vaste regelmaat geactualiseerd. Voor 2032 moet deze zijn verwerkt in het omgevingsplan Harderwijk.

In het vierde kwartaal van 2026 verwachten we de eerste wijzigingen van dit omgevingsplan te kunnen publiceren om deze in het eerste kwartaal van 2027 vast te kunnen stellen. Concreet gaat het dan om de structuur van het nieuwe deel van dit omgevingsplan en het opnemen van de regels voor Stadsdennen.

Regulier beleid

Adviseren op ruimtelijke ordening

Advisering over alle aspecten van de fysieke leefomgeving die verband houden met plannen, projecten en initiatieven. Hierbij gaat het om zowel de advisering binnen projectgroepen als de advisering van college en raad. Daarnaast maakt ook het informeren en adviseren van eventuele initiatiefnemers en ontwikkelaars hiervan deel uit.

Regulier beleid

Planbegeleiding verstrekken

Planbegeleiding (toetsing en procedureel) van plannen van derden.

Toezicht houden

Toezicht op de verleende omgevingsvergunningen.

Toezicht en handhaving.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Portefeuillehouder(s):	M. Heldoorn
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Aanleveren van bouwrijpe grond

Het taakveld grondexploitatie niet-bedrijventerreinen is in essentie gericht op het als gemeente actief verwerven, produceren en leveren van bouwrijpe grond om de ruimtelijke doelen op het gebied van wonen en leven te kunnen realiseren.

Wat gaan we ervoor doen?

Verwerven, beheren en bouwrijp maken van gronden

Verwerven, (tijdelijk) beheren, slopen, saneren, bouw- en woonrijp maken van gronden ten behoeve van realisatie van woningbouw en commerciële/maatschappelijke voorzieningen.

Regulier beleid

Uitvoeren ontwikkeling Drielanden

- Opstarten uitgifte gronden deelgebied 2 (Zuid).
- Opstarten woonrijp maken deelgebied 2 (Zuid).
- Afronden bouwrijp maken deelgebied 3.
- Afronden deelgebied 2 (Noord) met de bouw van 44 sociale huur appartementen.
- Afronden woonrijp maken deelgebied 2 (Noord).
- Uitgifte gronden, laatste cluster ten behoeve van woningbouw deelgebied 2 (Zuid).
- Uitgifte gronden ten behoeve van woningbouw deelgebied III

Regulier beleid

Uitvoeren ontwikkeling Kranenburg

- Het stikstofdossier van Kranenburg is zeer problematisch. Om tot de beoogde woningbouw te komen onderzoeken we de haalbaarheid van het concept 'emissieloos wonen'.
- We voeren een 'proof of concept' uit; we bereiden de transformatie voor van een bestaand kantoorgebouw naar wonen, zodat de juridische haalbaarheid en praktische uitvoerbaarheid van het concept emissieloos wonen kan worden onderzocht en tegelijkertijd woningen kunnen worden gebouwd.
- Het in ontwikkeling zijnde masterplan stemmen we volledig af op het concept emissieloos wonen en we ronden dit masterplan voor Kranenburg af.
- We gaan door met de uitvoering van benodigde onderzoeken en ronden de lopende onderzoeken rondom het energiesysteem en ecologie af.
- De financiële impact van alle ontwikkelingen verfijnen we tot het niveau dat nodig is voor een grex, om die vervolgens te openen.
- We gaan door met het zorgvuldig en volledig informeren van onze inwoners. Dat doen we via de projectwebsite, de gemeentepagina en het participatieplatform voor Kranenburg.
- We zetten een geslaagd participatietraject voort. Deze stemmen we af op de specifieke belangen per stakeholder.
- Subsidiemogelijkheden blijven we voortdurend monitoren en zo mogelijk aanvragen.

Regulier beleid

Uitvoeren ontwikkeling Waterfront

- Oplevering woningen kadeblok deelgebied 2.
- Woonrijpmaken kadeblok deelgebied 2.
- Start verkoop en start bouw (betaalbare) appartementen deelgebied 2 (Kade10).
- Afronding aanbestedingsprocedure deelgebied 3 en gunning ontwikkelaar deelgebied 3.
- Start bouw deelgebied 6 eerste en tweede fase (Ons Stadsgezicht).
- Start bouw Kop van de Stadswerven en start bouw van parkeergarage P7.
- Start verkoop en start bouw deelgebied 4a (o.a. 27 sociale huurwoningen en maatschappelijke voorziening t.b.v. huisarts)
- Opstellen visie op een tijdelijke invulling van het Dolfinariumeiland.
- Opstellen ontwerp Aaltjespark.

Regulier beleid

Uitvoeren ontwikkeling Nieuw Weiburg

- Opstellen Omgevingsplan, inclusief Mobiliteitsprogramma van Eisen (MPvE)
- Procedure omgevingsplan
- Participatie met belanghebbenden en belangstellenden
- Opstellen definitief inrichtingsplan
- Uitwerking warmteplan
- Opstellen civieltechnisch ontwerp

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Bedrijfseconomische optimalisatie en risicobeheersing

Vanuit haar actieve rol wordt conform het vastgestelde grondbeleid en rekening houdend met de ruimtelijke doelen gezocht naar bedrijfseconomische optimalisatie en adequate beheersing van risico's.

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen en actualiseren exploitatieopzetten

- Verwerven, (tijdelijk) beheren, slopen, saneren, bouw- en woonrijp maken van gronden ten behoeve van realisatie van woningbouw en commerciële/maatschappelijke voorzieningen conform het grondbeleid;
- Het uitgeven van bouwrijpe kavels;
- Het opstellen en jaarlijks actualiseren van exploitatieopzetten;
- Het opstellen, beheren en herzien van (actieve) grondexploitaties.
- Risicoanalyses opstellen.

Regulier beleid

Drielanden

- Onderzoeken duurzaamheid kansen Harderweide
- Oplossen planologische uitdagingen wat betreft stikstof en netcongestie voor deelgebied II zuid en deelgebied III.
- Koers bepalen voor Drielanden-Noord (tussen A28 en Drielandendreef) met oog voor verschillende kansen maar ook milieutechnische uitdagingen.

Specifiek beleid

Kranenburg

- In het kader van risicobeheersing is voor Kranenburg door het gehele projectteam een breed risicodossier opgesteld. Deze actualiseren we periodiek.
- Op de zwaardere risico's, specifiek stikstof en netcongestie worden beheersmaatregelen uitgevoerd die zien op het verlagen van de kans van optreden.
- In het kader van bedrijfseconomische optimalisatie werken we binnen het project vanuit een centrale sharepoint waar de volledige project- organisatie en informatie alsmede werkvoorraad beheerd wordt en toegankelijk is.

Specifiek beleid

Waterfront

- Tussentijdse verantwoording rijkssubsidie Woningbouwimpuls Waterfront.

Specifiek beleid

Weiburg

- Procedure omgevingsplan
- Participatie met belanghebbenden en belangstellenden
- Opstellen definitief inrichtingsplan
- Uitwerking warmteplan
- Opstellen civieltechnisch ontwerp

Specifiek beleid

Risicoanalyses opstellen

Risicoanalyses worden jaarlijks, bij de herziening van de grondexploitaties, herzien en verwerkt in de risicoreserve per grondexploitatie. De dekking van deze risico's vindt plaats via de nog te realiseren winsten in de desbetreffende grondexploitatie. Voor een verliesgevende grondexploitatie Waterfront en Nieuw Weiburg (voor zover het risico hoger is dan de geprognosticeerde winst) worden deze gedekt via het benodigde weerstandvermogen uit de algemene reserve. Tussentijds worden de risicodossiers actueel gehouden door de projectleiding

Specifiek beleid

8.3 Wonen en bouwen

Portefeuillehouder(s):	M. Heldoorn
Domein:	Stad & Omgeving

Wat willen we bereiken?

Koppelkansen benutten

Door het bouwen van nieuwe woningen dragen we bij aan een leefbaar en toekomstbestendig Harderwijk en Hierden waar het prettig wonen is voor iedereen. Bij de bouw van nieuwe woningen zoeken we naar koppelkansen en benutten we deze, bijvoorbeeld met het oog op duurzaamheid, groen, wonen met zorg en mobiliteit.

Wat gaan we ervoor doen?

Omgaan met de stikstofproblematiek

Het landelijke stikstofdossier is zeer dynamisch. Om hierop goed te kunnen anticiperen en te kunnen handelen zodra nodig, is er een kopgroep stikstof ingericht. De kopgroep heeft een aantal taken waaronder; de verbinding tussen provincie/Rijk en de gemeente, een intern aanspreekpunt voor de gehele organisatie, beleidsmatig adviseren, een koppeling met de omgevingsdienst voor technische vragen en het actueel houden van kennis op het dossier.

Wat willen we bereiken?

Volkshuisvestelijk omgevingsprogramma

In 2025 heeft de gemeente Harderwijk een volkshuisvestelijk omgevingsprogramma vastgesteld. Hierin staat benoemd wat onze woningbouwopgave is en hoe we deze willen realiseren. We beschrijven hierin ook welke maatregelen we nemen om bijvoorbeeld woningen betaalbaar te houden en hoe we er voor willen zorgen dat er voldoende passende woningen zijn voor mensen die zorg nodig hebben. Het volkshuisvestelijk omgevingsprogramma is daarnaast ook een belangrijk uitgangspunt voor prestatieafspraken die wij met woningcorporaties maken. Op 1 juli 2026 is de Wet versterking regie volkshuisvesting vastgesteld. In 2027 actualiseren we daarom het volkshuisvestelijk omgevingsprogramma.

Wat gaan we ervoor doen?

We willen dat er voldoende passende woningen zijn voor mensen die zorg nodig hebben of ouder worden

We gaan de opgave in samenspraak met woningcorporaties en zorgpartijen, concretiseren in een geactualiseerd volkshuisvestelijk omgevingsprogramma.

Nieuw beleid

We hebben een meldpunt goed verhuurdersschap

Bij het 'Meldpunt goed verhuurderschap' kunnen huurders die klachten hebben over hun (particuliere) huurwoning een melding maken als een verhuurder zich niet houdt aan de Wet goed verhuurderschap. Als gemeente toetsen we dit, horen we en treden we op als dat nodig is.

Regulier beleid

We zetten een verhuiscoach in

We willen graag dat zoveel mogelijk mensen passend wonen. Omdat verhuizen een hele stap is, ondersteunen we onze inwoners met een verhuiscoach. Die voert gesprekken en inventariseert en adviseert. Dit om de stap richting een eventuele verhuizing overzichtelijk te maken en doorstroming te stimuleren. Hierdoor kunnen onze inwoners langer zelfstandig thuis wonen. .

Regulier beleid

Wat willen we bereiken?

Woningzoekenden kunnen een woning vinden

Iedereen die in gemeente Harderwijk wil wonen, vindt binnen afzienbare tijd een woning die past bij zijn of haar wensen en behoeften op het gebied van betaalbaarheid, toegankelijkheid en woonomgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

Toewijzen nieuwbouwprojecten

In ons woningbouwprogramma sluiten we aan bij de afspraken die we hebben gemaakt in de Woondeal.

Regulier beleid

Behandelen van aanvragen voor bijzondere regelingen

Beschikbaar stellen starterslening en toekomstbestendig wonen lening voor woningeigenaren en VVE's.

Regulier beleid

Voortgang rapporteren aan de raad

We laten zien hoe het gaat met de voortgang van de woningbouwopgave.

Regulier beleid

Regionaal samenwerken

We werken nauw samen met de provincie Gelderland, woningcorporaties en regiogemeenten met het oog op de realisatie van de afspraken uit de Woondeal.

Regulier beleid

Relaties onderhouden met woningcorporaties

We werken nauw samen met de woningcorporaties die actief zijn in de gemeente Harderwijk.

Regulier beleid

Helpen bij realisering woningbouwinitiatieven

Afstemming met initiatiefnemers voor woningbouwplannen met het oog op versnelling en realisatie van het volkshuisvestelijk omgevingsprogramma. O.a. door deel te nemen aan een regionale versnellingstafel waaraan ontwikkelende partijen en overheden samenwerken.

Regulier beleid

Coördinatie netcongestie

Vanaf 2023 wordt steeds duidelijker dat netcongestie ook in gemeente Harderwijk van grote invloed is of kan worden op de woningbouwopgave. Nieuwe grootverbruik aansluitingen waren al moeilijk tot niet te verkrijgen. Dit vergt bijvoorbeeld in Waterfront een uitdaging voor de bouw van de parkeergarage Kop van de Stadswerven, die weer rand voorwaardelijk is voor de woningbouw in deze en volgende fases. Ook huisaansluitingen zullen naar verwachting tot 2030 problematischer worden. Hiermee is ook in 2030 het probleem niet opgelost; immers, op dat moment zullen de in de jaren 2023-2024 ontstane achterstanden bij de netbeheerders moeten worden weggewerkt. Om deze problematiek het hoofd te bieden, intern en extern informatie te coördineren en ook input te leveren voor de Energy Board en de projecten is een coördinator netcongestie aangetrokken. De coördinator coördineert informatie- en kennisstromen op het gebied van netcongestie.

Regulier beleid

Werken aan een nieuwe overeenkomst sociale huur

We hebben in 2025 nieuwe langjarige afspraken gemaakt met woningcorporaties en huurdersvertegenwoordiging over de volkshuisvestelijke opgave. Komende jaren geven we hier uitvoering aan en actualiseren we deze waar nodig.

Regulier beleid

Uitvoeren woningbehoefteonderzoek

We voeren periodiek woningbehoefteonderzoek uit om te toetsen of ons woningbouwprogramma nog past bij de behoefte. De eerstvolgende keer is bij de actualisatie van het volkshuisvestelijk omgevingsprogramma in 2027.

Regulier beleid

Uitwerken van een vereveningsregeling

Er wordt nog onderzocht of we deze regeling willen toepassen.

Zoeken naar locatie voor woonwagenstandplaatsen

We brengen advies uit over de meest kansrijke locatie voor de ontwikkeling van nieuwe woonwagenstandplaatsen en leveren een programma van eisen ten behoeve van de uitgangspuntennota en het ontwikkelbesluit.

Specifiek beleid

Opstellen nieuwe huisvestingsverordening

Via de huisvestingsverordening sturen we op de toewijzing van schaarse woonruimte (sociale huur en sociale koopwoningen)

De Huisvestingsverordening is in december 2025 vastgesteld en per januari 2026 in werking getreden. In 2027 verwachten we, na evaluatie, terug te gaan naar de Raad om de verordeningen op (kleine) onderdelen aan te passen.

Regulier beleid

Locatieonderzoek voor flexwoningen

We voeren een integraal haalbaarheidsverzoek uit naar kansrijke locaties voor de realisatie van flexwoningen.

Specifiek beleid

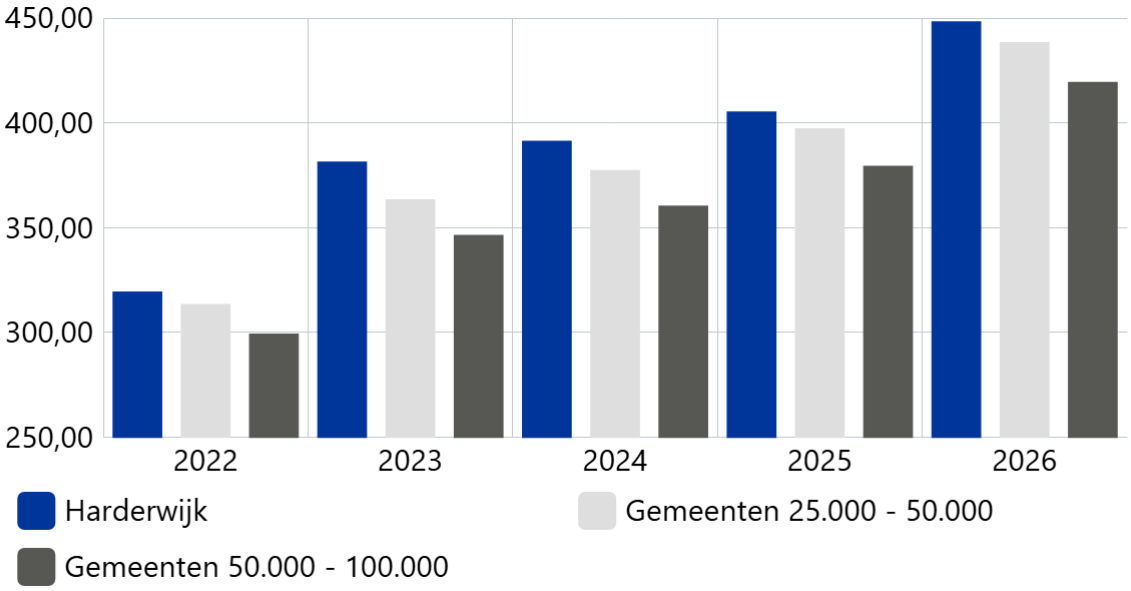
Werken aan een plan van aanpak voor volkshuisvesting

We gaan gebiedsgericht werken aan de opgave in de wijken en in Hierden.

Regulier beleid

Verplichte beleidsindicatoren 8.3 Wonen en bouwen

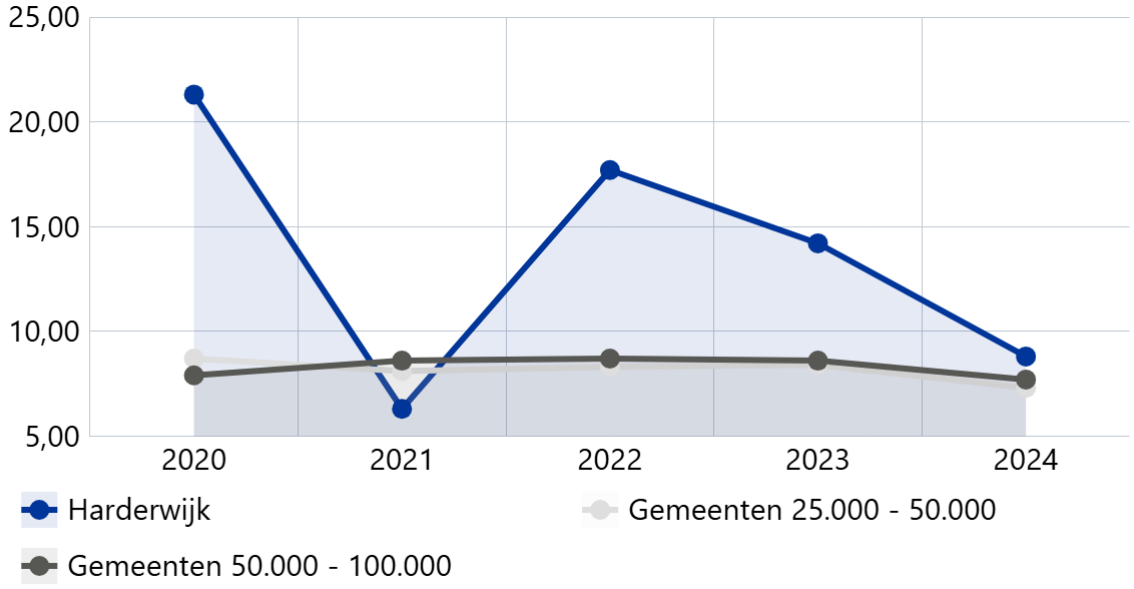
Gemiddelde WOZ waarde x € 1.000,-

Bron: CBS

De gemiddelde WOZ-waarde is gestegen. Dit is een beeld dat ook landelijk zichtbaar is. De gemeente Harderwijk vormt hier geen uitzondering op. Stijgende marktwaardes door een grote woningbehoefte en een woningtekort zijn hier mede de oorzaak van.

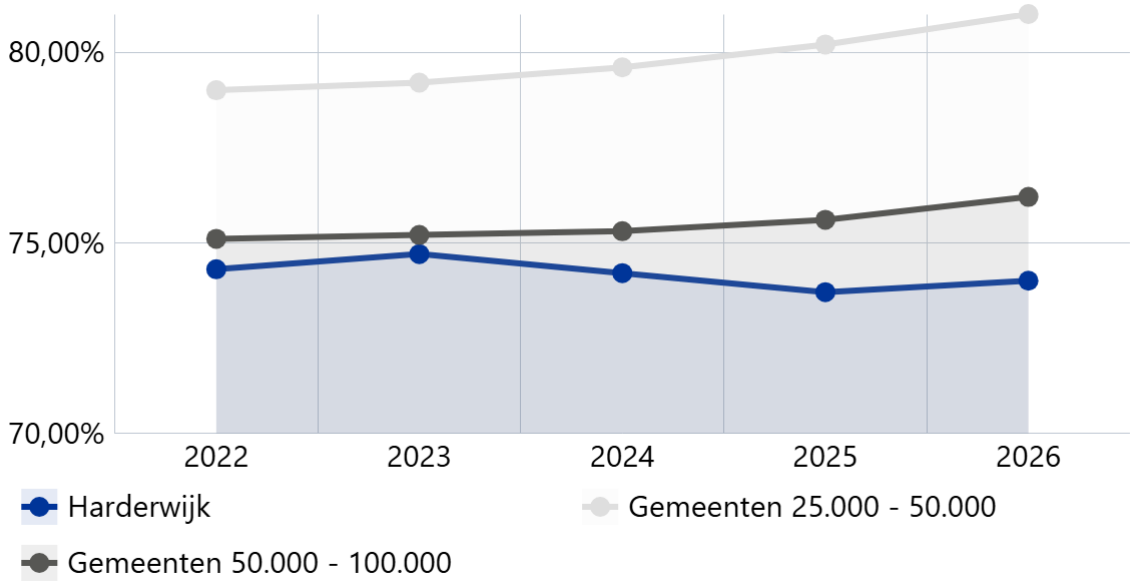
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 inwoners

Bron: BAG/ABF

In de gemeente Harderwijk zijn in 2025 317 woningen toegevoegd. Dat betekent dat de verhouding nieuw gebouwde woningen per 1.000 inwoners ook in 2025 nog een dalende lijn laat zien (t.o.v. 2022). Als we kijken naar ons planaanbod aan nieuwe woningen (en woningen waarvan de bouw gestart is in 2025 en 2026), dan verwachten we hierin vanaf dit jaar weer een stijgende lijn waar te kunnen nemen.

Demografische druk

Bron: CBS (De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20-65 jaar)

De demografische druk in de gemeente Harderwijk is nagenoeg gelijk gebleven, zo rond de 74%. Als gemeente voeren wij geen beleid om de demografische druk te beïnvloeden. Uit woningbehoefteonderzoek weten we dat de gemeente Harderwijk relatief gezien (t.o.v. vergelijkbare gemeenten) in trek is bij jongere woningzoekenden en gezinnen. Dat verklaart mogelijk de lagere demografische druk t.o.v. vergelijkbare gemeenten.

Facultatieve beleidsindicatoren 8.3 Wonen en bouwen

Ambities uitvoeringsagenda

	Totaal	Huur			Koop			Onbekend
		Sociaal	Middenhuur <1228	Dure huur >1228	Goedkoop <278K	Betaalbaar 278K-420K	Duur >420K	
Ambitie 2024 t/m 2030 (volkshuisvestelijk omgevingsprogramma)	4800	1290	480		480	960	960	150
Gerealiseerd 2024 + 2025	609	95	24		9	82	277	122
Saldo	4191	1195	456		471	878	683	28
Harde plannen 2026 t/m 2030	1797	429	134		183	439	612	
Zachte plannen 2026 t/m 2030	1431	490	113		130	223	475	
Totaal planaanbod 2026 t/m 2030	3228	919	247		313	662	1087	
Verwacht realisatiepercentage ultimo 2030	80%	79%	56%		67%	78%	142%	

* Ambitie volkshuisvestelijk omgevingsprogramma is gebaseerd op woondeal 2023, woondeal (2025) gaat uit van 4.900 woningen 2025 tot 2035. Volkshuisvestelijk programma wordt begin 2027 geactualiseerd.

In de tabel is de woningbouwopgave opgenomen zoals die is vastgelegd in het volkshuisvestelijk omgevingsprogramma. Dat is een doorvertaling van de woondealafspraken uit 2023. Te zien is dat de realisatie achterblijft op de vastgelegde woningbouwopgave. Hier liggen meerdere oorzaken aan ten grondslag waaronder heronderhandelingen (om woningbouwprogramma's aan te passen aan de behoefte betaalbaar) en vertraging door bezwaar en beroep. De komende jaren verwachten we de stijgende lijn aan opleveringen voor te kunnen zetten. Onzekerheid door stikstof en netcongestie zorgen er daarnaast ook voor dat woningbouwplannen in de tijd naar achteren schuiven ten opzichte van de verwachtingen uit 2024, zoals bijv. Kranenburg en Nieuw Weiburg. We verwachten, indien de planningen uitkomen, dat we in 2030 op een realisatiepercentage zitten van ongeveer 80%. Het woningbouwprogramma wordt in 2027 geactualiseerd.

Totaaloverzicht Programma 8

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Realisatie 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten							
TV81	**TV81 Ruimtelijke ordening**	**1.016**	**981**	**706**	**705**	**705**	**705**
TV82	**TV82 Grondexploitatie (niet-bedrijventer.)**	**14.120**	**24.716**	**24.385**	**11.074**	**12.497**	**8.927**
TV83	**TV83 Wonen en bouwen**	**3.591**	**1.897**	**1.268**	**1.268**	**1.268**	**1.268**
Totaal Baten		**18.727**	**27.594**	**26.358**	**13.047**	**14.469**	**10.900**
Lasten							
TV81	**TV81 Ruimtelijke ordening**	**-2.162**	**-2.885**	**-1.863**	**-1.835**	**-1.776**	**-1.776**
TV82	**TV82 Grondexploitatie (niet-bedrijventer.)**	**-11.340**	**-24.716**	**-24.385**	**-11.074**	**-12.497**	**-8.927**
TV83	**TV83 Wonen en bouwen**	**-3.263**	**-5.783**	**-2.841**	**-2.828**	**-2.825**	**-2.822**
Totaal Lasten		**-16.765**	**-33.384**	**-29.088**	**-15.737**	**-17.098**	**-13.525**
Onttrekkingen							
TV81	**TV81 Ruimtelijke ordening**	**148**	**660**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV83	**TV83 Wonen en bouwen**	**423**	**2.599**	**163**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen		**571**	**3.259**	**163**	**0**	**0**	**0**
Stortingen							
TV81	**TV81 Ruimtelijke ordening**	**-192**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
TV83	**TV83 Wonen en bouwen**	**-67**	**-2.768**	**-38**	**0**	**0**	**0**
Totaal Stortingen		**-259**	**-2.768**	**-38**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat		**2.274**	**-5.299**	**-2.604**	**-2.690**	**-2.628**	**-2.626**

Financiële analyse begroting 2027 ten opzichte van begroting 2026

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitief 2027 - Totaal 2026
Baten	27.594	26.358	-1.236
Lasten	-33.384	-29.088	4.296
Onttrekkingen	3.259	163	-3.096
Stortingen	-2.768	-38	2.730
Gerealiseerd resultaat	**-5.299**	**-2.604**	**2.695**

Het resultaat van programma 8 is als volgt te verklaren:

Taakveld (Bedragen x 1.000)	Onderwerp	Bedrag afwijking	Verwijzing toelichting
8.1 + 8.3	Onderhanden werken (regulier en budget neutraal)	212	1
8.1 + 8.3	Doorberekende salariskosten	-330	2
8.1 + 8.3	Incidentele budgetten programma 8	701	3
8.3	Indexatie bouwleges	31	4
8.3	Storting Realisatiestimulans in bestemmingsreserve Woonfonds	2.100	6
	Diversen	-19	7
	Totaal	**2.695**	

Toelichting op de financiële analyse

1. Onderhanden werken	Bepaalde budgetten die in 2025 niet (volledig) zijn benut, zijn vanuit de Jaarrekening 2025 als "onderhanden werk" meegenomen naar 2026. Deze budgetten komen in 2027 te vervallen, wat leidt tot een voordelig effect in de begroting 2027.
2. Doorberekende salariskosten	Jaarlijks worden salariskosten doorberekend op basis van de verwachte urenbesteding per taakveld. Doordat er voor 2027 meer salariskosten worden doorberekend ten opzichte van 2026 leidt tot een nadelig effect in de begroting 2027.
3.Incidentele budgetten programma 8	Incidentele budgetten in 2026 komen in 2027 te vervallen, wat leidt tot een voordelig effect in de Begroting 2027.
4. Indexatie bouwleges	Indexatie van de bouwleges baten ten opzichte van de begrote baten in 2026 leidt tot een voordelig effect in de Begroting 2027.
6. Storting Realisatiestimulans in bestemmingsreserve Woonfonds	Bij de besluitvorming van de jaarrekening 2025 is besloten de ontvangen middelen vanuit de realisatiestimulans 2025 te storten in de reserve Woonfonds. Deze mutatie heeft in 2026 plaatsgevonden en komt in 2027 niet voor, wat leidt tot een voordeel.
7. Diversen	Diverse kleine budgetwijzigingen hebben geleid tot een klein nadelig effect.

Paragrafen

Lokale Heffingen

Algemeen

Naast de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de specifieke uitkeringen van het Rijk zijn de lokale heffingen een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten. Deze inkomsten kennen zowel een ongebonden karakter (algemeen dekkingsmiddel) als een gebonden karakter (specifieke heffingen).
Deze paragraaf behandelt de belangrijkste uitgangspunten ten aanzien van de verschillende gemeentelijke heffingen (tarievenbeleid), geeft daarnaast een overzicht op hoofdlijnen evenals een aanduiding van de lokale belastingdruk en tenslotte een korte beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. In deze paragraaf worden uitgangspunten en in sommige gevallen tarieven voor het jaar 2027 genoemd. De definitieve tarieven en belastinggevolgen worden bij de belastingverordeningen 2027 vastgesteld en kunnen afwijken van deze begroting.

Korte beschrijving

Gemeenten hebben een gesloten belastingstelsel. Door de landelijke overheid wordt bepaald welke belastingen de gemeenten mogen heffen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen belastingen die onderdeel uitmaken van de algemene dekkingsmiddelen en heffingen waarbij een vergoeding wordt betaald voor een door de gemeente uitgevoerde taak of verleende dienst.
Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt voor haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad vindt plaats in december 2026 en is gebaseerd op de uitgangspunten van de vast te stellen begroting.
Tot de algemene middelen worden gerekend; de onroerende-zaakbelastingen, forensenbelasting, toeristenbelasting, hondenbelasting, parkeerbelasting, reclamebelasting en precariobelasting. Daarnaast zijn er een aantal belastingen die gericht zijn op het verhalen van bepaalde kosten. Deze belastingen worden ook wel bestemmingsheffingen genoemd. Dit zijn bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing. Ten slotte zijn er heffingen die zien op individuele dienstverlening van de gemeente aan de inwoners van de gemeente. Dit zijn de marktgelden, grafrechten en leges als vergoeding voor diverse diensten en taken (zoals burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen, omgevingsvergunningen, etc.). De betreffende tarieven moeten in beginsel de gemaakte kosten dekken. Hier geldt het principe: de gebruiker betaalt.

Kwijtscheldingen

De gemeente Harderwijk verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

De gemeenteraad heeft gekozen voor een zo ruim mogelijk kwijtscheldingsbeleid. Dat betekent dat inwoners sneller in aanmerking komen voor kwijtschelding dan in gemeenten die geen gebruik maken van de mogelijkheid tot verruimen.

Inkomensnorm: 100% van bijstand of AOW

Bij de beoordeling kijkt de gemeente naar het inkomen. Gemeente Harderwijk hanteert hierbij de **hoogst toegestane norm:**

- Voor inwoners met een bijstandsuitkering: 100% van de bijstandsnorm wordt vrijgelaten.
- Voor AOW-gerechtigden: 100% van de netto AOW-norm wordt vrijgelaten.

Met andere woorden: een inkomen op bijstandsniveau of AOW-niveau telt niet mee als draagkracht. Daardoor komt iemand sneller in aanmerking voor kwijtschelding.

Extra vrijstelling voor spaargeld

Naast de landelijke regels voor het vrijlaten van een banksaldo, hanteert gemeente Harderwijk **extra vrijstellingen**. Inwoners mogen dus méér spaargeld hebben zonder dat dit gevolgen heeft voor de aanvraag. Ook hierbij hanteert gemeente Harderwijk de hoogst toegestane normen.

De extra vrijgelaten bedragen zijn:

- € 2.000,- voor echtgenoten of samenwonenden
- € 1.800,- voor alleenstaande ouders
- € 1.500,- voor alleenstaanden

Deze bedragen komen bovenop de standaard landelijke vrijstelling.

Samengevat

Gemeente Harderwijk voert een sociaal en ruimhartig kwijtscheldingsbeleid. Zowel de inkomensnorm als de vrijstelling voor spaargeld zijn maximaal verruimd, zodat inwoners met een laag inkomen minder snel in financiële problemen komen door lokale heffingen.

Tarieven

Gebaseerd op de cijfers van het Centraal Planbureau bij de Meicirculaire Gemeentefonds 2026 wordt voor het begrotingsjaar 2027 een trendmatige aanpassing voorgesteld van 2,5%. Dit is gebaseerd op de prijs bruto binnenlands product. In een aantal situaties (bijvoorbeeld reisdocumenten) worden de legestarieven (mede) vastgesteld door de rijksoverheid en gepubliceerd in de Staatscourant. Indien bij de lokale belastingmiddelen is aangegeven dat er sprake is van indexatie of trendmatige verhoging wordt hier het percentage van 2,5% bedoeld, tenzij specifiek anders aangegeven.
Naast belastingen, heft de gemeente bestemmingsheffingen, rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. De gemeentelijke kosten stijgen gemiddeld met 2,5% prijs bruto binnenlands product. Het uitgangspunt is kostendekkende tarieven van in principe 100%.

Benchmark woonlasten (COELO)

Jaarlijks wordt de COELO Atlas van de lokale lasten opgesteld. Dit betreft een jaarlijkse monitor van de ontwikkeling van de lokale lasten op macro- en microniveau. Voor onderstaande gegevens is gebruikgemaakt van de COELO Atlas van de lokale lasten 2026. De gegevens hebben betrekking op 2026, die van 2027 zijn nog niet bekend. Onderstaande grafieken en tabellen zijn derhalve afkomstig van gegevens van COELO.

Woonlasten per gemeente

Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de Onroerendezaakbelasting (OZB), de Rioolheffing en de Afvalstoffenheffing. Een eventuele heffingskorting wordt hiervan afgetrokken. De gemeentelijke woonlasten bestaan voor huishoudens met huurwoningen uit de Afvalstoffenheffing en soms Rioolheffing. Eigenaar-bewoners betalen daarnaast ook OZB. In enkele gemeenten wordt van deze bedragen heffingskorting afgehaald. In onderstaande tabel zijn de gemiddelde woonlasten van gemeente Harderwijk afgezet tegen het gemiddelde in Gelderland en landelijk. Daarbij is in tabel 1 een onderscheid gemaakt tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens en de woonlasten voor een eigenaar van een woning en de woonlasten van een huurder. Tabel 2 is in beginsel overeenkomstig tabel 1 maar dan grafisch weergegeven. De derde tabel geeft de benchmark van Gelderland weer.

Woonlasten

Bron: COELO

Onroerende zaak belasting

Vastgesteld gemeentelijk beleid

- De OZB woningen is een algemene belasting.
- De OZB woningen worden geheven van eigenaren.
- Voor OZB woningen eigenaren worden geen vrijstellingen verleend.
- Deze percentages gelden als stijging van de geraamde opbrengst t.o.v. vorig jaar.
- De OZB woningen eigenaren 2026 is gebaseerd op de WOZ-waarde van 1 januari 2025.
- Areaal-uitbreidingen leiden tot een hogere opbrengst, maar worden niet in de tarieven gecompenseerd.
- Het OZB tarief wordt op basis van de formule A * B = C berekend. Waarbij A de WOZ-waarde van het woningareaal is, B het belastingtarief en C de benodigde omvang van de totale ontvangst belastinggelden. Om een zo nauwkeurig mogelijk belastingtarief te kunnen bepalen is de kennis van de waarde van de woningen essentieel. Vandaar dat het tarief op een zo laat mogelijk moment in het jaar ter vaststelling wordt aangeboden.
- Op grond van de Meicirculaire 2026 wordt voor de marktontwikkeling van woningen tussen 1 januari 2025 en 1 januari 2026 de WOZ-waarde ontwikkeling geschat op 6,5%. Hier wordt bij de bepaling van de tarieven rekening mee gehouden.

Voornemen 2027:

- De geraamde opbrengst OZB woningen eigenaren 2027 wordt gebaseerd op de opbrengst OZB 2026. De WOZ-waarde stijging wordt verdisconteerd (verlaagd) in het OZB-tarief 2027 en verhoogd met een inflatiecorrectie.
- Gelet hierop wordt het volgende tarief voorgesteld: OZB-eigendom 0,0881% (2026: 0,0915%).
- De tarieven worden officieel vastgesteld bij de besluitvorming van de raad omtrent de belastingverordeningen.

Onroerende zaak belasting niet-woningen (eigenaar en gebruiker)

Vastgesteld beleid

- De OZB niet-woningen is een algemene belasting.

- De OZB niet-woningen worden geheven van eigenaren en gebruikers.
- Voor OZB niet-woningen wordt geen kwijtschelding verleend.
- Voor OZB niet-woningen bestaan wettelijke vrijstellingen.
- De leegstand van niet-woningen wordt niet gecompenseerd door hogere tarieven.
- Areaal-uitbreidingen leiden tot een beperkte hogere opbrengst, maar worden niet in de tarieven gecompenseerd.
- De WOZ-waardeontwikkeling van niet-woningen bedraagt overeenkomstig de Meicirculaire 2026 2,75% voor niet-woningen.

Voornemen 2027:

- De opbrengsten 2027 OZB niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn gebaseerd op de OZB-opbrengst 2026. De WOZ-waarde stijging wordt verdisconteerd (verlaagd) in het OZB-tarief 2027 en verhoogd met een inflatiecorrectie.
- Gelet hierop worden de volgende tarieven voorgesteld: OZB-eigendom 0,2887% (2026: 0,2894%) en OZB-gebruik 0,2317% (2026: 0,2323%).
- De tarieven worden officieel vastgesteld bij de besluitvorming van de raad omtrent de belastingverordeningen.

Afvalstoffenheffing

Vastgesteld beleid

- De Afvalstoffenheffing is een specifieke (bestemmings)heffing; een vergoeding voor de kosten van ophalen en verwerken van huishoudelijk afval.
- De Afvalstoffenheffing wordt geheven van gebruikers van woningen.
- Uitgangspunt is volledige kostendekkendheid, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de te compenseren btw, de overhead, de rentelast en de stand van de voorziening Afvalstoffenheffing.
- Het te betalen bedrag aan afvalstoffenheffing bestaat uit een vastrecht tarief en een variabel tarief (per aanbieding van een minicontainer / per klepopening van een ondergrondse voorziening).
- Voor afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk. Dit leidt tot een inkomstenderving. Deze inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Afvalstoffenheffing.
- Voor afvalstoffenheffing is een tegemoetkoming medisch afval mogelijk. De inkomstenderving is opgenomen in het bedrag vermeld bij kwijtschelding. Deze inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Afvalstoffenheffing.

Voornemen 2027

- De tarieven worden zodanig vastgesteld dat de begrote baten de begrote lasten niet overstijgen.
- De voorgestelde tarieven afvalstoffenheffing en de in de tabel 'Tarieven leges en heffingen' opgenomen tarieven zijn nog voorlopig.
- De tarieven 2027 worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen. Beleidsmaatregelen zullen verwerkt worden in de opzet van de verordening afvalstoffenheffing.

Tarieven afvalstoffenheffing

- De toe te rekenen kosten zijn in de begroting opgenomen en de aantallen zijn geschat op basis van de geactualiseerde aantallen 2026.
- In de 1e tussentijdse rapportage 2026 is reeds aangekondigd dat een extra effect in de begroting 2027 terecht zou komen vanuit het bijstellen van de verwerkingskosten milieustraat. Dit zorgt voor een hogere stijging dan enkel de indexatie.
- Vanuit het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid wordt het vastrecht verhoogd van € 195,- naar € 210,-. Het variabele tarief wordt verhoogd van € 8,- naar € 9,- per aanbieding van een minicontainer en van € 1,60 naar €1,80 per klepopening.

- De overige genoemde tarieven worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,5%.

Riool- en Waterzorgheffing

Vastgesteld beleid

- De tarieven worden zodanig vastgesteld dat de begrote baten de begrote lasten niet overstijgen.
- Vanuit de vastgestelde Beleidsuitwerking en Uitvoeringsagenda Riolering Water en Klimaatadaptie Harderwijk (BuRWKA) is een hogere opbrengst vanuit de Riool- en Waterzorgheffing nodig. De stijging ten opzichte van 2026 is 13,32%.
- Met het vaststellen van de BuRWKA 2024-2028 is gekozen voor een spaarstrategie voor toekomstige investeringen. Dit betekent dat er in de jaren 2025 t/m 2028 sprake is van 10% boventrendmatige stijging van de riool- en waterzorgheffing. De rest is het gevolg van indexatie en bijstelling van toe te rekenen kosten zoals salarissen en tractie.
- De tarieven Riool en Waterzorgheffing 2027 worden bij de Belastingmaatregelen 2027 definitief bepaald.

Voornemen 2027

- De Riool- en Waterzorgheffing blijft gebaseerd op een 100% kostendekkendheid
- Het tarief riool- en waterzorgheffing zal als gevolg van bovenstaande met ca. 11,5% stijgen.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Toeristenbelasting

Vastgesteld beleid

- De toeristenbelasting is een algemene belasting;
- De toeristenbelasting wordt geheven op overnachtingen door niet-ingezetenen van de gemeente in de gemeente Harderwijk.
- De toeristenbelasting is een bedrag per persoon per nacht;
- Voor toeristenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend;
- Op de toeristenbelasting kan op grond van de verordening een vrijstelling worden verleend;
- De tarieven worden gebaseerd op de tarieven van het jaar daarvoor vermeerderd met het vastgestelde indexatiecijfer;
- Het tarief toeristenbelasting wordt altijd naar boven afgerond op hele eurocenten.

Voornemen 2027

- Het tarief toeristenbelasting 2027 is gebaseerd op het tarief 2026 verhoogd met de inflatiecorrectie.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Forensenbelasting

Vastgesteld beleid

- De Forensenbelasting is een algemene belasting.
- De Forensenbelasting wordt geheven bij niet-ingezetenen die meer dan 90 dagen per jaar beschikken over een gemeubileerde woning.
- De tarieven worden gebaseerd op de tarieven van het jaar daarvoor vermeerderd met het vastgestelde indexatie;
- De tarieven Forensenbelasting worden afgerond en sinds 2020 altijd naar boven afgerond op hele euro's,
- Voor Forensenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Voornemen 2027

- Het geraamde aantal objecten is ten opzichte van de vorige begroting niet gewijzigd.
- Het tarief Forensenbelasting 2027 is gebaseerd op het tarief 2026 dat wordt verhoogd met de inflatiecorrectie.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Reclamebelasting

Vastgesteld beleid

- De reclamebelasting is een algemene belasting.

Voornemen 2027

- Voorstel is om de tarieven te verhogen met het trendpercentage.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Begraafrechten

Vastgesteld beleid

- De begraafrechten zijn een specifieke heffing; een vergoeding voor onder andere het gebruik van de begraafplaats en diensten in verband met de begraafplaats.
- Dit betekent dat de begrote baten de begrote lasten niet mogen overstijgen.
- Uitgangspunt bij de Begraafrechten is volledige kostendekkendheid.

Voornemen 2027

- In relatie met de inschatting van een verhoging van de opbrengsten als gevolg van een toename van het aantal begrafenissen, zullen de tarieven alleen trendmatig met 2,5% worden verhoogd.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Marktgelden

Vastgesteld beleid

- De Marktgelden zijn een specifieke heffing; een vergoeding voor de kosten van het innemen van een standplaats en de aansluiting op de elektriciteitskasten, inclusief btw.
- De Marktgelden worden geheven van de gebruikers van de weekmarkt en standplaatshouders.
- Er is geen sprake van 100% kostendekkendheid.

Voornemen 2027

- De tarieven voor marktgelden 2027 zijn gebaseerd op de tarieven 2026 verhoogd met de inflatiecorrectie.
- Bovenstaande maatregelen leiden tot kostendekkendheid van 52%.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Overige legestarieven

Vastgesteld beleid

- De leges zijn een specifieke heffing; een vergoeding voor, door of vanwege de gemeente verstrekte diensten of gebruik van gemeentelijke voorzieningen, waaronder de Nederlandse identiteitskaart.
- Op niveau van hoofdstuk 1 en 2 van de tarieventabel behorende bij de verordening mogen de leges de 100% kostendekkendheid niet overstijgen.

- De gemeente zal toegroeien naar een 100% kostendekkendheid op hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 niveau (publiekszaken, kabels & leidingen en omgevingsvergunningen).
- Hoofdstuk 3 van de legesverordening (APV vergunningen) wordt separaat beoordeeld.
- Voor leges is geen kwijtschelding mogelijk.

Voornemen 2027

- De uitgaven van de leges worden trendmatig verhoogd
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Hondenbelasting

Vastgesteld beleid

- Voor de tarieven van deze belasting wordt uitgegaan van een trendmatige aanpassing.

Voornemen 2027

- De tarieven voor de hondenbelasting 2027 zijn gebaseerd op het tarief 2026 en worden verhoogd met de indexatie.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Precariobelasting

Vastgesteld beleid

- Ten opzichte van 2026 is er geen sprake van beleidswijzigingen.

Voornemen 2027

- De tarieven voor de precariobelasting 2027 zijn gebaseerd op het tarief 2026 en worden verhoogd met de indexatie.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen.

Parkeerbelasting

Vastgesteld beleid

- Voor een naheffingsaanslag parkeerbelastingen geldt een maximumbedrag dat in rekening kan worden gebracht. Dit bedrag wordt jaarlijks door het Rijk vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant. Per 1 januari 2027 is het maximumbedrag dat voor een naheffingsaanslag parkeerbelastingen in rekening kan worden gebracht, bepaald op € 84,30 (2026: € 82,00).
- Het totale product ‘Parkeren’ is in de Parkeerexploitatie 2019 (PEX18) geactualiseerd en vormt mede de basis voor de begroting 2026. Vanuit de Kadernota is besloten de tarieven elke 2 jaar met 5% te verhogen.
- In 2026 is deze verhoging doorgevoerd, wat betekent dat de tarieven voor 2027 niet worden geïndexeerd.

Voornemen 2027

- In de Kadernota 2024 is vastgesteld dat de opbrengstenraming van parkeerbelasting met € 1.400.000,- stijgt door het fasegewijs afschaffen van gratis parkeren. Deze stijging is vanaf 2026 in de begroting opgenomen als taakstelling. Bij de tweede Tussentijdse rapportage 2026 wordt duidelijk in hoeverre deze taakstelling gerealiseerd is en wat dit betekent voor de opbrengstenramingen vanaf 2027.
- De tarieven worden officieel vastgesteld middels de vaststelling van de belastingverordeningen. In 2027 wordt niet geïndexeerd.

Havengelden

Vastgesteld beleid

- Voor de havengelden geldt in beginsel dat de begrote baten de begrote lasten niet mogen overstijgen.
- Op grond van het vastgestelde beleid bedraagt de kostendekkendheid voor het jaar 2027 100% van de toerekenbare kosten.

Voornemen 2027

- Voor de meerjarenbegroting 2027-2030 heeft er een actualisatie plaatsgevonden van deze tariefberekening. In deze actualisatie zijn de volgende onderdelen verwerkt:
    - Verwerking van het havenbeheerplan 2025-2029,
    - De verwerking van de overname van de deelgebieden 1, 2, en 6 van het Waterfront.

Tabellen lokale heffingen

Begroting (ongebonden)

Belastingsoort (Bedragen x 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027
Forensenbelasting	70	72
Onroerende zaakbelastingen	15.821	16.201
Toeristenbelasting	330	338
Hondenbelasting	213	219
Precariobelasting	207	212
Reclamebelasting	178	167
Parkeerbelasting (belasting inclusief naheffing)	3.912	3.912
Subtotaal	**20.731**	**21.121**

Begroting (gebonden)

Belastingsoort (Bedragen x 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027
Afvalstoffenheffing	6.295	6.924
Omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2 tarieventabel leges)	1.237	1.268
publieke zaken (hoofdstuk 1 tarieventabel leges)	1.223	1.265
Havengelden	549	624
Lijkbezorgingsrechten/Grafrechten	1.237	1.274
Marktgelden	36	37
Overige heffingen (leges APV enz.) (hoofdstuk 3 tarieventabel leges)	78	72
Riool- en waterzorgheffing	4.768	5.346
Subtotaal	**15.423**	**16.810**
Totaal	**36.154**	**37.931**

Kostendekkendheid heffingen

(Bedragen x 1.000)	Afvalstoffenheffing	Riolering	Begraafplaatsrechten	Marktgelden	Havengelden
Kosten incl. omslagrente	-6.089	-4.423	-1.307	-65	-586
Inkomsten excl. heffingen	797	-	146	9	21
Totaal netto kosten	-5.292	-4.423	-1.161	-56	-565
Toe te rekenen kosten:					
BTW	-1.122	-328	-	-10	-
Overhead	-167	-433	-107	-5	-37
Inkomensregelingen	-343	-162	-	-	-
Totaal toe te rekenen kosten	-1.632	-923	-107	-15	-37
Totale kosten (te dekken uit tarieven)	**-6.924**	**-5.346**	**-1.268**	**-71**	**-602**
Totale opbrengsten (uit tarieven)	**6.924**	**5.346**	**1.274**	**37**	**602**
Dekkingspercentage, afgerond	**100%**	**100%**	**100%**	**52%**	**100%**

Tarieven Leges en heffingen

Indien de begroting wordt vastgesteld overeenkomstig van bovenstaande tarieven, leidt dit tot de volgende tarieven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het vaststellen van de tarieven voor de belastingmaatregelen geschiedt bij het aanbieden aan de raad van de belastingverordeningen wat plaatsvindt in december 2026.

	Tarief 2026	Tarief 2027
Afvalstoffenheffing		
vast tarief	195,00	210,00
variabel tarief 140 liter restcontainer	4,50	5,25
variabel tarief 240 liter restcontainer	8,00	9,00
inworp ondergrondse restcontainer	1,60	1,80
Forensenbelasting		
12,5 tot 30 m2	239,75	245,75
30 tot 40 m2	400,02	410,02
40 tot 60 m2	562,49	576,55
> 60 m2	643,31	659,40
Grafrechten		
monument	87,80	90,00
kelder	88,80	91,00
graftuin	43,90	45,00
urn	88,80	91,00
begraafrechten	1.094,00	1.121,00
Havengelden		
Recreatievaart per m1 per dag incl. BTW	2,49	2,41
Recreatievaart bewoners per m1/m2 per jaar incl. BTW	87,30	83,48
Beroepsvaartuigen per week per tonnage incl. BTW	0,25	0,24
Hondenbelasting		
Hondenbelasting	69,31	71,05
Marktgelden		
Marktgelden	27,73	28,42
OZB		
OZB eigendom voor woningen	0,0915%	0,0881%
OZB eigendom voor niet-woningen	0,2894%	0,2887%
OZB gebruik voor niet-woningen	0,2323%	0,2371%
Precariobelasting		
per m2 grond	27,80	28,50
per m2 terras	55,58	56,97
per automaat > 1 m	32,20	33,01
Reclamebelasting		
Reclamebelasting	136,90	140,30
Riool en waterzorgheffing		
woning	198,00	221,00
niet woning	302,00	341,00
Toeristenbelasting		
Toeristenbelasting	2,18	2,23

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. Het beschikken over voldoende weerstandsvermogen is van belang omdat financiële tegenvallers zich kunnen voordoen. Het beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt door de raad vastgesteld en is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing (2022). Vervolgens wordt in de verplichte paragraaf bij de begroting en jaarrekening inzicht gegeven in de verhouding tussen het benodigd en beschikbaar weerstandsvermogen en zo nodig de maatregelen die worden genomen om op het benodigde niveau te komen.

Weerstandsvermogen
In het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' is aangegeven dat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
A. De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
B. Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
Het weerstandsvermogen als ratio, berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit, vormt de indicator voor de robuustheid van de begroting. In de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2022-2025 is vastgelegd een ratio te hanteren van 1,0. Dit valt binnen waarderingsschaal C (=voldoende) op basis van het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader van de provincie Gelderland. De begroting van 2027 sluit op een totaal van ongeveer € 260 miljoen. Hiervan bestaat € 119 miljoen uit programma 6, de gedecentraliseerde wetten WMO, jeugdzorg en Participatie. Deze activiteiten brengen veel risico's en open einde regelingen met zich mee, maar hebben daarvoor ook een eigen bestemmingsreserve, de bestemmingsreserve sociaal domein. Dat betekent dat de risico's van de activiteiten die worden uitgevoerd onder het restant van de begroting (€ 141 miljoen) een beroep doen op het weerstandsvermogen.

Weerstandscapaciteit
Bij het begrip weerstandscapaciteit wordt er onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is de mate waarin eenmalige tegenvallers en/of calamiteiten kunnen worden opgevangen met vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden ingezet, zonder dat het invloed heeft op het gemeentelijk voorzieningenniveau. Dit mag bestaan uit de algemene reserve, overige vrij aanwendbare reserves en stille reserves. De structurele weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken door structurele ruimte vrij te maken, zonder dat het ten koste gaat van de uitvoering van het beleid. Dit bestaat in de gemeente Harderwijk uit een raming voor onvoorziene uitgaven. Deze stelpost heeft een incidenteel karakter gekregen bij de ombuigingen voor 2025 e.v., waarbij de hoogte ervan ieder jaar bij de technische uitgangspunten van de Kadernota (voor 2027 een kaderbrief) vastgesteld wordt. Bij de actualisering van de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing moet deze gewijzigde werkwijze opgenomen worden.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is het geheel aan maatregelen die bewust door het college worden genomen om risico's te signaleren, over te dragen, te vermijden, te verminderen of te accepteren. Het doel van risicobeheer is de kans vergroten om de beoogde resultaten te behalen. Hierbij streeft de gemeente Harderwijk naar risicobeheer als gewoonte, door middel van structureel aandacht voor risico's al in de eerste lijn, binnen de primaire processen. Risicobewustzijn binnen de gemeente is belangrijk om gefundeerde besluiten te nemen waarbij aanwezige risico's en mogelijke gevolgen voor de maatschappij en de financiële positie van de gemeente in afgewogen kunnen worden. Om inzicht te krijgen in de risico's worden deze jaarlijks (bij de jaarrekening) organisatie-breed geïnventariseerd en gekwantificeerd naar omvang en de kans dat de risico gebeurtenis zich voordoet. Vervolgens worden beheersmaatregelen geformuleerd om de risico's te reduceren. Ervan uitgaande dat deze beheersmaatregelen ook effectief zijn, wordt een inschatting gemaakt van de restrisico's. Deze overblijvende risico's vormen gecumuleerd de onderbouwing van de benodigde weerstandscapaciteit.

Huidige weerstandscapaciteit
Op basis van bovenstaande uitgangspunten is in onderstaande tabellen een samenvatting weergegeven van de beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2026. De prognose stand wordt hieronder gebruikt en afgezet tegen de risico-inventarisatie jaarrekening 2025.

In onderstaande tabel is de geprognosticeerde weerstandscapaciteit weergegeven. In deze stand is rekening gehouden met de besluitvorming over de Jaarrekening 2025 en de overige claims op de algemene reserve. De ratio weerstandsvermogen is op basis van de prognose stand en de actuele risico-inventarisatie (jaarrekening 2025), afgerond 1,7.

Beschikbare weerstandscapaciteit	Stand 31-12-2025 incl. rekeningresultaat	Claims op reserve	Ingezet bij Kadernota 2027	Prognose stand na verwerking resultaat / claims
Verloop Algemene Reserve	44.122	-1.338	0	42.784

Berekening weerstandsvermogen	Prognose stand na verwerking resultaat / claims	Geïndentificeerde risico's n.a.v. actualisatie eind 2025	Overschot	Ratio weerstandsvermogen
Berekening weerstandsvermogen	42.784	-25.273	17.511	1,7

De claims op de reserves en het rekeningresultaat bestaan uit:

(bedragen x € 1.000,-)

Claims op reserves en het rekeningresultaat	Bedrag
Saldo per 31-12-2025	44.122
Resultaatbestemming jaarrekening 2025:	
Saldo jaarrekening 2025	19.164
JR25 Onttrekking onderhandenwerken 2025 (niet neutraal)	-1.360
JR25 Onttrekking onderhanden werken 2025 (neutraal)	-139
JR25 Toevoeging bestemmingsreserve monumenten	-26
JR25 Toevoeging nieuwe bestemmingsreserve IBOR	-575
JR25 Toevoeging bestemmingsreserve Woonfonds - realisatiestimulans	-2.100
JR25 Onttrekking bestemmingsreserve Woonpark Hierden	225
JR25 Toevoeging vanuit overschot BW/MO	1.200
Totaal resultaatbestemming	**16.389**
Claims ultimo 2026:	
Kadernota 2023-2026 (dekking incidentele posten jaarschijf 2026)	-549
Kadernota 2025-2028 (dekking incidentele posten jaarschijven 2026 t/m 2028)	-1.773
Kadernota 2026-2029 (dekking incidentele posten jaarschijven 2026 t/m 2029)	-3.132
Kadernota 2026-2029 - toevoeging aan reserve 800 jaar Harderwijk	-500
2e Turap 2023; onderhanden werken (jaarschijf 2026)	-44
Begroting 2026-2029; motie Baanweg Sportboulevard	-25
Begroting 2026-2029; motie Maak de ruimte veilig voor vrouwen	-90
Begroting 2026-2029; amendement Plaquette Stichting We Will Remember	-2
2e Turap 2025; onderhanden werken	-928
Aankoop Donkerstraat 10-12-14 (claim in jaarschijven 2026 t/m 2030)	-250
IBOR samen kleuren we de stad incidentele budgetten	-64
Zonne-energie voor energieneutraal De Sypel	-100
Deelname en bijdrage aan project Keervoorziening Harderwijk	-10.000
Incidentele subsidie Cultuurkust 2026	-50
Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk	-70
Onvoorzien 2027	-150
Totaal claims	**-17.727**
Geprognostiseerd saldo algemene reserve 2027 incl. resultaatsbestemming en claims	**42.784**

Benodigde weerstandscapaciteit risico-inventarisatie

De totale benodigde weerstandscapaciteit op basis van de risico inventarisatie bij de jaarrekening 2025 is € 25,3 miljoen en is als volgt opgebouwd:

(bedragen x € 1.000,-)

	Belangrijkste risico's	Rekening 2025	Rekening 2024	Rekening 2023
1	Grondexploitaties / Waterfront	11.660	5.400	1.000
2	Risico rentestijgingen grondexploitatie	3.168	3.325	5.019
3	Sociaal domein	-	-	-
4	Gronden in eigendom van de gemeente	287	428	332
5	Verbonden partijen	654	222	528
6	Raming gemeentefonds	84	500	500
7	Garantieverlening Zonnepark Harderwijk BV	319	440	450
8	Warmtenetwerk	500,00	-	500
9	Windturbines Lorentz	32,00	-	313
10	Overig Domein Mens & Maatschappij, team samenleving	1.424	1.189	1.049
11	Exploitatie sport accommodaties en zwembad	41	63	188
12	Overig Domein Stad & Omgeving, ruimtelijke projecten	1.785	2.192	460
13	Stadsbedrijf	550	500	500
14	Financiële risico's (borgstellingen en garantstellingen)	678	900	1.575
15	Bedrijfsvoering risico's	3.591	3.183	3.256
16	Overig algemeen (niet geïdentificeerd of gekwantificeerd)	500	500	500
	Totaal	**25.273**	**18.840**	**16.168**

In onderstaande tabel een overzicht van het verloop van de risico-inventarisatie.

(bedragen x €1.000,-)

Risico inventarisatie (verloop)	Jaarrekening 2021	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023	Jaarrekening 2024	Jaarrekening 2025
Algemene dienst	9.181	4.659	9.836	9.688	10.158
Grondexploitaties	14.967	16.181	6.332	9.152	15.115
Totaal	**24.148**	**20.840**	**16.168**	**18.840**	**25.273**

Toelichting op de belangrijkste risico's en ontwikkelingen m.b.t. de benodigde weerstandscapaciteit

De risico's van de grondexploitaties zijn fors toegenomen terwijl de risico's binnen de algemene dienst vrijwel gelijk zijn gebleven. Er wordt in toenemende mate aandacht gevraagd voor cybersecurity, informatiebeveiliging en privacy. Door Nis2 de nieuwe Europese richtlijn en de Nederlandse Cybersecurity Wet die hieruit is ontstaan, is een gemeente gekarakteriseerd als een essentiële entiteit. Die definitie verplicht ons om aan hoge beveiligingsstandaarden te voldoen. Het is echter lastig om die risico's al te kwantificeren. Hieronder volgt een toelichting op de grootste gekwantificeerde risico's of groep van risico's.

1. *Grondexploitaties / Waterfront / Nieuw Weiburg*
Risico's die zich voordoen worden bij herziening vertaald in het saldo van de grondexploitatie en risico's die zich niet voordoen vervallen of verminderen. Onder normale omstandigheden mag er voor grond vanuit worden gegaan, dat de risico's van de lopende grondexploitaties langzaam verder afnemen naarmate het einde nadert. Voor het komende jaar moet, net zoals ieder jaar, rekening gehouden worden met fluctuaties in de risico's afhankelijk van de geactualiseerde situatie. Voor de herziening van de Grexen 2026 (onderdeel van de jaarrekening 2025) zijn de risico's berekend met behulp van de Monte Carlo methode. Hierbij worden verschillende variabelen en alle benoemde risico's in een rekenmodel verwerkt die 10.000 simulaties gaat draaien van mogelijke uitkomsten. Het resultaat van deze uitkomsten is een verdeling van de waarschijnlijkheid van het financiële resultaat van de grondexploitatie, inclusief alle risico's en kansen.

Voor Lorentz III, Drielanden en restgrexen zijn de gekwantificeerde risico's lager dan de verwachte winst waardoor deze risico's binnen de grex kunnen worden opgevangen en bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit buiten beschouwing blijven.

Waterfront: De benodigde weerstandscapaciteit voor het opvangen van project specifieke risico's is € 5,8 miljoen. Het risico is ten opzichte van vorig jaar met ruim 0,4 miljoen gestegen. De risico's zijn in de herziene grexen (die onder geheimhouding aan de raad beschikbaar zijn gesteld), uitvoerig beschreven. Samengevat gaat het om:
a. Marktrisico grondopbrengsten: De grondexploitatie Waterfront is erg gevoelig voor marktschommelingen doordat er nog veel grondopbrengsten moeten worden gerealiseerd. Een wijzigend indexcijfer van 2% over één jaar heeft al een effect van € 1,0 miljoen. Ook gezien de sterk fluctuerende marktontwikkelingen van de afgelopen jaren kan dit risico in de toekomst dus zowel een sterk voordelig als nadelig effect op het projectsaldo veroorzaken.
b. Uitgiftevertraging Lorentz haven: Netcongestie, stikstofproblematiek en de onzekerheid over de bouw van windmolens op het bedrijventerrein leiden tot een vertraging in de uitgifte van de kavels. Waar uitgiftevertraging een nadelig effect heeft op plankosten (meer kosten want meer jaren ambtelijke inzet), heeft dit een gunstig effect op de opbrengsten aangezien de opbrengstenstijging relatief gunstig is ten opzichte van de rentekosten die oplopen wanneer de grondexploitatie jaren later wordt afgesloten.
c. Gewijzigde inzichten Dolfinariumeiland: De strook langs de haven is onderdeel van fase 2 (complex GX14) van het Waterfront. In deze strook is op basis van de SOK uit 2008 de bouw van een theater en andere Leisure functies voorzien. Herbezinning op uitgangspunten en ruimtelijke heroverweging veroorzaken vertraging in de ontwikkeling van de strook die onderdeel uitmaakt van deze fase 2.
d. WBI-subsidie: Door de (sterk) verbeterde grondopbrengsten kan geen aanspraak meer worden gedaan op de WBI-subsidie. De al gekregen WBI gelden kunnen dus niet meer worden ingezet als dekking voor de risico's.

Nieuw Weiburg: De benodigde weerstandscapaciteit voor het opvangen van project specifieke risico's is € 5,9 miljoen. De risico's zijn in de herziene grexen (die onder geheimhouding aan de raad beschikbaar zijn gesteld), uitvoerig beschreven. Samengevat gaat het om:
a. Parkeeroplossing: de onrendabele top op de parkeer HUB kan zowel hoger als lager uitvallen dan geraamd. Er is hier dus sprake van een kans en risico.
b. Marktwaarde vastgoed: de Vrij op Naam prijzen van het vastgoed kunnen zowel hoger als lager uitvallen. Dit heeft effect op de residuele grondwaarde en is daarmee zowel een kans als een risico.
c. Collectief warmtesysteem: Wanneer de investeringen voor het collectieve warmtesysteem de BAK-dekking (eenmalige bijdrage aansluitkosten, bij start bouw) overstijgen zorgt dit voor lagere grondopbrengsten (meerkosten in de vastgoedexploitatie). Hier is dus sprake van een risico dat moet worden gedekt.
d. Plankosten: binnen het project kunnen vertraging, (bezwaar-) procedures en extra onderzoeken leiden tot extra werkzaamheden en daarmee het overschrijden van de begrootte plankosten. Vertraging kan veroorzaakt worden door bijvoorbeeld problemen omtrent stikstof en netcongestie. Ook hier is sprake van een risico.
e. Detail SSK-ramingen: Op dit moment zijn de kosten voor civiele werkzaamheden bepaald op basis van kengetallen. Gedetailleerde SSK-ramingen ontbreken nog, maar worden de komende maanden opgesteld. Het risico bestaat dus dat deze SSK-ramingen verschillen ten opzichte van de huidige ramingen. Dit kan zowel negatieve- als positieve invloed hebben op het resultaat van de grondexploitatie, afhankelijk van de hoogte van de ramingen. Naar verwachting kunnen tijdens de herziening 2027 de nieuwe SSK-ramingen worden opgenomen.
f. Plan en programma: er kunnen potentiële meeropbrengsten gerealiseerd worden wanneer de

ruimtelijke planvorming (voor de functie niet-wonen) binnen het project geoptimaliseerd wordt.

2. *Risico rentestijgingen voor de grondexploitaties*
De rentegevoeligheid van de grexen wordt jaarlijks geanalyseerd om het risico van rentestijging te kunnen kwantificeren. In de grexen is gerekend met een rentepercentage van 0,5% terwijl de rente op de kapitaalmarkt op dit moment veel hoger is. Bij aflopende leningen en herfinanciering geeft dat een direct effect op de kosten van de grexen. Het renterisico wordt berekend op basis van de verwachte eindwaarde van de grex, de looptijd van de grex en een rente opslag die gebaseerd is op het verschil tussen de toegerekende rente en de huidige marktrente. Net als in 2024 is gerekend met een renterisico opslag van 1,0%. Naarmate het rente percentage toeneemt wordt het rente effect groter door het zogenoemde rente op rente effect. Voor de grex Waterfront geldt dat door de relatief lange looptijd van 5 jaar en de hoge boekwaarde van € 88,9 miljoen de rentegevoeligheid groot is. Ook voor de nieuw geopende grex Nieuw Weiburg geldt dat door de relatief lange resterende looptijd van 10 jaar de rentegevoeligheid groot is. Per saldo is het renterisico op alle grexen tezamen afgenomen met ongeveer 0,15 miljoen ten opzichte van 2024.

3. *Sociaal domein*
De combinatie van een goed gevulde bestemmingsreserve sociaal domein en een realistische begroting 2026, hebben ten tijde van de jaarrekening 2025 (het moment van risico inventarisatie) tot de conclusie geleid dat er geen aanvullende weerstandscapaciteit nodig is voor het sociaal domein.
Op 19 juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 definitief vastgesteld. Doel van de maatregelen in de Hervormingsagenda is het jeugdstelsel kwalitatief te verbeteren en financieel houdbaar maken: betere en tijdige zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezin, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. De maatregelen zoals opgenomen in de Hervormingsagenda tellen op tot een besparingspotentieel van ongeveer € 1 miljard vanaf 2028. In de meicirculaire 2025 is dit besparingspotentieel opgehoogd met ruim € 500 miljoen. Gemeenten moeten bij het opstellen van hun begrotingen rekening houden met deze besparing van ruim € 1,5 miljard. Begin 2025 heeft de deskundigencommissie een zwaarwegend advies uitgebracht met het rapport Groeipijn. De commissie heeft de voortgang en uitvoering van de Hervormingsagenda beoordeeld en heeft geconcludeerd dat er veel gedrevenheid is om de hervormingen te laten slagen, maar dat er ook aanzienlijke druk is op alle betrokkenen. Voor wat betreft financiën stelt de commissie dat de financiële tekorten gedeeld moeten worden tussen Rijk en gemeenten. In de meicirculaire 2025 hebben gemeenten deze middelen, ruim € 400 miljoen, structureel toegekend gekregen. Daarnaast heeft het kabinet Schoof aanvullende beheersmaatregelen uitgewerkt. Omdat voor deze maatregelen het rijk aan zet is, mogen gemeenten deze maatregelen budget neutraal in de begroting opnemen. Het betreft vanaf 2028:
- Eigen bijdrage Jeugdzorg € 260 miljoen (voor gemeente Harderwijk € 640.000)
- Sturen op trajectduur jeugdzorg € 68 miljoen (voor gemeente Harderwijk € 170.000)
Afgesproken is dat de deskundigencommissie begin 2027 opnieuw advies uitbrengt.

4. *Gronden in eigendom van de gemeente*
De gemeente heeft gronden in eigendom om te ontwikkelen of te ruilen om ontwikkeling mogelijk te maken. De boekwaarde van de gronden kan te hoog zijn als de bestemming nog onduidelijk is of mogelijk te hoog gewaardeerd. Dat kan het geval zijn als geplande ontwikkelingen geen doorgang vinden of als er als gevolg van ontwikkelingen in de markt verlies geleden zal worden op de grondverkoop. We hebben in 2025 aanvullende gronden gekocht en zijn er ook gronden ingebracht in de grex Nieuw Weiburg waardoor het totale risico is gedaald.

5. *Verbonden partijen (inclusief Zonnepark Harderwijk B.V. en het Warmtenetwerk Harderwijk B.V.)*
   a. Algemeen: Deelname aan verbonden partijen brengt risico's met zich mee. Voor gemeenschappelijke regelingen die zelf onvoldoende weerstandsvermogen aanhouden, houden wij rekening met de consequenties die dat voor ons zou kunnen hebben. Voor het kapitaalbelang dat wij in private partijen hebben en waar geen bestemmingsreserve tegenover staat, wordt een risico opgenomen. Vanaf 2025 is er voor alle garantstellingen van de gemeente een uniform risicopercentage opgenomen. Door het hanteren van uniforme risico berekeningen hiervoor is de benodigde weerstandscapaciteit met 0,4 miljoen toegenomen.
   b. De gemeente heeft zich voor het zonnepark Harderwijk B.V. garant gesteld voor een grote lening, waarvan een deel inmiddels is afgelost. Daardoor kan het risico worden verlaagd. Doordat er ook een zonnepark tegenover de lening staat, beperkt het gemeentelijk risico zich tot het restrisico.
   c. De risico's voor het warmtenetwerk beperken zich tot het ingebrachte kapitaal, omdat de gemeente aandeelhouder is van de onderneming. Aanleg- en exploitatie risico's ten aanzien van het warmtenet worden primair door WNH B.V. zelf gedragen. In 2025 is er een additionele agiostorting van € 750.000 geëffectueerd om investeringen naar voren te kunnen halen. Deze agio storting verhoogt het kapitaalbelang dat de gemeente in de B.V. heeft.

6. *Raming gemeentefonds*
   In 2027 volgt een volgende stap in de herverdeling van het gemeentefonds. De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft in 2025 aanbevelingen gedaan waar begin 2026 een reactie op wordt verwacht vanuit het Rijk. Daarnaast zijn de herverdeeleffecten van de vorige herverdeling tot 2027 gemaximeerd en moet er een besluit over het vervolg genomen worden. Dit kan voor gemeente Harderwijk heel veel verschillende dingen betekenen. Het risico bestaat heel concreet dat het ingroeipad wel vervolgd wordt, wat een nadelig effect heeft op de inkomsten van gemeente Harderwijk (€ 250.000,- bij wegvallen maximering vorige herverdeeleffect). De effecten van de komende herverdeling zijn echter nog niet bekend en kunnen zowel positief als negatief van aard zijn. Het risico is ongewijzigd.

7. *Windturbines Lorentz*
   In de jaarrekening 2024 is het krediet afgesloten en zijn de gemaakte kosten van het project windturbines afgeboekt ten laste van de algemene reserve. De kosten voor het project windturbines waren opgelopen terwijl onzeker was of deze kosten kunnen worden terugverdiend. Netcongestie maar ook de uitspraak van de Raad van State leidden tot onzekerheid. In 2025 is door de gemeenteraad een nieuw krediet verstrekt, dat een gedeeltelijke claim op de bestemmingsreserve duurzaamheidsfonds heeft. Voor het overige financiële risico dat het windpark geen doorgang vindt, is een risico opgenomen dat meegroeit met de stand van de kosten die afgedekt moet worden.

8. *Overig domein mens & maatschappij, team samenleving*
   Vanuit het team samenleving wordt samengewerkt met een groot aantal maatschappelijke instellingen. Voor een aantal daarvan zijn borgstellingen of garantstellingen afgegeven die risico's met zich meebrengen. Vanaf 2025 is er voor alle garantstellingen van de gemeente een uniform risicopercentage opgenomen. Ook door het verstrekken van jarenlange subsidies bestaat een vergelijkbaar risico. Tevens is binnen dit domein een grote kans op misbruik van persoonsgegevens of informatielekken. De risico's daarvan zijn geïdentificeerd en zo goed mogelijk gekwantificeerd. Voor het risico op overschrijding van de kosten van het IHP die kunnen ontstaan door vertraging, is een risico opgenomen van 0,4 miljoen.

9. *Exploitatie sport accommodaties en zwembad*
   In het voorjaar 2025 is -na de verbouw van zwembad en sporthal- een herziening van de exploitatie opgesteld om in kaart te brengen wat er naar verwachting, nodig is aan budget. Met de exploitatie herziening zijn ook alle inkomsten en uitgaven doorgelicht in de begroting van de Sypel en is de begroting hierop bijgesteld. Het risico op overschrijding van het budget voor de exploitatie zal op basis van opgedane ervaringen steeds verder verkleinen, zoals ook nu al het geval is.

10. *Overig Domein Stad & Omgeving, ruimtelijke projecten, stadstoezicht en ruimtelijk beleid*
    De ontwikkeling van ruimtelijke projecten brengt risico's met zich mee. Deze risico's worden per project geïnventariseerd en meegenomen bij de jaarlijkse risico-inventarisatie. Lopende en/of net uitgevoerde projecten, kunnen risico's meebrengen doordat de exploitatiebudgetten mogelijk niet meer passend zijn. Eind 2023 is met de auditcommissie de wijze van omgaan met projectrisico's en daaruit voortvloeiend, financiële gevolgen voor de weerstandscapaciteit, besproken. Daar is aangegeven dat op de agenda staat om de risico's voor de niet-GREX projecten op eenduidige wijze te beschrijven en te waarderen.

11. *Stadsbedrijf*
    Het stadsbedrijf is verantwoordelijk voor zorgvuldig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De ruimte die door allen in de samenleving wordt gebruikt. Het opgenomen risico betreft het voordoen van een mogelijke calamiteit in de openbare ruimte, waarin de begroting geen rekening mee is gehouden en waar snel gehandeld moet worden. Tevens is een risico opgenomen voor niet-begrote schades en uitval van het materieel.

12. *Financiële risico's (borgstellingen en garantstellingen)*
    Net als bij de grexen bestaat er ook een renterisico in de algemene dienst. Op basis van de huidige informatie verwachten wij in 2026 weer leningen te moeten aantrekken tegen de dan geldende rentepercentages. In onze begroting is geen rekening gehouden met een hogere rentelast. Bestaande garantstellingen voor derden moeten we beschouwen als een financieel risico. Vanaf 2025 is er voor alle garantstellingen van de gemeente een uniform risicopercentage opgenomen. En met het gebruik van subsidies van derden, zoals bijvoorbeeld de WBI, SISA regelingen bestaat er een risico op terugbetaling. Dat geheel is samengevat onder de financiële risico's.

13. *Bedrijfsvoering risico's*
    In onze bedrijfsvoering lopen we dagelijks risico. Een verzamelpost van vele heel diverse risico's, groter en kleiner van aard die niet allemaal separaat zijn benoemd. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: Menselijke fouten kunnen leiden tot schades zoals bijvoorbeeld foute aanbestedingen of het terugvorderen van subsidies. We bezitten veel vastgoed, met risico's van leegstand terwijl onze kosten doorlopen, of we kunnen juist te maken krijgen met hogere pandlasten die doorberekend worden aan gebruikers maar in sommige gevallen anderzijds vragen om een hogere subsidie van de gemeente. Op ons totale personeelsbestand hebben we jaarlijks te maken met uitval van collega's door langdurige ziekte waarbij wij verantwoordelijk blijven om bij te dragen in de kosten. Een aantal collega's heeft een aanstelling voor onbepaalde tijd terwijl de dekking incidenteel van aard is. Voor het risico op arbeidsongeschiktheid en overlijden van wethouders is de gemeente niet meer verzekerd. Kortom een divers geheel van risico's die onderling van elkaar verschillen en in omvang niet groot zijn, maar als geheel toch een behoorlijk risico vormen. Ook die risico's hebben we dit jaar zo goed mogelijk geprobeerd in beeld te brengen en samengevat in de risico's voor de bedrijfsvoering.

14. *Overig algemeen (niet geïdentificeerd of gekwantificeerd)*
Om schijnnauwkeurigheid te voorkomen in de berekeningen van risico's en ook in de wetenschap dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen is er voor gekozen om- net als vorig jaar- een algemene rest post op te nemen in de weerstandscapaciteit. Hieronder vallen ook risico's inzake informatieveiligheid en privacy.

Ontwikkelingen, nog niet als risico gekwantificeerd
Risico inzake informatieveiligheid en privacy

Door verdergaande digitalisering zijn privacy en informatieveiligheid een essentieel onderdeel van het werk van gemeenten geworden. Voor inwoners is het van belang dat de gemeente de juiste informatie in de juiste vorm beschikbaar heeft. Organisaties zijn verplicht om daarbij structurele naleving van privacyregels te waarborgen. Door toenemende cyberdreigingen wordt passende beveiliging van deze informatie steeds belangrijker. Het voorkomen van datalekken en beveiligingsincidenten is cruciaal. Dit betekent dat er binnen de begroting ieder jaar rekening gehouden moet worden met de kosten voor het creëren van bewustwording, advisering en het implementeren van maatregelen om aan de wetgeving te voldoen. De samenwerking tussen Ermelo, Harderwijk en Zeewolde via Meerinzicht biedt daarbij schaalvoordelen.

De Cyberbeveiligingswet (Cbw) zal meer eisen gaan stellen aan organisaties op het gebied van informatieveiligheid. Gemeenten zullen moeten kunnen aantonen dat hieraan wordt voldoen. Er is in 2025 in opdracht van Meerinzicht een GAP-analyse uitgevoerd. Deze analyse geeft een beeld van waar de organisatie staat met betrekking tot de wettelijke vereisten. Op deze manier kunnen noodzakelijke verbeteringen doorgevoerd worden om Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht een nog veiliger omgeving te maken en die daarnaast voldoet aan de Cbw.

Ook de ontwikkelingen op het gebied van AI gaan snel. Het kan de dienstverlening efficiënter en beter maken. Vanaf augustus 2026 zullen gemeenten bij inzet van AI moeten voldoen aan de Europese AI Verordening. Dit komt bovenop de eisen waaraan we al moeten voldoen vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Cbw. De kosten voor het voldoen aan de wettelijke eisen bij de inzet van AI zullen naar verwachting stijgen in de komende jaren.

Keervoorziening
De raad heeft ingestemd met de cofinanciering en reservering van € 10 miljoen in de bestemmingsreserve keervoorziening Veluwelijn. Er resteert tussen de Harderwijkse begroting/balans en de cofinancieringsopgave, een tekort van maximaal € 12,5 miljoen in de duurste variant, exclusief indexatie, aanvullende lokale kosten en onvoorzien overig. Afhankelijk van de uitkomst van de verkennende fases, de variantenkeuze en het bijbehorende financieringsvoorstel zullen de wijze van financiering en de bijbehorende risico's nader worden bepaald. Na de bestuurlijke besluitvorming over de deelname en de variantkeuze kan het gemeentelijke risico worden gekwantificeerd.

Woonwagenlocaties
In de Kadernota 2026 is reeds aangegeven dat er o.b.v. 65-85 woonwagenstandplaatsen een negatief resultaat wordt verwacht van € 6,5 - 14,5 miljoen. De eerste locatie lijkt o.b.v. 36 woonwagenstandplaatsen een negatief resultaat tot ca. € 3,6 miljoen te hebben. Na de bestuurlijke besluitvorming kan het gemeentelijke risico worden gekwantificeerd.

Indexatiekeuzes voor begroting
Sinds een aantal jaar constateren we bij de meicirculaire dat de loon- en prijsindexatie die de gemeente van het Rijk krijgt niet voldoende is om de loon- en prijsindexatie van de gehele begroting te kunnen dekken. Het afgelopen jaar is in beeld gebracht (en gedeeld met de auditcommissie) in hoeverre dit in de toekomst tot problemen kan leiden waarin verschil is gemaakt tussen theorie en de feitelijk praktijksituatie. Wanneer de indexen uit de meicirculaire bekend zijn, kan hiervoor een concreet voorstel gedaan worden. Na de bestuurlijke besluitvorming kan het gemeentelijke risico worden gekwantificeerd.

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen Begroting 2027	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1-a. Netto schuldquote	36,0%	50,9%	59,8%	66,3%	57,1%	74,7%
1-b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	32,3%	49,8%	54,9%	61,2%	52,1%	69,6%
2. Solvabiliteitsratio	39,8%	35,2%	37,2%	38,2%	38,5%	38,5%
3. Grondexploitatie	23,6%	14,4%	18,6%	7,9%	0,0%	0,0%
4. Structurele exploitatieruimte	6,2%	0,0%	2,4%	1,1%	1,6%	1,5%
5. Belastingcapaciteit*	84,3%	83,0%	86,9%	86,9%	86,9%	86,9%

**Het kengetal Belastingcapaciteit voor de begroting 2028 t/m 2030 kan niet worden berekend. De benodigde gegevens (belastingtarieven en de gemiddelde WOZ- waarde) zijn voor deze jaren nog niet beschikbaar. Derhalve wordt hetzelfde percentage aangehouden vanaf 2028.*

Financiële kengetallen

In bovenstaande tabel is een overzicht te zien van de financiële kengetallen.

De provincie Gelderland heeft een tabel ontwikkeld die als hulpmiddel kan worden gebruikt bij de interpretatie van de kengetallen. Daarbij hanteert de provincie drie risicocategorieën (A, B en C). De berekende kengetallen zijn in te delen in 3 categorieën:

- Categorie A: minst risicovol;
- Categorie B: gemiddeld risicovol;
- Categorie C: meest risicovol.

Om een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie te kunnen geven, is onderstaande tabel weergegeven. Uiteindelijk is het van belang het geheel aan kengetallen in relatie met elkaar te analyseren, en niet één afzonderlijk kengetal te isoleren. De categorieën waarin de gemeente Harderwijk zich bevindt voor begrotingsjaar 2027, zijn vetgedrukt in onderstaande tabel.

Financiële kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1-a. Netto schuldquote	**<90%**	90-130%	>130%
1-b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	**<90%**	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	>50%	**20-50%**	<20%
3. Grondexploitatie	**<20%**	20-35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte	**>0%**	0%	<0%
5. Belastingcapaciteit	**<95%**	95-105%	>105%

Financiële positie en toelichting op financiële kengetallen

De financiële positie van de gemeente Harderwijk uitgedrukt in de kengetallen wordt, op basis van de risicocategorie-indeling, als voldoende gekwalificeerd. De risicocategorisering waarin de kengetallen voor het jaar 2027 van gemeente Harderwijk vallen komt overeen met die van de begroting 2026 met uitzondering van het kengetal structurele exploitatieruimte (van B naar A).

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Een hogere schuldquote betekent een hogere schuldenlast. De netto schuldquote fluctueert in de loop der tijd, voornamelijk door opname van geldleningen en jaarlijkse aflossingen op geldleningen. De netto schuldquote van gemeente Harderwijk valt in de minst risicovolle categorie A en is voor begrotingsjaar 2027 met afgerond 60% licht gestegen ten opzichte van jaar 2026.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Deze wordt berekend overeenkomstig de netto schuldquote, vermeerderd met leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen. Dit kengetal houdt ook rekening met de risico's die gelopen worden bij voornoemde partijen. Hoe lager het percentage is, hoe gunstiger ook hier de financiële positie. Gezien het terughoudende beleid wat het verstrekken van leningen betreft, is er nauwelijks verschil in de schuldquote na correctie voor alle verstrekte leningen. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen van gemeente Harderwijk valt in de minst risicovolle categorie A en is voor begrotingsjaar 2027 met afgerond 55% iets lager dan de uitkomst van de begroting 2026.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is op langere termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. De solvabiliteitsratio van Gemeente Harderwijk valt met 37,2% in het gemiddelde risicoprofiel, categorie B. Er is sprake van een kleine toename van de solvabiliteitsratio in begrotingsjaar 2027 ten opzichte van begrotingsjaar 2026.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Voor de berekening worden de niet in exploitatie genoemde gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de begroting of rekening en uitgedrukt in een percentage. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.
Met een kengetal grondexploitatie van 18,6% valt de gemeente Harderwijk in categorie A. Op dit moment wordt op basis van de geprognosticeerde balans meerjarig nog een afname van bouwgronden in exploitatie verwacht, echter kan het openen van een nieuwe grondexploitatie deze raming weer veranderen.

Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder bijvoorbeeld de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin, dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. De structurele exploitatieruimte van gemeente Harderwijk is berekend op afgerond 2,4% voor begrotingsjaar 2027. Hiermee valt dit kengetal weer in categorie A ten opzichte van categorie B vorig jaar.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft de potentiële ruimte aan, die een gemeente heeft om zijn structurele baten te verhogen om daarmee bijvoorbeeld stijgende structurele lasten op te vangen. Of dit wel of niet gebeurt is een bestuurlijke beleidskeuze. Wanneer een gemeente te maken heeft met een hoge schuld en de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.
Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan landelijk gemiddelde tarieven. De belastingcapaciteit wordt als volgt berekend: de totale woonlasten meerpersoonshuishouden ten opzichte van het landelijk gemiddelde uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, riool- en waterzorgheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. Voor begrotingsjaar 2027 komt dit kengetal uit op 86,9%. Het kengetal belastingcapaciteit van gemeente Harderwijk valt in de minst risicovolle categorie A.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Het op een verantwoorde wijze onderhouden en in stand houden van de kapitaalgoederen legt een beslag op een aanzienlijk deel van de financiële middelen van de gemeente. Kapitaalgoederen zijn ruwweg verdeeld naar de categorieën wegen, water, groen en gebouwen. Onderhoud en vervanging zijn van belang om een veilige en duurzame openbare ruimte te realiseren. Er vindt een continue afweging plaats tussen een zo doelmatig mogelijk fysiek beheer en het verwezenlijken van de aanwezige maatschappelijke vraag en behoefte.

Meer specifiek gaat het in deze paragraaf om de planning en uitvoering van de te verrichten onderhoudswerkzaamheden aan de diverse categorieën kapitaalgoederen. Genoemde bedragen zijn exclusief interne uren (overhead). Deze worden centraal vastgelegd en niet toegerekend.

In de diverse beleids- en beheerplannen heeft de raad de kaders vastgesteld voor de uitvoering van het onderhoud. Het vastgestelde onderhoudsniveau en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn daarbij bepalend voor de jaarlijkse lasten. Voor zover aanwezig worden onderhoudsvoorzieningen gevuld door een jaarlijkse storting ten laste van de begroting.

De volgende tabel geeft een overzicht van aanwezige beheerplannen en geplande actualisaties (N.B.: opsomming is niet uitputtend van karakter).

Beheerplan	Vastgesteld raadsbesluit	Geplande actualisatie
IBOR 2026-2030	13 november 2025	2031
Beleidsuitwerking en uitvoeringsagenda Riool, Water en Klimaatadaptatie (BURWKa) 2024 - 2028	10 juni 2024	2029
Beheerplan sportaccommodaties 2019 - 2023 2e evaluatie	10 oktober 2019	2027
Grondstoffenplan 2026-2030	18 september 2025	2031
Beheerplan begraafplaatsen	07 maart 2022	2028
Havenbeheerplan 2025 - 2029	12 juni 2025	2030
Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen (MJOP) 2025 - 2028	12 december 2024	2029
Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijk vastgoed (DMJOP)	16 februari 2023	2031

Openbare ruimte

Paragraaf Openbare Ruimte

Beleidskader
Het beleid voor het beheer van de openbare ruimte is vastgelegd in het Integrale Beheerplan Openbare Ruimte “Samen kleuren we de Stad” 2026-2030, vastgesteld bij raadsbesluit op 13 november 2025. Het IBOR geeft in hoofdlijnen aan hoe de gemeente Harderwijk de verschillende onderdelen van haar openbare ruimte doelgericht en planmatig wil beheren.

De keuzes in het IBOR sluiten aan op het integrale beleid van de gemeente voor een veilig en aantrekkelijk woon- en leefmilieu, het versterken van sociale samenhang, het vergroten van toeristische attractiviteit en duurzaamheid. Ingedeeld naar de productgroepen blauw (water, riool- en waterzorg), bruin (reiniging, afval), grijs (wegen, openbare verlichting, civieltechnische kunstwerken) en groen (openbaar groen, speelplaatsen) vormt het IBOR de verbindende schakel tussen vigerende beleidsplannen en meerjarige onderhoudsprogramma’s.

Beheerplan
Er is sprake van planmatig jaarlijks en meerjarig onderhoud, dat op basis van onder meer de landelijk toegepaste CROW-normen voor de openbare ruimte tot stand komt. In de opzet van het IBOR zijn de ervaringen vanuit het verleden meegenomen en de ambities voor de komende jaren vastgelegd. Werkzaamheden worden in de uitvoering integraal afgestemd om waar mogelijk kostenvoordelen te behalen.

Invulling taakstelling
In de begroting zijn ombuigingen voor grijs en groen opgenomen. Om het effect van deze ombuigingen op het beheer van de openbare ruimte te minimaliseren wordt over de invulling van deze ombuigingen jaarlijks per jaarschijf nader geadviseerd.

Uitvoering en financiële consequenties
Een beschrijving van werkzaamheden voor (groot) onderhoud aan de wegen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting enz. is gegeven in Programma 2. Dit geldt eveneens voor het openbaar groen, inclusief de speelvoorzieningen c.q. speelplaatsen in Programma 5.

Havens

In 2025 is het Havenbeheerplan 2025-2029 vastgesteld als meerjarig kader voor het beleid en beheer van de gemeentelijke havens. Het vigerende Havenbeheerplan 2025-2029 heeft betrekking op alle havens in eigendom en beheer van de gemeente Harderwijk inclusief het nautische beheergebied. Met de ontwikkelde fases 1 en 2 binnen het project Waterfront heeft het havengebied vele veranderingen ondergaan. De ontwikkeling van fase 3 is nog in volle gang.

Op basis van het Havenbeheerplan 2025-2029 wordt er jaarlijks ca. € 244.500,- toegevoegd aan de onderhoudsvoorziening Havenwerken. Vanuit deze voorziening wordt onder andere het groot onderhoud aan bruggen, kademuren, oeverbeschermingen bekostigd. Ook wordt er vanuit het Havenbeheerplan jaarlijks € 93.000,- toegevoegd aan de bestemmingsreserve havenwerken om vervangingsinvesteringen in de toekomst te kunnen doen.

Riool- en waterzorg

Het college B&W heeft een Beleidsuitwerking en uitvoeringsagenda voor Riolering Water en Klimaatadaptatie Harderwijk 2024-2028 opgesteld (BuRWKA). Op 10 juni 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met de visiecomponenten in deze beleidsuitwerking. De BuRWKA vormt de onderbouwing om het bestaande rioolsysteem in stand te houden en ons voor te kunnen bereiden op de effecten van klimaatverandering. Hierbij wordt gebruik gemaakt van risicogestuurd rioolbeheer: dit betekent riolen met hoog risico vaker inspecteren en eerder repareren/vervangen, en riolen met een laag risico minder vaak inspecteren en later repareren/vervangen. De exploitatielasten bestaan met name uit onderhoud, vervanging en herstel van schades. Voor een financieel beeld wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Gemeentelijk vastgoed

De vastgoedportefeuille van de gemeente in de vorm van gebouwen en terreinen kent een divers karakter. Het bezit van vastgoed is echter geen doel op zich. Het is één van de instrumenten om de doelstellingen op het gebied van sport, cultuur, welzijn, veiligheid en economie te realiseren.

Beleidskader
In 2024 is de actualisatie van het vastgoed- en accommodatiebeleid vastgesteld (5 september 2024). Het huidige uitgangspunt is, dat de gemeente de vastgoedaccommodaties in een goede staat van onderhoud houdt. Eens in de 4 jaar wordt het Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP) geactualiseerd, inclusief het meerjarig budgettair beslag. Het huidige MJOP is van 2025-2028.

Het onderhoudsniveau is gebaseerd op sober en doelmatig onderhoud. Het cyclische karakter van het planmatig onderhoud brengt met zich mee, dat er jaarlijkse fluctuaties optreden in het uitgavenpatroon. Naast de jaarlijks beschikbare onderhoudsbudgetten ten behoeve van het preventief en correctief onderhoud, is er een Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen en een Bestemmingsreserve dekking kapitaallasten technische installaties beschikbaar om de geplande en verwachte uitgaven voor groot onderhoud en vervanging door de jaren heen te egaliseren.

Vanuit wet- en regelgeving op het gebied van energie en verduurzaming zal er de komende jaren verder geïnvesteerd moeten worden in onze panden.

MJOP gemeentelijke gebouwen
Het MJOP, met als uitgangspunt technische instandhouding van de gebouwen in de huidige vorm, wordt opgesteld door een onafhankelijk extern bureau op basis van visuele inspecties en aangereikte informatie.

Op basis van het MJOP 2025-2028 is een doorrekening gemaakt op basis van een 10-jarig beeld. De jaarlijkse dotatie aan de onderhoudsvoorziening betreft € 1.164.000,- (inclusief niet verrekenbare BTW).

Financiering

Algemeen

De paragraaf Financiering gaat over de manier waarop gemeente Harderwijk haar activiteiten en projecten financiert en haar liquiditeiten beheert.

Ambitie
Gemeente Harderwijk streeft naar regie op de gemeentelijke uitgaven en inkomsten resulterend in een optimale financiering (op korte en lange termijn) in geldstromen. Daarbij wordt geopereerd binnen de wettelijke en gemeentelijk vastgestelde kaders. Om de treasuryfunctie goed uit te voeren wordt gekeken naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt financieel risicomijdend uitgevoerd. De gemeente Harderwijk geeft waar het kan invulling aan duurzaam (ethisch) bankieren. Op het gebied van reputatie en imago stelt de gemeente Harderwijk eisen aan de organisaties en instellingen, waarmee het zaken doet. Gemeente Harderwijk stelt bij de treasuryfunctie bestuurlijke en ambtelijke integriteit voorop.

Doelstellingen
De doelstellingen van de gemeente Harderwijk op het gebied van treasury luiden: regie hebben op de gemeentelijke uitgaven en inkomsten, duurzaam toegang hebben tot de financiële markten, tijdig kunnen beschikken over voldoende financieringsmiddelen, beheersen van risico's, streven naar rente-optimalisatie en beperken van verwerkingskosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Regelgeving
De Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) is kaderstellend voor de treasuryfunctie van gemeenten. Gemeenten worden verplicht tot een transparant en inzichtelijk lokaal treasurybeleid en -beheer. Het actuele beleidskader voor de gemeentelijke financiering is het op 23 februari 2023 door de raad vastgestelde Treasurystatuut gemeente Harderwijk 2023.

Ontwikkelingen

Marktontwikkelingen
Renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn voor de gemeente belangrijk om te kunnen sturen op de financiële risico's. Deze ontwikkelingen, die van buiten komen, kunnen niet beïnvloed worden. De renteontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd door gebruik te maken van informatie van met name de Bank Nederlandse Gemeenten, het Schatkistbankieren en enkele andere banken.

Door de ontstane geopolitieke situatie en de opgelopen inflatie als gevolg daarvan heeft de ECB de rente in juni 2026 verhoogd naar 2,25%. De verwachting is dat de ECB dit percentage voorlopig op dit niveau houdt, met kans op een lichte verhoging later dit jaar. De prognose uit de Kadernota is dat de rente op 2,25% zal blijven.

Renteontwikkelingen
Aantrekken geld
Waar de langlopende rente de afgelopen jaren meebewoog met de ECB rente reageert de marktrente nu meer op geopolitieke ontwikkelingen. De marktrente wordt daarnaast ook sterk beïnvloed door economische groei, inflatie en monetair beleid.
De renteontwikkelingen worden bepaald op basis van langlopende leningen met een looptijd van 20 jaar. Deze ontwikkelingen zijn eerder dit jaar in de Kadernota al vastgesteld. Voor 2027 en verder wordt gerekend met een rentepercentage van 3,50%.

Beleggen in Schatkist
De rentepercentages voor het schatkistbankieren bevinden zich ongeveer op hetzelfde niveau als de ECB-rente. Voor de lopende rekening in de Schatkist wordt gerekend met een gemiddelde renteopbrengst van 2,25% in 2026, zoals al in de Kadernota is opgenomen. Vanaf 2027 wordt ook gerekend met een gemiddelde renteopbrengst van 2,25%.

Liquiditeit

Schatkistbankieren
Om de staatsschuld en beleggingsrisico's te beperken zijn decentrale overheden verplicht om hun overtollige geldmiddelen aan te houden in 's Rijks schatkist. Daarnaast mogen alleen leningen verstrekt worden aan medeoverheden. Het bedrag, dat gemeente Harderwijk zelf mag aanhouden op haar eigen bankrekeningen, is maximaal gelijk aan het drempelbedrag schatkistbankieren.

Gemeente Harderwijk heeft op de lopende rekening bij de BNG een plafond ingesteld van € 400.000. Aan het eind van elke dag wordt het saldo boven dit plafond automatisch afgeroomd naar de Schatkist. Wekelijks wordt aan de hand van de betalingen die gedaan moeten worden, ingeschat welk bedrag van de Schatkist teruggestort moet worden op de lopende rekening bij de BNG.

Het Rijk heeft voor het buiten de Schatkist aan te houden liquide middelen een normpercentage ingesteld van 2% van het totaal van de begrote lasten vóór bestemming. In onderstaande tabel wordt het drempelbedrag voor gemeente Harderwijk weergegeven per begrotingsjaar.

Drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000,-)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Omvang begroting per 1 januari	-251.260	-234.890	-238.539	-238.717
totaal van de begrote lasten op jaarbasis				
	Drempelbedrag Harderwijk:			
In procenten	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
In €	*5.025*	*4.698*	*4.771*	*4.774*

Financieringspositie
Financieringsbehoefte korte en lange termijn
Met behulp van de liquiditeitsprognose wordt de ontwikkeling van het saldo van de periodieke uitgaven (lonen, reguliere budgetten) en inkomsten (belastingen, gemeentefonds) in beeld gebracht. Tevens worden de grondexploitaties jaarlijks herzien aan de hand van ontwikkelingen. De fasering in tijd van de geplande (vervangings-)investeringen wordt periodiek afgestemd met de projectleiders. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met ontwikkelingen die zicht nog in de initiatieffase bevinden. Over deze ontwikkelingen heeft de raad nog geen besluit genomen. De impact van deze ontwikkelingen op de liquiditeit wordt wel meegenomen in de berekeningen. De hieruit voortvloeiende financieringsbehoefte wordt in de liquiditeitsprognose inzichtelijk gemaakt. Bij het actualiseren van de liquiditeitsprognose door het jaar heen wordt in beeld gebracht hoe het verloop van de inkomsten en uitgaven is van de grondexploitaties. Indien nodig worden er kort- of langlopende leningen aangetrokken, afhankelijk van de behoefte.

In de onderstaande tabel is een samenvatting van de liquiditeitsprognose per 1 juli 2026 te zien. De latere jaren ontwikkelt de liquiditeitspositie zich positief. Op basis van deze prognose wordt uitgegaan van één langlopende lening. De rentelasten daarvan zijn begroot.

Liquiditeitsplanning (bedragen x € 1.000,-)	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029	Ultimo 2030
Beginstand liquiditeit 1-1		12.353	6.334	11.768	19.719
Liquiditeit opnamedatum 1-7	23.048				
Algemene Dienst	-8.579	-21.494	-15.182	-9.309	-2.438
Grondexploitaties	5.685	5.975	27.615	24.261	2.085
Aflossingen	-7.800	-5.500	-7.000	-7.000	-6.700
Eindstand liquiditeit 31-12	12.353	-8.666	11.768	19.719	12.666
Mogelijk aan te trekken lening	0	15.000	0	0	0
Eindstand liquiditeit 31-12	**12.353**	**6.334**	**11.768**	**19.719**	**12.666**

Risico's

Koersrisico
De doelstelling van het koersrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. In het Treasurystatuut 2023 is dit risico op uitzettingen beperkt door uitsluitend schatkistbankieren en onderhandse leningen te hanteren. Tegelijkertijd worden valutarisico's uitgesloten door alleen financieringen en uitzettingen aan te gaan in euro's.

Kredietrisico

Deelnemingen

Deelnemingen worden alleen aangegaan in het kader van de uitoefening van de publieke taak, passend binnen het gemeentelijk beleid. Gemeente Harderwijk bezit vanuit de publieke taak in enkele ondernemingen aandelen, waaronder N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, N.V. Alliander, Inclusief Groep, Afvalsturing Friesland, Warmtenetwerkbedrijf Harderwijk B.V. en Zonnepark Harderwijk B.V.

Verstrekte leningen

Hierbij gaat onder andere om leningen SVN en een verstrekte lening aan netbeheerder Alliander. Deze laatste lening kan door Alliander alleen onder strikte voorwaarden worden omgezet in gewone aandelen (deelneming).

Gewaarborgde geldleningen

Borgstellingen kunnen via directe borgstelling of via achtervang plaatsvinden. Betrokkenheid van waarborgfondsen betekent dat de borgstelling en hiermee ook het risico wordt gedeeld. In dat geval is het netto geborgde bedrag, dus het werkelijke procentuele deel waarover de gemeente Harderwijk risico loopt, lager dan de restant hoofdsom van de gewaarborgde leningen.

Debiteurenrisico

Met betrekking tot debiteuren, die niet aan hun betalingsverplichtingen voldoen, wordt een actief invorderingsbeleid gevoerd om de risico's te minimaliseren. Op deze wijze worden de (financiële) risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van onze vorderingspositie op debiteuren voorkomen.

Intern liquiditeitenrisico

De doelstelling van het intern liquiditeitenbeheer is het beheersen van de risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsplanning en MeerjarenInvesteringsPlanning waardoor als gevolg daarvan de financieringskosten hoger kunnen uitvallen. Gemeente Harderwijk beperkt haar interne liquiditeitenrisico door haar financieringsactiviteiten te baseren op een actuele liquiditeitsplanning in meerjarenperspectief.

Renterisico

Renterisico over de vlottende schuld

Kasgeldlimiet

De rentepercentages voor kortlopende financiering (looptijd < 1 jaar) kunnen sterk fluctueren, waardoor ook de rentelasten sterk meebewegen. Daarom heeft het Rijk met betrekking tot het financieren met kortlopende middelen wettelijke voorschriften vastgesteld. De maximale gemiddelde omvang waarvoor gemeenten kortlopende leningen en schulden in rekening courant mogen aangaan, wordt bepaald door de kasgeldlimiet.

Deze limiet wordt volgens de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) berekend op basis van een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari.

Als onderdeel van de treasuryfunctie wordt de afweging kort- of langlopend financieren gemaakt op basis van de actuele liquiditeitsplanning. Als de kasgeldlimiet structureel overschreden dreigt te worden, is de gemeente verplicht om de vlottende financiering (korter dan 1 jaar) om te zetten in vaste financiering. In het kader van de Wet Fido heeft de provincie een toezichthoudende rol.

In onderstaande tabel wordt de maximale kasgeldlimiet voor Harderwijk weergegeven per begrotingsjaar.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000,-)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Omvang begroting per 1 januari	-251.260	-234.890	-238.539	-238.717
	(1) Toegestane kasgeldlimiet			
In procenten	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
In €	21.357	19.966	20.276	20.291

Renterisico over de vaste schuld

Renterisiconorm

In de Wet Fido is ook voor langlopende financieringen (looptijd langer dan 1 jaar) een norm gesteld om in meerjarenperspectief een stabiele rentelast in de begroting te bewerkstelligen. Hierbij geldt een limiet van maximaal 20% per jaar over het begrotingstotaal. Met de berekening van de renterisiconorm wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel risico de gemeente in elk jaar loopt ten aanzien van de rentelast van dat jaar. Simpel gezegd worden de aflossingen en de renteherzieningen gerelateerd aan het begrotingstotaal (na wijzigingen). Hierdoor is het renterisico direct gerelateerd aan het budgettaire risico. Hoe meer de aflossing

van de schuld in tijd gespreid wordt, hoe minder gevoelig de begroting is voor renteschokken bij herfinanciering. Evenals bij de kasgeldlimiet heeft de provincie in het kader van de Wet Fido ook hier een toezichthoudende rol. De toetsing vindt plaats via de paragraaf Financiering in de begroting (vooraf) en de jaarstukken (achteraf). Deze norm bepaalt bij de treasuryfunctie naast onder andere rentepercentages mede de looptijd van nieuw af te sluiten leningen.

De tabel laat zien dat in de jaren 2027 t/m 2030 de renterisiconorm niet wordt overschreden en wordt voldaan aan de norm.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000,-)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Grondslag voor de norm: totaal van de begrote lasten op jaarbasis	-251.260	-234.890	-238.539	-238.717
Drempelbedrag volgens wet Fido. 20% van de begrote lasten op jaarbasis	*50.252*	*46.978*	*47.708*	*47.743*
Renteherzieningen	-	-	-	-
Aflossingen	5.125	5.129	5.134	5.139
Risicobedrag (renteherzieningen + aflossingen)	5.125	5.129	5.134	5.139
Ruimte (+) of overschrijding (-) ten opzichte van het drempelbedrag renterisiconorm	*45.127*	*41.849*	*42.574*	*42.604*
Wordt voldaan aan de norm?	**ja**	**ja**	**ja**	**ja**

Opgenomen langlopende geldleningen
De portefeuille van leningen met een looptijd gelijk aan of langer dan één jaar is in 2027 als volgt samengesteld.

Leningenportefeuille (bedragen x € 1.000,-)				
Geldverstrekker	Bedrag 01-01-2027	Bedrag 31-12-2027	Rente-percentage	Einddatum
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	49.000	45.500	0,182%	15/07/2040
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	30.800	29.400	3,508%	17/04/2048
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	439	295	1,590%	24/09/2029
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	3.154	3.073	2,290%	24/09/2054
Totaal	**83.393**	**78.268**		

Rente

Rente-omslagpercentage
De notitie rente 2023 van de Commissie BBV schrijft voor hoe gemeenten de doorberekening van de rente dienen te verantwoorden. Het te hanteren renteomslag-percentage dient door alle gemeenten op een éénduidige wijze berekend te worden, zodat onderlinge vergelijkbaarheid toeneemt en beter aansluit bij de werkelijke rentekosten. In de begroting 2027 is het rente-omslagpercentage op 0,5% bepaald.

Renteresultaat
Per saldo heeft gemeente Harderwijk over 2027 een rentelast van € 1.502.600,-. Na rentetoerekening aan de grondexploitatie, komt er nog € 517.400,- ten laste van de exploitatie. Na toerekening aan de grondexploitatie en de taakvelden ontstaat er een positief renteresultaat op het taakveld Treasury van € 172.200,-.

Renteschema
In de notitie rente 2023 heeft de Commissie BBV de aanbeveling gedaan het renteschema op te nemen om het inzicht te vergroten in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Dit renteschema is in onderstaand schema weergegeven.

Schema rentetoerekening (bedragen x € 1,-)	Begroting 2027
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	-1.769.100
Externe rentebaten	266.500
Totaal door te rekenen externe rente	**-1.502.600**
De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) moet worden doorberekend	-
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
Saldo door te rekenen externe rente	**-1.502.600**
Rente over het eigen vermogen	-
Rente over de voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**-1.502.600**
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	813.200
De werkelijk aan de grondexploitatie toegerekende rente (renteomslag)	517.400
Aan de begraafplaats toegerekende rente	-
Renteresultaat op taakveld Treasury	**-172.000**

Samenvatting

Effectindicatoren financiering

De wet Fido bevat drie normen waaraan de gemeente dient te voldoen. De normen betreffen de renterisiconorm, kasgeldlimiet en het drempelbedrag schatkistbankieren. In onderstaande tabel is te zien dat gemeente Harderwijk ruimschoots voldoet aan de gestelde normen voor de renterisiconorm en kasgeldlimiet. De norm voor het drempelbedrag schatkistbankieren kan niet in de begroting berekend worden, deze wordt achteraf, in de jaarrekening, berekend op basis van werkelijke cijfers.

Overzicht normen Wet Fido ook wel effectindicatoren	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Renterisiconorm:				
Wettelijke norm	20%	20%	20%	20%
Percentage gemeente Harderwijk	2%	2%	2%	2%
Kasgeldlimiet:				
Wettelijke norm	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Percentage gemeente Harderwijk	0%	0%	0%	0%
Drempelbedrag Schatkistbankieren:				
Wettelijke norm	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Percentage gemeente Harderwijk	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.

Bedrijfsvoering

Organisatie en organisatieontwikkeling

In de organisatievisie van de gemeente Harderwijk staat de best mogelijke dienstverlening aan inwoners, ondernemers en bezoekers voorop. In de voorgaande jaren zijn in dat licht aanpassingen verricht aan de structuur voor de organisatie en is geïnvesteerd in de talentontwikkeling van medewerkers. Zowel met het Leer!plein als het leiderschapsprogramma. Daarmee is een solide basis ontstaan, van waaruit continue verder gewerkt wordt aan de kwaliteitsverbetering van de dienstverlening. In de aankomende periode worden daarom geen grote veranderingen in de organisatiestructuur voorzien. De focus en energie ligt de komende tijd op een goede start van het nieuwe college en het schrijven van het collegeprogramma waarbij de ambities realistisch- en evenwichtig over de portefeuilles worden neergezet.

Het leiderschapsprogramma - een continue ontwikkeling - heeft als nadruk om de integrale samenwerking tussen domein Stad & Omgeving, domein Mens & Maatschappij en Meerinzicht verder te verstevigen. De externe begeleiding hierbij is nu afgerond. Intern is geborgd dat we de gemaakte ontwikkeling vasthouden en kunnen uitbouwen. We investeren in het bestuurlijk-ambtelijk samenspel zodat de ambities voor de gemeente Harderwijk gehaald gaan worden. Daarnaast blijven de snelgroeiende ontwikkelingen op het terrein van (digitale) dienstverlening een aandachtspunt.

Dienstverlening

In alles wat we doen streven we naar een uitstekende kwaliteit van dienstverlening. Daarin voelen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid: iedere medewerker draagt vanuit zijn of haar rol actief bij aan een overheid die betrouwbaar, toegankelijk en professioneel is.

We zetten de inwoner centraal en spelen gastvrij, enthousiast en gedreven in op vragen uit de Harderwijker samenleving. Door actief samen te werken met inwoners, regiogemeenten en partners zoals ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties, maken we samen het verschil.

We handelen op basis van onze kernwaarden: Open, Ontspannen en Ondernemend. In wisselende samenstellingen werken we aan opgaven die passen bij de behoeften van vandaag én de uitdagingen van morgen.

Samenwerking EHZM

Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht werken in het Sociaal Domein sinds 2018 beleidsmatig samen. De drie brongemeenten werken samen aan een actualisatie van de opdracht aan Meerinzicht. Dit wordt gedaan op basis van de nota Sociaal Domein en de beschikbare budgetten.

Het domein Bedrijfsvoering voert reguliere taken ter ondersteuning van de bedrijfsvoering van de drie brongemeenten en Meerinzicht zelf uit op het terrein van personeel, organisatie en communicatie. De inkoop wordt op basis van een inkoopkalender daar waar mogelijk op regionale schaal georganiseerd. De gemeentelijke belastingen worden door Meerinzicht opgelegd en ingevorderd voor de brongemeenten en ook voert Meerinzicht de waardebepaling uit in het kader van de Wet WOZ. Daarnaast wordt de documentaire informatievoorziening uitgevoerd. Facilitaire dienstverlening wordt verzorgt en het gebouwbeheer van het gemeentelijk vastgoed gepland en uitgevoerd. De financiële dienstverlening en de P&C-cyclus van de brongemeenten en Meerinzicht wordt geleverd alsmede de verbijzonderde interne controlefunctie. Meerinzicht adviseert, ondersteunt en beheert rondom alle vraagstukken op het vakgebied informatisering en automatisering.

Rechtmatigheid

Als gemeente voeren we vele activiteiten uit, waarvoor we gebruik maken van veel bedrijfsprocessen. We bekostigen die met publiek geld en moeten voldoen aan wet- en regelgeving. Hierover verantwoordt het college zich aan de gemeenteraad. In de artikelen 212 en 213 van de Gemeentewet staat dat de gemeente ervoor moet zorgen dat “aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan” en dat “de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst“. Verbijzonderde interne controle is een middel om de kwaliteit van de bedrijfsvoering (continu) onafhankelijk te beoordelen en continu te verbeteren, dit om tijdig bij te kunnen sturen in processen. Bij de interne controle wordt zichtbaar vastgesteld of processen beheerst worden, zoals dat met de inrichting van de administratieve organisatie beoogd was. Ook wordt met de uitkomsten van interne controle aangetoond dat (wel of niet) aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

Het college verantwoordt zich in de jaarrekening, paragraaf bedrijfsvoering over geconstateerde onrechtmatigheden indien deze de verantwoording grens, zoals de raad die heeft vastgesteld, overstijgt.

In de rechtmatigheidsverantwoording zijn 3 criteria van belang: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In de financiële verordening, het controle protocol en het normenkader stelt de raad hierover de kaders vast. In de jaarrekening wordt door het college hierover verantwoording afgelegd. De accountant van de gemeenteraad controleert de getrouwheid van de verantwoording van het college en rapporteert over de bevindingen in het accountantsverslag en de accountantsverklaring.

Verbonden partijen

Een verbonden partij wordt gedefinieerd als een privaatrechtelijke- of publiekrechtelijke organisatie, waarmee de gemeente een bestuurlijke en een financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel (vertegenwoordiging) in het bestuur of het hebben van stemrecht. Van een financieel belang is sprake als de gemeente middelen ter beschikking stelt en deze in geval van faillissement van de verbonden partij kwijt is, of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Relaties waarbij alleen sprake is van een financieel of bestuurlijk belang vallen dus hier buiten. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publieke belang. Verbindingen met deze derde partijen is dus een manier om bepaalde publieke taken uit te voeren. De huidige verbonden partijen waaraan de gemeente gelieerd is hebben veelal een historische of wettelijke bestaansgrond. Afhankelijk van onze mate van verbondenheid zijn wij in meer of mindere mate in staat om invloed op het beleid van de betreffende verbonden partij uit te oefenen.
Het kader rondom de verbonden partijen is vastgelegd in een afzonderlijke Nota Verbonden partijen. Doelstelling van deze nota is om een kader te bieden voor deelname aan, het oprichten van en het sturen op de verbonden partijen van de gemeente, om zo te komen tot verbonden partijen die maximaal bijdragen aan de lokale bestuurlijke ambities. Tegelijkertijd wil deze nota ook het beleidskader geven voor het heroverwegen en mogelijk uittreden bij verbonden partijen.

Visie op verbonden partijen
Het gemeentelijk beleid is er op gericht het aantal verbonden partijen beperkt te houden. Enerzijds uit het oogpunt van risicobeheersing en -beperking, anderzijds uit het oogpunt van transparantie van bestuur. Er kunnen echter altijd goede redenen aanwezig zijn voor het aangaan van een verbonden partij constructie. Criteria die daarbij worden gehanteerd:

- De taak kan niet of zeer moeilijk door de gemeente alleen worden uitgevoerd;
- Gezamenlijke uitvoering van de taak levert voor de gemeente een concrete meerwaarde op door de gekozen vorm van samenwerking en draagt bij aan een efficiëntere en effectievere mogelijkheid tot het uitvoeren van onze publieke taak;
- Voordelen van de (beoogde) samenwerking wegen op tegen de nadelen.

Het bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen vloeit in principe voort uit de risicoparagraaf in de begroting van de verbonden partij en de mate waarin de gemeente hierop aangesproken kan worden.

Gemeenschappelijke regelingen
Voor deelname in gemeenschappelijke regelingen worden de regels gevolgd die zijn vastgelegd in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen/samenwerkingsverbanden
Voor het opstellen van de meerjarenbegroting van de gemeente wordt er uitgegaan van de door de gemeenschappelijke regelingen/samenwerkingsverbanden meest recent aangeboden (concept-)begroting. Tenzij de raad reeds besloten heeft de aangeboden begroting op een andere wijze op te nemen.

Continuïteit van samenwerkingsverbanden

Samenwerkingsverbanden worden geactiveerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Wanneer er sprake is van een duurzame waardevermindering dient deze waardevermindering geboekt te worden. Voor de beoordeling van de continuiteït van de samenwerkingsverbanden steunen wij op de controleverklaring van de accountant van de samenwerkingsverbanden.

Overzicht van bestaande verbonden partijen

Verbonden partij	Type	Portefeuillehouder	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Afvalsturing Friesland N.V.	Naamloze Vennootschap	J. van Egmond	Ja / stemrecht / 2,48% zeggenschap op basis van aandelenkapitaal	108 aandelen B, nominale waarde van € 48.600,- (€ 450,- per stuk)
Alliander N.V.	Naamloze Vennootschap	W. Mazier	Ja / stemrecht / 0,405% zeggenschap op basis van aandelenkapitaal	553.624 aandelen; nominale waarde van € 2,77 miljoen (€ 5,- per stuk)
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Naamloze Vennootschap	W. Mazier	Ja / stemrecht / 0,105% zeggenschap op basis van aandelenkapitaal	58.968 aandelen; nominale waarde van € 147.420,- (€ 2,50 per stuk)
Coöperatie Gastvrije Randmeren	Coöperatie	M. Heldoorn	Ja / stemrecht / 9,3% zeggenschap op basis van ledenkapitaal	Jaarlijkse bijdrage, ledenkapitaal € 20.000,-
GGD Noord- en Oost- Gelderland	Gemeenschappelijke Regeling	D. Pool-Smit	Bestuur GR / wethouder	Jaarlijkse bijdrage o.b.v. inwoneraantal
Inclusief Groep N.V.	Naamloze Vennootschap	W. Mazier	Ja / stemrecht / 23,4% zeggenschap op basis van aandelenkapitaal	4.660 aandelen; verkrijgingsprijs € 622.110 (nominaal € 100,- per stuk) Jaarlijkse bijdrage, op basis van de rijksbijdrage Wsw
Meerinzicht	Gemeenschappelijke regeling	W. Mazier	Bestuur GR / wethouder	Jaarlijkse bijdrage: Aandeel Bedrijfsvoering 39,39% Aandeel

				Domein Sociaal 57,26%
Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater Vallei en Veluwe	Centrumregeling	M. Heldoorn	Wethouder	Jaarlijkse bijdrage o.b.v. inwoneraantal
N.V. Fryslân Miljeu (per 1-1-2026)	Naamloze Vennootschap	J. van Egmond	Ja / stemrecht/ 33,2% zeggenschap op basis van aandelenkapitaal in BV Noord Veluwe i.o. (regio BV N.V. Fryslân Miljeu)	5.116 letteraandelen D in B.V. Noord Veluwe ; verkrijgingsprijs € 239.838,- (€ 4,54 per stuk)
Omgevingsdienst Veluwe	Gemeenschappelijke regeling	M. Heldoorn	Bestuur GR / wethouder	Jaarlijkse bijdrage, ob.v. de bij de ODV ondergebrachte taken
Noord-Veluws Archief	Gemeenschappelijke Regeling	W. Mazier	Bestuur GR / wethouder	Jaarlijkse bijdrage, aandeel 17,6 %
Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)	Gemeenschappelijke Regeling	J. Joon	Bestuur GR / burgemeester	Jaarlijkse bijdrage, o.b.v. verhouding cluster openbare orde en veiligheid in algemene uitkering gemeentefonds
Warmtenetwerk Harderwijk B.V.	Besloten Vennootschap	W. Mazier	Ja / stemrecht / 50% zeggenschap op basis van aandelenkapitaal	10 aandelen A € 0,10 (nominaal € 0,01 per stuk) en 1.500 aandelen B € 1.500.000 (nominaal € 1.000,- per stuk) Agiostortingen € 1.735.000

Zonnepark Harderwijk B.V.	Besloten Vennootschap	W. Mazier	Ja / stemrecht / 51% zeggenschap op basis van aandelenkapitaal	51 aandelen € 51 (nominale waarde € 1,- per stuk)

Afvalsturing Friesland N.V.

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Hidalgoweg 5 8938 BA, Leeuwarden
Portefeuillehouder	J. van Egmond
Openbaar belang	Afval op een professionele, innovatieve en duurzame manier in te zamelen en te verwerken. De aandelen van de Afvalsturing Friesland NV worden gehouden door de Friese gemeenten, de Groningse gemeenten Eemsdelta, Westerwolde, Groningen, Het Hogeland, Pekela en Westerkwartier, regio Noord Veluwe (Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten) en NV Irado (Capelle aan den IJssel, Schiedam, Vlaardingen, Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk) en gemeente Aalsmeer. Als aandeelhouder heeft de gemeente Harderwijk zeggenschap in de algemene vergadering van de aandeelhouders. Een collegelid van de gemeente Oldebroek vertegenwoordigt de regio Noord Veluwe hierin.
Doelstelling verbonden partij	Afvalsturing Friesland zorgt voor het duurzaam overslaan, transporteren en be- en verwerken van het huishoudelijk afval van de bij haar aangesloten (samenwerkende) gemeenten en is hun kennispartner voor het realiseren van de VANG-doelstellingen.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap volgens Nederlands recht
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 7 Volksgezondheid en milieu, taakveld 7.3 Afval
Kansen en ontwikkelingen	Aan de slag met de transitie naar een circulaire economie door afval op de meest duurzame wijze in te zamelen, te verwerken en te valoriseren ; het verhogen van het scheidingspercentage en het verlagen van de CO2-voetafdruk.
Risico	De belangrijkste risico’s voor de vennootschap zijn de technische beschikbaarheid van de kapitaalintensieve installaties, de beschikbaarheid van afval en de ontwikkelingen op de energiemarkt.

	Langdurige stilstand, onvoldoende beschikbaarheid van afval of dalende energieprijzen kunnen een grote impact hebben op het resultaat van Afvalsturing Friesland. Door het uitvoeren van (preventieve) onderhoudsprogramma's wordt ongeplande stilstand van onze installaties zoveel mogelijk voorkomen en moet een zo hoog mogelijk niveau van operationele beschikbaarheid worden gerealiseerd. De contracten van Afvalsturing Friesland voor de levering van afval hebben in de meeste gevallen een meerjarig karakter. Er is continu aandacht voor een optimale afstemming van de afvalportefeuille voor de korte en lange termijn op de capaciteit van de installaties. Tenslotte worden de ontwikkelingen op de energiemarkt gevolgd en zijn zowel contractueel als door middel van subsidies maatregelen getroffen om de risico's van onverwachte fluctuaties te voorkomen. Er is kans op een lagere uitkering aan dividend dan begroot. Bij de jaarrekening 2025 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.

Financiële informatie			
Boekjaar:	Jaarstukken 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Eigen vermogen	€ 84.068.000,-	-	-
Vreemd vermogen	€ 131.702.000 ,-	-	-
Resultaat	€ 2.530.000,-	€ 4.883.000,-	-
Begrote bijdrage	-	-	-
Realisatie bijdrage	-	-	-
Belang	Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bedraagt € 1.937.700 verdeeld in 3.001 gewone aandelen A van € 450 per stuk en in 1.350 gewone aandelen B waarvan 108 in bezit gemeente Harderwijk		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 0			

Alliander N.V.

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Utrechtseweg 68 6812 AH, Arnhem
Portefeuillehouder	W. Mazier

Openbaar belang	Alliander is als netwerkbedrijf verantwoordelijk voor de distributie van energie, zoals elektriciteit, (bio)gas en warmte. Als nutsbedrijf opereert Alliander vanuit een monopolie positie in een sector die beschouwd wordt van openbaar nut te zijn, omdat het belangrijke producten of diensten levert die in het algemeen openbaar belang zijn. Hier worden de elektriciteits-, gas- en drinkwatervoorziening toe gerekend. Alle aandelen van Alliander zijn direct in handen van Nederlandse provincies en gemeenten. De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland (44,68%), Friesland (12,65%) en Noord-Holland (9,16%) en de gemeente Amsterdam (9,16%). Hiermee bezitten deze aandeelhouders gezamenlijk 76% van de aandelen. De overige aandeelhouders, die elk minder dan 3% van de aandelen bezitten, zijn een 70-tal kleinere gemeenten en de provincie Flevoland. De gemeente kan door het zeer geringe aandelenpakket feitelijk zelf geen invloed uitoefenen op het functioneren van Alliander. Samenwerking is daarom gezocht (beleidsmatig en organisatorisch) via het NUON, Vitens, Alliander-platform (NUVAL).
Doelstelling verbonden partij	De energietransitie gaat gepaard met aanzienlijke uitdagingen voor Alliander. Dit leidt tot een grotere investeringsopgave en een teruggang in de dividenduitkeringen. Om deze investeringen mogelijk te maken is door de gemeente (en een groot aantal andere gemeenten en de provincie) eind 2021 een lening verstrekt aan Alliander. Totale aandeelhouderslening bedraagt € 600 miljoen. Ons aandeel 0,405% leidt tot een reverse converteerbare hybride obligatielening ten bedrage van € 2.428.265. Dit is net genoeg gebleken. Er wordt een afsprakenkader voorbereid om toetreding door de Staat mogelijk te maken in de toekomst.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap volgens Nederlands recht
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 0 Bestuur en ondersteuning, taakveld 0.5 Treasury
Kansen en ontwikkelingen	De energietransitie gaat gepaard met aanzienlijke uitdagingen voor Alliander. Dit leidt tot een grotere investeringsopgave en een teruggang in de dividenduitkeringen. Om deze investeringen mogelijk te maken is door de gemeente Harderwijk (en een groot aantal andere gemeenten en de provincie) eind 2021 een lening verstrekt aan Alliander. Dit is net genoeg gebleken. Er wordt een afsprakenkader voorbereidt om toetreding door de Staat mogelijk te maken in de toekomst. Daarnaast heeft Alliander aangegeven de lening om te willen zetten in aandelen conform de afspraken uit 2021. Hiervoor wordt in najaar 2026 de procedure afgerond.
Risico	Er is een kans op een lagere dividenduitkering door de omvangrijke investeringen die eraan komen. Alliander doet standaard in haar beleid geen uitspraken over de hoogte van het dividend. De aandeelhouderslening is achtergesteld en er zijn geen zekerheden/onderpand gevestigd. In maart 2026 heeft Alliander aangegeven dat zij de converteerbare lening willen gaan omzetten in

	aandelen. Alliander is een financieel solide bedrijf met een A-rating. Door het omzetten van de converteerbare lening in eigen vermogen wordt de kapitaalpositie van Alliander versterkt. Bij de jaarrekening over 2025 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.

Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 6.203 miljoen	-	-
Vreemd vermogen	€ 7.960 miljoen	-	-
Resultaat	€ 289 miljoen	-	-
Begroot dividend	Primitief € 450.000,-, bij 2de Turap 2025 bijgesteld naar € 400.000.	€ 450.000,-	€ 405.000,-
Realisatie dividend	€ 385.189,-	Eerste doorkijk realisatie lijkt op ruim €400.000 uit te komen, afhankelijk van de teruggave dividendbelasting.	-
Belang	Belang 0,405%. Aantal aandelen 553.624. Nominale waarde € 2,77 miljoen (€ 5 per stuk) **Het proces is opgestart om de uitgegeven lening aan Alliander om te zetten in aandelen waarna het aandelenkapitaal verhoogd zal worden. Het percentage zal nagenoeg hetzelfde blijven.*		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 0.			

Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Koninginnegracht 2 2514 AA, Den Haag
Portefeuillehouder	W. Mazier
Openbaar belang	Alle aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Vanuit het oogpunt van het

	behartigen van het publieke belang, is de gemeente gedeeltelijk in het bezit van de aandelen.
Doelstelling verbonden partij	BNG Bank is de bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank biedt haar klanten een breed pakket van financiële dienstverlening aan: onder andere kredietverlening, betalingsverkeer, gebiedsontwikkeling, duurzame projectfinanciering en participaties in publiek-private samenwerkingen. Daarmee draagt de bank zowel bij aan lagere kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de Nederlandse burger als aan een duurzamer Nederland.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap volgens Nederlands recht
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 0 Bestuur en ondersteuning, taakveld 0.5 Treasury
Kansen en ontwikkelingen	Geen relevante inhoudelijke ontwikkelingen. Wel is de dividend uitkering wisselend en wordt de begroting al drie jaar op rij niet gehaald. De raming voor dividend bijgesteld in 2025 naar € 130.000,-.
Risico	Er is een kans op een lagere uitkering aan dividend dan begroot. De bank hanteert standaard de beleidslijn geen tussentijdse uitspraken te doen over de verwachte nettowinst, gezien de veelal onvoorspelbare bewegingen op de (internationale) financiële markten. Bij de jaarrekening over 2025 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.

Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 4.863 miljoen	-	-
Vreemd vermogen	€ 110.701 miljoen	-	-
Resultaat	€ 172 miljoen	-	-
Begrote bijdrage (dividend)	€ 130.000,-	€ 130.000,-	€ 130.000,-

Realisatie bijdrage (dividend)	€ 148.010,- (incl. teruggave dividendbelasting)	-	-
Belang	58.968 aandelen; nominale waarde van € 147.420,- (€ 2,50 per stuk)		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 0.			

Coöperatie Gastvrije Randmeren

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Havendam 58, 3841 AA, Harderwijk
Portefeuillehouder	M. Heldoorn
Openbaar belang	De Coöperatie Gastvrije Randmeren is een samenwerkingsverband tussen 15 gemeenten (Almere, Blaricum, Bunschoten, Dronten, Eemnes, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Huizen, Kampen, Gooise Meren, Nijkerk, Nunspeet, Putten en Zeewolde) die als doel heeft het behartigen van de bovengemeentelijke belangen van recreatie en natuur, en het bevorderen van het natuurschoon en de watersport binnen het gebied van de Randmeren. Het werkgebied van de Coöperatie Gastvrije Randmeren strekt zich uit van de Hollandse Brug tot Ketelbrug, een langgerekte merenreeks van ruim tachtig kilometer.
Doelstelling verbonden partij	De coöperatie heeft als doel het kwaliteitsniveau van het natuur- en recreatiegebied Randmeren te optimaliseren en het positioneren van de Randmeren in (inter)nationaal perspectief. De coöperatie zorgt namens de gemeenten voor het beheer en onderhoud van de recreatieve functies van de meren. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar het maaien van waterplanten in vaarwater, en recreatie bij aanlegplaatsen en eilanden.
Rechtsvorm	Coöperatie
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat, taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen
Kansen en ontwikkelingen	De coöperatie draagt zorg voor het bereikbaar houden van havens en aanlegplaatsen door het maaien van waterplanten en het onderhoud van recreatieve voorzieningen. Ook wordt er ingezet op promotie van het hele gebied. In het voorjaar van 2025 is de toekomstvisie 2030-2035 afgerond en vrijgegeven. Ook is er een routeplan gemaakt voor het beoordelen van initiatieven.

Risico	Er zijn geen substantiële risico's. Bij de jaarrekening over 2024 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.		
Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	N.n.b.	€ 10.430.000,-	€ 9.227.000,-
Vreemd vermogen	N.n.b.	-	-
Resultaat	N.n.b.	€ 464.102,- -/-	€ 582.336,- -/-
Begrote bijdrage	N.n.b.	€ 31.931,-	€ 32.762,-
Realisatie bijdrage	N.n.b.	-	-
Belang	Aandeel 9,3% door een ledenkapitaal van € 20.000,-		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 1.000.			

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Rijksstraatweg 65, 7231 AC Warnsveld (kantoorlocatie)
Portefeuillehouder	D. Pool-Smit
Openbaar belang	De GGD faciliteert gemeenten op basis van de Wet publieke gezondheid, Wet Kinderopvang, Wet Veiligheidsregio's en op basis van autonome gemeentelijke taken, maar verzorgt ook taken in opdracht van derden zoals Rijk, politie en burgers. De GGD NOG is een samenwerkingsverband tussen 22 gemeenten (Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen) in de provincie Gelderland. De GGD NOG heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten te behartigen op het terrein van de publieke gezondheidszorg, toezicht kinderopvang en veiligheidsregio's.

	Wettelijke GGD taken die voor de gemeenten worden uitgevoerd (A-taken) • Kerntaken Wet publieke gezondheid • Infectieziektebestrijding • Medische milieukunde • Technische hygiënezorg • Psychosociale hulp bij rampen • Beleidsadvisering Jeugdgezondheidszorg • Onderzoek gezondheidssituatie bevolking • Beleidsadvisering • Preventieprogramma's en gezondheidsbevordering • Preventieve ouderengezondheidszorg • Toezicht kinderopvang op basis van de Wet kinderopvang • GGD-taak in de Wet veiligheidsregio's Wettelijke gemeentelijke taken vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling (B1) of op basis van subsidiëring en/of dienstverleningsovereenkomsten (B2). • Jeugdgezondheidszorg 4-18 jaar (B1 taak) • Kwaliteitstoezicht, toegang beschermd wonen en maatschappelijke zorg op basis van de Wmo 2015 (B2 taak) • Preventieve activiteiten op basis van de Jeugdwet (B2 taak) • Lijkschouw op basis van de Wet op de Lijkbezorging (B2 taak) Autonome gemeentelijke taken (C-taken) • (Extra) onderzoek door Academische Werkplaats AGORA. (samenwerking GGD NOG en Wageningen University & Research Centre • (Extra) Onderzoek en advies door Evaluatiebureau Publieke Gezondheid GGD NOG De GGD voert ook externe taken uit in opdracht van derden zoals Rijk, politie of burgers (D-taken) • Rijksvaccinatieprogramma • Arrestantenzorg • Reizigersvaccinatie • Vergunningen tattooshops • Publieke gezondheidszorg asielzoekers • Aanvullende seksuele gezondheidszorg
Kansen en ontwikkelingen	De kosten zijn opgelopen als gevolg van een hoger inwoneraantal, een hoge indexatie, de functiewaardering van de verpleegkundigen in dienst van de GGD NOG (HR21) en het programma NOG Robuust.

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen (A en B1 taken). Subsidiëring en/of dienstverleningsovereenkomst (B2, C en D taken).		
Beleidsinformatie			
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 7 Volksgezondheid en milieu, taakveld 7.1 volksgezondheid		
Doelstelling verbonden partij	De GGD NOG heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten te behartigen op het terrein van de publieke gezondheidszorg, toezicht kinderopvang en veiligheidsregio's.		
Risico	De GGD heeft in haar begroting de belangrijkste risico's benoemd en de beheersmaatregelen daarbij opgenomen. Er wordt een weerstandsvermogen door de GGD aangehouden. Het risico voor de gemeente is een mogelijke begrotingsoverschrijding. Bij de jaarrekening over 2025 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.		
Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 3.102.000,-	€ 2.050.000,-	€ 2.500.000,-
Vreemd vermogen	€ 6.969.000,-	€ 7.984.000,-	€ 6.634.000,-
Resultaat	€ 1.184.000,-	€ 44.000,-	€ 28.000,-
Begrote bijdrage	€ 1.106.483,- € 15.794,- incidenteel	€ 1.173.730,- € 38.736,- incidenteel	€ 1.253.789,- € 21.537- incidenteel
Realisatie bijdrage	€ 1.125.515,- € 16.065,- incidenteel	-	-
Belang	5,80%	5,80%	5,80%
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 0.			

Inclusief Groep N.V.

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Industrieweg 47 8071 CS, Nunspeet
Portefeuillehouder	W. Mazier
Openbaar belang	Inclusief Groep is het sociaal werkbedrijf van de deelnemende gemeenten. De organisatie verzorgt het werkgeverschap voor de Wsw en andere doelgroepen met een arbeidsbeperking en voert in opdracht van Meerinzicht re-integratie uit. Daarmee draagt Inclusief Groep bij aan een inclusieve arbeidsmarkt. De governance bestaat uit zeven aandeelhoudende gemeenten: Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nijkerk, Nunspeet, Oldebroek en Putten.
Kansen en ontwikkelingen	Participatie en inclusieve arbeid • De arbeidsmarkt blijft naar verwachting ook in 2027 krap, waaronder ook in sectoren waarin mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt voorheen aan het werk werden geholpen. Voor Inclusief Groep betekent dit dat het steeds lastiger wordt om voldoende medewerkers te vinden en te behouden voor de uitvoering van werkzaamheden. Hierdoor staan de mogelijkheden om opdrachten en aanbestedingen aan te nemen onder druk. Tegelijkertijd neemt de Wsw-populatie jaarlijks verder af. Deze ontwikkelingen vragen om een toekomstbestendige inrichting van het sociaal werkbedrijf, zodat ook in de toekomst ondersteuning en passend werk voor inwoners beschikbaar blijft. • Tegelijkertijd zien we dat de ondersteuningsvraag van inwoners met een bijstandsuitkering complexer wordt. Naast een afstand tot de arbeidsmarkt spelen vaak ook belemmeringen op andere leefgebieden. Dit vraagt om een integrale aanpak, waarin gemeenten, Meerinzicht, Inclusief Groep en maatschappelijke partners samenwerken aan duurzame participatie en waar mogelijk, uitstroom naar werk. • Technologische innovaties, zoals robotica en slimme ondersteunende technologie, bieden kansen om werk anders in te richten. Hierdoor kunnen meer mensen met een arbeidsbeperking duurzaam en passend deelnemen aan het arbeidsproces. Tegelijkertijd vraagt dit om een organisatie die kan inspelen op veranderende omstandigheden en blijft investeren in innovatie. • De aandeelhoudende gemeenten werken gezamenlijk aan de toekomst van Inclusief Groep. Daarbij wordt onderzocht hoe het sociaal werkbedrijf ook op langere termijn financieel, maatschappelijk en organisatorisch toekomstbestendig kan blijven, zodat inwoners met een arbeidsbeperking ook in de toekomst kunnen rekenen op passende ondersteuning en werk.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap volgens Nederlands recht

Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 6 Sociaal domein, taakveld 6.4 begeleide participatie
Doelstelling verbonden partij	De essentie van Inclusief Groep Werken leer je door te werken. Inclusief Groep vindt het belangrijk dat mensen écht aan het werk gaan, op de werkplek met elkaar en van elkaar leren. Mensen met allerlei verschillende achtergronden en met verschillende leerdoelen werken samen. De 'academies' van Inclusief Groep zijn daarin de onmisbare schakel. Inclusief Groep maakt onderdeel uit van het Werkcentrum VeluweStedendriehoek en werkt samen met gemeenten, onderwijs, zorg en werkgevers aan een inclusieve arbeidsmarkt. De missie Inclusief Groep streeft naar een inclusieve arbeidsmarkt waarin iedereen duurzaam kan deelnemen en waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt optimaal kunnen participeren. De visie De kortste route naar duurzaam werk, dát is het uitgangspunt van de aanpak bij Inclusief Groep. Inclusief Groep zet in op de kortste route naar duurzaam werk. Waar mogelijk worden inwoners direct bemiddeld naar een reguliere werkgever. Als dat nog niet mogelijk is, ondersteunt Inclusief Groep hen bij het ontwikkelen van vaardigheden en werknemerscompetenties, zodat zij kunnen doorgroeien naar passend en waar mogelijk, betaald werk. Vanuit deze rol geeft Inclusief Groep uitvoering aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en verzorgt zij in opdracht van gemeenten re-integratie binnen de Participatiewet.
Risico	De meerjarenbegroting van Inclusief Groep laat voor de komende jaren een dalende trend zien. Daarbij wordt voor een deel uitgegaan van incidentele baten om de financiële positie op korte termijn te ondersteunen. Tegelijkertijd werkt Inclusief Groep, samen met de aandeelhoudende gemeenten, aan een toekomstbestendige inrichting van het sociaal werkbedrijf. Bij de jaarrekening over 2025 is een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven door een RA accountant.

Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 8.588.000,-	€ 8.289.000,-	vanuit begroting 2026 € 8.373.000,-
Vreemd vermogen	€ 9.317.000,-	€ 8.217.000,-	vanuit begroting 2026 € 8.217.000,-

Resultaat	€ 885.000,-	€ 208.000,-	vanuit begroting 2026 € 84.000,-
Begrote bijdrage	€ 5.147.295,-	€ 5.167.894,- * dit is inclusief de extra Rijksbijdragen vanuit de meicirculaire 2026	€ 4.909.164,-
Realisatie bijdrage	€ 5.607.572,- * dit is hoger als gevolg van de extra Rijksbijdragen vanuit de circulaire 2025	-	-
Belang	23,4%		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 0,-.			

Meerinzicht

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Havendam 58, 3841 AA, Harderwijk
Portefeuillehouder	W. Mazier
Openbaar belang	Meerinzicht is een samenwerkingsverband op het gebied van uitvoeringstaken op het gebied van de bedrijfsvoering en het Sociaal Domein voor de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde. Het betreft de volgende uitvoeringstaken t.a.v. de bedrijfsvoering: • Informatisering en automatisering • Personeel en organisatie (HRM) • Facilitaire zaken/documentaire informatievoorziening/gebouwbeheer/inkoop • Belastingen, daaronder begrepen de heffing en invordering • Financiën & administratie • Juridische zaken • Communicatie • Geo-informatie Het betreft de volgende uitvoeringstaken t.a.v. het Sociaal Domein: • Participatiewet • Wmo, waaronder Beschermd Wonen

	• Jeugdwet en jeugdstrafketen • Leerplicht • RMC • Sociale recherche • Beleidsvoorbereiding • Inkomensondersteuning
Doelstelling verbonden partij	Meerinzicht, domein Bedrijfsvoering, faciliteert de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde, maar ook het domein Sociaal, door advisering, uitvoering, beheer en administratie voor genoemde bedrijfsvoeringstaken. Daarnaast voert Meerinzicht, domein Sociaal, het door het gemeentebestuur vastgestelde beleid uit op de genoemde taakvelden behorend tot het Sociaal Domein. De beleidsbepaling en -vaststelling is en blijft op beide domeinen voorbehouden aan de gemeentebesturen. Ook verzorgt Meerinzicht de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling; bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 0 Bestuur en Ondersteuning Programma 6 Sociaal Domein
Kansen en ontwikkelingen	<u>Domein Bedrijfsvoering</u> De bedrijfsvoeringstaken zijn in Meerinzicht ondergebracht. Binnen domein bedrijfsvoering wordt een groot deel van de middelen ingezet voor reguliere taken ter ondersteuning van de bedrijfsvoering van de vier organisaties. Bijvoorbeeld op het terrein van personeel, juridische dienstverlening, inkoop en communicatie. <u>Domein Sociaal</u> Een groot deel van de bedrijfsvoeringsmiddelen domein sociaal wordt ingezet voor financiering van reguliere dienstverlening. Meerinzicht domein sociaal heeft diverse taken uit te voeren op basis van de gemeenschappelijke regeling Meerinzicht, de bijbehorende uitvoeringsovereenkomst en aanvullende regionale dienstverleningsovereenkomsten. Grofweg kan gesteld worden dat Meerinzicht een frontoffice heeft voor uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet (Wmo en P-wet) en de Wet inburgering voor de EHZ gemeenten en voor Zeewolde een frontoffice jeugdhulp. In de frontoffice hebben klantmanagers rechtstreeks contact met inwoners ten aanzien van hun ondersteuningsbehoefte in het kader van bovengenoemde wetten. De gemeenten Ermelo en Harderwijk hebben de toegang tot jeugdhulp belegd bij stichting Centrum voor Jeugd en Gezin. Daarnaast heeft Meerinzicht een backoffice sociaal domein voor de EHZ gemeenten (Jeugdwet, Wmo, P-wet en Wet inburgering). In de backoffice vinden de administratieve processen plaats ten aanzien van vastlegging van overeenkomsten met zorgaanbieders. Ook worden cliëntgegevens vastgelegd en vindt via beveiligde verbinding berichtenuitwisseling plaats

	met aanbieders ten aanzien van bijvoorbeeld start- en stopberichten en facturatieprocessen. Tevens worden taken voor meerdere gemeenten in de regio Noord-Veluwe uitgevoerd ten aanzien van leerplicht, jeugdstrafketen, Regionale Meld- en Coördinatiepunten voor vroegtijdig schoolverlaters (RMC) en beschermd wonen. Deze regionale taken worden afzonderlijk begroot en gefinancierd. Bij de uitvoering van bovengenoemde wetten en aandachtsgebieden ondersteunen medewerkers op het gebied van beleid en kwaliteit (o.a. toezicht, juridische ondersteuning, prestatielevering). In programma 0 Bestuur en Ondersteuning, programma 6 Sociaal Domein en in de paragraaf bedrijfsvoering staat meer informatie over (een aantal van) de bovenstaande onderwerpen. Overigens is de informatie ook te vinden in de meerjarenbegroting 2027-2030 van Meerinzicht. <u>KPI's Meerinzicht</u> Op 21 april 2022 heeft de gemeenteraad de aanbevelingen uit het "Rekenkameronderzoek naar Meerinzicht" overgenomen. De kernboodschap is om tot meer sturingsinformatie en gestructureerde informatievoorziening te komen. In 2024 heeft Berenschot een rapport opgeleverd waarin vier indicatoren worden voorgesteld: • Kwaliteit: met als doel het verbeteren van de dienstverlening • Kwetsbaarheid: met als doel het verminderen van de kwetsbaarheid • Klantgerichtheid: met als doel het verhogen van de mate van klantgerichtheid • Kostenbeheersing: met als doel het kritisch zijn op de kosten. De implementatie van de werkwijze van de KPI's is bij Meerinzicht belegd. Meerinzicht heeft de verdere invulling en normering van de KPI's in 2025 projectmatig opgepakt. Bij de Bestuursrapportage 2025 Meerinzicht is een voorstel hiervoor bijgevoegd. De meting is, volgens planning, gestart op 1 januari 2026. In de bestuursrapportage 2026 Meerinzicht wordt voor het eerst gerapporteerd over de meetgegevens. Dit gaat over de eerste vijf maanden van 2026. <u>Financiën</u> Op de meerjarenbegroting 2025-2028 van Meerinzicht heeft gemeente Harderwijk een zienswijze ingediend. Hierbij is aan Meerinzicht, als verlengd lokaal bestuur, gevraagd om mogelijkheden voor ombuigingen te inventariseren. Meerinzicht heeft deze inventarisatie bij de begroting 2026-2029 van Meerinzicht opgeleverd. De gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde hebben samen met Meerinzicht een proces uitgelijnd waarin de voorstellen verder worden uitgewerkt en integraal worden afgestemd. De colleges van B&W, en indien aan de orde, de gemeenteraden, hebben een besluit genomen over deze voorstellen. Momenteel wordt er uitvoering gegeven aan deze besluiten.
Risico	Meerinzicht heeft in haar begroting de belangrijkste risico's benoemd en de beheersmaatregelen daarbij opgenomen. De risico's zijn echter niet gekwantificeerd waardoor er een kans bestaat dat het risicobedrag dat de gemeente opneemt in haar weerstandsvermogen voor Meerinzicht onvoldoende is. Het risicobedrag voor de gemeente bestaat voornamelijk uit het risico op begrotingsoverschrijding zoals in voorgaande jaren het geval was. Hiervoor is een bedrag opgenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente. Risicobeheersing binnen Meerinzicht maakt onderdeel uit van de controlfunctie.

Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 1.674.000,-	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 25.473.000,-	€ 24.470.000,-	€ 24.410.000,-
Resultaat	Domein bedrijfsvoering € 1.335.000,- Domein sociaal -/- € 287.000,-	€ 0	€ 0
Begrote bijdrage	€ 19.161.000,- (uniform) € 2.962.000,- (specifiek)	€ 20.385.000,- (uniform) € 3.718.000,- (specifiek)	€ 20.150.000,- (uniform) € 3.324.000,- (specifiek)
Realisatie bijdrage	€ 18.938.000,- (uniform) € 2.706.000,- (specifiek)	€ 0	€ 0
Belang Domein Bedrijfsvoering	aandeel 39,39%	aandeel 39,39%	aandeel 39,39%
Belang Domein Sociaal	aandeel 57,26%	aandeel 57,26%	aandeel 57,26%
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 124.000,-.			

Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater Vallei en Veluwe

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Steenbokstraat 51, 7324 AZ, Apeldoorn
Portefeuillehouder	M. Heldoorn
Openbaar belang	

Doelstelling verbonden partij	Het Waterschap Vallei en Veluwe heeft tezamen met 21 gemeenten een centrumregeling aangegaan op het gebied van meten en monitoren in de afvalwaterketen en het grondwater in het beheergebied van Waterschap Vallei en Veluwe. In deze regeling is het waterschap aangewezen als centrumorganisatie. Het waterschap geeft (vanuit de rol van centrumorganisatie) onderdak aan de UVT (Uitvoeringsteam) en regelt de bemensing ervan. De medewerkers van de UVT zijn in dienst van het waterschap. De kosten hiervan worden gedragen door het waterschap en de deelnemende gemeenten. De taken van de centrumorganisatie omvatten het meten en monitoren van de gemeentelijke rioolstelsels, het systeem van de afvalwaterketen, het stedelijk oppervlaktewatersysteem en het grondwater, alsmede daaraan verbonden advisering in opdracht. Doelstelling is een efficiënte uitvoering van een aantal specialistische operationele beheertaken voor de gemeentelijke rioleringszorg (datavalidatie en -analyse). Operationele taken op het gebied van meten en monitoren van de afvalwaterketen en grondwater voeren we gezamenlijk en gebundeld uit. Dat scheelt in tijd en kosten voor alle gemeenten, dan wanneer elke gemeente dit ieder voor zich zou moeten oppakken, en er wordt gebruik gemaakt van elkaar kennis en kunde.
Rechtsvorm	Centrumregeling
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 7 Volksgezondheid en milieu
Kansen en ontwikkelingen	Harderwijk was in de afgelopen jaren aspirant lid. In het bestuurlijk overleg van 25 juni 2026 hebben de overige leden ingestemd met toetreding van gemeente Harderwijk (publicatie van geactualiseerde regeling moet nog plaats vinden).
Risico	Mocht er aanleiding zijn tot eenzijdige opzegging vanuit een gemeente, dan is de uittredende deelnemer éénmalig een extra vergoeding aan de centrumorganisatie verschuldigd, ter hoogte van de jaarlijkse bijdrage voor de basiskosten, ter dekking van eventuele directe of indirecte kosten als gevolg van uittreding. Voor de gemeente Harderwijk bedraagt de basisbijdrage ca. € 22.000,-

Financiële informatie

Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	-	-	-

Vreemd vermogen	-	-	-
Resultaat	-	-	-
Begrote bijdrage	€ 21.886,-	€ 22.831-	€ 22.831,-
Realisatie bijdrage	€ 21.886,-	-	-
Belang	o.b.v. inwoneraantal van 1/1/2025. 50.042 van gemeente Harderwijk, totaal inwoners alle deelnemende gemeenten: 978.641.		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 500,-.			

N.V. Fryslân Miljeu (per 1-1-2026)

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Hidalgoweg 5, 8938 BA, Leeuwarden
Portefeuillehouder	J. van Egmond
Openbaar belang	Afval op een professionele, innovatieve en duurzame manier in te zamelen en te verwerken. Als aandeelhouder heeft de gemeente Harderwijk zeggenschap in de algemene vergadering van de aandeelhouders.
Doelstelling verbonden partij	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grond- en afvalstoffen, en de hiermee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeente.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap volgens Nederlands recht
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 7 Volksgezondheid en milieu
Kansen en ontwikkelingen	Geen bijzonderheden.

Risico	Er zijn geen twijfels over het voortzetten van de activiteiten onder het continuïteitsbeginsel. Bij de jaarrekening 2025 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.

Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 15.605.000,-	-	-
Vreemd vermogen	€ 40.629.000,-	-	-
Resultaat	€ 2.322.000,-	-	-
Begrote bijdrage	-	-	-
Realisatie bijdrage	-	-	-
Belang	5.116 aandelen D; nominale waarde van € 239.838,- (€ 46,88 per stuk)		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 24.000.			

Omgevingsdienst Veluwe

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Marktplein 1, 7311 LG Apeldoorn
Portefeuillehouder	M. Heldoorn
Openbaar belang	In opdracht van gemeenten Apeldoorn, Brummen, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet, Oldebroek, Putten, Voorst en de provincie Gelderland bijdragen aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.
Doelstelling verbonden partij	De Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe) draagt bij aan een veilige en gezonde leefomgeving. In opdracht van de gemeenten en de provincie Gelderland adviseert ODVeluwe over de milieu VTH-taken: milieuparagraaf in de omgevingsvergunning en milieutoezicht op de

	naleving van de vergunning. Waar nodig treedt de ODVeluwe handhavend op tegen overtredingen van de milieuwetgeving. Ook adviseren de experts van de ODVeluwe over een groot aantal (milieu)onderwerpen, zoals energie, bodem, ruimtelijke ordening, duurzaamheid, lucht, geluid, externe veiligheid, natuur en ecologie.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 7 Volksgezondheid en milieu, taakveld 7.4 milieubeheer
Kansen en ontwikkelingen	<u>Versterking VTH-stelsel provincie Gelderland</u> De provincie Gelderland is gestart met het proces “Versterking VTH-stelsel Gelderland: robuustheid omgevingsdiensten en het VTH-stelsel”. Voor de versterking van het VTH-stelsel is het voorkeursscenario van de provincie “De vorming van één gezamenlijke omgevingsdienst voor de uitvoering van provinciale en gemeentelijke VTH-taken is de inzet voor de vervolggesprekken met gemeenten en omgevingsdiensten.” Om dit doel te bereiken is de instemming van en samenwerking met alle partners nodig. De provincie heeft geen doorzettingsmacht en kan één gezamenlijke omgevingsdienst niet afdwingen. In relatie tot dit provinciale proces heeft het Algemeen Bestuur van ODVeluwe de ODAchterhoek uitgenodigd om gezamenlijk te verkennen waar beide OD’s elkaar kunnen versterken en wat daarvoor nodig is. <u>Fusie ODVeluwe en Oda</u> Eind 2025 hebben de Algemeen Besturen van zowel Omgevingsdienst Veluwe als Omgevingsdienst Achterhoek ingestemd met een intentieverklaring om een volgende stap te zetten in de samenwerking tussen beide organisaties, met als perspectief een mogelijke fusie. Deze ontwikkeling wordt ondersteund door zowel het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat als de provincie Gelderland. Het proces voorziet in een gedegen meerjarenplanning om zorgvuldig alle stappen te doorlopen. <u>Samenwerkingsovereenkomst</u> Op basis van de jaarlijkse begroting stelt de ODVeluwe een Samenwerkingsovereenkomst op. De overeenkomst is een uitwerking van de te realiseren producten, onderverdeeld in 4 programma’s (Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving, Advies, Projecten). De programma’s zijn opgebouwd met producten en bevatten op basis van kentallen een urenraming die gekoppeld is aan de begroting. Voor werkzaamheden die niet zijn opgenomen in de begroting stelt de ODVeluwe een met ons afgestemde projectovereenkomst op. Dit is veelal ongepland werk dat niet uitgesteld kan worden. Eenmalige werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van de projectovereenkomst. Nieuwe reguliere werkzaamheden worden via een begrotingswijziging onderdeel van de begroting van het daaropvolgende jaar. <u>Regionale Uitvoerings- en Handhavingsstrategie</u> In 2026 werkt de ODVeluwe voor het eerst met een Regionale Uitvoerings- en Handhavingsstrategie (RUHS) voor de milieu VTH-taken.

	Met de RUHS geven de gemeenten en provincie richting aan de werkzaamheden die de ODVeluwe uitvoert.
Risico	De ODVeluwe geeft in hun begroting ieder jaar weer wat de belangrijkste risico's zijn. Er zijn geen substantiële risico's aanwezig in de MJB 2027-2030. Over het algemeen is het risico voor de gemeente zeer beperkt. Bij de jaarrekening over 2025 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.

Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 445.250,-	€ 347.000,-	€ 357.250,-
Vreemd vermogen	€ 3.103.489,-	€ 4.212.500,-	€ 3.629.750,-
Resultaat	€ 778.769,-	€ 0,-	€ 0,-
Begrote bijdrage	€ 1.915.074,-	€ 1.940.242,-	€ 1.983.344,-
Realisatie bijdrage	€ 1.864.760,-	-	-
Belang	11,7%	11,8%	11,8%
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 1.000,-.			

Noord-Veluws Archief

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Zuiderzeestraatweg Oost 19 8081 LA, Elburg
Portefeuillehouder	W. Mazier
Openbaar belang	Het Noord-Veluws Archief (NoVA) beheert overgebrachte archiefbescheiden van deelnemende gemeenten aan de regeling (Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet en Oldebroek), beheert overgedragen particuliere collecties, verstrekt informatie hieruit en houdt toezicht op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten.

Doelstelling verbonden partij	Het uitvoeren van de Archiefwetgeving, het fungeren als regionaal kennis- en informatiecentrum door het opbouwen en beheren van historische bronnen en deze dienstbaar te maken voor het publiek, een en ander binnen de taken die aan NoVA zijn opgedragen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 5. Sport, cultuur en recreatie, taakveld 5.4 musea
Kansen en ontwikkelingen	Per 1 juli 2025 zijn het Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe en het Streekarchief Epe, Hattem en Heerde gefuseerd tot het Noord-Veluws Archief. Er is in 2025 gestart met een traject om tot centralisatie van huisvesting en dienstverlening te komen, wat de efficiëntie moet verbeteren en de gemeentelijke bijdrage beheersbaar moet houden.
Risico	Minder sturing op de koers en taakuitvoering van het Noord-Veluws Archief. De gemeente Harderwijk is 1 van de 8 deelnemers. Dit risico is verminderd door actieve betrokkenheid van gemeente Harderwijk en de overige deelnemers bij het fusietraject en het opstellen van de GR-tekst met onderliggende documenten. Tot 2028 zal de gemeentelijke bijdrage gebaseerd zijn op het huidige kostenverdeelmodel, daarna gebaseerd op inwoneraantal. Aan deze uitkomst is een besluit tot centralisatie gekoppeld om tot maximale kostenefficiëntie en schaalvoordelen op de middellange en lange termijn te komen.

Financiële informatie

Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 122.684	€ 82.684	€ 82.684
Vreemd vermogen	€ 405.234	€ 100.000	€ 100.000
Resultaat	€ 122.684,-	-€ 40.000	€ 0
Begrote bijdrage	€ 332.610,-	€ 332.900,-	€ 352.302,-
Realisatie bijdrage	€ 332.605,-	-	-

Belang	17,6% (belang 2025)
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 3.500,-.	

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Europaweg 79 7336 AK, Apeldoorn
Portefeuillehouder	J. Joon
Openbaar belang	De gemeente valt onder de Veiligheidsregio Noord-Oost Gelderland (VNOG). VNOG is dé organisatie in de regio voor samenwerking aan veiligheid. Het is een operationele organisatie, die bij een crisissituatie of ramp nu en in de toekomst garant staat voor professionele hulpverlening aan de inwoners en bezoekers van de regio. Voorzien wordt in brandweerzorg, rampenbestrijding, risico- en crisisbeheersing, bevolkingszorg, geneeskundige hulpverlening en de meldkamer Oost-Nederland. De VNOG ondersteunt de gemeente in haar crisis-taken op het gebied van bevolkingszorg en crisiscommunicatie.
Doelstelling verbonden partij	Meer veiligheid in de regio, dat is de ambitie van de VNOG. In de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland werken de brandweer, politie, GHOR, meldkamer en gemeenten nauw samen. Er wordt gewerkt vanuit een eigen invalshoek, maar met een gezamenlijke missie: een veilige leefomgeving.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 0. Bestuur en ondersteuning Programma 1. Veiligheid
Kansen en ontwikkelingen	De gemeente werkt op vele vlakken samen met de VNOG, zoals aan het risicoprofiel, het project gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing, het project demarcatie, waterongevallen en duiken, de brandweerkazerne Harderwijk en het proces Bevolkingszorg. Zie ook programmatekst veiligheid. In 2026 en verder worden er stappen gezet voor het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid en continuïteit van vitale voorzieningen bij stroomuitval onder andere door de aanschaf van noodstroom- en noodbrandstofvoorzieningen.

Risico	De VNOG geeft in hun begroting ieder jaar weer wat de belangrijkste risico's zijn. Hiervoor wordt een weerstandsvermogen aangehouden, waarmee ze de risico's zelf kunnen afdekken. Bij de jaarrekening over 2025 is een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven door een RA accountant.

Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 25.060.553,-	€ 22.365.000,-	€ 18.442.000,-
Vreemd vermogen	€ 49.898.497	€ 92.007.000,-	€ 87.732.000,-
Resultaat	€ 1.342.000,-	-	-
Begrote bijdrage	€ 3.216.900,-	€ 3.324.890,-	€3.650.800,-
Realisatie bijdrage	€ 3.091.900,-	-	-
Belang	5,73%	5,73%	5,73%
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 0.			

Warmtenetwerk Harderwijk B.V.

Algemene informatie	
Adres en Vestigingsplaats	Koningstraat 28 1, 6811 DG Arnhem
Portefeuillehouder	W. Mazier
Openbaar belang	Warmtenetwerk Harderwijk B.V. (WNH) is een besloten vennootschap, waarvan 50% van de aandelen gehouden wordt door gemeente Harderwijk. De deelneming wordt door de gemeente Harderwijk beschouwd als onderdeel van haar publieke taak ter realisering van haar duurzaamheidsdoelen.
Doelstelling verbonden partij	WNH heeft voornamelijk tot doel: het realiseren, in stand houden en (doen) exploiteren van een warmte-infrabedrijf, ten behoeve van een duurzame energievoorziening door middel van een warmtenet in de gemeente Harderwijk.

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Beleidsinformatie			
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij?	Programma 7, Volksgezondheid en milieu Programma 8, taakveld 8.3 Wonen en bouwen		
Kansen en ontwikkelingen	Oriëntatie om, in navolging van de Wet Collectieve Warmte, ook de rol van warmteleverancier binnen WNH te gaan faciliteren. WNH BV kijkt waar nodig in de initiatieffase mee met nieuwe warmtenetontwikkelingen in andere delen van de gemeente: Nieuw-Weiburg, Zeebuurt, Stadsweiden.		
Risico	Aanleg- en exploitatie risico's ten aanzien van het warmtenet. Deze risico's worden primair door WNH BV zelf gedragen, maar de kans bestaat dat de gemeente wordt aangesproken of op eigen initiatief een rol pakt bij het oplossen van eventuele problemen. Prijsstijgingen waardoor tegenvallende aanbestedingsresultaten. Door het doorschuiven van woningbouw blijven inkomsten in de vorm van eenmalige aansluitbijdragen en vastrecht achter. Bij de jaarrekening over 2025 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de B.V.		
Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Eigen vermogen	€ 5.694.000,-	€ 6.000.000,-	€ 6.000.000,-
Vreemd vermogen	€ 2.788.000,-	-	-
Resultaat	€ 314.000,- -/-	-	-
Begrote bijdrage	-	-	-
Realisatie bijdrage	-	-	-
Belang	50% verdeeld in 10 aandelen A nominaal € 0,01 en 1.500 aandelen B nominaal € 1.000,- Agiostortingen € 1.735.000,-		

Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 318.500,-.

Zonnepark Harderwijk B.V.

Algemene informatie			
Adres en Vestigingsplaats	Deventerweg 2A, 3843GD, Harderwijk		
Portefeuillehouder	W. Mazier		
Openbaar belang	Zonnepark Harderwijk B.V. is een besloten vennootschap, waarvan 51% van de aandelen gehouden wordt door gemeente Harderwijk. De overige 49 % wordt gehouden door Endura. De deelneming wordt door de gemeente Harderwijk beschouwd als onderdeel van haar publieke taak ter realisering van haar duurzaamheidsdoelen.		
Doelstelling verbonden partij	Het doel is de realisatie en exploitatie/onderhoud van een zonnepark. Dit in het kader van het realiseren van de duurzaamheidsdoelen van gemeente Harderwijk. Doordat het zonnepark is gerealiseerd op een carport op een parkeerterrein is er sprake van het realiseren van duurzaamheidsdoelstellingen zonder dat landbouwgrond wordt opgeofferd (dubbel oppervlaktegebruik). Voor een deel van de financiering zijn zondelen (obligaties) uitgegeven aan particulieren in 2021 en 2022.		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Beleidsinformatie			
Aan welk programma draagt de verbonden partij bij	Programma 7 Volksgezondheid en milieu		
Kansen en ontwikkelingen	Het zonnepark is in juni 2022 in gebruik genomen. Gedurende deze fase produceert het zonnepark energie.		
Risico	Garantstelling aan Waterschapsbank, oorspronkelijk € 2 miljoen elk jaar aflossing met € 80.000,-. Voor dit risico wordt in het weerstandsvermogen een bedrag opgenomen. Bij de jaarrekening over 2024 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een RA-accountant.		
Financiële informatie			
Boekjaar:	**Jaarstukken 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**

Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	€ 24.516,-	n.n.b.
Begrote bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Realisatie bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belang	Aandeel 51%, 51 aandelen met een nominale waarde van € 1 per stuk		
Bedrag waarvoor de verbonden partij is opgenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen: € 84.000,-.			

Grondbeleid

Algemeen

Met grondbeleid kan de gemeente invloed uitoefenen op de grond- en vastgoedmarkt. Op basis van haar rol en inzet van instrumenten kan de gemeente hiermee uitvoering geven aan gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij is grondbeleid geen doel op zich maar ondersteunend aan uitvoering van gemeentelijke doelstellingen zoals het versterken van de woonbalans en het realiseren van CO2 reductie.

Toepassing grondbeleid
De gebiedsontwikkeling vindt plaats in een dynamisch speelveld, welke voortdurend aan verandering onderhevig is. De veranderingen raken de uitvoering van grondbeleid. De kernelementen uit de veranderende omstandigheden betreffen:

- Marktomstandigheden (vastgoed- en grondmarkt);
- Maatschappelijke opgaven;
- Wijzigingen wet- en regelgeving.

Conform de Nota Grondbeleid 2019 zet de gemeente Harderwijk zich in om ruimtelijke ontwikkelingen te faciliteren en de focus te leggen op haar publiekrechtelijke rol. Wel vindt er per geval (project of gebied) een afweging plaats om voor een andere rolinvulling te kiezen indien hiermee maatschappelijke meerwaarde kan worden gerealiseerd. Beslissingen hierover worden verantwoord door middel van een ontwikkelingsstrategie.

De Nota grondbeleid wordt op dit moment herijkt. De planning is dat het herziene grondbeleid in het 4e kwartaal 2026 wordt vastgesteld.

Nieuwe omgevingswet
Per 1 januari 2024 is de nieuwe Omgevingswet in werking getreden. Het doel is regels voor ruimtelijke ontwikkelingen te vereenvoudigen en samen te voegen. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur.

Woondeals
In 2025 is de woondeal regio Noord-Veluwe geactualiseerd voor de periode 2025 t/m 2035. De regionale woondeal is een doorvertaling van de nationale woningbouwopgave. Op nationaal niveau moeten er tot en met 2030 tussen de 900.000 en 1.000.000 nieuwe woningen in Nederland worden opgeleverd. In de regio moeten tot en met 2034, 14.812 woningen worden gerealiseerd (tot en met 2030, 10.084 woningen). De gemeente Harderwijk neemt hiervan 4.900 woningen (ofwel 33,1%) voor haar rekening (tot en met 2030, 3.463 woningen). Begin 2027 volgt een nieuwe actualisatie van de woondeal op regionaal niveau.

Onroerendgoedmarkt (bron NVM)
De woningmarkt lijkt in het 2e kwartaal 2026 wat af te koelen. Er werd een record aantal bestaande woningen in verkoop genomen (bijna 57.000 woningen). Dit is 8,7% meer dan in het 2e kwartaal 2025. De gemiddelde verkoopprijs van door Nederlandse Vereniging voor makelaars (N.V.M.) verkochte woningen bereikte in het 2e kwartaal 2026 een prijs van €506.000 (nieuwbouw € 500.000). Deze prijs is 2,1% (nieuwbouw 5,7%) hoger dan in het 2e kwartaal 2025. De prijzen stijgen door de hogere lonen . Anderzijds neemt de onzekerheid in de markt toe samen met de iets opgelopen hypotheekrente tempert dit de prijsstijging van woningen. Maar historisch gezien is de hypotheekrente nog steeds laag.
Het aantal verkochte nieuwbouw woningen was in het 2e kwartaal 2026 circa 6.100 woningen (2025 2e kwartaal - 6.600 woningen). De verkoopdaling valt op, omdat het aanbod juist toeneemt. Kopers worden kritischer door de hoge koopsommen, onzekerheid over de oplevering en de kosten van overbrugging. Daarnaast sluit het aanbod aan nieuwbouw woningen al langere tijd niet naadloos aan bij de vraag. Vooral het aandeel appartementen in het aanbod is realatief hoog..

Jaar	Kwartaal	Nieuwbouw		Bestaande bouw				
		Gemiddelde transactieprijs (bedragen x1.000)	Stijging jaar %	Gemiddelde transactieprijs (bedragen x1.000)	Stijging jaar %	Boven vraagprijs		Krapte indicator
						% van totale verkoop	Gemiddeld %	
2021	1e	433	8,0%	384	14,7%	65%	3,9%	1,5
	2e	450	12,2%	411	21,1%	78%	7,7%	1,5
	3e	455	13,6%	420	19,8%	81%	8,8%	1,6
	4e	466	13,9%	440	21,2%	82%	9,1%	1,3
2022	1e	466	11,5%	431	14,6%	81%	8,6%	1,7
	2e	479	12,0%	451	9,8%	82%	7,8%	2,1
	3e	495	8,0%	427	2,0%	66%	3,2%	2,7
	4e	488	6,0%	409	- 6,3%	45%	0,1%	3,2
2023	1e	473	-2,5%	395	- 8,2%	31%	-1,2%	3,2
	2e	468	-2,9%	412	- 8,9%	39%	- 0,5%	2,7
	3e	477	-5,3%	423	-1,7%	46%	0,3%	2,6

	4e	469	-2,3%	436	3,1%	53%	1,4%	2,1
2024	1e	479	1,2%	433	9,1%	56%	2,0%	2,3
	2e	477	0,2%	470	13,6%	68%	4,4%	2,1
	3e	480	0,4%	474	12,3%	69%	4,7%	2,3
	4e	473	1,6%	485	11,6%	71%	5,0%	1,8
2025	1e	493	4,2%	474	9,7%	69%	4,5%	2,2
	2e	473	3,1%	498	6,2%	74%	5,7%	2,2
	3e	494	5,1%	497	4,8%	71%	5,0%	2,3
	4e	497	4,8%	503	3,9%	72%	4,7%	1,9
2026	1e	495	0,1%	485	2,7%	67%	3,7%	2,5
	2e	500	5,7%	506	2,1%	71%	4,6%	2,5

Uit de cijfers komt naar voren dat bestaande bouw duurder lijkt dan nieuwbouw. Dit is echter niet het geval. De gemiddelde prijzen zijn niet 1 op 1 te vergelijken. Dit komt doordat bestaande bouw gemiddeld meer m2 vloeroppervlakte heeft. Het aandeel appartementen in nieuwbouw hoger ligt dan in bestaande bouw. De gemiddelde m2 prijs (gbo) is in het 2 kwartaal 2026 € 5.244 (nieuwbouw) en € 4.798 (bestaande bouw) per m2. Hieruit blijkt dat nieuwbouw circa 9% duurder is per m2 vloeroppervlak dan bestaande bouw in het 2e kwartaal 2026. In het tweede kwartaal 2026 was het aandeel appartementen 51,7% (2025 2e kwartaal - 52,4%) nieuwbouw en 33,1% (2025 2e kwartaal - 33,1%) bestaande bouw.

Voor de prognose is gebruikgemaakt van de Voorjaarsraming juni 2026 van De Nederlandse Bank (DNB).

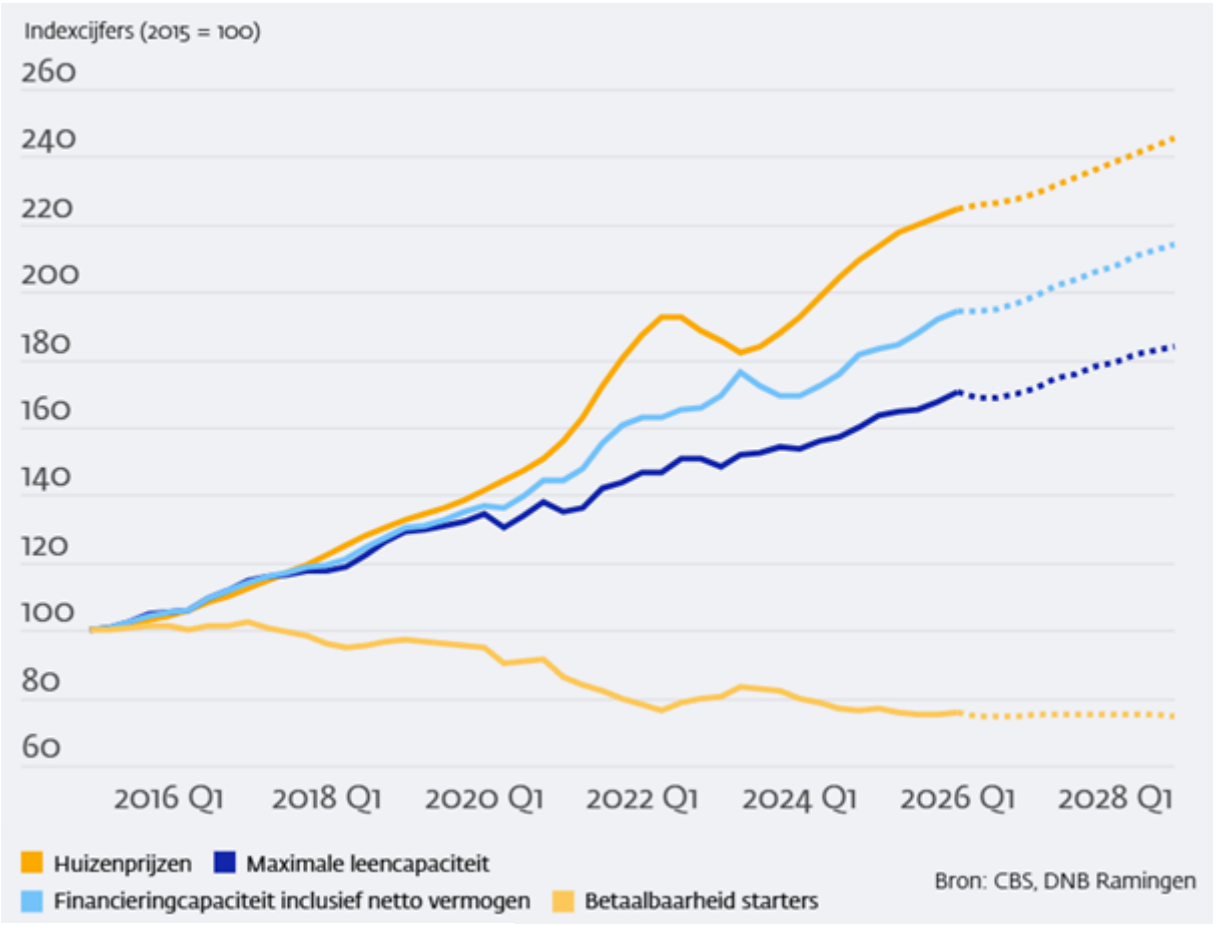
Jaar	Voorjaarsraming juni 2026 (tot juni 2023 : Economische ontwikkelingen en vooruitzichten)			
	Juni 2026	Juni 2025	Juni 2024	Juni 2023 (nr.25)
2024		8,8%	5,9%	-3,8%
2025	8,6%	7,4%	4,1%	0,2%
2026	3,5%	3,7%	3,8%	

2027	3,0%	4,0%		
2028	4,0%			

In 2025 is de gemiddelde stijging van de huizenprijs 8,6%. In 2026 wordt een duidelijk lagere prijsstijging verwacht van circa 3,5%. De DNB verwacht de komende jaren (2026 en 2028) een jaarlijkse prijsstijging van tussen de 3% en 4%. en ligt daarmee duidelijk lager dan de 8,6% over 2025. Deze lagere stijging komt volgens de DNB door voor de daling van het consumentenvertrouwen en de stijging van de hypotheekrente. De stijgende rente drukt de leenmogelijkheden van huishoudens. Maar omdat ook de lonen stijgen, blijft de leencapaciteit toenemen. De huizenprijs stijgt ongeveer net zoveel als de leencapaciteit, waardoor de betaalbaarheid van een koopwoning stabiel blijft op een relatief laag niveau.

Betaalbaarheid woning
In 2015 kon meer dan de helft van de huishoudens een gemiddeld huis volledig hypothecair financieren. Hoewel de betaalbaarheid de komende jaren stabiel blijft kan in 2026 naar schatting ongeveer één op de drie (37%) van de huishoudens dit. Voor veel huishoudens is en blijft een gemiddelde woning - zonder inleg van eigen geld of hulp van familie - te duur. Voor starters is en blijven de huizenprijzen problematisch. In toenemende mate maakt de starter om een woning te bemachtigen gebruik van spaargeld en leningen en/of schenkingen van familie.

Huizenprijzen stijgen door, betaalbaarheid stabiliseert

Toelichting: *Maximale leencapaciteit is voor huishoudens met een gemiddeld huishoudinkomen, financieringscapaciteit is maximale leencapaciteit + gemiddeld netto vermogen (spaartegoeden + financieel vermogen + woningvermogen -/- schulden).*

DNB heeft een aantal voorstellen om de problemen op onze woningmarkt op te lossen. De belangrijkste hiervan zijn:

Meer nieuwe woningen
De komende jaren moeten er veel nieuwe woningen worden gebouwd. Hierbij moet de overheid de regie nemen. Er moeten met name meer betaalbare huurwoningen in de vrije sector komen. Dat biedt starters een alternatief voor het kopen van een huis. Ook kunnen ze dan eventueel sparen voor een koopwoning. Zodat ze zich niet zo diep in de schulden hoeven te steken op het moment dat ze een huis kopen.

Verlaag de leennormen voor hypotheek
In Nederland hebben we hoge hypotheekschulden in vergelijking met andere landen. Je kunt 100% van de waarde van de woning financieren met een hypotheek. De overheid maakt het bovendien financieel aantrekkelijk om veel geld te lenen voor een huis. Dat leidt ertoe dat Nederlandse huishoudens een hoge hypotheekschuld hebben. Dat maakt huishoudens financieel kwetsbaar. Want als de huizenprijzen sterk dalen, kunnen huizen onder water komen te staan. De hoge hypotheekschuld leidt ook tot extra sterke schommelingen in onze economie. DNB adviseert de maximale hypotheek geleidelijk te verlagen: van maximaal 100% naar 90% van de woningprijs.

Geen maatregelen die bestedingsruimte vergroten
De overheid heeft verschillende maatregelen genomen waardoor vooral startende huizenkopers meer kunnen uitgeven. Denk aan de verruiming van startersleningen en het afschaffen van de overdrachtsbelasting voor starters. Deze maatregelen zijn goed bedoeld, maar ze leiden op de langere termijn juist tot nog hogere huizenprijzen. Als je meer geld kunt uitgeven aan een huis, dan kun je een hogere prijs betalen. Als meer mensen dat doen, gaan de prijzen nog meer omhoog.

Grondexploitaties gemeente Harderwijk

In onderstaande tabel wordt de prognose voor uitgifte van gronden voor woningbouwgebieden (aantal woningen) en bedrijventerreinen (aantal m2.) weergegeven op basis van de vastgestelde grondexploitaties 2026.

Jaar		Woningbouwgebieden (aantal woningen)		Bedrijventerreinen (aantal ha.)			
	Nieuw Weiburg	Harderweide	Waterfront 3e fase	Groene Zoom	Tonsel/Sypel	Lorentz III	Lorentzhaven
2026		173	113		1.794 m² (Sypel), 3.850 m² (Tonsel)	10.958 m²	
2027		207	51	761 m² (verhuur)	5.968 m² (Tonsel)	44.054 m²	
2028	153	145	126	761 m² (verhuur)	2.042 m² (Tonsel)	36.068 m²	4.806 m²
2029	98		200	761 m² (verhuur)		24.177 m²	53.783 m²

2030	118			761 m² (verhuur)		3.155 m²	

Fiscale ontwikkelingen

De gemeente valt voor zover ze deelneemt aan bedrijfsmatige activiteiten, een winststreven heeft en in concurrentie treedt met de markt onder de vennootschapsbelasting (VPB). Met een winststreven wordt bedoeld dat er bij een (clustering van) activiteit(en) structureel sprake moet zijn van vermogensoverschotten.

Bij de toets van het winststreven voor het onderdeel grondexploitaties is voor de gemeente Harderwijk gebleken dat, wanneer de gehele looptijd van de lopende grondexploitaties in ogenschouw wordt genomen, er geen sprake is van structurele vermogensoverschotten. Het gemeentelijke standpunt is dan ook dat er geen VPB verschuldigd is.
Wel zal jaarlijks op basis van alle dan lopende grondexploitaties getoetst moeten worden of dit nog steeds geldt. Op basis van de laatst vastgestelde grondexploitatieberekeningen in 2026, is het de verwachting dat er in 2027 geen VPB verschuldigd zal zijn over de activiteiten binnen de grondexploitaties.

Financiële resultaten

Rente
De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) heeft eind 2023 een nieuwe notitie met betrekking tot grondbeleid gepubliceerd. Vanaf 2025 wordt de omslagrente in rekening gebracht. Deze omslagrente bedraagt voor de begroting 2027 0,5%. Mocht de werkelijke rente meer dan 0,25% afwijken van de omslagrente dan zal de werkelijke rente in rekening gebracht worden.

Resultaten grondexploitatie
De resultaten van een grondexploitatie worden verantwoord tegen eindwaarde. De volgende tabel geeft per grondexploitatie een overzicht van de eindwaarde en looptijd o.b.v. de grondexploitatieberekeningen 2026. Jaarlijks vindt een herziening plaats van deze berekeningen.

Complex	2026			
	Eindwaarde (in duizendtallen)	t/m 2025 genomen winst (in duizendtallen)	Vanaf 2026 nog te nemen winst (in duizendtallen)	Looptijd
Drielanden	€ 21.735 -/-	€ 11.843 -/-	€ 9.892 -/-	31-12-2030
Waterfront *	€ 65.487	€ 0	n.v.t.	31-12-2030
Nieuw Weiburg	€ 5.043 -/-	€ 0	€ 5.043 -/-	31-12-2035
Lorentz III	€ 21.420 -/-	€ 12.678 -/-	€ 8.742 -/-	31-12-2031
Rest grondexploitatie Sypel	€ 151 -/-	€ 74 -/-	€ 77 -/-	31-12-2028

Rest grondexploitatie Tonsel	€ 2.980 -/-	€ 1.337 -/-	€ 1.643 -/-	31-12-2028

-/- is voordelig

*Waterfront kent een nadelige eindwaarde. Ter dekking van dit nadeel is een voorziening getroffen.

Tussentijds Winst/Verlies nemen
Iedere grondexploitatieberekening sluit met een verwacht financieel resultaat. Bij de jaarrekening wordt, afhankelijk van dit resultaat en rekening houdend met gekwantificeerde risico's, tussentijds winst of verlies genomen.
Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt bij een winstgevende grondexploitatie tussentijds winst genomen volgens de Percentage of Completion (POC) methode. Dit betekent concreet dat er gekeken wordt in hoeverre de kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd. De uitkomst hiervan wordt vermenigvuldigd met de te verwachten winst, rekening houdend met de gekwantificeerde risico's. Tenslotte wordt de in het verleden genomen winst hierop in mindering gebracht. De boekwaarde speelt bij deze methode geen rol.

Voorbeeld
80% kosten gerealiseerd, 60% opbrengsten gerealiseerd, verwachte winst, rekening houdend met de gekwantificeerde risico's € 5,0 miljoen. In vorige jaren is al € 1.600.000 winst genomen. De te nemen winst bedraagt in dit voorbeeld € 800.000 ((0,8 x 0,6 x € 5.000.000,-) -/- € 1.600.000,-).

Wanneer een grondexploitatie verliesgevend is, wordt een voorziening gevormd ter grootte van het volledige te verwachten verlies. De POC-methode wordt niet toegepast bij verliesgevende grondexploitaties. Wanneer uit de jaarlijkse herziening van een verliesgevende grondexploitatie blijkt dat het verlies is toe-/afgenomen, dient de voorziening hierop te worden aangepast.

Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid (WOO)

Algemeen

De Wet open overheid (hierna: 'Woo') is op 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van de wet is het bevorderen van openbaarheid en transparantie: overheidsorganisaties moeten, uit zichzelf of als iemand daarom vraagt, informatie openbaar maken over wat er gedaan wordt en waarom. Op die manier is het voor iedereen mogelijk om de overheid te controleren. Openbaarheid van overheidsinformatie is belangrijk voor de democratie en het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid.
De Woo stelt drie belangrijke verplichtingen aan overheidsorganisaties: een actieve openbaarmakingsplicht, een passieve openbaarmakingsplicht en een informatiehuishoudingsplicht.

Passieve openbaarmaking

De passieve openbaarmakingsverplichting houdt in dat overheidsorganisaties informatie openbaar moeten maken op verzoek. Op grond van de Woo kan iedereen aan een overheidsorganisatie vragen om publieke informatie openbaar te maken. Daarbij is het uitgangspunt dat informatie openbaar is, tenzij er een reden is waarom dat niet kan.
Hoewel sinds 2023 het aantal verzoeken om openbaarmaking binnen EHZM niet significant is toegenomen, is er in medio 2025 een stijging op te merken. In medio 2026 is een gelijke lijn op te merken ten opzichte van 2025. Naar verwachting zullen de cijfers van 2026 gelijk zijn ten opzichte van 2025. Verder valt het op dat verzoeken steeds vaker omvangrijk en/of complex zijn, en vaker betrekking hebben op maatschappelijke of ruimtelijke ontwikkelingen en projecten. De Woo-coördinator van Meerinzicht coördineert de verzoeken binnen EHZM en adviseert de organisaties over de afhandeling van de verzoeken.

Actieve openbaarmaking

De actieve openbaarmakingsverplichting houdt in dat overheidsorganisaties verplicht zijn om actief informatie openbaar te maken. Deze verplichting geldt in het bijzonder voor 17 informatiecategorieën die in de Woo worden genoemd. De invoering van deze verplichting gebeurt gefaseerd in vier tranches. Door de gefaseerde invoering kunnen overheidsorganisaties geleidelijk voldoen aan de actieve openbaarmakingsverplichting.
De eerste tranche van informatiecategorieën is op 1 november 2024 in werking getreden. De EHZM-organisaties (de gemeenten Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en de gemeenschappelijke regeling Meerinzicht) voldoen hieraan. De ingangsdata van de overige tranches zijn nog niet vastgesteld.
Aanvankelijk zou voor het publiceren van de informatie uit de informatiecategorieën het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI) worden gebruikt. In 2022 is deze centrale infrastructuur stopgezet, en is er in 2023 een verwijsindex (de 'Woo-index') gelanceerd. De Woo-index is niet een centraal publicatieplatform, maar maakt het mogelijk dat informatie voor iedereen centraal doorzoekbaar is. De EHZM-organisaties zijn aangesloten op de Woo-index.

Binnen het programma voor de implementatie van de Woo wordt gewerkt aan een publicatieplatform waarop informatie kan worden gepubliceerd. De komende jaren zal worden gewerkt aan het in gebruik nemen van het publicatieplatform.

Informatiehuishouding

De informatiehuishoudingsplicht houdt in dat overheidsorganisaties verplicht zijn om maatregelen te treffen zodat overheidsinformatie goed te vinden en toegankelijk is. Een goede informatiehuishouding is van belang voor de uitvoering van de actieve en passieve openbaarmakingsverplichting.
Het verbeteren van de informatiehuishouding vraagt om een structurele aanpak. Binnen EHZM wordt daarom vanuit de Informatievisie en het Informatiebeleid sturing gegeven aan het verbeteren van de informatiehuishouding.

Subsidies

Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in de uitgaande subsidies. In de programmabegroting wordt het begrote bedrag voor subsidies weergegeven per organisatie en / of per deelverordening waarbij de raad het subsidieplafond vast stelt.

Indexatie
Voor de verwerking van loon- en prijsontwikkeling voor 2027 wordt aangesloten bij de indexatiecijfers van de meicirculaire Gemeentefonds 2026. Dit betreft een percentage voor indexatie van de lonen en een percentage voor indexatie van materiële budgetten.
Voor subsidies is het indexatiepercentage 2,5% (Kaderbrief 2026).

Subsidieplafond
Een subsidieplafond is het maximale bedrag dat er voor een specifieke subsidieregeling of deelverordening beschikbaar is gesteld voor een bepaalde periode.

Voor onderstaande deelverordeningen stelt de gemeenteraad de subsidieplafonds vast:

Deelverordening	Subsidieplafond 2027
Subsidies evenementen	€ 122.270,-
Eenmalige activiteitensubsidies Welzijn, Cultuur, Sport en Zorg	€ 66.710,-
Subsidies impuls culturele sector	€ 34.230,-

Subsidie wisselwoningen, verhuiskosten en herinrichtingskosten Harderwijk 2014*	€ 35.000,-

* Geen indexatie.

Begrotingssubsidies
Begrotingssubsidies zijn subsidies waarvoor geldt dat de beoogde subsidieontvanger en het bedrag dat maximaal als subsidie kan worden verstrekt aan deze partij, in de gemeentebegroting staan opgenomen of in de toelichting daarop (Art 4:23, lid 3 onder c Algemene wet bestuursrecht). Dit type subsidie is bedoeld voor activiteiten waarvoor het ondoenlijk en onevenredig is om daar een wettelijke regeling voor op te stellen, omdat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat er maar één gegadigde voor de subsidie in aanmerking komt, zoals bijvoorbeeld de bibliotheek.

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 23 juli 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:3399) geoordeeld dat gemeenten voortaan ook mededingingsruimte moeten bieden aan potentiële gegadigden bij de verdeling van begrotingssubsidies, tenzij vooraf vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria slechts één serieuze gegadigde voor de subsidie in aanmerking komt.

Dit moeten gemeenten volgens de uitspraak doen door het voornemen om een begrotingssubsidie te verstrekken minimaal 8 weken van tevoren bekend te maken. In dit voornemen moeten gemeenten deugdelijk motiveren waarom er slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt voor de subsidie. Potentiële gegadigden kunnen zich in die periode melden en motiveren waarom zij menen ook voor deze subsidie in aanmerking te kunnen komen.

Voordat de begrotingssubsidies voor 2027 verleend worden, zal er overeenkomstig de rechterlijke uitspraak per subsidie een voornemen gepubliceerd worden. Degenen die niet langer als begrotingssubsidie verleend gaan worden, staan voor 2027 nog op de begroting, omdat er op grond van het bestuursrecht een redelijke overgangstermijn moet worden geboden. Deze subsidies kunnen vervolgens na afloop van de redelijke termijn op basis van een subsidieregeling gecontinueerd worden.

Ontwikkelingen
Door omstandigheden is het openstellen van een nieuwe subsidieregeling vertraagd. Hierdoor zijn voor het begrotingsjaar 2027 diverse subsidiebedragen voor de laatste keer individueel i.p.v. collectief opgenomen.

Voor 2027 zal een deel van de beoogde ombuiging niet gerealiseerd kunnen worden vanwege het nog ontbreken van een nieuwe subsidieregeling. In de ombuigingsmonitor als onderdeel van de 2e turap 2026, wordt gerapporteerd dat de beoogde ombuiging nog niet in 2027 maar naar verwachting wel in 2028 gerealiseerd kan worden.

In 2027 zal het subsidiebeleid en de Algemene Subsidieverordening 2020 worden geactualiseerd. Dit zal naar verwachting doorwerken in de begroting 2028.

Organisatie	Begroting 2027
Aurora Onderwijsgroep	€ 96.561
COV Noord-West Veluwe	€ 2.819
GGD Noord- en Oost-Gelderland	€ 44.008
Historische Vereniging Herderewich	€ 4.377
Humanitas	€ 10.250
MFC Harderwijk	€ 789.250
Oranjevereniging Harderwijk	€ 902
Slachtofferhulp	€ 13.797
Speeltuinvereniging Havenkwartier	€ 13.579
Stad als Podium	€ 901.242
Stichting Beiaard	€ 16.708
Stichting Bibliotheek Noordwest Veluwe	€ 1.138.126
Stichting Buurtwerk Tweelingstad	€ 51.055
Stichting Cultuurkust	€ 653.747
Stichting De Hortus	€ 99.972
Stichting Dierenweide Harderwijk	€ 21.433
Stichting GA! Harderwijk	€ 962.610
Stichting Halt	€ 16.577
Stichting Icare Jeugdgezondheidszorg	€ 1.452.415
Stichting Jeugd Noord-Veluwe	€ 5.276.870
Stichting Leergeld Randmeren i.c.m. JFSC	€ 95.018
Stichting MEE Samen	€ 249.198
Stichting MESS Harderwijk	€ 26.322
Stichting MFC De Bogen	€ 267.327
Stichting Nels Kledingservice	€ 10.250
Stichting Odensehuis Harderwijk	€ 169.125
Stichting Popschool Harderwijk	€ 281.810
Stichting Present	€ 39.217
Stichting Randmeerconcerten	€ 1.128
Stichting Regionale Veteranendag Noord-West Veluwe	€ 3.424
Stichting Rietmeen	€ 8.727
Stichting Stadsdichter Harderwijk	€ 1.825
Stichting Stadsmuseum Harderwijk	€ 350.847
Stichting Stimenz	€ 614.999
Stichting Tactus Verslavingszorg	€ 57.339
Stichting Thuishuis Harderwijk	€ 77.440
Stichting VCO Harderwijk-Hierden	€ 20.500
Stichting Vrienden van Sinterklaas Harderwijk	€ 1.712
Stichting Wereldwinkel Harderwijk	€ 1.917
Stichting ZorgDat	€ 2.806.652
Veilig Thuis Noord Oost Gelderland	€ 292.131
Veluwe FM / Veluwe Randmeer Mediagroep	€ 37.230
Vluchtelingenwerk Nederland	€ 114.768
Voedselbank Harderwijk Ermelo en Putten	€ 13.356
	€ 17.108.560

Ombuigingen

Bij de Begroting 2025-2028 is besloten om de ombuigingen categorie A en B te effectueren. Om de raad hierin mee te nemen, wordt aan de begroting en jaarstukken een paragraaf Ombuigingen toegevoegd. Tevens wordt in de tussentijdse rapportages gerapporteerd over de voortgang.

In deze paragraaf Ombuigingen wordt de stand van zaken van ombuigingen weergegeven en worden specifieke aandachtspunten opgenomen voor het begrotingsjaar 2027 en verder. In de ombuigingsmonitor

(bijlage) zijn de vanuit de vorige monitor openstaande ombuigingen terug te vinden. Hierin wordt per ombuiging en per taakstelling specifiek ingegaan op de stand van zaken. Voor eerder gerealiseerde ombuigingen wordt verwezen naar de vorige ombuigingsmonitor (bijlage 1e Turap 2026; raadsbesluit 9 juli 2026).

Stand van zaken monitoring
Inmiddels lopen de ombuigingen wat langer en kunnen steeds meer conclusies worden getrokken over de vraag in hoeverre ombuigingen gerealiseerd worden, alternatieven worden onderzocht of wellicht moeten worden afgevoerd. Het kan voorkomen dat een ombuiging inhoudelijk is uitgevoerd, maar het resultaat afwijkt van de oorspronkelijke verwachting. Bij elke monitoring wordt zo goed mogelijk beoordeeld in hoeverre ombuigingen realistisch zijn en of er een voorstel tot afvoeren of een alternatief wordt gedaan. Deze beoordeling sluit aan bij het toezicht van de provincie, die eveneens beoordeelt in hoeverre ombuigingen voldoende onderbouwd zijn.

Vanwege het verkiezingsjaar en de beleidsarme begroting is gekozen om eventuele voorstellen m.b.t. het afvoeren van ombuigingen te betrekken bij de 2e tussentijdse rapportage 2026. Dezelfde ombuigingsmonitor wordt behandeld bij deze begroting en de 2e tussentijdse rapportage 2026, waarbij de tussentijdse rapportage ook ingaat op het jaar 2026 en daarmee vollediger is. Financieel gezien worden de effecten samengebracht bij de advisering rondom het Collegeprogramma, waar de integrale afweging plaatsvindt. In deze paragraaf wordt daarom een informerende stand van zaken weergegeven voor de begrotingsjaren 2027 t/m 2030.

Analyse op stand van zaken

Ombuigingen cat A+B (bedragen x 1.000)	2027	2028	2029	2030	Toelichting
Reeds gerealiseerd €	€ 10.354	€ 10.321	€ 9.546	€ 9.546	1
Realisatie%	83%	81%	77%	77%	
Nog te realiseren €	€ 1.207	€ 1.484	€ 1.874	€ 1.874	2
Nog te realiseren %	10%	12%	15%	15%	
Besloten af te voeren/terug te draaien €	€ 956	€ 956	€ 991	€ 991	3
Besloten af te voeren/terug te draaien %	8%	7%	8%	8%	
Totaal ombuigingen €	**€ 12.517**	**€ 12.761**	**€ 12.411**	**€ 12.411**	
Totaal ombuigingen %	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	

1. Het deel van de ombuigingen dat als gerealiseerd wordt beschouwd
Over het algemeen worden ombuigingen als gerealiseerd beschouwd wanneer deze concreet zijn ingevuld. Er zijn echter ook ombuigingen die betrekking hebben op het realiseren van inkomsten of op trends die door interventies afvlakken. Denk hierbij aan parkeren, rente en het sociaal domein. Het is niet altijd zwart-wit welk deel exact gerealiseerd is en/of direct voortkomt uit een ingezette ombuiging. Ook kan een ombuiging slechts gedeeltelijk zijn ingevuld. In de ombuigingsmonitor wordt bij de openstaande ombuigingen per post ingegaan op de stand van zaken, de wijze waarop de ombuiging is gerealiseerd en welk financieel effect als definitief wordt beschouwd.

Ten opzichte van de Voorjaarsmonitor Ombuigingen 2026 (bijlage bij de 1e Turap) is er een toename van ongeveer € 1,3 miljoen aan ombuigingen die als gerealiseerd worden beschouwd. Dit betreft voornamelijk de realisatie van ombuigingen binnen het sociaal domein. In de onderstaande tabel is een vergelijking opgenomen van de stand van gerealiseerde ombuigingen ten tijde van de Voorjaarsmonitor ten opzichte van de huidige Najaarsmonitor.

Bedragen x 1.000	2027	2028	2029	2030
Gerealiseerd bij Voorjaarsmonitor 2026 (1e Turap 2026)	9.206	8.997	8.256	8.256
Gerealiseerd bij Najaarsmonitor 2026 (Begroting 2027 / 2e Turap 2026)	10.354	10.321	9.546	9.546
Toename ombuigingen die als gerealiseerd worden beschouwd	**1.148**	**1.324**	**1.290**	**1.290**

2. Nog te realiseren ombuigingen

Daarnaast zijn er ombuigingen die nog niet definitief zijn gerealiseerd. Het gaat hierbij om een bedrag van circa € 1,2 miljoen in 2027, oplopend tot € 1,9 miljoen vanaf 2030. Deze nog te realiseren ombuigingen zijn op detailniveau weergegeven in de bijlage 'Ombuigingsmonitor openstaande ombuigingen'. Grote posten zijn bijvoorbeeld de ombuigingen met betrekking tot het uitgeven van grond in erfpacht bij nieuwe grondexploitaties, parkeren, jeugd en het restant van de rente-inkomsten. Gezamenlijk gaat dit om circa € 1,4 miljoen. Ook de taakstellingen in de openbare ruimte en de opbrengst van de verkoop van vier woningen kunnen nog niet als definitief worden beschouwd. Deze ombuigingen worden actief gemonitord.

Uit de monitor blijkt al dat er voorstellen komen om enkele ombuigingen af te voeren. De besluitvorming hierover wordt betrokken bij de 2e Tussentijdse rapportage 2026. In de advisering rondom het Collegeprogramma worden de effecten hiervan in beeld gebracht, zodat deze bij de integrale afweging direct inzichtelijk zijn. Deze paragraaf heeft dan ook een informerend karakter; de formele besluitvorming vindt plaats bij de 2e Tussentijdse rapportage 2026.

In de onderstaande tabel staan de ombuigingen vermeld waarvan in deze monitor wordt aangegeven dat ze in de komende begrotingsjaren niet of niet volledig kunnen worden gerealiseerd. De vermelde bedragen betreffen het deel dat niet gerealiseerd kan worden. Aangezien hierover nog geen besluit is genomen, maken deze posten nog steeds deel uit van de categorie 'Nog te realiseren ombuigingen' in de bovenstaande tabellen. Onder de tabel staat de stand van zaken weergegeven m.b.t. deze twee ombuigingen.

Bedragen x 1.000	2027	2028	2029	2030
P4-01: Subsidie voor peuteropvang versoberen (cat. A)	-	-20	-70	-70
P5-26: Huur Defensie verhogen (m.i.v. 2029) (cat. B)	-	-	-5	-5
Totaal	**-**	**-20**	**-75**	**-75**

P4-01: Subsidie voor peuteropvang versoberen
De ombuiging voor 2026 wordt behaald. De verwachting is dat we de ombuiging voor 2027 ook kunnen realiseren. Voor 2028 verwachten we maximaal € 50.000,- van de € 70.000,- te realiseren en het verzoek is om de ombuigingen vanaf 2029 terug te draaien. Dit heeft te maken met de landelijke ontwikkelingen rondom het realiseren van gratis kinderopvang en de daarbij horende wetswijziging per 1 januari 2029. Deze komende stelselherziening brengt met zich mee dat er reeds een glijdende schaal is ingesteld richting 2029 en de gemeente elk jaar meer subsidie moet bijleggen voor de niet-KOT ouders om de VVE-toegankelijkheid te garanderen.

P5-26: Huur Defensie verhogen (m.i.v. 2029)
Een verhoging van de huurprijs, naast de bestaande indexering, is alleen mogelijk wanneer daarover op het moment van verlenging van de overeenkomst (per 1 januari 2030) met Defensie overeenstemming wordt bereikt. Wellicht bieden de huidige ontwikkelingen op het gebied van Defensie, waaronder het intensiveringsvraagstuk, elementen die in een onderhandeling over het verlengen van de huidige huurovereenkomst meegenomen kunnen worden en kunnen leiden tot het realiseren van een hogere huurprijs. Wanneer daarover alsdan geen overeenstemming wordt bereikt zal of de huidige huurovereenkomst met Defensie per 1 januari 2030 moeten worden opgezegd of zal de huidige huurovereenkomst onder de nu geldende voorwaarden worden verlengd. Beide situaties leiden niet tot de in het voorstel opgenomen ombuiging. Aangezien e.e.a. dus afhankelijk is van een onderhandelingsresultaat kan op dit moment niet worden aangegeven in hoeverre de genoemde ombuiging per 2030 ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden en is het niet reëel om van realisatie uit te gaan. Gezien de onduidelijkheid en het betrekkelijk kleine bedrag vanaf 2029 wordt voorgesteld de ombuiging af te voeren.

3. Ombuigingen die niet (volledig) gerealiseerd kunnen worden
Dit betreft de ombuigingen waarover reeds besloten is dat deze worden afgevoerd of teruggedraaid.

Financiële begroting

Resultaatbepaling en -bestemming

Resultaat voor bestemming

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten	251.793	236.119	240.683	241.020
Lasten	-251.260	-234.890	-238.539	-238.717
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**533**	**1.228**	**2.144**	**2.303**
Onttrekkingen	14.211	1.818	2.025	1.631
Stortingen	-9.707	-507	-507	-507
Mutaties reserves	**4.504**	**1.311**	**1.518**	**1.124**
Gerealiseerd resultaat	**5.037**	**2.540**	**3.663**	**3.427**

(bedragen x € 1.000,-)

Structureel rekeningsaldo	Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Rekeningsaldo					
	Lasten (excl mutaties reserves)	-251.260	-234.890	-238.539	-238.717
	Baten (excl mutaties reserves)	251.793	236.119	240.683	241.020
Saldo van baten en lasten		**533**	**1.229**	**2.144**	**2.303**
	Stortingen aan reserves	-9.707	-507	-507	-507
	Onttrekkingen aan reserves	14.211	1.818	2.025	1.631
Saldo stortingen en ontrekkingen		**4.504**	**1.311**	**1.518**	**1.124**
Begrotingssaldo		**5.037**	**2.540**	**3.662**	**3.427**
	Incidentele lasten (excl. reservestortingen)	**4.946**	**152**	**65**	**90**
	Incidentele baten (excl. reserveontrekkingen)	**-185**			
	Incidentele stortingen reserves	**9.707**	**507**	**507**	**507**
	Incidentele onttrekkingen reserves	**-13.369**	**-531**	**-465**	**-460**
Saldo incidentele baten en lasten inclusief stortingen en onttrekkingen reserves		**1.099**	**128**	**107**	**137**
Structureel begrotingssaldo		**6.136**	**2.668**	**3.769**	**3.564**

Dit structurele saldo zal voor de provincie geen aanleiding zijn de vorm van toezicht te wijzigen. Het totale begrotingssaldo is hierbij het uitgangspunt. Onttrekkingen uit reserves ter dekking van kapitaallasten mogen worden toegerekend aan de structurele baten. In het eerste deel van de tabel wordt het begrotingssaldo gecorrigeerd met alle mutaties op reserves. In het tweede deel van de tabel wordt het begrotingssaldo van bestemming vervolgens gecorrigeerd met de onttrekkingen aan de bestemmingsreserves kapitaallasten en het saldo van de incidentele baten en lasten (zie hiervoor Totaaloverzichten van baten, lasten en resultaatbestemming). In de hiernavolgende tabel zijn de dotaties en onttrekkingen aan reserves per programma uitgesplitst:

Dotaties en onttrekkingen

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
PROG0	**Bestuur en ondersteuning**				
Onttrekkingen		1.588	397	350	389
Stortingen		-12	-12	-12	-12
Totaal Bestuur en ondersteuning		**1.577**	**385**	**338**	**377**
PROG2	**Verkeer, vervoer en waterstaat**				
Onttrekkingen		8.602	606	555	555
Stortingen		-8.163	-93	-93	-93
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat		**439**	**513**	**462**	**462**
PROG3	**Economie**				
Onttrekkingen		60	0	0	0
Totaal Economie		**60**	**0**	**0**	**0**
PROG4	**Onderwijs**				
Onttrekkingen		36	139	445	26
Stortingen		-15	-12	-12	-12
Totaal Onderwijs		**20**	**127**	**433**	**14**
PROG5	**Sport, cultuur en recreatie**				
Onttrekkingen		3.233	162	162	148
Stortingen		-12	-12	-12	-12
Totaal Sport, cultuur en recreatie		**3.220**	**150**	**150**	**136**
PROG6	**Sociaal domein**				
Onttrekkingen		58	28	28	28
Totaal Sociaal domein		**58**	**28**	**28**	**28**
PROG7	**Volksgezondheid en milieu**				
Onttrekkingen		471	486	486	486
Stortingen		-1.467	-378	-378	-378
Totaal Volksgezondheid en milieu		**-995**	**108**	**108**	**108**
PROG8	**Ruimte en wonen**				
Onttrekkingen		163	0	0	0
Stortingen		-38	0	0	0
Totaal Ruimte en wonen		**126**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat		**4.504**	**1.311**	**1.518**	**1.124**

Geprognosticeerde balans

Vanuit de BBV voorschriften dient een geprognosticeerde balans te worden opgenomen.

Activa (bedragen x 1.000)	Rekening 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029	Ultimo 2030
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	4.122	2.707	2.687	2.667	2.647	2.627
Materiële vaste activa	154.977	152.820	198.518	229.741	245.002	289.753
Financiële vaste activa	15.872	19.176	19.176	19.176	19.176	19.176
Totaal vaste activa	**174.971**	**174.703**	**220.381**	**251.584**	**266.825**	**311.556**
Vlottende activa						
Voorraden	55.253	47.786	46.855	18.545	-13.520	-14.299
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korten dan één jaar	56.134	46.198	13.316	-7.136	6.802	-40.904
Liquide middelen	401	401	401	401	401	401
Overlopende activa	8.206	8.206	8.206	8.206	8.206	8.206
Totaal vlottende activa	**119.994**	**102.591**	**68.778**	**20.016**	**1.889**	**-46.596**
Totaal activa	**294.965**	**277.294**	**289.160**	**271.600**	**268.714**	**264.961**
Passiva	**Rekening 2025**	**Ultimo 2026**	**Ultimo 2027**	**Ultimo 2028**	**Ultimo 2029**	**Ultimo 2030**
Vaste passiva						
Eigen vermogen	121.661	116.612	110.190	106.382	106.001	104.641
Voorzieningen	13.543	17.185	10.598	11.215	13.909	16.615
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	99.917	83.653	108.528	94.160	88.960	83.860
Totaal vaste passiva	**235.121**	**217.450**	**229.316**	**211.756**	**208.870**	**205.116**
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400
Overlopende passiva	55.444	55.444	55.444	55.444	55.444	55.444
Totaal vlottende passiva	**59.844**	**59.844**	**59.844**	**59.844**	**59.844**	**59.844**
Totaal passiva	**294.965**	**277.294**	**289.160**	**271.600**	**268.714**	**264.960**

* De saldi van de Algemene Reserve is inclusief het verwachte resultaat van het jaar daarvoor (taakveld 0.11).

EMU-saldo

Het EMU-saldo over het jaar t-1, jaar t en t+1 worden in de begroting opgenomen in lijn met landelijke afspraken. Het EMU-saldo wordt berekend volgens onderstaande tabel:

Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1. *Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)*	6.240	5.037	2.540	3.663	3.427
2. *Mutatie (im)materiële vaste activa*	-3.572	45.678	31.203	15.240	44.731
3. *Mutatie voorzieningen*	-6.587	617	2.694	2.706	2.845
4. *Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)*	-7.468	-931	-28.310	-32.065	-778
5. *Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa*	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**10.692**	**39.094-**	**2.341**	**23.194**	**37.681-**

Totaaloverzicht baten, lasten en resultaatbestemming

Overzicht baten, lasten en mutaties van reserves per programma.

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Resultaat 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
PROG0	**Bestuur en ondersteuning**						
Baten		248	144.821	148.532	145.467	147.466	150.677
Lasten		7.454	-41.253	-39.658	-37.052	-39.694	-42.419
Onttrekkingen		-644	9.370	1.588	397	350	389

Exploitatie	Resultaat 2025	Begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Stortingen	-19.164	-812	-12	-12	-12	-12
Totaal Bestuur en ondersteuning	**-12.106**	**112.125**	**110.450**	**108.800**	**108.110**	**108.635**
PROG1 Veiligheid						
Baten	29	188	179	173	173	173
Lasten	33	-6.720	-6.836	-6.857	-6.858	-6.878
Totaal Veiligheid	**62**	**-6.531**	**-6.657**	**-6.685**	**-6.685**	**-6.706**
PROG2 Verkeer, vervoer en waterstaat						
Baten	462	1.011	1.079	961	995	1.253
Lasten	945	-12.482	-11.660	-12.421	-12.501	-12.820
Onttrekkingen	-13	11.051	8.602	606	555	555
Stortingen	0	-10.448	-8.163	-93	-93	-93
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	**1.393**	**-10.868**	**-10.143**	**-10.947**	**-11.044**	**-11.105**
PROG3 Economie						
Baten	1.292	1.957	1.435	1.234	2.043	2.557
Lasten	744	-3.264	-2.226	-1.956	-2.764	-3.278
Onttrekkingen	-84	844	60	0	0	0
Stortingen	0	-500	0	0	0	0
Totaal Economie	**1.952**	**-964**	**-731**	**-722**	**-721**	**-721**
PROG4 Onderwijs						
Baten	-316	4.075	3.341	3.354	3.378	3.409
Lasten	619	-9.391	-8.656	-8.822	-9.129	-9.243
Onttrekkingen	-40	134	36	139	445	26
Stortingen	0	-54	-15	-12	-12	-12
Totaal Onderwijs	**263**	**-5.236**	**-5.295**	**-5.342**	**-5.318**	**-5.820**
PROG5 Sport, cultuur en recreatie						
Baten	216	3.370	3.205	3.333	3.338	3.338
Lasten	1.588	-18.543	-20.159	-17.070	-16.852	-16.662
Onttrekkingen	-4	345	3.233	162	162	148
Stortingen	0	-38	-12	-12	-12	-12
Totaal Sport, cultuur en recreatie	**1.800**	**-14.866**	**-13.734**	**-13.587**	**-13.365**	**-13.189**
PROG6 Sociaal domein						
Baten	-5.904	54.610	52.828	52.821	52.821	52.821
Lasten	7.432	-119.120	-119.307	-117.961	-117.693	-117.657
Onttrekkingen	-113	174	58	28	28	28
Stortingen	1	-1.200	0	0	0	0
Totaal Sociaal domein	**1.415**	**-65.536**	**-66.421**	**-65.112**	**-64.844**	**-64.808**
PROG7 Volksgezondheid en milieu						
Baten	-3.660	20.087	14.836	15.730	15.999	15.893
Lasten	5.566	-25.259	-18.706	-19.553	-19.612	-19.662
Onttrekkingen	-2.075	3.006	471	486	486	486
Stortingen	0	-659	-1.467	-378	-378	-378
Totaal Volksgezondheid en milieu	**-170**	**-2.824**	**-4.865**	**-3.715**	**-3.504**	**-3.661**
PROG8 Ruimte en wonen						
Baten	-3.590	27.594	26.358	13.047	14.469	10.900
Lasten	11.180	-33.384	-29.088	-15.737	-17.098	-13.525
Onttrekkingen	-2.859	3.259	163	0	0	0
Stortingen	660	-2.768	-38	0	0	0
Totaal Ruimte en wonen	**5.391**	**-5.299**	**-2.604**	**-2.690**	**-2.628**	**-2.626**
Gerealiseerd resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten bestaan uit posten die naar zijn aard geen terugkerend karakter hebben. Veruit de meeste begrotingsposten zijn structureel van aard. Dit geldt niet voor reserve mutaties, die zijn in beginsel incidenteel van aard. Uitzondering hierop vormen bestemmingsreserves die bedoeld zijn om kapitaallasten in de exploitatie te dekken.

In onderstaande tabellen wordt inzicht gegeven in welke incidentele middelen in de begroting zijn opgenomen. Om onnodige complexiteit te voorkomen wordt - in lijn met de richtlijnen van de commissie BBV - een grensbedrag gehanteerd van € 50.000,-.

Resultaat (bedragen x € 1.000,-)	Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Incidentele baten en lasten	Incidentele lasten	-4.946	-152	-65	-90
	Incidenteel baten	185			
Totaal incidentele baten en lasten		**-4.761**	**-152**	**-65**	**-90**

Resultaat (bedragen x € 1.000,-)	Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Mutaties reserves	Stortingen (incidenteel)	-9.707	-506	-506	-506
	Onttrekkingen (incidenteel)	13.369	531	465	460
Totaal mutaties reserves incidenteel		**3.662**	**25**	**-41**	**-46**

Overzicht incidentele lasten en baten

De reservemutaties zijn waar nodig toegelicht bij de betreffende programma's. De overige incidentele baten en lasten worden hieronder verder toegelicht.

Programma (bedragen x 1.000)	Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Programma 0	KD26 Versnelde afschrijving applicatie Unit4	-91			
	Kadernotabrief 27 Onvoorzien	-150			
	RB Aankoop Donkerstraat 10-12-14	-35	-47	-35	-60
Totaal programma 0		**-276**	**-47**	**-35**	**-60**
Programma 1	KD25 Voortzetten integrale aanpak op Zorg en veiligheid	-110			
	KD25 Voortzetten intergemeentelijke aanpak Ondermijning	-97			
	KD25 Voortzetten intergemeentelijke aanpak Ondermijning	65			
	KD25 Aanstellen beleidsadviseur Ondermijning	-110			
Totaal programma 1		**-252**	**0**	**0**	**0**
Programma 2	KD25 Aanmelding werkgroeptoegankelijkheid	-50			
	KD25 Software parkeerproducten (5 jaar)	-30	-30	-30	-30
Totaal programma 2		**-80**	**-30**	**-30**	**-30**
Programma 5	KD25 Structureel voortzetten senioren beweegcoach	-65			
	RB IBOR Samen kleuren we de stad		-20		
	RB Kaderstelling podiumvoorziening (middentheaterfunctie)	-2.914			
Totaal programma 5		**-2.979**	**-20**	**0**	**0**
Programma 6	Coll.pr. KN24 KD25 Odensehuis	-165			
	KD25 Voortzetting Jongerensportcoach Voortgezet Onderwijs en Inschools jongerenwerk	-120			
	KD25 Voortzetting Jongerensportcoach Voortgezet Onderwijs en Inschools jongerenwerk	120			
	KD26 Collectief aanbod en respijtzorg	-195			
	KD26 Individuele ondersteuning jeugd in de sociale basis	-270			
	KD26 Praktische thuisbegeleiding Jeugd	-201			
	KD26 Heroriëntatie toegang	-100			
Totaal programma 6		**-931**	**0**	**0**	**0**
Programma 8	KD25 Haalbaarheidsonderzoek ontwikkeling locatie watersportactiviteiten	-25			
	KD25 Programma wonen	-163			
	KD25 Werkbudget ruimtelijk projectenbureau	-55	-55		
Totaal programma 8		**-243**	**-55**	**0**	**0**
Totaal incidenteel		**-4.761**	**-152**	**-65**	**-90**

Toelichting baten en lasten

De begroting 2027-2030 is opgesteld binnen de bestaande beleidsmatige en financiële kaders. Verder zijn voor de samenstelling de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Bestaand beleid begroting 2026 voor jaarschijf 2027 - 2030 inclusief wijzigingen t/m juli 2026.
- Meicirculaire Gemeentefonds 2026.
- Kadernota 2027 - 2030
- Loonsom toegestane formatie per 1 mei 2026.
- Loonontwikkeling 4,2% als stelpost voor een nieuw af te sluiten cao.
- Materiële budgetten zijn geïndexeerd met 2,5%.
- Trendmatige verhoging van de baten met 2,5%, behalve leges en kostendekkende tarieven, daar is de mate van kostendekkendheid leidend voor een eventuele stijging.
- Aanpassing van budgetten die gebaseerd zijn op areaal (uitbreiding).
- De investeringen vanuit het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) zijn in de voorliggende begroting opgenomen op basis van de actuele planning . Dit vooruitlopend op de herziening IHP in 2028.

Toelichting op reserves en voorzieningen

De reserves kunnen naar aard en doel als volgt worden onderverdeeld:

- Algemene Reserves.
- Bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten.
- Bestemmingsreserves ter dekking van overige exploitatielasten.

De algemene reserves hebben een tweeledig doel. Enerzijds wordt minimaal het vloerbedrag beschikbaar gehouden in het kader van de weerstandscapaciteit. Anderzijds is er sprake van een bufferfunctie. De bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten hebben als doel de in de exploitatie opgenomen kapitaallasten van de geactiveerde investeringen budgettair neutraal te verantwoorden. Deze bestemmingsreserves zijn niet vrij aanwendbaar. Voorzieningen zijn bedoeld om te egaliseren en/of toekomstige verplichtingen op te kunnen vangen. Voorzieningen zijn niet vrij aanwendbaar. Onderstaand een meerjarig overzicht van reserves en voorzieningen:

	Naam reserve (Bedragen x 1.000)	Prognose 2027	Prognose 2028	Prognose 2029	Prognose 2030
Algemene Reserves	RES0000 Algemene reserve	-43.041	-42.909	-42.844	-42.785
	RES0002 Algemene reserve saldo				
Algemene Reserves - Totaal		**-43.041**	**-42.909**	**-42.844**	**-42.785**
Bestemmingsreserves Kapitaallasten	RES0003 BRKL Uitvoeringsagenda				
	RES0005 BRKL Havenwerken kapitaallasten	-1.649	-1.582	-1.516	-1.449
	RES0006 BRKL Leerpakketten AZC				
	RES0007 BRKL Nieuwe werf Graaf Ottolaan	-151	-135	-119	-103
	RES0008 BRKL Install.techn.vz.gem.geb.	-963	-867	-788	-709
	RES0009 BRKL Aanlichten Zeebeer	-30	-28	-26	-24
	RES0010 BRKL Verkeersveiligheid Wittenhagen	-206	-200	-194	-187
	RES0011 BRKL Bankjes voor ouderen				
	RES0012 BRKL Rev.bedrijvent.Lorentz 2e fase	-704	-649	-593	-537
	RES0013 BRKL Vlot bij strandeiland	-5	-5	-5	-5
	RES0016 BRKL Gebied wellen - de stille wei	-1.394	-1.340	-1.286	-1.231
	RES0017 BRKL Aanpassingen rond N302	-71	-71	-71	-71
	RES0018 BRKL Herinrichting Melis Stokelaan	-500	-471	-442	-413
	RES0043 BRKL Geluidswerende maatregelen A28	-2.047	-2.047	-2.047	-2.047
	RES0047 BRKL Herinr. Stationslaan	-1.160	-1.128	-1.095	-1.063
	RES0048 BRKL Reconstructie Vondellaan	-323	-305	-287	-269
	RES0056 BRKL Civiele projecten	-856	-817	-778	-739
	RES0060 BRKL Reconstructie Scheepsingel	-258	-245	-231	-218
	RES0062 BRKL Restauratie Catharinakapel	-176	-166	-155	-145
	RES0063 BRKL Aanp.techn.inst. kelder Markt 1	-144	-140	-135	-131
	RES0068 BRKL Laad-hub Waterfront	-90	-81	-73	-65
	RES0069 BRKL Parkeren Waterfront	-13.155	-12.714	-12.304	-11.896
	RES0071 BRKL Rec.Ceintuurbaan/Korhoenlaan	-903	-866	-830	-794

	Naam reserve (Bedragen x 1.000)	Prognose 2027	Prognose 2028	Prognose 2029	Prognose 2030
	RES0072 BRKL Herontw. Zeeplein	-451	-433	-415	-397
	RES0073 BRKL Revat.Binnenstad 23-26	-506	-486	-465	-445
	RES0074 BRKL Schoolgebouw Sypel 2	-1.003	-978	-952	-926
	RES0078 BRKL Verkeersveiligheid	-1.128	-1.128	-1.128	-1.082
	RES0080 BRKL Woonpark Hierden	-684	-657	-631	-605
	RES0082 BRKL Zonnepanelen Sypel	-39	-37	-35	-33
Bestemmingsreserves Kapitaallasten - Totaal		**-28.597**	**-27.576**	**-26.604**	**-25.587**
Bestemmingsreserves Overige	RES0021 BR Parkeren Waterfront	-3.906	-3.906	-3.906	-3.906
	RES0022 BR Havenwerken	-448	-541	-634	-727
	RES0025 BR Aandelen Afvalwerken Friesland	-49	-49	-49	-49
	RES0026 BR Aandelen Inclusiefgroep	-622	-622	-622	-622
	RES0030 BR Archeologiefonds	-48	-48	-48	-48
	RES0031 BR Multifunctioneel theater (09/15)				
	RES0033 BR Sociaal domein	-4.207	-4.207	-4.207	-4.207
	RES0035 BR Duurzaamheidsmaatr, LorentzIII	-982	-982	-982	-982
	RES0037 BR Stimulering sociale huur				
	RES0038 BR Tijd. huisvesting oud Struikterr.	-375	-375	-375	-375
	RES0040 BR Stadsvernieuwing	-136	-136	-136	-136
	RES0041 BR Monumenten	-180	-180	-180	-180
	RES0042 BR Implementatie omgevingswet	-491	-491	-491	-491
	RES0058 BR Duurzaamheid	-138	-138	-138	-138
	RES0059 BR Organisatieontwikkeling MIZ				
	RES0061 BR Hanzedagen 2031	-880	-880	-880	-880
	RES0064 BR Duurzaamheidsfonds	-967	-967	-967	-967
	RES0065 BR Woonfonds	-4.259	-4.259	-4.259	-4.259
	RES0067 BR Energielastn stichting vereniging				
	RES0070 BR Duurzaam Vastgoed	-3.492	-3.381	-3.270	-3.158
	RES0075 BR IHP vanuit OHBA middelen	-571	-460	-42	-42
	RES0076 BR Opvang Oekraine	-500	-500	-500	-500
	RES0077 BR Programma Dienstverlening	-110	-110	-110	-110
	RES0079 BR Binnenstadvisie	-6	-6	-6	-6
	RES0081 BR Eenmalige invest. in sportacc				
	RES0083 BR klimaatadaptieve maatr. BuRWKA				
	RES0084 BR Energieneutraal De Sypel	-454	-454	-454	-454
	RES0085 BR Uitvoeringsprogramma parkeren	-120	-90	-60	-30
	RES0086 BR IBOR	-575	-575	-575	-575
	RES0087 Keervoorziening	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Bestemmingsreserves Overige - Totaal		**-33.516**	**-33.357**	**-32.890**	**-32.842**
Totaal Reserves		**-105.153**	**-103.842**	**-102.338**	**-101.214**

	Naam reserve (Bedragen x 1.000) Naam voorziening (Bedragen x 1.000)	Prognose 2027 Prognose 2027	Prognose 2028 Prognose 2028	Prognose 2029 Prognose 2029	Prognose 2030 Prognose 2030
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	VRZ0002 VZ Egalisatie Onderh. gem.watertaken	-1.728	-3.097	-5.658	-8.302
	VRZ0012 VZ Onderh. inrichting begraafplaats	-123	-132	-141	-150
	VRZ0013 VZ Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-2.051	-1.568	-1.812	-2.037
	VRZ0016 VZ Havenwerken	-1.110	-1.268	-1.398	-1.266
Onderhoudsegalisatievoorzieningen - Totaal		**-5.013**	**-6.065**	**-9.009**	**-11.755**
Voorzieningen LV, Verpl. en Risico's	VRZ0009 VZ Pensioengelden wethouders *1				
	VRZ0010 VZ Afvloeingsregeling personeel	-563	-563	-563	-563
	VRZ0011 VZ Soc. uitker. voormalig personeel	-835	-396	-143	-101
	VRZ0017 VZ Verlofsparen	-153	-153	-153	-153
Voorzieningen LV, Verpl. en Risico's - Totaal		**-1.551**	**-1.112**	**-859**	**-817**
Voorzieningen derden beklemmende mid	VRZ0003 VZ Egalisatie riolering	-193	-193	-193	-193
	VRZ0004 VZ Afkoop onderhoud graven	-1.651	-1.654	-1.657	-1.659
	VRZ0005 VZ Egalisatie afvalstoffenheffing	-47	-47	-47	-47
	VRZ0006 VZ Ruimtelijke ontwikkeling	-615	-615	-615	-615
	VRZ0015 VZ Verevening Vitale Vakantieparken	-1.529	-1.529	-1.529	-1.529
	VRZ0018 VZ Klimaatadapdatie meekoppelkansen				
Voorzieningen derden beklemmende mid - Totaal		**-4.035**	**-4.038**	**-4.041**	**-4.043**
Totaal Voorzieningen		**-10.598**	**-11.215**	**-13.909**	**-16.614**
Totaal reserves en voorzieningen		**-115.752**	**-115.057**	**-116.247**	**-117.829**

*1 Vooralsnog is de planning dat per 1-1-2028 de wethouderspensioenen worden overgedragen aan het ABP.

*2 In de stand van een aantal verzieningen is rekening gehouden met toekomstige claims vanuit de door de raad vastgestelde meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's)

Overzicht baten en lasten per taakveld naar indeling Iv3

Taakvelden IV3

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten per taakveld gepresenteerd op basis van de Iv3-indeling (Informatie voor Derden). De Iv3-indeling is landelijk voorgeschreven en wordt gebruikt voor het uitwisselen van financiële informatie met onder andere de Rijksoverheid en het CBS. Deze informatie kan ook gebruikt worden voor een vergelijking met andere gemeenten. Onderstaande informatie wijkt op onderdelen af van de taakvelden zoals toegelicht onder hoofdstuk 2 Programmaplan. In het programmaplan zijn reservemutaties voor het inzicht verantwoord onder de betreffende programma's. In de Iv3-indeling worden alle reservemutatie verantwoord op taakveld 0.10 Mutaties reserves. De totale baten, lasten en het Saldo zijn gelijk.

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
XT-0	**0. Bestuur en ondersteuning**				
XT-01	**0.1 Bestuur**				

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten		327	327	327	327
Lasten		-3.253	-3.270	-3.270	-3.269
Totaal 0.1 Bestuur		**-2.926**	**-2.943**	**-2.943**	**-2.942**
XT-010	**0.10 Mutaties reserves**				
Onttrekkingen		14.211	1.818	2.025	1.631
Stortingen		-9.707	-507	-507	-507
Totaal 0.10 Mutaties reserves		**4.504**	**1.311**	**1.518**	**1.124**
XT-011	**0.11 Res. v.de rek. van baten lasten**				
Lasten		-5.037	-2.540	-3.663	-3.427
Totaal 0.11 Res. v.de rek. van baten lasten		**-5.037**	**-2.540**	**-3.663**	**-3.427**
XT-02	**0.2 Burgerzaken**				
Baten		1.431	1.340	881	881
Lasten		-3.315	-3.340	-2.908	-2.901
Totaal 0.2 Burgerzaken		**-1.884**	**-2.001**	**-2.027**	**-2.021**
XT-03	**0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden**				
Baten		1.054	1.054	1.418	1.392
Lasten		-2.624	-2.658	-2.642	-2.618
Totaal 0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden		**-1.569**	**-1.604**	**-1.224**	**-1.226**
XT-04	**0.4 Overhead**				
Baten		3.158	3.058	3.028	2.986
Lasten		-21.828	-21.186	-21.035	-20.970
Totaal 0.4 Overhead		**-18.670**	**-18.128**	**-18.007**	**-17.984**
XT-05	**0.5 Treasury**				
Baten		2.184	2.290	2.328	2.173
Lasten		-1.818	-1.725	-1.611	-1.477
Totaal 0.5 Treasury		**365**	**565**	**717**	**695**
XT-061	**0.61 OZB woningen**				
Baten		9.531	9.800	10.044	10.213
Lasten		-694	-694	-693	-693
Totaal 0.61 OZB woningen		**8.837**	**9.106**	**9.351**	**9.520**
XT-062	**0.62 OZB niet-woningen**				
Baten		6.670	6.670	6.670	6.670
Lasten		-173	-173	-173	-173
Totaal 0.62 OZB niet-woningen		**6.497**	**6.497**	**6.497**	**6.497**
XT-063	**0.63 Parkeerbelasting**				
Baten		3.912	4.019	4.019	4.131
Lasten		-145	-145	-145	-145
Totaal 0.63 Parkeerbelasting		**3.767**	**3.874**	**3.874**	**3.986**
XT-064	**0.64 Belastingen overig**				
Baten		698	698	698	698
Lasten		-499	-499	-498	-498
Totaal 0.64 Belastingen overig		**199**	**199**	**200**	**200**
XT-07	**0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds**				
Baten		121.569	118.141	119.954	123.064
Lasten		-2.121	-2.585	-4.587	-7.610
Totaal 0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds		**119.448**	**115.556**	**115.367**	**115.454**
XT-08	**0.8 Overige baten en lasten**				
Lasten		-154	-167	-370	-495
Totaal 0.8 Overige baten en lasten		**-154**	**-167**	**-370**	**-495**
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning		**113.378**	**109.726**	**109.291**	**109.382**

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
XT-1	**1. Veiligheid**				
XT-11	**1.1 Crisisbeheersing en brandweer**				
Baten		145	145	145	145
Lasten		-4.549	-4.619	-4.619	-4.647
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en brandweer		**-4.404**	**-4.474**	**-4.474**	**-4.502**
XT-12	**1.2 Openbare orde en veiligheid**				
Baten		33	27	27	27
Lasten		-2.286	-2.238	-2.239	-2.232
Totaal 1.2 Openbare orde en veiligheid		**-2.253**	**-2.211**	**-2.212**	**-2.204**
Totaal 1. Veiligheid		**-6.657**	**-6.685**	**-6.685**	**-6.706**
XT-2	**2. Verkeer, vervoer en waterstaat**				
XT-21	**2.1 Verkeer en vervoer**				
Baten		179	179	179	179
Lasten		-7.644	-7.987	-8.103	-8.175
Totaal 2.1 Verkeer en vervoer		**-7.465**	**-7.809**	**-7.924**	**-7.996**
XT-22	**2.2 Parkeren**				
Baten		18	18	18	18
Lasten		-2.604	-3.139	-3.074	-3.063
Stortingen		0	0	0	0
Totaal 2.2 Parkeren		**-2.585**	**-3.120**	**-3.056**	**-3.045**
XT-23	**2.3 Recreatieve havens**				
Lasten		-5	-5	-5	-5
Totaal 2.3 Recreatieve havens		**-5**	**-5**	**-5**	**-5**
XT-24	**2.4 Economische havens en waterwegen**				
Baten		881	764	798	1.056
Lasten		-1.338	-1.222	-1.251	-1.508
Totaal 2.4 Economische havens en waterwegen		**-457**	**-458**	**-453**	**-453**
XT-25	**2.5 Openbaar vervoer**				
Lasten		-70	-69	-69	-69
Totaal 2.5 Openbaar vervoer		**-70**	**-69**	**-69**	**-69**
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		**-10.582**	**-11.460**	**-11.506**	**-11.567**
XT-3	**3. Economie**				
XT-31	**3.1 Economische ontwikkeling**				
Baten		208	208	208	208
Lasten		-325	-325	-325	-325
Totaal 3.1 Economische ontwikkeling		**-117**	**-117**	**-117**	**-117**
XT-32	**3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur**				
Baten		766	565	1.374	1.888
Lasten		-766	-565	-1.374	-1.888
Totaal 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur		**0**	**0**	**0**	**0**
XT-33	**3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen**				
Baten		46	46	46	46
Lasten		-396	-391	-390	-390
Totaal 3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen		**-350**	**-345**	**-345**	**-345**
XT-34	**3.4 Economische promotie**				

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten		416	416	416	416
Lasten		-740	-676	-676	-675
Totaal 3.4 Economische promotie		**-324**	**-260**	**-260**	**-259**
Totaal 3. Economie		**-791**	**-722**	**-721**	**-721**
XT-4	**4. Onderwijs**				
XT-41	**4.1 Openbaar basisonderwijs**				
Lasten		-217	-214	-213	-213
Totaal 4.1 Openbaar basisonderwijs		**-217**	**-214**	**-213**	**-213**
XT-42	**4.2 Onderwijshuisvesting**				
Baten		299	312	336	368
Lasten		-3.722	-3.914	-4.225	-4.337
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting		**-3.422**	**-3.603**	**-3.889**	**-3.969**
XT-43	**4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken**				
Baten		3.042	3.042	3.042	3.042
Lasten		-4.717	-4.694	-4.690	-4.693
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		**-1.675**	**-1.652**	**-1.648**	**-1.651**
Totaal 4. Onderwijs		**-5.315**	**-5.469**	**-5.750**	**-5.834**
XT-5	**5. Sport, cultuur en recreatie**				
XT-51	**5.1 Sportbeleid en activering**				
Lasten		-1.084	-1.074	-1.062	-1.062
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering		**-1.084**	**-1.074**	**-1.062**	**-1.062**
XT-52	**5.2 Sportaccommodaties**				
Baten		2.703	2.831	2.831	2.831
Lasten		-5.572	-5.467	-5.383	-5.209
Totaal 5.2 Sportaccommodaties		**-2.869**	**-2.636**	**-2.552**	**-2.378**
XT-53	**5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.**				
Baten		95	95	95	95
Lasten		-5.797	-2.868	-2.776	-2.775
Totaal 5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.		**-5.702**	**-2.773**	**-2.681**	**-2.679**
XT-54	**5.4 Musea**				
Baten		91	91	91	91
Lasten		-902	-901	-900	-900
Totaal 5.4 Musea		**-812**	**-810**	**-810**	**-809**
XT-55	**5.5 Cultureel erfgoed**				
Baten		178	178	178	178
Lasten		-564	-559	-559	-559
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed		**-386**	**-382**	**-381**	**-381**
XT-56	**5.6 Media**				
Lasten		-870	-867	-867	-867
Totaal 5.6 Media		**-870**	**-867**	**-867**	**-867**
XT-57	**5.7 Openbaar groen en recreatie**				
Baten		139	139	143	143
Lasten		-5.369	-5.334	-5.304	-5.291
Totaal 5.7 Openbaar groen en recreatie		**-5.231**	**-5.195**	**-5.161**	**-5.148**
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie		**-16.954**	**-13.737**	**-13.514**	**-13.324**
XT-6	**6. Sociaal domein**				
XT-61	**6.1 Samenkracht en burgerparticip.**				

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten		1.784	1.677	1.677	1.677
Lasten		-9.176	-8.569	-8.577	-8.573
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticip.		**-7.392**	**-6.893**	**-6.901**	**-6.897**
XT-622	**6.22 Toegang/1e lijnsvrz. Jeug**				
Lasten		-5.871	-5.600	-5.600	-5.600
Totaal 6.22 Toegang/1e lijnsvrz. Jeug		**-5.871**	**-5.600**	**-5.600**	**-5.600**
XT-623	**6.23 Toegang/1e lijnsvrz. Integraal**				
Lasten		-750	-650	-650	-650
Totaal 6.23 Toegang/1e lijnsvrz. Integraal		**-750**	**-650**	**-650**	**-650**
XT-63	**6.3 Inkomensregelingen**				
Baten		17.940	18.040	18.040	18.040
Lasten		-23.392	-23.217	-23.217	-23.217
Totaal 6.3 Inkomensregelingen		**-5.452**	**-5.177**	**-5.177**	**-5.177**
XT-64	**6.4 WSW en beschut werk**				
Lasten		-4.909	-4.680	-4.407	-4.375
Totaal 6.4 WSW en beschut werk		**-4.909**	**-4.680**	**-4.407**	**-4.375**
XT-65	**6.5 Arbeidsparticipatie**				
Lasten		-2.806	-2.814	-2.813	-2.813
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie		**-2.806**	**-2.814**	**-2.813**	**-2.813**
XT-660	**6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)**				
Baten		53	53	53	53
Lasten		-2.385	-2.383	-2.383	-2.383
Totaal 6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)		**-2.332**	**-2.330**	**-2.330**	**-2.330**
XT-6711	**6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)**				
Baten		276	276	276	276
Lasten		-6.025	-6.025	-6.025	-6.025
Totaal 6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)		**-5.749**	**-5.749**	**-5.749**	**-5.749**
XT-6712	**6.712 Begeleiding (Wmo)**				
Lasten		-4.125	-4.125	-4.125	-4.125
Totaal 6.712 Begeleiding (Wmo)		**-4.125**	**-4.125**	**-4.125**	**-4.125**
XT-6713	**6.713 Dagbesteding (Wmo)**				
Lasten		-810	-810	-810	-810
Totaal 6.713 Dagbesteding (Wmo)		**-810**	**-810**	**-810**	**-810**
XT-6714	**6.714 Ov.maatwerkarrangementen (Wmo)**				
Lasten		-138	-138	-138	-138
Totaal 6.714 Ov.maatwerkarrangementen (Wmo)		**-138**	**-138**	**-138**	**-138**
XT-6751	**6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal**				
Lasten		-22	-22	-22	-22
Totaal 6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal		**-22**	**-22**	**-22**	**-22**
XT-6752	**6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal**				
Lasten		-12.851	-12.801	-12.801	-12.801
Totaal 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal		**-12.851**	**-12.801**	**-12.801**	**-12.801**
XT-6762	**6.762 Jeugdhulp m verblijf regionaal**				

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten		-6.395	-6.395	-6.395	-6.395
Totaal 6.762 Jeugdhulp m verblijf regionaal		**-6.395**	**-6.395**	**-6.395**	**-6.395**
XT-6763	**6.763 Jeugdhulp m verblijf landelijk**				
Lasten		-203	-203	-203	-203
Totaal 6.763 Jeugdhulp m verblijf landelijk		**-203**	**-203**	**-203**	**-203**
XT-6791	**6.791 PGB Wmo**				
Lasten		-1.665	-1.665	-1.665	-1.665
Totaal 6.791 PGB Wmo		**-1.665**	**-1.665**	**-1.665**	**-1.665**
XT-6792	**6.792 PGB Jeugd**				
Lasten		-450	-450	-450	-450
Totaal 6.792 PGB Jeugd		**-450**	**-450**	**-450**	**-450**
XT-6811	**6.811 Beschermd wonen (Wmo)**				
Baten		27.800	27.800	27.800	27.800
Lasten		-23.969	-23.969	-23.969	-23.969
Totaal 6.811 Beschermd wonen (Wmo)		**3.831**	**3.831**	**3.831**	**3.831**
XT-6812	**6.812 Maatsch. en vrouwenopv. (Wmo)**				
Baten		4.975	4.975	4.975	4.975
Lasten		-7.899	-7.897	-7.897	-7.897
Totaal 6.812 Maatsch. en vrouwenopv. (Wmo)		**-2.924**	**-2.922**	**-2.922**	**-2.922**
XT-6821	**6.821 Jeugdbescherming**				
Lasten		-1.022	-1.022	-1.022	-1.022
Totaal 6.821 Jeugdbescherming		**-1.022**	**-1.022**	**-1.022**	**-1.022**
XT-6822	**6.822 Jeugdreclassering**				
Lasten		-213	-213	-213	-213
Totaal 6.822 Jeugdreclassering		**-213**	**-213**	**-213**	**-213**
XT-691	**6.91 Coörd. en beleid Wmo**				
Lasten		-2.461	-2.527	-2.527	-2.527
Totaal 6.91 Coörd. en beleid Wmo		**-2.461**	**-2.527**	**-2.527**	**-2.527**
XT-692	**6.92 Coörd. en beleid Jeugd**				
Lasten		-1.770	-1.785	-1.783	-1.783
Totaal 6.92 Coörd. en beleid Jeugd		**-1.770**	**-1.785**	**-1.783**	**-1.783**
Totaal 6. Sociaal domein		**-66.479**	**-65.141**	**-64.873**	**-64.836**
XT-7	**7. Volksgezondheid en milieu**				
XT-71	**7.1 Volksgezondheid**				
Baten		0	0	0	0
Lasten		-3.290	-3.283	-3.279	-3.278
Totaal 7.1 Volksgezondheid		**-3.290**	**-3.283**	**-3.279**	**-3.278**
XT-72	**7.2 Riolering**				
Baten		5.718	6.637	6.718	6.800
Lasten		-4.771	-5.701	-5.779	-5.858
Totaal 7.2 Riolering		**947**	**937**	**939**	**942**
XT-73	**7.3 Afval**				
Baten		7.671	7.671	7.671	7.671
Lasten		-6.468	-6.476	-6.612	-6.590
Totaal 7.3 Afval		**1.203**	**1.196**	**1.059**	**1.081**
XT-74	**7.4 Milieubeheer**				
Baten		25	0	189	0
Lasten		-2.831	-2.919	-2.770	-2.768
Totaal 7.4 Milieubeheer		**-2.807**	**-2.919**	**-2.581**	**-2.768**

Exploitatie		Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
XT-75	**7.5 Begraafplaatsen en crematoria**				
Baten		1.423	1.422	1.422	1.422
Lasten		-1.346	-1.175	-1.172	-1.168
Totaal 7.5 Begraafplaatsen en crematoria		**77**	**247**	**249**	**253**
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu		**-3.870**	**-3.822**	**-3.612**	**-3.769**
XT-8	**8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**				
XT-81	**8.1 Ruimtelijke ordening**				
Baten		706	705	705	705
Lasten		-1.863	-1.835	-1.776	-1.776
Totaal 8.1 Ruimtelijke ordening		**-1.157**	**-1.130**	**-1.071**	**-1.071**
XT-82	**8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)**				
Baten		24.385	11.074	12.497	8.927
Lasten		-24.385	-11.074	-12.497	-8.927
Totaal 8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)		**0**	**0**	**0**	**0**
XT-83	**8.3 Wonen en bouwen**				
Baten		1.268	1.268	1.268	1.268
Lasten		-2.841	-2.828	-2.825	-2.822
Totaal 8.3 Wonen en bouwen		**-1.573**	**-1.560**	**-1.557**	**-1.555**
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		**-2.730**	**-2.690**	**-2.628**	**-2.626**
Gerealiseerd resultaat		**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlagen

Meerjareninvesteringsplan

Inleiding

Conform de Nota Waarderings- en Afschrijvingsbeleid 2024, zoals vastgesteld bij raadsbesluit van 21 maart 2024, wordt jaarlijks in de begroting een meerjarig investeringsplan voorgelegd. Deze werkwijze heeft als doel een transparante integrale afweging te bevorderen in combinatie met alle andere voorstellen voor nieuwe budgetuitgaven, die bij eerdere Kadernota's worden gedaan. In onderstaande tabellen zijn zowel de investeringen nieuw beleid als vervangingsinvesteringen opgenomen.

De kapitaallasten van de daarin opgenomen investeringen zijn verwerkt in het meerjarenperspectief. Dit heeft als gevolg dat de kapitaallasten van afgeschreven investeringen niet meer vrijvallen maar beschikbaar blijven ter dekking van vervangingsinvesteringen. Het voordeel hiervan is dat er op lange termijn in de begroting geen grote schommelingen ontstaan ten aanzien van de kapitaallasten. Een ander voordeel is dat het besluitvormingsproces aanzienlijk vereenvoudigd wordt omdat bij het vaststellen van de begroting ook de meerjareninvesteringsplanning wordt vastgesteld. Het is dan niet meer nodig voor investeringen die worden genoemd in het meerjareninvesteringsplan afzonderlijk kredietaanvragen te doen. Voor nieuwe investeringen kan een afzonderlijk raadsbesluit nodig zijn.

Overeenkomstig de vastgestelde systematiek van waarderen en afschrijven worden de kapitaallasten volgens de formule t+1 berekend vanaf één jaar na het jaar van de investering.

Investeringen nieuw beleid

In onderstaande tabellen zijn de investeringen nieuw beleid weergegeven voor de begrotingsjaren 2027-2030. In dit geval is er geen sprake van nieuw beleid vanuit 2027 en bestaat de tabel enkel uit 'nieuw beleid' vanuit kadernota's in voorgaande jaren. Voor onderstaande investeringen kan nog een afzonderlijk raadsbesluit benodigd zijn. Daarnaast is voor een aantal kredieten sprake dat het beschikbaar stellen financieel wordt betrokken bij de integrale afweging rondom het collegeprogramma of bij andere advisering zoals het IHP. De weergegeven bedragen voor deze kredieten betreft dus dekking. De kredieten in het eerste jaar worden definitief vastgesteld ter uitvoering, indien geen aanvullend advies aan de raad benodigd is of deze niet bij andere advisering wordt betrokken. Bij de kredieten die beschikbaar worden gesteld is de krediethouder vermeld. De kredieten DMJOP Sportzaal Stadsweiden en Gymlokaal Vliepad worden betrokken bij het IHP. Het krediet Uitvoering verkeersveiligheidsplan wordt betrokken bij de integrale afweging collegeprogramma. Onderstaande bedragen in de tabellen zijn inclusief eventuele niet-verrekenbare btw. De bedragen voor de kredieten m.b.t. het IHP zijn gebaseerd op prijspeil 2025.

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2027	Advies aan raad volgt?	Kredietthouder
Gebouwen	DMJOP Buurthuis de Tweeling	129	Nee (raadsbesluit 16-02-2023)	A. Koopmans
Gebouwen	DMJOP Begraafplaats Oostergaarde	98	Nee (raadsbesluit 16-02-2023)	A. Koopmans
Gebouwen	DMJOP Begraafplaats Elzenhof	38	Nee (raadsbesluit 16-02-2023)	A. Koopmans
Gebouwen	DMJOP Sportzaal Stadsweiden	537	Nee (raadsbesluit 16-02-2023)	*Inzet bij IHP
Gebouwen	DMJOP Gymlokaal Vliepad	320	Nee (raadsbesluit 16-02-2023)	*Inzet bij IHP
Verkeer en vervoer	Uitvoering verkeersveiligheidsplan (2026 t/m 2030)	350	***Omgevingsprogramma verkeer wordt financieel betrokken bij integrale afweging collegeprogramma)*	N.v.t.
Verkeer en vervoer	Revitalisering binnenstad 2026-2029	1.283	Nee (uitvoering binnenstadvisie)	E. Hamelink
Verkeer en vervoer	Omvormen LED (2026 t/m 2029)	250	Nee	G. de Bruin
Verkeer en vervoer	Optimaliseren inrichting Boulevard	300	Nee	E. Hamelink
	Totaal	**3.305**		

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2028	Advies aan raad volgt?
Onderwijs IHP	CBS de Brug	5.614	Nee (raadsbesluit 20-03-2025)
Onderwijs IHP	Tijdelijke unit Wolderweide	150	Nee (raadsbesluit 20-03-2025)
Verkeer en vervoer	Uitvoering verkeersveiligheidsplan (2026 t/m 2030)	350	***Omgevingsprogramma Verkeer*
Verkeer en vervoer	Revitalisering binnenstad 2026-2029	1.061	Nee (uitvoering binnenstadvisie)
Verkeer en vervoer	Omvormen LED (2026 t/m 2029)	250	Nee
	Totaal	**7.425**	

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2029	Advies aan raad volgt?
Verkeer en vervoer	Revitalisering binnenstad 2026-2029	1.245	Nee (uitvoering binnenstadvisie)
Verkeer en vervoer	Uitvoering verkeersveiligheidsplan (2026 t/m 2030)	350	***Omgevingsprogramma Verkeer*
Verkeer en vervoer	Omvormen LED (2026 t/m 2029)	250	Nee
	Totaal	**1.845**	

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2030	Advies aan raad volgt?
Onderwijs IHP	De Wegwijzer	5.481	Nee (raadsbesluit 20-03-2025)
Verkeer en vervoer	DMJOP Gymlokaal Const. Huygenslaan	160	Nee (uitvoering binnenstadvisie)
Verkeer en vervoer	Uitvoering verkeersveiligheidsplan (2026 t/m 2030)	350	***Omgevingsprogramma Verkeer*
	Totaal	**5.991**	

Vervangingsinvesteringen

Voor de in het investeringsplan opgenomen vervangingsinvesteringen is geen afzonderlijk besluit van de raad nodig. Binnen de in de begroting beschikbare financiële kaders kan direct tot uitvoering worden overgegaan door het college. De vervangingsinvesteringen zijn geactualiseerd voor de jaren 2027-2030 wat betreft fasering en specifiek de bedragen tractie op basis van reëel ramen. Onderstaande bedragen in de tabel betreft de bedragen inclusief eventuele niet-verrekenbare btw. Wat betreft kredieten sport worden de kredieten getoond waarbij rekening is gehouden met de inkomsten vanuit de SPUK sport btw. De kredieten in het eerste jaar worden definitief vastgesteld ter uitvoering. Voor 2027 betreft het een totaalkrediet van € 769.000,-. Dit is exclusief het bedrag van € 179.000,- voor de vervangingsinvestering m.b.t. aanpassingen Huis van de Stad. Deze wordt betrokken bij een bredere afweging bij de advisering rondom het collegeprogramma.

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2027	Krediethouder
Tractie (Openbaar groen)	Werkvoertuig buitengebied	75	J. van der Meer
Tractie (Openbaar groen)	Werkvoertuig buitengebied	75	J. van der Meer
Tractie (Openbaar groen)	Versnipperaar - Groen	75	J. van der Meer
Tractie (Reiniging)	Veegmachine (Klein)	220	J. van der Meer
Huis van de Stad	Stadhuis inrichting facilitair	235	C. Sikkema
Huis van de Stad	*Aanpassingen Huis vd Stad**	179	**Afweging wordt betrokken bij advisering Collegeprogramma*
Sport	Verv. Armaturen sportpark de Strokel	62	K.J. Bakema
Openbare orde en veiligheid	Cameratoezicht Hortuspark	27	G. de Bruin
	Totaal	**948**	

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2028
Tractie (Algemeen)	Werkvoertuig algemeen	85
Tractie (Sportvelden)	Tractor sportvelden	90
Tractie (Reiniging)	Werkvoertuig reiniging	70
Tractie (Reiniging)	Werkvoertuig reiniging	70
Tractie (Begraven)	Portaalkraan begraafplaats	73
Tractie (Openbaar groen)	Maaier - Groen	150
Tractie (Openbaar groen)	Werkvoertuig buitengebied	70
Parkeren	Verv. Parkeerapparatuur Klooster	60
Gebouwen	Renovatie CVK 't Klooster	1.933
Sport	Verv. Wijkkunstgrasspeelvelden	109
Sport	Verv. Wijkkunstgrasspeelvelden fase 2	57
Sport	Groot Sypel fase 2 inr. Hockeyveld	547
	Totaal	**3.314**

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2029
Tractie (Grijs)	Minikraan grijs	84
Tractie (Begraven)	Maaimachines begraafplaatsen	30
Tractie (Algemeen)	Werktuigdrager	55
Tractie (Begraven)	Werkvoertuig begraafplaats	50
Tractie (Grijs)	Werkvoertuig grijs	90
Tractie (Groen)	Werkvoertuig groen	90
Tractie (Grijs)	Werkvoertuig grijs	90
Parkeren	Verv. Parkeerapparatuur Westeinde	52
Sport	Vervanging automatiseringssysteem Sypel	58
Gebouwen	Trouwzaal Oude Stadhuis	25
Onderwijs	Bouw+inr. 6 kl.cbs Kerkplein (koppeling IHP)	351
Onderwijs	Uitbreiding cbs De Wegwijzer (koppeling IHP)	134
Gymzalen	School Drielanden West inricht.gymzaal	105
	Totaal	**1.214**

Activasoort (Bedragen x 1.000)	Omschrijving	2030
Tractie	Aanschaf Polestar 2	53
Tractie	Houtversnipperaar	44
Tractie	VW Caddy	32
Tractie	Tractor T-25-BPR (Valtra G105)	83
Tractie	Aanschaf strooimachines	107
Openbare orde en veiligheid	Observatiecamera op de markt	31
Gebouwen	Renovatie Oude Stadhuis inrichting	370
Gebouwen	Verv. Meubilair dislokaties	42
Sport	Kunstgrasveld sportpark Slingerbos	171
Sport	Kunstgrasveld zwart-wit	166
Onderwijs	Bouw+inr. Cbs plan Frankrijk	556
	Totaal	**1.655**

Kerngegevens

		Peildatum					
		01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023	01/01/2024	01/01/2025	01/01/2026
Sociale structuur	Aantal inwoners totaal	48.726	48.857	48.906	49.387	50.042	50.655
	0 - 14 jaar	8.509	8.424	8.359	8.252	8.220	8.105
	15 - 24 jaar	5.750	5.802	5.783	5.795	5.909	6.079
	25 - 44 jaar	12.114	12.090	12.036	12.276	12.534	12.664
	45 - 64 jaar	13.177	13.200	13.188	13.277	13.368	13.677
	65 - 74 jaar	5.356	5.327	5.321	5.365	5.406	5.471
	75 - 84 jaar	2.796	2.977	3.191	3.363	3.532	3.546
	85 jaar en ouder	1.024	1.037	1.028	1.059	1.073	1.114
	Aantal inwoners totaal in %						
	0 - 14 jaar	17,50%	17,20%	17,10%	16,70%	16,40%	16,00%
	15 - 24 jaar	11,80%	11,90%	11,80%	11,70%	11,80%	12,00%
	25 - 44 jaar	24,90%	24,70%	24,60%	24,90%	25,00%	25,00%
	45 - 64 jaar	27,00%	27,00%	27,00%	26,90%	26,70%	27,00%
	65 - 74 jaar	11,00%	10,90%	10,90%	10,90%	10,80%	10,80%
	75 - 84 jaar	5,70%	6,10%	6,50%	6,80%	7,10%	7,00%
	85 jaar en ouder	2,10%	2,10%	2,10%	2,10%	2,10%	2,20%
	Aantal huishoudens totaal	20.778	20.891	20.999	21.470	21.678	**
	% alleenstaand	33,40%	33,60%	34,00%	34,70%	34,60%	**
	% samenwonend zonder kinderen	29,30%	29,50%	29,10%	29,50%	29,60%	**
	% samenwonend met kinderen	37,30%	36,90%	36,90%	35,80%	35,80%	**
	Uitkeringen sociale zekerheid						
	AOW uitkeringen	8.580	8.650	8.740	8.830	9.080	9.090
	WAO ontvangers	580	550	510	480	470	430
	WIA uitkeringen	590	640	7.140	770	780	870
	Wajong ontvangers	670	680	670	650	650	650
	WAZ ontvangers	**	**	**	**	**	**
	WW uitkeringen	380	290	350	410	410	440
	Bijstandsuitkeringen tot AOW leeftijd (personen)	980	930	900	910	930	910
	Bijstandsuitkeringen (huishoudens)	920	870	840	860	870	860
	Werkloosheid in %						
	Werkzoekenden van de beroepsbevolking	3,80%	3,20%	3,10%	3,20%	3,10%	**
	Aantal Leerlingen basisonderwijs	4.606	4.567	4.470	4.410	4.290	**
	Aantal Leerlingen voortgezet onderwijs	2.907	2927*	2.870	2.870	2.850	**
Fysieke structuur	Oppervlakte totaal gemeente in ha	4.827	4.827	4.827	4.827	4.827	4.827
	Oppervlakte land	3.889	3.892	3.892	3.892	3.892	3.892
	Oppervlakte water	938	935	935	935	935	935
	Oppervlakte totaal gemeente in %						
	Oppervlakte land in %	80,57%	80,63%	80,63%	80,63%	80,63%	80,63%
	Oppervlakte water in %	19,43%	19,37%	19,37%	19,37%	19,37%	19,37%
	Woonruimten totaal (excl. Recreatie) in %	20.677	21.143	21.553	21.777	22.045	22.337
	Koopwoningen	59,20%	59,10%	58,60%	58,60%	59,00%	**
	Sociale huurwoningen	28,70%	28,20%	27,80%	27,20%	27,10%	**
	Particulier sector	12,10%	12,60%	13,50%	14,10%	13,80%	**
	Lengte wegennet totaal	273	277	287	291	292	**
	Lengte wegennet gemeentelijke- en waterschapswegen	248	252	261	263	263	**

	Peildatum					
Lengte wegennet provinciale wegen	11	11	12	14	15	**
Lengte wegennet rijkswegen	14	14	14	14	14	**
Lengte wegennet totaal in %						
Lengte wegennet gemeentelijke- en waterschapswegen	90,84%	90,97%	90,94%	90,38%	90,07%	**
Lengte wegennet provinciale wegen	4,03%	3,97%	4,18%	4,81%	5,14%	**
Lengte wegennet rijkswegen	5,13%	5,05%	4,88%	4,81%	4,79%	**

* Deze gegevens zijn, bij het samenstellen vande begroting nog niet definitief, maar een schatting (bron CBS)

** Bij het samenstellen vande begroting zijn deze cijfers (nog) niet beschikbaar.

Totaaloverzicht voorgesteld nieuw beleid

In de raadsinformatiebrief van 24 maart 2026 is de raad geïnformeerd over de technische kadernota in de vorm van een Kaderbrief. Inmiddels is de verdere uitwerking van de gekozen lijn duidelijk. De aanmeldingen categorie 1 Juridisch / wettelijk verplicht worden betrokken en afgewogen in de advisering rondom deze begroting. De aanmeldingen nieuw beleid categorie 2 ‘Voorgenomen besluiten B&W en/of Raad’ en categorie 3 ‘Overige aanmeldingen’ worden betrokken en afgewogen bij het proces van de integrale afweging nieuw beleid rondom het collegeprogramma.

Afkortingenlijst

Afkortingenlijst

Afkorting	Betekenis
2-W vragen	‘Wat willen we bereiken?’ en ‘Wat gaan we ervoor doen?’
Alg.	Algemeen
ANWB	Algemene Nederlandsche Wielrijders Bond
AOW	Algemene Ouderdomswet
APV	Algemeen plaatselijke verordening
AVE	Aanpak Voorkoming Escalatie
AZC	Asielzoekerscentrum
B&O	Bestuur en Organisatie
B&W	Burgemeesters en Wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
Berap	Bestuursrapportage
BG	Begroting
Bibob	bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BOH	Binnenstandondernemers Harderwijk
BR	Bestemmingsreserve
BRKL	Bestemmingsreserve Kapitaallasten
BRP	Basisregistratie personen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Gebundelde Uitkering
BV	Besloten Vennootschap
BWMO	Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang
BZK	Binnenlandse Zaken en Koningsrelaties
CBS	Centraal Bureau Statistiek
CISO	Chief Information Security Officer
CJG	Centrum voor Jeugd en gezin

Afkorting	Betekenis
Co2	Koolstofdioxide
Coelo	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
Coll.	College
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek.
D&H	Dijkgraaf en Hoogheemraden
d.m.v.	Door middel van
Diftar	Gedifferentieerde Tarieven
DigiD	Digitale Identiteit
DIV	Documentaire Informatievoorziening
DMJOP	Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan
DNB	De Nederlandse Bank
DOK	Dynamisch, Onderzoekend en Kindgericht
DSO	digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst uitvoering Onderwijs
EBS	Energieregistratie- en Bewakingssysteem
EHPZ	Ermelo, Harderwijk, Putten en Zeewolde
EHZ	Ermelo, Harderwijk en Zeewolde
EHZM	Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidig Normatiek Single Information Audit
Etc.	Et cetera
FG	Functionaris Gegevensbescherming
Fido	Financiering Decentrale Overheden
FM	Frequentie Modulatie
FTE	Fulltime Equivalent
GALA	Gezond Actief Leven Akkoord
GEM	Ecosysteem en mentale gezondheid
Geo	Geografisch
GFT	Groente- Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeentelijke/Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de Regio
GVVP	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan
Ha	Hectare
HAVO	Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs
HRM	Human Resource Management
Hwijk	Harderwijk
HWK	Harderwijk
I	Incidenteel
I&A	Informatievoorziening en automatisering
I.h.k.v.	in het kader van
I.s.m	in samenspraak met
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IenW	Infrastructuur en Waterstaat
IG	Inclusief Groep
IHP	Integraal Huisvestingsplan
Incl.	Inclusief
IPV	Integraal Veiligheidsplan
i.s.m	In samenspraak met
ISNV	Inkoop samenwerking Noordwest-Veluwe
Iv3	Informatie voor derden
JGGZ	Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg
JGZ	Jeugdgezondheidszorg

Afkorting	Betekenis
JOGG	jongeren op gezond gewicht
KCC	Klant Contact centrum
KEC	Klant Expertise Centrum
KIOS	Kunstwerken Informatie Onderhoudssysteem
KN	Kadernota
KNAU	Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie
KNHB	Koninklijke Nederlandse Hockey Bond
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
LISA	Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen en vestigingen
LTA	Landelijke transitie arrangement
LVB	Licht verstandelijke beperking
m.b.t.	met betrekking tot
m.u.v.	met uitzondering van
MAP	Module Arbeidsmarkt Participatie
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MDT	Maatschappelijke Diensttijd
MFC	Multi functioneel centrum
MIZ	Meerinzicht
MJB	Meerjarenbegroting
MJBP	Meerjarenbeleidsplan Politie
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MKB	Midden Kleine Bedrijven
MPvE	mobiliteitsprogramma van eisen
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
N.a.v.	Naar aanleiding van
N.B.	Niet Beschikbaar
N.n.b.	Nog niet bekend
N.n.t.b.	Nog niet te berekenen
N.V.M.	Nederlandse Vereniging voor Makelaars
N.v.t.	Niet van toepassing
NIS	Netwerken en Informatiesystemen
NOG	Noord- en Oost Gelderland
NS	Nederlandse Spoorwegen
NSVV	Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
NUVAL	Nuon, Vitens, Alliander-platform
NV	Naamloze Vennotschap
NvO	Norm voor opdrachtgeverschap
O.a.	Onder andere
O.b.v.	Op basis van
OAB	Onderwijs Achterstanden beleid
ODNV	Omgevingsdienst Noord Veluwe
ODV	Omgevingsdienst Veluwe
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
OLP	Object Language Program
OM	Openbaar ministerie
OMP	Operationeel Maatregelen Programma
OMVV	Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken
Ov.	Overig
OV	Openbaar Vervoer
OVV	Onderzoeksraad voor Veiligheid
OVIJ	Omgevingsdienst Veluwe IJssel
OZB	Onroerende zaak belasting
OZB E	Onroerende zaak belasting eigenaren
OZB G	Onroerende zaak belasting gebruikers
P.M.	Pro Memorie

Afkorting	Betekenis
PGA	Persoonsgerichte aanpak
PGB	Persoonsgebonden budget
PIOFACH	Projecten, Informatie, Organisatie, Financiën, Applicaties, Communicatie, Huisvesting
PLOOI	Platform Open Overheidsinformatie
PMD	Plastic, Metaal en Drankkartons
POC	Percentage of Completion
PRIS	Parkeerroute Informatie systeem
PROG/pr.	Programma
Proo	Primair openbaar onderwijs
PVT	Participatie Verklaringstraject
Rek.	Rekening
RIEC	Regionale informatie- en expertise centra
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke Ordening
RPW	Regionaal Programma Werklocaties
RS4	Regionale samenwerking van 4 Gelderse Gemeenten: Tiel, Harderwijk, Doetinchem en Zutphen
RSG	Rijksscholen gemeenschap
RWS	Rijkswaterstaat
S	Structureel
SaaS	Software as a Service
SAP	Systeemanalyse Programmaontwikkeling
SISA	Single Information Single Audit
SNWV	Stichting Nieuwe Woonvormen
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPUK	Specifieke uitkering
SROI	Social Return on Investment
STOMP	Stappen, Trappen, OV, MaaS en Prive-auto
T.a.v.	ter attentie van
T.b.v.	ten behoeve van
T.o.v.	ten opzichte van
t/m	tot en met
TIP	Toeristische Informatie Punt
Turap	Tussentijdserapportage
TV	Taakveld
Uitbr.	Uitbreiding
UVT	Uitvoeringsteam
V(S)O	Voortgezet (Speciaal) Onderwijs
VANG	Van afval naar Grondstof
VIB	Vergunningverlening, Informatievoorziening en Beheer
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNOG	Veiligheidsregio Noord- en Oost- Gelderland
VO	Voortgezet Onderwijs
VON	Vrij Op Naam
VPB	Vennootschapsbelasting
VRZ	Voorziening
VSV	Voortijdig schoolverlaters
VVN	Veilig verkeer Nederland
VV	Voetbal Vereniging
VVOG	Voetbal Vereniging Ons Genoegen
VWO	Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Wet Werk en Arbeidsondersteuning Jonggehandicapten
Wams	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering

Afkorting	Betekenis
WAZ	Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen
WGR	Wet Gemeenschappelijke Regelingen
WHEP	Waterschap Vallei en Veluwe Harderwijk, Ermelo en Putten
WHW	Warmtenetwerk Harderwijk
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
WKP	Water- en Klimaatadaptieprogramma
WLZ	Wet langdurige zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WOO	Wet Open Overheid
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WPG	Wet Politiegegevens
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening
WSP	Werkgevers Service Punt
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WW	Werkloosheidsuitkering
ZAP	Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan